



Libros Antiguos
J. Puig
Boters 10, Barcelona Tel. 312286



US
SNI

BS1234

.C38

1873

c. / main

eb 4.1.92

THE LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF
NORTH CAROLINA
AT CHAPEL HILL



ENDOWED BY THE
DIALECTIC AND PHILANTHROPIC
SOCIETIES


BS1234
.C38
1873



00006954021



1841



Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill



BIBLIOTECA CATALANA.

GENESI DE SCRIPTURA.





BS1234
.C38
1873

COMPENDI HISTORIAL.

DE LA BIBLIA

QUE AB LO TÍTOL DE

GENESI

DE SCRIPTURA

trelladá

del provençal a la llengua catalana

MOSSEN GUILLEM SERRA

en l'any M.CCCGLI,

y ara ha fet estampar per primera
vegada

En Miquel Victoria Amer.



BARCELONA.

ANY MDCCCLXXIII.

C
cb

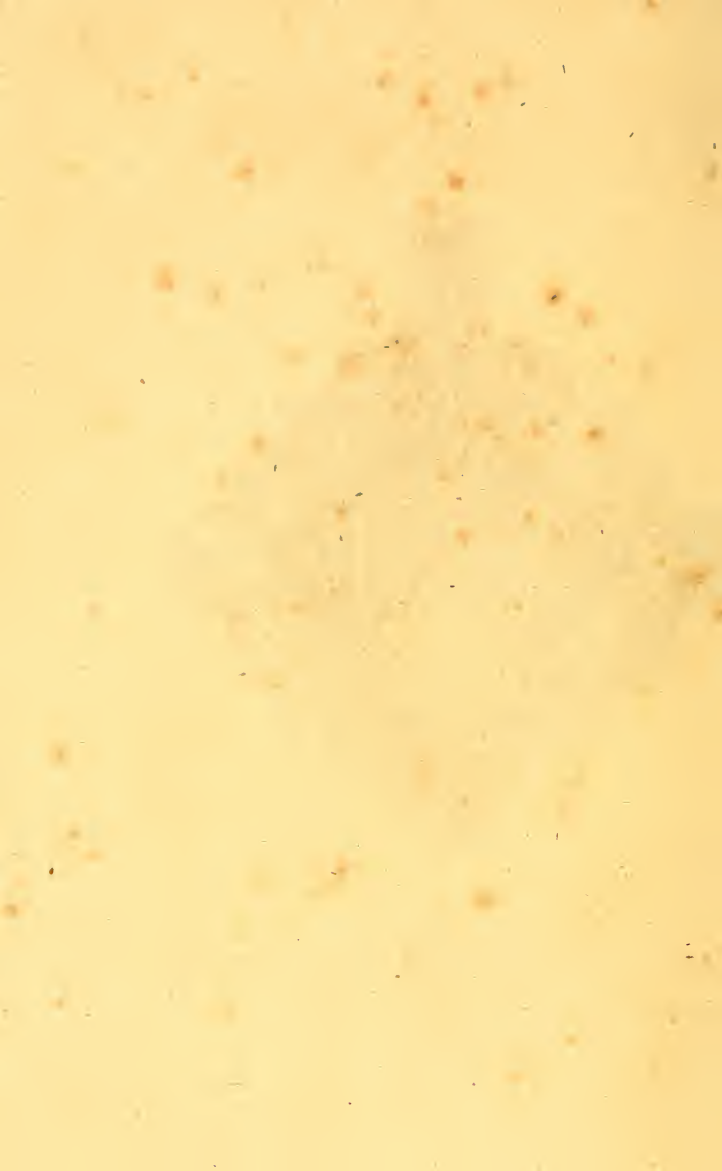
AT CHAPEL

BARCELONA.

Llibreria d' Alvar Verdaguer , Rambla del Mitx , 5.

En la Estampa de C. Verdaguer y C.^a, any 1873.







P. RÒLECH.

EN mig del renaxement de les lletres catalanes , grat sia a la forta y poderosa veu del bé, de la veritat y de la bella que han mogut als mestres y als dexebles , als vells y als jovens , a axecar y enaltir la fenyera de les tradicions poètiques de la Patria , de la Fe y de l' Amor , no per desfig de vana gloria publicam avuy aquest llibre, acabat per mans de Mossen Guillem Serra , rector de Sent Juliá de Monseny , l' any 1451 del naxement de Jesus , Salvador nostre. La vanitat , filla de l' ergull y de la superbia , no pot fer niu en la

penfa ni en lo cor de ningun hom qui , al contemplar en la terra de la mort la lluyta del bé y del mal , veu sempre la font viva de les bones obres en la gracia de Deu y en sa providencia , y lo riu de malvestat en lo ensuperbiment terrenal de les ànimes. Y la gloria de reproduhir per l' estampa un bon llibre catalá , fols deu effer a l' autor donada.

Al crit de refurrecció de la nostra poesia , han respost tots los qui l' ayman en les valls y les ferres de Catalunya y en los reyalmes de Valencia y de Mallorca; y fins de l' illa de Sardenya y del migjorn de la França ens han arribat veus d' antichs germans, fent recort d' aquell temps en que dictavam plegats lleys a la mar y erem prous per posar a ralla los pobles y les nacions que gosavan de reull guardarnos. Mas la poesia es buyda quant no enclou l' esperit de la religió , de les costums y de la historia de la terra d' hon naix , com es buyda la paraula d' aquell qui no sap ni enten lo que predica ; y per ço en la nostra renaxença ve com ploguda del cel la execució del pensament , degut ja de molts anys abans de la restauració del Jochs florals al Bibliotecari y Mestre en gaya ciencia , don Marian Aguiló y Fuster,

d'aplegar, en forma de Biblioteca, los llibres del bon temps de la nostra literatura.

Axi refucitará y 's posará devant los ulls del mon la nostra llengua catalana, de les filles de la llengua d'oc la mes ben dotada, puix que se 'n ha portat la principal herencia. Y jatsia hagúes arribat a ésser casi be desconeguda fora d'aquells qui l'han cercada en los llibres y pappers dels segles passats, en les rondalles y cançons populars y, a la vora del foch, en les converses dels pagefos, ferá per la generació actual y per les esdevenidores la font viva d'hon tornará a brollar constantment y abundosa l'aygua del bé, de la veritat y de la poesia que beurán tots los enteniments y tots los cors fedejants de la pau y les glories de la terra.

La nostra llengua estava ja formada en los catzen y quizen segles, y no li calia manllevar res a les altres per llohar y exalçar, com degut es, al Senyor de tota criatura; per moralitzar y per dictar lleys als homens; per recomtar los fets y gestes de la historia y per embellir y fer mes agradable l'estada a la terra, ab los cants que inspiran a la imaginació y al cor la Fe, l'Amor y la Patria; y puix que llavors dexá de

tenir patria propia y restá com estranya a casa feua, no 'ns dolga ferla reviure ab tota la naturalitat y belleſa que li escau, com a digna de feure 's al costat de les altres llengües de l' Europa.

La BIBLIOTECA CATALANA, traguent de la caxa dels nostres bons avis llurs mes preuhades joyes y robes de festá, algunes d' elles per la pols y lo corch del temps un poch malmesés y arnades, ferá com la tradició qui tanca l' ensenyança doctrinal y literaria de les passades centuries; la qual plagués a Deu que no 's tingués tan oblidada, y no 's saltarian tan sovint los margens que han posat al franch arbitre l' amor a Deu y al prohíſme.

Per ço la BIBLIOTECA CATALANA, mostrant a la joventut l' imatge de les generacions qui foren, lluny d' esser motiu d' envergonyiment ni obstacle per animarla a conquerir les glories de la ciencia, la virtut y la belleſa, ferá lo fonament de l' edifici de l' art hon tants aymadors desitjan haver hostatge.

La primera obra que calria exir a llum en la colecció, fora: *La Biblia molt vera e catholica... empremtada en la ciutat de Valencia en*

l' any 1478, primera publicació en llengua vulgar catalana dels llibres de la sacra escriptura. Mas de l' estampa d' aquest trellat, fet per *micer Bonifaci Ferrer e altres singulars homens de sciencia*, no 'ns resta mes que la copia d' una fulla, y encara que tenim també alguns fragments d' altres Biblies en llemosí, en l' obra *De la leccion de la sagrada escriptura en lenguas vulgares* del doctor Villanueva, hauriem d' anar a la Biblioteca imperial de Paris a demanar que 'ns dexassen l' exemplar ò exemplars que posseheix manuscrits de tota la Biblia en nostra llengua materna, si volgueffem fatisfer lo desig de tornar a la nostra Patria lo que ha perdut tal vegada per sempre.

Devem la pèrdua de semblant tresor a les heretgies nascudes de la superbiosa y errada interpretació individual de la santa escriptura que la ma vigilant de les autoritats ecclesiástica y real ja de molt temps abans reprimia; puix trobam en l' any 1229 condemnades per lo Concili de Tolosa les versions dels llibres sagrats en llengua vulgar, y en l' any 1233 lo Rey En Jacme 1.^{er} d' Aragó ordoná que negú tingués en romanç llibres del antich ni del novell Testament, y que

aquell qui 'n possehis los trametés al bisbe del lloch per ferlos cremar, sots pena d' esser tengut per fospitós d' heretgia.

Fills de l' Esglesia catòlica y obedients a sa doctrina, com únich refugi de pau y de salvació en la tempestat deffeta que mou l' esperit de la superbia per rompre lo llindar ab que Deu l' ha posat a ralla, desitjam també que la nostra llengua, en l' ample espay de la fe, de l' esperança y de la caritat, sia la veu potent de l' art y de la saviesa per combatre l' error y la malvestat ab les armes de la veritat y del bé que may serán forbrades ni vençudes. Sols per aquest fi, ideal de la nostra literatura, desitjariam enriquir la llengua catalana ab lo traflat de la Biblia *molt vera e catholica* de micer Bonifaci Ferrer; sols per aquest fi aportam a la *Biblioteca catalana* lo present llibre que per l' amor que tenim a la llengua materna arribá a les nostres mans, y es la versió en catalá del que en provençal havem fabricut après, per la *Crestomatia provençal* del filòlech Karl Bartsch, que 's troba a Paris en la Biblioteca de Santa Genoveva.

L' exemplar que possehim es un volum in-folio de 120 fulls format de deu plechs contenint

cascun 12 fulls, lo primer y lo derrer de pergamí, y 'ls altres de paper ab marca d' un trident al mig de dos cercies creuhats. La materia que conté es un compendi dels llibres de la Biblia, fet ab la crítica insegura del catorzen segle, afehinthi de les tradicions acullides piadosament en la etat mitjana y del llibre apòcrif de l' Evangeli de Nicodemus, moltes relacions poètiques que no forman part dels llibres canònichs de l' Esglesia. Entre elles la mort d' Adam, lo trenca-ment de les ydoles de Tharé, l' historia dels trenta diners de Judes Iscarioth, la de l' imatge de Jeshuchrist presa a la Verònica per Velociá y portada a Roma, los miracles de Jeshuchrist en Egipte y son devallament als inferns recomtat per Alexandri, axi com tot lo demás contingut en aquest llibre que no haja aprovat l' Esglesia, ho pendrá lo prudent llegidor com a cosa piadosa, no de fe; per lo qual declaram aqui que lo present llibre sols deu acullirse com a document per l' historia de la nostra llengua, puix que la mostra que dona de la piadosa fe de l' autor no pot portar a mancament de la fe catòlica, y si axi fos ho condenam y ens sometem en tot y per tot a la decisió de la Santa Esglesia.

Per comiat als qui volrán veure aquest pròlech, prengue 'ns a grat la temptació en que havem caygut de afegirhi, com a mostra del text provençal de l' obra, lo següent capítol que porta la fufdita *Crestomatia*.



COM GRANT BATALHA FO EN ROMA

ENTRE ELS METEYSSSES E MORI Y MOTA GRAN GENT.

Enans que Julius Cezar nasquet , ac un jörn gran batalha en la ciutat de Roma entre tant que y mori tanta gent que tota la ciutat n' era enjoncada entre homes e femnas, que degun non podia annar per la ciutat, si non per la gent morta, ayçi que era mot fera causa de vezer ho. Et cant aquella tant grant batalha fo passada , un home ric annet per la ciutat entre los homes mors , el vi una dona morta que era prens e vi que la creatura li ballava en lo ventre. E tost el deycendet de son caval e va trayre son cotel e hubri la et va trayre la creatura del ventre , e era mascle. E aisso fo en lo mes de jul et anneron metre nom ad aquel enfant Julius , per raxon del mes que l' avia trach del ventre de la mayre , e per so car lo jorn enans qu' el nasques , eran agutz espesatz e mors son payre e sa mayre ambe motz outras , mezeron li sobrenom Cezar. E cant saupron qu' el era agut de bon linhaige , noyriron lo ben. E per temps cant el

ac vescut , ac una filha que ac nom Juliana ei donet la per molher a Pompieu qu' era dels majors de Roma. E en aquel temps era costuma en Roma que cant alcuna terra non lur volia obezir , que els y enviavan ost e donavan cert temps ad aquel que anava 'n cap del ost que d' enfra aquel cert temps agues conquistat la terra on anavan ; e si en aquel temps el avia conquistat , el tornava e los Romans lo recibian an gran honor , ayci que rompien xv brassas del mur de Roma e li trazian una carreta d' aur e acetavan lo sus e enayci intravan dins Roma. E en aquel temps que vivia Julius Cezar esdevenc si que agron adenviat ad una terra que lur era desobedient , e fes tant Pompieu que Julius Cezar son suegre , que era cavalier e bon home , mas el era paure , que el annet cap del ost et doneron li cert temps , segon que era costuma , que agues preza aquella terra , e fo aital aventura qu' el traspasset lo temps que los Romans li avian donat , e non ac ren fach , e la gent s' en volian tornar dizem qu' els avian servit lur temps. Dys lur Julius Cezar: «amicx, si tornar vous en voles , tornatz vous en en bona hora , e si n' i a degun que per lur cortezia vuelhan de-

morar ayçi, faran lur bontat e lur enshament, e yeu prometi lur que ieu partiray amb els tof-temps so que yeu auray. Que sia cert a vos outras que yeu per dengun temps non tornarày en Roma, si ieu non fach aquo per que ieu sa suy trames.» E sobre aisso s' en tornet en partida la gent, e en partida y refteron, mas non totz, e pueys fo aventura que el amb aquels que eran restatz, acaberon so per que la era annatz an batalhas e an grans combatemens de villas e de castels, ancara qu' el gazanhet tota la terra. E el estant en aisso, mori sa filha que era molher de Pompieu. E saup que Julius Cezar venia, e vezent qu' el avia perduda sa molher que era la filha de Julius, adoncx comencet a tractar e dire que lo non era rason que on li fezes la honor que era acostumada de far als autres, pos d' enfra lo temps que devia venir, el non era vengut. E cant Julius Cezar fo prop de Roma, fo li dich qu' el s' en tornes ayçi com un outra cavalier, qu' els non li farian dengun' outra honor, pos que enans non era vengut. Cant Julius Cezar auzi aisso, el sonet aquels que venian amb el e dys lur: «amicx, si tot nos nos em alegoratz, gazanhat avem a Roma may's que de-


gun dels autres que son agutz trameffes per tres vegadas; si tot els son poderozes del pobol, nos em de major sanc, car vos sabes ben que nos venem de terras que totz eran nostres enemicx, e mal lur grat lur a covengut qu' els fian nostres; per que fassam d' aquestos atretal, e non intrem en la ciutat, mas escometan los ayçi defora et aytant com d' els poyrem penre en destruan e aucizan.» E concenteri li tot l' ost, e fazian ho enaici, e fazian gran dampnage a la ciutat, e avian en Roma gran peleja aici que los Romans que vezian lo gran dan que prenian, manderon li dire que li farian la honor que era acostumada. Et respondet Julius Cezar que non volia, car el era melhor home que aquels a cuy solian far aquella honor, mas que els li dobleffan aquo que als autres solian far; si non, que jamais non intraria. E els ayçi com despagatzs agron ho a far, e enayçi com solian rompre xv braffas del mur els en romperon trenta e li doneron totas las autres honors. E apres pauc de temps que foron en Roma, e fon Julius Cezar senher de Roma per si meteys, e fes aucire Pompieu que avia concelhat que non li fezeffan honor. Et aquest fo lo premier emperador de Roma, e aquest

conquistet la major partida del mont , e per la bontat que el ac totz los outras emperadors gentils que pueys foron en Roma prezeron lo sobrenom d' aquest. E fes apobolar tres ciutats en Espanha , so es Tholedol e Sagorbia e Saragossa , e trames dos cavalliers que apoboleffan una gran ciutat en lo melhor luoc qu' els trobarian en Espanha , e que la entitoleffan de lurs noms meteyffes. E l' un dels cavalliers avia nom Ladol e l' autre Tol , e ajosteron los noms e fo lo nom de la ciutat Tolodol. E pueis el ac outras dos bons cavalliers et fes lur anomnar l' altra bona ciutat per aquella meteyffa manera , e ayçi meteyss la entitoleffan de lurs noms , é avia nom l' un dels cavalliers Cobia e l' autre Sagorbia ; e atroberon un luoc que lur fo semblant que y devia aver bona ciutat, mas que avia luenh l' ayga , e envieron ho dire a l' emperador Julius Cezar, e el lur mandet que prezeffan lo trauc que enpachier fazia al emperador , e que y fezeffan venir ayga e que apoboleffan la sieutat , e feron ho enayçi qu' els feron un pont mot aut , per lo cal feyron venir l' ayga , que dura tro a la fin del mont , e costa l' ayga de menar tro ad aquella ciutat de xv ans , que Es-

panha devia annar a Roma. E entitoleron los cavaliers la ciutat de lurs noms enaici que prezeron las v premieras letras de Segorbia e las III derrieras de Cobia, e feron en nom a la ciutat e apeleron la Segorbia, e pueys fes apobolar Saragossa e fes entitolar del sieu nom.

M. V. A.



 EN NOM DE DEU E DE LA
Verge Maria comensa lo present libre appellat
Genesi, de Scriptura, acabat per mans de Mos-
sen Guillem Serra, rector de Sent Julia
de Montseny, bisbat de Barcelona,
a .xxiiij. del mes de octubre
en lany .M.cccc.lj.






Aulo
libre
de ge
nesi

que en lo comiesa

met dell mo crea deg lo cell he
la tra E la tra era buyda e tot
lo mo era ay1 com vna pilota q
fos fera de moltes tofes ay1 com
de tra e de pedis e de foch e que
fos g1tade en vna lecuna de ayg





en myg d'elles aygues e son fer
ay **E** aparta nre senyor ts
aygues q' cre' deus lo firmamr
e appella nre senyor deg aquell
firmamet cell **E** ay son acaba
da la obr' dell segon dia **E** dy
nre senyo d'g altz dia sien a
justades ts aygues q' so' sots lo
cell en vn loch e aparecha
e fo fer ay **E** appella d'g aqta
seca tra e lo ajustamer d'elles
aygues appella mar **E** un
nre senyor q' tot aco era bo he
dy engendre la tra e nasquen
hy erbes qu' fassen fruyr he



PRINCIPI DEL LIBRE

QUI TRACTA COM FON FET LO MON.

DIu lo libre de Genesi que en lo comen-
fament del mon crea Deus lo cel e la
terra. E la terra era buyda e tot lo mon
era axi com una pilota qui fos feta de
moltes coses, axi com de terra e de pedres e de
foch, e que fos gitada en una lacuna de aygues:
aytal era lo mon.

E dix nostre senyor Deus: sia feta luu, e deman-
tinent fon feta, e la hora que la luu fon feta foren
fets los angels e creats. E viu Deu que la luu era
bona: departí la luu de les tenebres e appella la
luu dia e les tenebres nit. E axi fon complit lo
comenfament de la obra del primer dia.

E dix nostre senyor Deus lo segon dia : sia fet firmament en mig de les aygues, e fon fet axi. E aparta nostre Senyor les aygues qui eren dejus lo firmament, e appella nostre senyor Deus aquell firmament cel. E axi fon acabada la obra del segon dia.

E dix nostre senyor Deus al terç dia : sien ajudades les aygues qui fon fots lo cel, en un loch, e aparefcha la arida, e fo fet axi. E appella Deus aquella seca, terra, e lo ajustament de les aygues appella mar. E viu nostre Senyor que tot aço era bo, e dix: engendre la terra e nasquen hi erbes qui fassen fruyt e sement, cascunes segons son linatge, de les quals romanguen fements sobre la terra: e fo fet axi e nasqueren erbes sobre la terra e faheren fements, cascunes segons lur linatge. E atresi arbres qui faheren fruyts e fements, cascuns segons sa natura. E viu Deus que era bo e fo axi acabada la obra del terç dia.

E dix nostre Senyor lo quart dia: sien fetes luminaries en lo firmament del cel qui partefquen lo dia de la nit, e sien senyals dels dies e dels temps e dels anys, e resplendesquen en lo firmament del cel e illuminen la terra: e fon fet axi. E feu nostre Senyor lums molts grans: la un major qui senyorejas lo dia, ço es, lo sol: e l'altra menor qui senyorejas la nit, ço es, la luna e les steles: e posales nostre Senyor en lo firmament del cel que illuminaffen la terra e que senyorejassen lo dia e la nit e

detriassen la luu de les tenebres: e viu Deus que era bo e axi fon acabada la obra del quart dia.

E dix nostre Senyor en lo finquedia: sien creades les aygues e los peys e cofes viuent en si, e atresi aucells. E adonchs foren creades les balenes grans e totes cofes viuent quis crien en les aygues, cascuna de sa natura e de sa figura. E atresi tots los aucells, cascun de son linatge. E viu nostre Senyor que era bon, e beneylos e dixlos: crexets e multiplicats e omplits les aygues de la mar. E atresi los aucells cresqueren e multiplicaren sobre la terra, e axi fon complit lo començament de la obra del finque dia.

E dix nostre Senyor en lo sise dia: nodrescha la terra besties e cofes viuens, animalies e reptilies, cascunes de sa figura: e fon fet axi. E viu nostre Senyor que era bo, e dix: fassam home a ymatge e semblança nostra, que senyoreg sobre los peys de la mar e sobre los aucells del ayre e sobre totes les besties de la terra e sobre totes les reptilies qui graponen sobre la terra. E be sebem nos que Deus no hauia forma d'hom, si tot los juheus ne los paguans no volen aço creure. E forma nostre senyor Deus hom del pus strem element, ço es, de la terra: e no de la pus ferma terra, ans ho feu del lim: e aço feu ell per crebament e per auilament del diable; que aquell hom flach e nodrit e fet de fanch hauia a heretar e possehyr aquella gloria que ell hauia perduda per son ergull. E quant l'hach fet, mes en ell sperit de vida e posalo en paradis ter-

renal, e mes en ell fabor de dormir e trafchli una costella del costat, e de aquella forma e feu la fembra. E mentra qui dormia, fo pujat al cel lo feu sperit e viu tot aquell linatge qui hauia a nexer de ell. E quant se desperta, propheta de aqui auant, e dix nostre senyor Deus a ell e a sa muller: vejats que jo don a vosaltres totes les herbes e los arbres qui fassen fruyt e sement sobre la terra, que sia vianda a vosaltres, e a les besties e als aucells e a totes les reptilies de la terra en les quals jo he posat sperit de vida que hagen que menjar e que visquen. E viu nostre Senyor que totes les coses que hauia fetes eren molt bones. E axi fon complida la obra del sise dia. E fon acabat lo cel e la terra.

Ja hoys com en los primers .iiij. dies feu los elements. E lo primer dia dix: sia feta la lum, e tantost fon feta, e es la sobirana del dia, e fon feta aximatex tota angelical creatura. Lo segon dia mana que fos fet firmament e ayre, e tantost fon fet. En lo terç dia volch que fossen les aygues departides e que en mig de les aygues aparegues seca, e axi feu la mar e la terra.

En los altres .iiij. dies feu les coses qui fon en los elements. En lo primer feu temporalitat del dia, ço es, lo sol e la luna e les steles, e posales en lo sobira element que es lo foch. E en lo segon dia feu los pexs e los aucells, e posa los peys en laygua e los aucells en laer. E en lo terç dia feu les besties e l' hom, e lexicalos en lo pus strem ele-

ment, çoes, la terra, en aquell paradís terrenal en que nostre Senyor posa Adam.

E lo feten dia lo Senyor reposa.

E si Adam no hagués peccat, engendrara lo hom sens peccat e menys de futzetat e menys de copdicia carnal, e la muller concebere en aquella matexa manera e infantara sens dolor. E aqui hauia arbres contra los deffalliments dels homens, que quant hom de aquells menjas al temps que Deus hauia posat, james no haguera fam; e quant altre temps ne menjas de altre assenyalat, james no haguera fet. E quant en altre temps menjas del terç, james nos ujara de res, e a la per si menjara del arbre de vida e james no fora veyll ne fora malalt ne morir. E quant visquera a cap de .xxx. anys, axi com ara les generacions passan e moren e venen altres e nexen, axi lauors aquells .xxx. anys foren rebuts en pus alta gloria e faheren loch a aquells qui vingueren apres. E aço fora fet com fos complit lo nombre dels angels qui caygueren del cel, atresi aquell .xe. nombre de homens que nostre Senyor hauia ordonat. E estant Adam en paradís dixli nostre senyor Deu: veges Adam, de tots los fruyts qui son en paradís menja, salvant de aquell en que ha sciencia de ben e de mal. E mostrali qual era dient: guarda que no menys de aqueft, que en aquella hora quen menjeras, de mort morras.

E lo diable qui fo gitat de paradís per la sua superbia, entes que la ymatge del hom deuia pujar

en aquella sancta gloria don ell fon gitat per sa colpa, e vas esmeginar com lo pogues enganar e ab enveja si li poria fer perdre aquell heretament de aquella sancta gloria; e pres forma de serp e anafen a sa muller, e dixli que quant jauria ab son marit que li confellas que menjas de aquell fruyt que son senyor li deffenia o li vedaua. E feuli creure que sin menjaua que seria egual de son Senyor, e dixli que per aquella raho li ho deffenia nostre Senyor e no per als, e que per tal li vedaua que non menjas; que en aquella hora quen menjaria febria mal e be. E com lo diable no dices veritat james, allo fo axi que febe Adam mal e be despuys que hach menjat del fruyt vedat; que abans que Adam peccas febia be per sciencia e lauors febe mal per desobediencia: axi que febe mal e be. Eua crech la paraula del diable e cullí del fruyt e menjan e donan a son marit, e ell menjan per amor de ella. E mantinent quen hagueren menjat foren encefos de foch de lutzuria, e fo nat enfre ells aquest un aytal peccat que nos heretam vuy en aquest dia. E foren lurs animes mortes en ells; que quant lo hom pecca, la anima mor e jau soterrada en lo cors. E quant se torna a Deu per penitencia, refuscita de mort a vida, axi com Deus fa refuscitar los corsos dels homens morts, com li plau. Axi com febem que hauem esser tots refuscitats al derrer dia, ço es, del judici.

DEL PRIMER PECCAT QUE ADAM FEU.

ADAM feu .i. peccat major que tot lo mon, en lo qual encloy .vij. peccats mortals en que hach a esser envolcat tot lo seu linatge. Lo primer fo superbia, quant volch esser egual ab nostre Senyor. E per ço com nostre Senyor lo hauia fet adanentat sobre totes gents, axi fon puys posat pus bax que tots. E de aquell peccat diu lo libre de sauiesa, que no es be denant Deu qui leua son cor. Lo segon peccat fo desobediencia, com trespassa lo manament de nostre senyor Deu omnipotent. E per ço totes les coses que a ell eren sotsmeses li foren desobedients. E de aquest peccat diu lo libre dels Reys: qui no vol esser obedient, axi es com aquell qui es deuorat per peccat. Lo terç peccat fo auaricia, cor ell cobeja mes que no li era atorgat. E per aquest peccat perde ab gran dret totes les coses qui li eren atorgades. E de aquest peccat diu lo apostol sent Paul, que la auaricia es seruitut de les ydoles. Lo quart peccat fo sacrilegi; cor pres la cosa qui li era vedada del loch sagrat axi com per furt, e per ço deuia esser gitat del loch sagrat. E de aquest peccat diu lo propheeta: qui deshonra los santuaris deu esser foragitat

dells. Lo finque peccat fo gola: per una mala bocada passa lo manament de son Senyor. Lo fisen peccat fo fornicacio; per ço com la anima de Adam era ajustada ab Deu, e ell, menysprehant Deu, ajustala ab lo diable e feu adulteri, axi com a hom strany. E per ço perde la amistat del vertader spos. E de aquest peccat diu lo propheta David: tu gitaras a perdicio tots aquells qui faran fornicacio sens la tua voluntat. Lo seten peccat fo homicidi, cor si matex e tot son linatge gita a mort. E de aquest peccat diu lo propheta Moyses: qui auciuera fera mort en cors e en anima. E mantinent que Adam hach peccat vench nostre Senyor e dixli: per ço com tu obeyst a ta muller e passast lo meu manament, en fuor de ta faç de aqui auant menjeras ton pa e sembreras ta sement neta, e nexeran en ella spines e cardons qui 't faran gran trabayll al cullir, e lo treball crexera tostemps en ton linatge. Despuys dix nostre Senyor a Eua: per ço com tu obeyst lo diable e fayst a ton marit passar lo meu manament, concebras fills e infantaraslos ab dolors e les dolors multiplicaran per tostemps en ton linatge. E per aquesta paraula que nostre Senyor dix a Eua, que infantaria ab dolor, se enten que si no hagues peccat que deuia la fembra concebre sens peccat e infantar sens dolor. E giras nostre Senyor a la serp e dixli: per ço com tu enguanest la fembra que hach a passar lo meu manament, feras maleyta tu'e ta sement, e pos defamistat entre ton li-

natge e el feu, e iras tostemps tirant tos pits, e ton linatge guardara tostemps al talo del linatge de la fembra, e el feu linatge guardara lo teu cap. E per ço que nostre Senyor dix a la serp, que iria tirant sos pits, podem entendre que hauia peus ans que Deus la malays. Puys apres aço gita nostre senyor Deus Adam de paradís terrenal, e con lon gitaua dixli que vindria temps que ell li enviaria del oli de medicina. E auant vos direm qual fo. Mas ara tornarem a Adam qui fen ana ab sa muller en la vall de Ebron, e parlarvosem de la sua generacio com vench dretament de pare a fill fins a Jesu Crist, segons que ho scriui sent Matheu en lo feu euangeli.

COM CAYM AUCIS SON FRARE ABEL.

COM Adam fon en la vall de Ebron comensa a viure de la sua fuor e hach dos fills, Caym e Abel. E per raho del sacrifici de les besties cresch a Caym enveja contra Abel. Cor Abel offeria del millor bestiar que hauia. E Caym offeria del pi-jor. E per ço com li dix Abel que offeris del millor, auciflo. E puys com l' hach mort, crida nostre Senyor a Caym e dixli: Caym çon es Abel ton frare? Respos Caym e dixli: Senyor çe fon jo gorda-

dor de mon frare? E dix nostre Senyor: la fanch de ton frare que escampist en terra crida a mi, e jo darli he venjanfa. Despuys plora Adam e tench dol .c. anys que no facosta a sa muller, per tal que no volia que Jesu Crist nasques de la malvada fement de Caym. E quant Adam hach .dcccxxxij. anys venchli langel e dixli que ufas ab sa muller, e feuho e engendra un fill qui hach nom Seth: e aquell fon en loch de Abel. E del linatge de aquest nasch nostra dona Santa Maria, de la qual nasch nostre senyor Deu Jesu Crist. Quant Seth hach complits .c. anys, Adam era vell e era molt ujat de viure: e un dia fo molt ujat que hauia defreygats molts arbres, e gitas de pits sobre la axada e comensas a pensar en les maleses que vehya nexer en lo mon e com eren totes per lo seu peccat. Crida a son fill Seth e quant li fo deuant dixli: fill, ve a paradís terrenal al angel cherubim qui guorda la entrada de paradís e larbre de vida ab la spasa de foch resplendent qui talla de dues parts. E aquesta guarda fo feta depuys que nos fom gitats de paradís per nostros peccats. E Seth resposli: pare, jo son apparellat de obeyr als teus manaments: mostrem per on vage a paradís e les paraules que digua al angel cherubim. E Adam dixli: per esta vall amunt, que va contra orient, iras e al cap de aquesta vall trobaras carrera uberta e les petjades que foren dels meus peus e de ta mare, que son seques e podrides: tant grans foren nostros peccats quant fom gitats de paradís, que la on nos calci-

guauem no nafch despuys erba neguna; e per aque-
 lles petjades tu iras a paradís e diras al angel che-
 rubim, qué jo son ujat de viure e quel prech quem
 trameta del oli de medicina que nostre Senyor
 m' ha promes com me gita de paradís. Quant Seth
 aço hach entes comensa de anar, e quant fo al cap
 de la vall troba les petjades de son pare podrides
 e seques, axi com son pare li hauia dit: e son fort
 spaordit de la resplendor de paradís terrenal e acos-
 tasi e l'angel cherubim vench a ell e dixli que de-
 manaua. E Seth respos dient: mon pare Adam, qui
 es vell e es ujat de viure, tremetme a tu e pre-
 guet que li trametes per mi de aquell oli de me-
 dicina que nostre Senyor li promes com lo gita de
 paradís. E l'angel li dix: mit lo cap dintre la por-
 ta de paradís terrenal tant solament e guarda be
 ço que dins veuras. Seth fo a la porta de paradís,
 axi com l'angel li hach dit, e mes lo cap dins e
 guarda e viu al mig de paradís una gran font de
 que exien .iiiij. rius principals qui son appellats
 per nom la un Sifon e laltre Fison e laltre Tigris e
 laltre Euffratres. E de aquests .iiiij. rius se com-
 plex tot lo mon daygua. E sobre aquella font
 hauia .j. arbre molt gran e molt spes de bran-
 ques e no hauia fulla ni scorxa. E Seth guarda
 aquell arbre e dix entresimatex, que aquell arbre
 era axi sech e escorxat per los peccats de son pare
 e de sa mare, axi com les petjades lurs eren seques
 e podrides: e tornafen al angel. E dixli l'angel que
 hi tornas altra veguada e quey guardas tot ço

quey veuria. E torna altra veguada a paradís e mes dins lo cap, axi com hauia fet de abans, e viu lo dit arbre que tocava tro al cel, e en la cima del arbre viu estar .j. infant envoltat en molts draps: e la claredat qui de ell exia era tan gran que no eren ulls carnals qui la poguessen esguardar. E Seth baxa los ulls jus larbre ab gran vergonya e viu les rels del arbre qui foradauen la terra e tocaven tro en infern, e conech la anima de Abel fon frare en infern. E tornafen al angel cherubim e dixli tot ço que hauia vist, e langel dixli: aquell infant qui esta en la cima del arbre es lo fill de Deu qui plora los peccats de ton pare e de ta mare, e ell los deu destroyr com fera complit lo temps: e aquell es lo oli de medicina que nostre senyor Deu promes a ton pare com lo gita de paradís. E quant Seth sen volch anar donali langel .iiij. grans de la sement de aquell arbre, del fruyt del qual hauia menjat fon pare Adam. E dixli langel: al terç dia depuys que tu feras tornat a ton pare Adam, ell morra: e quant lo foterreras mitli aquests .iiij. grans en la bocha fots la lengua. E Seth tornafen ab aquells .iiij. grans a fon pare Adam e comptali ço que langel cherubim li hauia dit. E quant Adam hoy que deuia morir, alegras e comensa a riure, e en tota sa vida no hauia ris, e leua les mans a Deu e dix: Senyor, reeb la mia anima, sit plau, que jo affats he viscut. E a cap de .iiij. dies Adam mori e Seth fon fill mesli los .iiij. grans fots la lengua, axi com langel li ho hauia

dit, e foterralo. E a poch de temps nasqueren de aquells .iiij. grans .iiij. vergues, e hauia cascuna una brassa de lonch. E la una vergue era cedre e la altra cipres e la altra palma. E significauen lo Pare e lo Fill e lo Sant Sperit. E com lo cedre es pus alt que negun arbre qui sia al mon, significa lo Pare. E com lo cipres es dolç e molt spes de rams e alt, be significa lo Fill. E com la palma es alta e speffa de rams e fa lo fruyt molt dolç, significa lo Sant Sperit. E estigueren aquells .iiij. rams en la bocha de Adam fins al temps de Noe. Ara hauets hoyt com mori Adam e romas Seth major en la generacio.

DE LA GENERACIO DE SETH.

SETH hach fill Enos e fo tota la vida de Seth .dcccxxxij. anys. Enos hach fill Caynan e fo tota la vida de Caynan .dcccv. anys. Caynan hach fill Malech. E fo la vida de Caynan mil anys. Malech hach fill Jaret. E fo la vida de Malech .dccc. anys. Jaret hach fill Enoch e fo la vida de Jaret .dcccclxij. anys. Enoch hach fill Matuffalem e fo la vida de Enoch .cccclxv. anys. E leual nostre Senyor en cors e en anima e meslo en paradís terrenal. Matuffalem hach fill Lamech

e fo la vida de Matuffalem .dccccxviiiij. anys. Lamech hach fill Noe e fo la vida de Lamech .dcclxxvij. anys. Lauores fe acaba la primera edat en la qual hach .viiiij. generacions.

DE LA ARCHA DE NOE.

COM Noe compli .d. anys hach .iiij. fills, Sem, Cam e Jafet. E en aquell temps hauia molt de mal en lo setgle, tant que dix nostre Senyor: pinet-me perque fiu hom en lo mon. E dix a Noe: fi vindra de tota part, e tremetre aygues del diluvi qui auciuaran totes carns viuentis qui fon e estan sobre la terra. E jo port a tu gran amor e tremetret mon fenyal. E mante que fasses una archa de bon lenyam e que sia be cimentada e envernifada dins e defora. E faras en aquesta manera: .ccc^{es}. colzades haura de lonch e .l. de ampla e .xxx. de alt. E faras en ella moltes cafes. E entraras en ella tu e ta muller e tos fills e lurs mullers; cor solament trop tu just sobre la terra. E metras dins ab tu de totes animalies, axi de reptilies com de besties e de volateries e de totes les coses que jo pose sobre la terra, en que hage sperit de vida: de cascun linatge .j. parell, mascle e femella; per tal que romangue fement sobre la

terra, que totes les altres morran fots les aygues del diluvi. E faras la archa axi compassada que en la cima no hage fino una colzada de ampla. E lauors mes mans a obrar la archa Noe. E quant fo acabada e totes les cofes que Deus li mana metre foren en ella, guarda Noe al cel. E quant viu Noe lo senyal que Deu li hauia posat, recullis ell e sa muller e fos fills e lurs mullers. E obri nostre senyor Deus les fonts de abis e los senyals del cel, e ploch .xl. dies e .xl. nits, de guisa que tot lo mon se compli de aygua. E cresch la aygua en tal manera per tot lo mon que puja .xl. colzades sobre la pus alta muntanya qui fos en lo mon, e ana la archa sobre les aygues. E quant foren les aygues mimvades en lo mon, romas la archa en Erminia sobre unes muntanyes qui son pus altes que altres que hom sapie, qui han nom mont Ararat. E quant Noe conech que hauia molts dies que la archa estaua ferma, obri la finestra de la archa e guarda e viu que estaua en loch alt, e viu encara tota la terra coberta de aygua: espera alguns dies e puy obri la finestra e trames un corp en lo desert, e lo corp troba tota la terra plena de carns mortes e menjan e no hach cura de tornar a Noe. E quant Noe viu quel corp no tornaua, lo endema trames hi una coloma. La qual torna al vespre e aporta un ram de oliuera ab fulles verdes, en son bech. E com Noe la viu, comensa a lohar e beneyr lo nom de Deu per

aquell miracle, e estech .iij. dies e 'a cap de .iij. dies tramesla altra vegada, e torna demantinent e vola entorn de la archa; mas no volch entrar dins, per donar a entendre que affats trobaua que menjar. E lauors viu e entes Noe que ben podia exir de la archa. Empero speras alguns dies, e puys exin e gita totes aquelles cofes de la archa a que anassen viure per la terra, e comensaren a multiplicar en lo mon. E atresi ell e sos fills multiplicaren en guifa que compliren lo mon de gents. E en axi retorna nostre senyor Deus humanal linatge qui era perdut en lo diluvi de les aygues.

ACI COMENSA LA SEGONA EDAT. DE LA
GENERACIO QUE EXI DE NOE.

D EPUYS que Noe exi de la archa e hach complits .dc. anys, adonchs engendra un fill qui hach nom Genico: e aquell fo gran strolech e hoy parlar de Adam, e dix un dia que volia anar veure aquell loch hon jahya nostre pare Adam foterrat, e anafen en la vall de Ebron. E quant fo prop de aquell loch on Adam fo foterrat, viu aquells .iij. rams, que hoys dir demunt, qui estauen en la bocha de Adam, e dix prophetant: Jo

leuare aqueſts .iij. rams e poſarlos he en lo deſert, e faran de aqueſts creu al meu ſenyor Deu. E traſchlos de la bocha de Adam e poſalos en lo deſert, e poſa la un luny del altre. E per virtut de Deu e per aquella coſa quen hauia eſdeuenir, ajuſtalos natura tots .iij. en un loch e feu de tots .iij. un arbre: e no hauia en larbre negun departiment, ſal de les fulles qui eren de cipres e de cedre e de palma: e eſtech aquell arbre aqui entro al temps de Moyses. Ja hauets hoyt que Noe hauia complits .dc. anys, e axi foren tots los dies de la ſua vida ab .cccl. anys que viſch apres del diluvi .dccccl. anys. E mori Noe. E romas fon fill Sem major en la generacio. Sem hach fill Arfaxat e fo la vida de Sem .dc. anys. Arfaxat hach fill Sale e fon la vida de Arfaxat .ccclxxxviiij. anys. Sale hach fill Eber. E fo la vida de Sale .ccc. anys. Eber hach fill Falec. E fo la vida de Eber .cccij. anys. Falec hach fill Nacor. E fo la vida de Falec .ccxxxviiij. anys. Nacor hach fill qui hach nom Tare. E fo la vida de Nacor .cxlviij. anys.

DE LA MONEDA QUE FEU TARE PER LA QUAL
FO VENUT JOSEP.

AQUEST Tare feu una moneda molt gran per manament de Biuro, rey de Babilonia. E aquell Biuro hach nom Nuys e volch de aquella moneda .xxx. diners en son nom: per aquells fo venut Josef als egipcians axi com auant hoyrets. E quant la regina Sibila, qui son appellada Nichola Sibila, vench de orient en Iherusalem per hoyr la fauiesa de Salamo e entra en lo temple a orar, offeri aquells .xxx. diners. Adonchs viu lo fust de la creu e propheta axi de ell com auant hoyrets. E quant Nabuguadonosor roba lo temple de Iherusalem leua de aqui los .xxx. diners. E aquells diners foren despuys donats a un rey de Sabba en soldada. E quant nostre senyor Jesu Crist nasch en Bethlem de la Verge gloriosa nostra dona santa Maria el vingueren adorar los .iij. Reys de orient, aquell Rey offeri aquells .xxx. diners axi com auant vos comtarem en la istoria dels Reys de Sabba. E quant Josef e nostra Dona fugiren en Egipte, perde nostra Dona aquells .xxx. diners e la mirra e lo ensens e la camisa quels angels hauen portada del cel a Jesu Crist la nit de

la sua santa natiuitat. E totes aquestes .iiiij. cofes caygueren a nostra dona santa Maria riva de un gran riu qui ha nom Nilo, e trobales un pastor ermini. E aquell pastor era astrolech e conech per lart de les steles la virtut de aquelles .iiiij. cofes e guardales, que no les mostra a negu entro al temps que Jesu Crist comensa a preycar. E un dia que Jesu Crist staua prehycant en lo temple, acostas a ell aquell pastor e donali aquelles .iiiij. cofes que foren dell. E Jesu Crist conechles e vestis la camisa, e era pocha quant li vench del cel la nit que nasch de la Verge Maria, e com les vesti fon aytant gran com la hauia mester. E aquella fon la gonella que diu sent Johan que era sens costura e sobre aquella gitaren forts los cauallers gentils lo dia de la sua santa passio; per tal com ells eren .iiiij. e les vestedures de Jesu Crist eren .v., e presne cascun una e romas aquella a partir, e com no hauia costura dixeren que no la tallassen, mas quey gitassen forts de qui seria. E faherenho axi com hoyrets auant en la sua passio. E mana nostre Senyor al pastor que gitas lo or e la mirra e lo enfens en la archa del temple qui era per ell, e lo pastor feu ço qui li era manat. E quant vench lo dijous de la cena que Judes vene Jesu Crist, aquells matexs .xxx. diners li foren dats per los princeps e per los sacerdots dels juheus en preu de ell axi com hoyrets auant en la sua passio. E depuys Judes los gita en lo temple. E de aquells .xxx. diners los .xv. ab daltro hauer foren donats,

al Centurio e a fos vassalls qui guardaren lo moniment de Jesu.Crist. E los altres .xv. diners foren donats per un camp de un oller queus comtarem auant en la passio. E de aqui auant negun no sap que fo de aquells diners. Alguns se cuyden que aquells fossen diners de argent per ço com los euangelistes los appellen dargent. E sebets que en aquell temps era costuma que appellauen tots los metalls argent, axi com los appellen ara per aquest nom metall. Mas no eren aquells diners sino de or. Ja hauets hoyt demunt com aquells diners feu Tare, pare de Abraham, e per quantes mans passaren. Ara tornarem a la generacio.

COM ABRAHAM TRENCA LES YDOLES.

TARE hach fills Abraham e Nacor. E aquest Tare adoraua ydoles e era sacerdot e seruia un temple en que eren les ydoles. E a Abraham son fill agreujaua molt aquella vida que son pare fahya. E esdevenchse un dia que Tare hach anar al munt, e lexa les claus del temple a Abraham e manali que illuminas les lantes. E quant lo pare sen hach anat, Abraham entra en lo temple ab una destral en la ma. E en aquell temple hauia moltes ydoles, entre les quals ni hauia una ma-

jor que totes les altres. E Abraham trenquales totes ab la destral: a la una trencha lo bras e a l'altra la cama, de guisa que neguna non romas fencera, e quant totes les hach trencades anafen a aquella qui era major que totes les altres e donali .iij. colps ab la destral, en guisa que res no li trencas. E puys posali la destral al coll e exis del temple. E quant fon vengut fon pare Tare dixli: ¿illumineft les lantes del temple? E ell respos e dixli que no; cor no gofe entrar en lo temple, que aquells deus teus fon cofes males e jo creu que ells han haguda batalla alguna entre ells: que tan gran brogit ha haut vuy al temple, que merevella es com jo no fon mort de pahor. Adonchs Tare sen ana al temple e ana Abraham apres de ell. E quant entra en lo temple e viu totes les ydoles pecegades, fo fortment espahordit. E en aço entra Abraham e dix: ¿que es aço dels teus deus? ¿qui los t' ha morts? Per ventura aquell major hach pesar perque tu adoraues los altres e ell auciflos. E jo creu que negu no deu adorar fino un Deu. E fon pare hach de aço gran pesar. Empero no li gosa respondre. E visch Tare .lxx. anys e puys mori e fon acabada la segona edat e hach en ella .xj. generacions. Empero los juheus n' hi comten .xij. cor ells comten Abraham en la segona edat en que nafch. E nos comtamlo en la terça en que visch.

COM ABRAHAM ENGENDRA UN FILL DE NA
AGAR.

COM Abraham compli .lxxxvj. anys hach .j. fill, qui hach nom Ismael, de na Agar qui era esclaua sua. E de aquell vench lo linatge dels paguans axi com ara oyrets. Abraham no podia hauer fills de sa muller qui hauia nom Sarra. E dix Sarra a Abraham: pus ma ventura es aytal que Deus nom vol donar fills, hages un fill de aquella nostra esclaua. E fo axi e emprenyala, e despuys que Agar se senti prenys torna orada e no volia esser fotsmesa als manaments de sa dona, axi com era de abans, e no la volia obeyr, ans se reuoltava malament contra ella. E un dia ferila, per ço com li contrastava a tot quant ella li manava, e gitava de casa. E fugi Agar e anafen e afechse prop de una font e aqui plorava. E l'angel de nostre Senyor vench e dixli: Agar ¿e com estas aqui ni per que ploras? E ella respos: com ma dona m' ha ferida e gitada de casa. E l'angel dixli: veten e torna a casa de ta dona e servixla be e no fies desobedient als seus manaments, e guarda que tu es prenys e enfantaras un fill e haura nom Ismael: e aquell sera hom brau

e mal e feran les fues mans contra totes persones e les mans de tots homens feran contra ell. E abtant langel se parti de ella. E Agar tornafen a casa de sa dona, e de aqui auant fervi sa dona e foli obedient, e en aquesta guisa hach Abraham son fill Ismael de na Agar sclaua sua ab consell de Sarra sa muller. E pensas Sarra que pusque Abraham hauia comensat de engendrar, que mudaria ella sa ventura e Deus dariali fill: e fo axi, que depuys hach .j. fill qui hach nom Isaach. Com Abraham hach .lxxxviiiij. anys circumcis si matex e sos fills e sa companya. E en aquell temps hauia tant de mal en lo mon que no era negun qui conegues Deu. E Abraham guarda e conech que no era altre Deu sino aquell per lo qual totes coses eren creades e fetes. E com Deus viu son bon enteniment e son bon pensament, trames la sua gracia sobre ell.

ACI COMENSA LA TERÇA EDAT.

COM Abraham hach .c. anys hach un fill de sa muller qui hach nom Isaach: e lauors hauia Sarra .lxxxx. anys e quant hach complits .c. anys mori en Ebron. E soterrala Abraham en la coua doble. E viu nostre Senyor lo bon cor de

Abraham e temptalo per ell aprouar. E dixli nostre senyor Deu: pren aquell teu fill que molt amas, Isaach, e ve a un dels munts que jot dire e offerraslom en olocaust. E leuas Abraham de nit e embafta son ase e pres son fill Isaach e dos infants altres, e anafen en aquell mont que Deus li mostra e puja sus alt: e era en aquell temps costuma que offerien lurs sacrificis a Deu de lurs besties e degollauenles aqui: e significaua que pujaua lo fum a nostre senyor Deus. E quant Abraham fo sus alt al munt ab son Isaach e anaua per degollar aquell, dix als altres .ij. infants: esperatsvos aqui e jo e linfant irem e tornarem aqui a vofaltres quant haurem feta oracio: e aço fon al terç dia. E Abraham talla lenya e posala acostes a son fill Isaach, e ell porta en la ma lo coltell e lo foch. E quant se foren lunyats dels infants dix Isaach a son pare: pare meu. Respos Abraham: ¿que vols fill meu? Dix Isaach: veus lo foch e lenya ¿on es la oferta del sacrifici? E dix Abraham: nostre Senyor nos proueyra affi, fill, de que farem oferta e sacrifici. E puys feu Abraham un altar de terra e posa la lenya dessus, e pres son fill Isaach e posalo sobre la lenya, e posali la ma als cabells e tench lo coltell aparellat per degollarlo. E vench langel del cel e dixli ab gran veu: Abraham, Abraham, no estenes la ma sobre linfant, que diu nostre senyor Deus que vista ha la tua voluntat e lo teu cor, que no planguist lo teu fill ne li perdonest que nol voguesses ociure, per

amor dell. E giras Abraham e viu entre les espines les banyes de un molto qui pexie. E aquell pres e degollal e feune facrifici en loch de son fill Ifaach. E de aqui auant appella Abraham aquell loch, lo Senyor ho veu. E dix langel: aço diu nostre senyor Deus: per ço com tu obeyst la mia paraula jur per mi matex que multiplicare lo teu linatge axi com les esteles del cel e la arena de la mar. E benesch tu, e ton linatge posseyra les portes de tots tos enemichs e lurs lochs. Apres aço sen tornaren ana Abraham e son fill e los altres infants que hauia lexats, en Berzabe e estech aqui. E a poch de temps mori e soterralo son fill Ifaach en la coua doble ab Sarra sa muller. Romas Ifaach son fill e hauia .xxxv. anys com son pare mori. E hauia per muller Rebecca filla de Baraull, germana de Leban. E quant Ifaach hach complits .lxxx. anys hach .ij. fills de sa muller Rebecca, ço son, Esau e Jacob.

COM JACOB LEUA LA BENEDICCIO A SON
FRARE.

DIu lo libre de Genesi que en aquell temps dix Rebecca a son fill Jacob: jo he oyt que ton pare deya a ton germa Esau: prin ton arch e ve

cassar e de la cassa que pendras apparellem de men-
 jar e, quant haure menjat, beneyr te he ans que
 muyre. E Rebecca amaua mes Jacob. E Ifaach
 amaua mes Esau. E Rebecca, per la amor que ha-
 uia a Jacob, volia fer en guisa que hagues la be-
 nediccio e dixli: fe tot ço que jot manare, ve cor-
 rent al folch del bestiar e porta dos cabrits dels
 millors quiy sien, e apparellarlosem toft a ton
 pare e tu darlosli has a menjar, e beneyrte ha abans
 que muyre. Respos Jacob: mare ¿com se pora fer?
 que mon frare Esau es pelos e jo son leni e sens
 cabells. E si per ventura me palpaua mon pare,
 temme que nom donas malediccio en loch de
 benediccio. E dixli sa mare: fill, non hages pahor,
 sobre mi sia aquexa malediccio: calla tu e fe ço
 que jot man. E Jacob sen ana e aporta los cabrits,
 e Rebecca apparellalos axi com sebia que a Ifaach
 sebien millors. E pres les pells dels cabrits e en-
 volcan lo coll e les mans de Jacob, e vestili les
 vestedures de Esau qui eren molt nobbles e odo-
 rants. E ana Jacob a son pare e dixli: pare meu,
 leuet e menja de la mia cassa e benefquem la tua
 anima ans que muyres. E Ifaach era tant veyll
 que nos veyra, e entes que la veu no era de Esau e
 dupta e dix: ¿es tu? E Jacob dix: jo son Esau, lo
 teu primer fill, e he fet ço que tu me hauies ma-
 nat. E dix Ifaach: ¿com trobest tantost cassa, fill
 meu? E dix Jacob: voluntat de Deu es estada, pa-
 re meu, que jo trobi tantost ço que volia. Lauors
 dix Ifaach: acostet a mi, fill meu, que tocar te he

si es tu Esau, fill meu. E Jacob se acosta a ell. E
 Isaaç-lo palpa e trobalo pelos al coll e en les
 mans. E dix: la veu tua es de Jacob, mas les
 mans son de Esau. Adonchs mana que li donas
 a menjar, e feuho. E quant hach menjat dixli
 Isaaç: fill, donem a beure, e ell feuho. E quant
 hach menjat e begut dixli Isaaç: fill, acostet a
 mi e besem. E Jacob acostas a ell e besal e, men-
 tre lo besaua, senti Isaaç la olor dels vestiments
 de Esau. E dix: aço son les odors del meu fill, axi
 com a camp plen de bones odors lo qual beney
 nostre Senyor. E dixli: donte Deu del ros del cel
 e de la grexesa de la terra, e abundantment de
 forment e de vi e de oli, e fervesquente los po-
 bles e honrente los trips e humiliense a tu los
 fills de ta mare, e aquells qui beneyran tu sien
 beneyts. E aquells quit maleyran sien plens de
 maledicció. Quant Jacob hach rebuda la bene-
 dicció exifen defora. E vench Esau qui porta la
 vianda que hauia apparellada en son alberch, e
 entrafen a son pare e dixli: pare meu, leuet e
 menja de la cassa del teu fill Esau, e beneyrme
 has abans que muyres. E dix Isaaç: ¿qui es tu?
 Respos Esau: jo son lo primer fill teu Esau e he
 fet ço que tu me hauies manat. Com Isaaç hoy
 aço, fo fortment espauentat e marauellas com
 podia esser estada aquella refemblança e dix: ¿qui
 fo aquell quim porta a menjar ans que tu e dixme
 que era Esau, e menge de aquells menjars quem
 porta e beneylo e sera beneyt? E dix Esau: prech-

te, pare, quem benefiques. E dix Ifaach; vench ton frare enginyofament e pres la tua benediccio. E dix Efau: cert per dret es appellat lo feu nom, Jacob; que ja me enguana ell altra veguada com me compra lo primer engendrament. E ara me ha amblada la mia benediccio. La compra que Jacob feu del 'primer engendrament de Efau fon per aqueſta manera. Efau venia de laurar del camp e hauia gran fam, e Jacob eftaua en la caſa e aparella de menjar e cuynaua lenties. E dixli Efau: germa, donem alguna coſa que puſque menjar, que gran fam he. E dix Jacob que no tenia res que li donas. E dixli Efau: donem de aquexes lenties que cous. Si fare, dix Jacob, ſi tum dones la tua primera genitura. Reſpos Efau: ¿quem fa a mi la primera genitura? ſi, es tua. E lauors Jacob pres una eſcudella de aquelles lenties e donaleſli ſobre aquella couinenſa. E en aqueſta manera compra Jacob lo primer engendrament de Efau. E per ço dix Efau a ſon pare que altra vegada lo hauia enguanat Jacob. E dix Efau a ſon pare: ¿nom eſtogeſt alguna benediccio, pare meu? Reſpos Ifaach: jo l' he ſtablit Senyor de ſos frares e quel ferveſquen los trips e li he atorgat abundantment de pa e de vi e de oli, e de aqui auant ¿quet puſch jo fer, fill meu? E dix Efau molt fortment plorant: prechte, pare, quem dons alguna benediccio. E dixli Ifaach: en lo ros del cel e en la grexefa de la terra ſia la tua benediccio. Viſch Ifaach .clxx. anys e mori en Ebron, e foterrarenlo ſos fills Efau

e Jacob en la coua doble. E fugi Jacob en terra de Messopotamia per pahor de Esau qui era major, com li hauia amblada la sua benediccio. Adonchs fen ana Jacob en terra de Messopotamia e hauia lauors .lxxvij. anys.

COM LANGEL LUYTA AB JACOB.

D EPUYS que Isaach hach donada la benediccio a Jacob, Rebecca, que molt amaua Jacob e temies que no hagues algun trabayll ab son frare Esau, manali que fen anas en terra de Canaan a Araan qui era germa de Rebecca fa mare, e atrefi manali son pare que no preses muller fino aquella cofina germana sua. E mentre Jacob fen anaua, lo vespre preslo en la carrera e en mig de un camp ell se atura e posas una pedra al cap e gitas a dormir, e en la mitja nit ell se desperta e viu lo cel obert e angels qui pujauen e avallauen e dix: la casa de Deu es aço e jo no ho sebia. E en aço vench un angel a ell e escomeslo de luytar: e preferense a luytar e estigueren en la luyta tro pres de lalba amdos que no lexaua la un laltre. Quant lalba fon prop, dix langel a Jacob: lexem anar que alba es. E dixli Jacob: beneyxme e jaquirte he. Dix langel: lexem. Not lexare, dix Ja-

cob, si nom benexs. Dix langel: ¿com has nom? E ell respos: Jacob. Dix langel: no hauras nom Jacob. ¿Donchs, dix ell, com? Tu hauras nom de aqui auant, Israel. E luytant Jacob ab langel donali langel una ferida en la anca. E per aquella ferida Jacob fon tostemps rancalos de la una anca. E per aquesta raho los juheus no mengen negun nirvi. Apres aço anafen Jacob a son auoncle, qui fo puyson fogre, e servilo .xiiiij. anys, ço es, .vij. anys per la una filla e .vij. per l'altra. E a cap de .xiiiij. anys sen torna Jacob en Ebron. E a cap de .xvij. anys que ell fon vengut de Canaan fo venut Josef als egipcians axi com ara hoyrets. Jacob hach .xij. fills dels quals isqueren los .xij. trips de Israel, e de cascun trip isqueren .xij. generacions. E los .viiiij. trips e mig fon de part lo riu de les peres per la lur incredulitat e per la lur mala fe. E aquells juheus qui ara son enfrenos en servitut son .j. trip. E .j. trip e mig sen perde. E estant Jacob ab sos .xij. fills en Ebron fomia Josef ço que hoyrets affi.

DELS SOMPNIS DE JOSEP E COM SOS FRARES
LO VENEREN ALS EGIPCANS.

DIU lo libre de Genesi que dix Josep a sos frares: jo somiaua que nos tots .xij. frares se-guauem en un camp e liguauem les manades del blat, e leuaues la mia manada en alt tota dreta e venien les vostres en torn la mia e adorauenla. Quant los frares ho oyren forenne fort despa-guats e dixerenli: ¿Con pots dir tu que tu hajes a esser nosttron Rey e que nos siam sotsmesos als teus manaments? Encara somia Josep altro sompni e comtalo a sos frares, present son pare, e dix: jo viu en sompni quel sol e la luna e .xj. esteles me adorauen. Quant sos frares hoyren aço, haguere-nne molt gran enveja en lurs coratges e pensarense mal contra Josep. E dix lo pare a Josep: ¿com fera aço de ton sompni? donchs jo e ta mare e tos frares adorarem tu sobre la terra? E castigualo celadament que no digues aytals coses deuant sos frares. E lo bon hom se pensaua tot dia en aço. E era Josep lo fill que ell mes amaua e los altres fills majors anauen ab les ouelles e Josep estaua en casa ab lo pare. E un dia dix Jacob a son fill Josep: mon fill, tos frares son ab les ouelles en

Sicchen. Ve a ells e aportels que menjar, e veuras com estan ells ni lo bestiar ne si han mester ninguna cosa. Ana cercar Josef fos frares o fos germans e nols troba, e anaua axorat e troba un hom e demanali de fos frares, e aquell dixli: jo era laltre dia ab ells e hoyls dir que sen yrien en Dotaym. E Josef anafen en Dotaym e trobalos aqui. Quant los frares lo veheren venir, digueren: veus lo sompniador qui ve, vengua e metamlo en aquella fisterna vella e direm que besties salvatges l' han mort e veurem que li profitaran los sompnis. Dix Ruben lo germa major qui hauia gran pietat de Josef e lo volia desliurar de mort: barons, no enfutzem nostres mans en la fanch de nostron frare. Mas veus egipcians qui passen per aquell cami, venamlo a ells. E faheren ho demantinent e donarenlo per .xxx. diners que demunt hauets hoyts que feu Tare. E preferen les fues vestedures e untarenles ab fanch e portarenles a lur pare, e dixerenli que besties salvatges l' haviem mort. Quant Jacob viu les vestedures de Josef axi fangonoses, feu sobre elles gran dol e dix: les besties males han menjat lo meu fill Josef.

COM JOSEP HACH EN SON PODER LA TERRA
DE EGIPTO, ÇO ES, LO REY PHARAO.

A QUELLS qui compraren Josep menarenlo en Egipte e venerenlo a un rich hom qui era algutzir del rey Pharao, lo qual hauia nom Phutifar. E com Josep era bell hom e fert, donali lo dit rich hom les claus de la sua casa e feulo majordom: e quant vench per temps la muller de Phutifar, la qual hauia nom Meuphitica, enamoras de Josep. E un dia quel fenyor fon anat a cassa crida la dona a Josep e feulo entrar en la sua cambra e dixli: çtu, Josep, vols hauer be e honor? Respos Josep: madona, si volria en bona manera. Ara, dix ella, tinme secreta de tot ço que jot dire e fe aço que jot manare. Madona, dix Josep, totes coses qui sien fehedores fare. Adonchs dix ella: vull que hages affer ab mi e hauras totes coses que demans. E Josep respos e dix: no ho vulla Deus, madona, que jo fassa aytal cosa, que gran traycio feria; que mon fenyor se fia en mi e en mon poder ha mes tot ço del feu. No ho faria, dix Josep, ans ne fofferria mort. Sapias, dix ella, que si no ho fas, jo dire al fenyor que tu m' has volguda forsar e fare en guifa que ell te auciuira. E

lavors dix Jofep: jo per pahor de mort no fare tan gran engan a mon fenyor. E axi passa aquell dia. E be auant proual altra veguade aximatex. E quant viu ella que no la volia obeyr pres se ab ell. E ell, volentse defempatxar de ella e exir de fes mans, defempara fon mantell e lexalli e exis de la cambra, e romas ella molt irada e gita lo mantell de Jofep sobre lo feu lit e de fon marit. E quant lo fenyor fon vengut de la cassa troba la dona molt irada e demanali que hauia. E ella dixli: aquell voftro catiu, en que vos tant vos fiats, entra en la mia cambra e volch jaure ab mi per forsa, e quant hoy que vos veniets exi corrent de la cambra: e veus lo mantell que romas sobre lo lit, que nol li lech pendre. Quant lo rich hom hach aço entes, feu metre Jofep en la preso. En la qual preso hauia .ij. homens de casa del Rey presos, e la un era panicer e laltre coper. E cascun de aquells somia un sompni. E lendema recomta cascun a Jofep ço que hauia somiat, e Jofep dix al panicer que lendema lo manaria lo Rey a penjar e al boteler dix quel Rey li perdonaria el tornaria en fon offici. E prechte, dix Jofep, que quant seras tornat en ton offici o en ta honor, quet membres de mi e que digues al rey Pharao quem trasque de aquesta preso, e lo coper promessi que si faria. E aço de aquests dos esdeuench axi com Jofep hauia dit. E a cap de .ij. anys que Jofep fo en la preso somia lo rey Pharao que vehya anar per un prat .vij. vaques les pus grasses que podien esser e les pus be-

lles en lo mon. E puys viu venir altres .vij. vaques tan magres e tant mesquines, que ferefa era de veureles: e pasturauen e menjarense aquelles grasses e belles. E lo rey Pharao fo molt spauentat de aquella visio e feu ajustar tots los fauis de la sua terra per tal que li folguesen aquell sompni, e no ni hach negun qui li sabes folre. E aquell coper qui era exit de la preso anafen al Rey e dixli: Senyor, .j. massip jau en la preso quiusolra aquex sompni si trametets per ell. E dix lo Rey: ¿com ho saps tu? Senyor, dix aquell, com jo era en la preso e fo vostra merce quem perdonas, jo hauia somiat un sompni e comteuli e ell dixme que vos me perdonariets em tornariets en mon offici. E dix al vostro panicer, qui era en la preso, que vos, senyor, lo fariets penjar, e fo axi. Quant lo Rey hach entes aço, trames per Josef que li vingues deuant, e com li fon deuant comtali lo sompni. E dixli Josef: Senyor, aquelles .vij. vaques que vos vejets axi grasses e belles feran .vij. anys qui ara vendran primers, tan bons de pa que nol volran les gents culir ne fera quil quira. E les altres .vij. vaques tant magres e tan feres feran altres .vij. anys tan mimves e tan falits, que poch feran los lochs hon se pusque trobar pa per diners. E vos, Senyor, dix Josef, en aquells .vij. anys qui feran tan abundants e tan fertils, manarets ajustar molt gra e fer moltes sitges e graners e matzems; per tal que quant vendran los altres .vij. anys mimves, que hajats ab que mantengats

vostre regne e tota vostra terra. Sobre aço lo rey Pharao feu Jofep majordom e dixli que fahes fer ço que li hauia confellat. E feu fer Jofep grans graners de blat. E en aquells .vij. anys ajusta tant de blat que fo una gran mareuella. E quant aquells .vij. anys foren passats vengueren los .vij. anys fort mals e mimves. Lauors troba Pharao que Jofep hauia gran seny. E de aqui auant feulo senyor de tot lo regne pero fots ell. E quant viu Jofep que la fam crexia entre les gents feu obrir los graners e les sitges e los matzems dels blats e feu vendre del blat. E Jacob son pare era en Ebron ab fos .xj. fills. E hauia tan gran carestia en aquella terra que no podien trobar blat per diners. E Jacob e fos fills hauien ja menjat son bestiar e hoyren dir que en Egipte venien blat. E dix Jacob a fos fills: anats en aquella terra hon venen blat, e aportats tans diners que pufcats comprar cascun una somada de blat. E fos fills anaren en Egipte e foren en aquella vila hon lo blat se venia. E volgueren comprar del blat; mas nols ne volgueren vendre, per ço com no eren egipcians, fens sebuda de Jofep. E quant Jofep ho fabe feulos se venir deuant, e com los viu conechlos e hach dolor e pietat de ells e entrafen en la sua cambra e plora, e puys lauas sos ulls e exi a ells e dixlos : amichs, vofaltres no fots venguts a comprar blat, ans fots spies qui venits spiar lo regne e anats de terra en terra. E ells dixeren: Senyor, nos no som spies, salvada sia tota honor,

ans som venguts assi per gran fretura que hauem de gra en la nostra terra. E hauem nostron pare fort veyll e nos tots som germans. E encara ne huiem nos un altro que perderem. E axi pregamte per Deu e per merce quens fasses vendre del blat per nostros diners. Lauors los mana Josef metre tots en una casa e feulos donar a menjar e manalos que romanguessen aquella nit e que faria manament que hom los venes del blat, e feu be pensar dells e manalos omplir lurs sachs de forment. E fens que ells nou feberen feu metre la moneda que ells hauien portada dins lurs sachs a cadescun, e puyts carreguaren e anaren sen. E quant foren a lur pare obriren lurs sachs e trobaren en cascun sach lo preu que costaua lo blat de cascuna carregua. Aquesta moneda pres Jacob e penfas que podia esser e estojala. Quant aquell blat fon despes, dix Jacob a sos fills: tornats a aquell bon hom a queus vena del blat. E preguatslo queus ne vena atrestant com laltre vega da. E los fills dixeren que los egipcians non volien vendre a estranyes gents. Fills, dix Jacob, preguatsne vosaltres aquell bon hom e tornatsli aquesta moneda queus ne tornats ab los sachs, e portatsne atretanta per compra del blat, e anarenhy. E quant Josef los viu, dixlos: amichs, ja laltre dia vos consenti del blat e encara men demanats: nous en vull vendre pus. E ells preguarenlo suplicant que fos fa merce que encara los en degues fer vendre. E ell mana que hom los ne

venes. E de nit, que ells non feberen res, feu metre una copa dor en lo sach de Benjamin qui era lo germa menor e aquell quel pare mes amaua. Quant vench lo mati ells carreguaren e anarenfen. E quant foren fora la vila envia Josef per ells e feulos tornar. E quant li foren deuant, dixlos : amichs, be entenia jo la primera veguada que vofaltres erets spies e no veniets assi fino per algun mal affer, e jo maneus vendre del blat e mane queus fos feta honor en mon alberch e vofaltres hauetsme emblada una copa dor, e jo castigauvos ne he en tal guisa que no creu altra veguada vos hy tornets. E ells com cuydauen de aço effer sens colpa afermaren e juraren que ells no la hauien vista. E preguarenlo que per amor de Deu los levas anar. Dix Josef: jous fare tots scorcolar e aquell qui la hage presa de vofaltres romandra assi e sera mon catiu. E ells atorgarenho e dixeren que be los plahya; cor cuydauenne effer sens colpa. E Josef mana que hom los guardas e cercas totes lurs robes e lurs sachs, e feherenho. E a vista de ells matexs trobaren la copa en lo sach de Benjamin, e ells forenne tots marrits e tinguerenfe per morts. E lauors dix Josef : jo sebia be que per algun enguan veniets vofaltres en aquesta terra, e per ço jom recelaua de vofaltres ja la primera veguada. Mas pus axi es, vetvofen vofaltres e romangua aquest assi per catiu meu. Lauors comenfaren tots a plorar. E dix Ruben lo germa major: Senyor, nostron pare es veyll e ama mes

aqueſt fill que negun de noſaltres e morria per ell. Cor ſapiats que ell ne hauia un altro que amaua mes que nos tots, e perdelo e feune gran dol. E ſi ara perdia aqueſt, morria de dolor e de ira. Mas placieus, ſenyor, que romanga jo aſſi en loch de ell per voſtro catiu, e que ell ſen torn a mon pare ab ſos frares. E reſpos Joſep: jo no vull quen romangua altro fino aquell. Lauors los frares comenfaren tots a plorar e a clamar merce, que per amor de Deu los lexas anar. E a Joſep no lin pot pus lo cor ſofferir: trias ab ells tots en una cambra e dixlos: barons, voſaltres nom conexets? E ells dixeren: Senyer, no. Dix ell: ¿e no conexets voſaltres aquell voſtre frare Joſep, lo qual voſaltres venes e donas per .xxx. diners? E en aço ells coneguerenlo e gitarenſe als ſeus peus e clamarenli merce, que los perdonas: e aqui ſe compli lo primer ſompni. E lauors Joſep demanalos com eſtaua ſon pare, e dixlos quey anaffen e quel amenaffen a ell. E lauors vench Jacob ab ſos .xj. fills en Egipte e lo .xij. fo Joſep. Quant Jacob e ſos fills foren en Egipte Joſep los feu venir deuant lo rey Pharao. E lo Rey manalos que romanguenſen en Egipte. Are vos comtarem los dies de Jacob. Quant Jacob fon en Canaan hauia .lxxvij. anys e a cap de .xvij. anys que fon en Ebron fo menat Joſep en Egipte. E deſpuys que Joſep fon en Egipte eſtech Jacob en Ebron .xij. anys. E a cap de .xvij. anys que Jacob fo en Egipte mori, e fon la ſua vida .cxxxvij. anys. E Joſep e ſos frares

portarenlo soterrar en terra de Canaan. E puy
tornarenfen tots en Egipte. E hach Josep en son
poder tota la terra de Pharao rey mentre visch.
E visch Josep .cx. anys. E quant mori meterenlo
en una archa de ferre. E estech aqui lo cors fins
que los fills de Israel exiren de Egipte. E com ne
exiren portarenlofen axi com ell ne hauia pre-
guats fos frares. E pus Josep fo mort roma-
ren los fills de Israel en Egipte e en servitut e en
catiu fins que Moyfes los ne trasch per mana-
ment de nostre senyor Deu omnipot nt.



COM MOYSES NASCH E COM SE NODRI E COM
MULTIPLICAREN LOS FILLS DE ISRAEL.

EN aquella servitut nasch Moyfes, e en aquell temps que ell nasch multiplicaren los fills de Israel que fort era greu al rey Pharao e a totes les gents de Egipte. E huien paor que no cresquessen tant que fossen mes que ells e quels gitassen de la terra. E mana Pharao que si dels juheus nexia infant mascle, que fos liurat a mort. E si nexia fembra, que fos nodrida per esser serventa. E en aquell temps que aquesta sentencia era sobre los fills de Israel en Egipte, nasch Moyfes. E aquelles gents leuarenlo a la mare per tal quel au-ciessen. E veherenlo de tan bella forma, que al-

tarenfen fort molt e hagueren pietat de ell e dolor
 quel haguessen auciure, e nol aucieren. Mas fa-
 herenli una caxeta poca e meterenlo dedins e po-
 farenlo riba de un riu en una orta que era del
 rey Pharao. E la muller del rey Pharao anaues
 deportar ab ses filles per aquella orta. E viren
 aquella caxeta e preferenla e trobaren dedins
 aquell infant. E la muller de Pharao feulo no-
 drir. E un dia tenialo en la falda estant pres del
 rey Pharao. E Moyfes leua la ma alt e leua la co-
 rona del cap al rey Pharao, e aço feu ell per .iiij.
 veguades. E lo rey Pharao tench aço en mal fe-
 nyal, com si feria affats mal pera ell, e mana au-
 ciure lo infant. E la Regina dix que l'infant no
 hauia negun seny, que aximatex se prenguera una
 brafa de foch. E per aço aprouar meseren en un
 bassi pedres precioses e de altres joyes e mese-
 renhi una brafa de foch, e posarenlio denant per
 veure que pendria. E fon voluntat de Deu que lin-
 fant pres la brafa del foch e mesles en la bocha;
 per que tostemp despuys parla .j. poch balbuç: e
 no volch Deus que en aquella hora moris, ans
 volch que fos guardat e nodrit per confondre
 aquells de Egipte. Axi com Judes fo guardat per
 confoniment dels juheus.

COM NOSTRE SENYOR PARLA AB MOYSES.

E puy con Moyfes fo gran guardaua ouelles qui eren de Getro fogre feu. E un dia estaua en un mont e viu una bardiffa qui cremaua e fahya grans flames. E acostafi e viula verde e florida. E aquella significaua la virginitat de nostra dona santa Maria. E quant se volch acostar a la bardiffa hoy veu de nostre Senyor qui li dix: Moyfes, no vingues affi, que terra santa es aquella en que estas. Mas ve ades a Pharao e dili que lex anar lo meu poble. Senyor, dix Moyfes, ¿son jo hom qui sabes parlar deuant Pharao? E Moyfes tenia un basto en la ma ab que guardaua les oueylles. E dixli nostre Senyor: ¿que es axo que tens en la ma? E Moyfes dix que era basto. Dix nostre Senyor: gital enterra. E Moyfes feuho, e fo serpent. E manali nostre Senyor que la prengues. E Moyfes la pres, e fo basto axi com era de abans. E per aquella significansa portan los prelats les croffes de aytal figura. Puy dixli nostre Senyor: mostrem la ma, e mostralali. E puy dixli nostre Senyor: mistlet en lo sin, e feuho. E puy dixli nostre Senyor: ara traulen, e trafchlen mesele. E puy dixli nostre Senyor: tor-

nalet en lo sin, e feuho e' traschlen fanada. Ve, dix nostre Senyor, fe aquests senyals deuant Pharao e dili que lex anar lo meu poble. E si no ho fa, trametre sobre ell gran trencament. E encar dix Moyfes que no sebria parlar deuant ell. Not temes, dix nostre Senyor, que not mimvara raho. Puy dix Moyfes: Senyor, donatsme companyo qui vage ab mi. Dix nostre Senyor: vage ab tu ton frare Aaron. E dix nostre Senyor a Moyfes: ve als fills de Israel e dilos que jo he vista lur captiuitat e lur dan e la affliccio que sofferen en Egipte, e he hoyda la lur clamor que fan vers mi. E jo tramet vofaltres a Pharao quels lex anar e, si fer no ho vol, digues 'que jols traure de son poder ab la mia man poderosa, e menar los he en aquella terra que jo promis a lurs pares que la heretarien lurs linatges, com jo som Deus de Abraham, Deu de Isaach, Deu de Jacob. Dix Moyfes: Senyor, nom volra creure lo poble de Israel de ço que tu m' has dit. E nostro Senyor dixli quax fellonament: Aaron ton frare es pus complit hom de parauia que tu, e axi vage ab tu, e tu fies profeta entre mi e ell. E jo parlare ab tu e tu ab ell. E ell dira ço que tu li diras. E tu portaras aquella vergue en la ma qui torna serpent e faras aquells senyals denant ells e creurante. E diras als fills de Israel que quant jols traure de Egipte que despulen Egipte e que romangue despulat, e que seran gran plaga e gran dolor sobre aquelles gents de la terra. E ana Moy-

fes a casa de Getro. E parten de aqui anaren ell e Aaron al poble de Israel e dixeren ço que nostre Senyor los hauia manat dir. E faheren aquells fenyals que nostre Senyor los hauia dits. E los fills de Israel cregueren en Deu e en Moyfes lo feu fervidor. E lauors hauia Moyfes .lxxx. anys e Aaron .lxxxiiij. E dix nostre senyor Deu a Moyfes: com vos demanara Pharao que li mostrets los fenyals, prin tu la verga e gitala en terra deuant ell e sos vassalls e tornara colobra. E anarenfen Moyfes e Aaron deuant Pharao e faheren ço que Deu los hauia manat. E hauia en Egipte encantadors qui sebien de totes males arts. E per la raho que auant hoyrets tenien cascun sengles vergues a la ma e posarenles en terra e tornaren dragons. E quant Pharao viu aço, tench se per guarit e pensase quel fet de Moyfes no era res.

COMENSAMENT DE LES PLAGUES DE EGÍPTE.

DIx nostre Senyor a Moyfes: ve a Pharao e diguesli que lex anar lo meu poble de Israel anadura de .iiij. dies per lo desert, per tal que sacrificuen a mi. E ell nou volra fer, que jo endureyare lo feu cor. E vage ab tu ton frare Aa-

ron, e tin tu la vergue qui fo colobra en la ma. E encontrarvosets ab Pharao a la riba del riu, e diras axi a Pharao: que si no lexa anar lo meu poble tu li daras a entendre que jo son Deu tot poderos. E que tornaras aquell riu fanch ab la vergue qui fo colobra que tendras en la ma. E no hauran ell ni la sua gent que beure. E tu diras a Aaron que fira en laygua. Quant Moyfes hach hoyt lo manament de Deu ana al rey Pharao. E estant a la riba del riu dixerenli ço per que nostre Senyor los hy hauia tramesos. E Pharao no preuha veres lurs paraules e no volch creure ne obeyr lo manament de nostre senyor Deu. E mana Moyfes a Aaron que feris ab la vergue en la aygua, e feuho e torna fanch lo riu e les aygues e morien les gents de fet. E cauauen prop dels rius cuydant se quey nasques aygua e non hi nexia gens. E morien tots los peys. E los encantadors qui febien totes les males arts, per conortar Pharao e ses gents e per torbar los affers de Moyfes, e per tal los fills de Israel no creguessen en les paraules de Moyfes ne en fos senyals, faheren ab lurs males arts deuant Pharao altres senyals axi com faya Moyfes. E quant vench a cap de .vij. dies dix nostre Senyor a Moyfes: ve a Pharao e dili que lex anar lo meu poble e sacrificara a mi en lo desert e que hage en remembransa lo meu nom. E si no ho fa enviare ranes en la sua terra de les quals rebran gran dan. E entraran a ell

e a totes fes gents als lits: E Pharao encara no ho volch creure.

DE LA .II.^a PLAGUA QUI FO DE GRANOTES.

A NA Moyfes a Pharao e dixli ço que Deu li hauia manat e no ho volch creure ni obeyr. E lauors dix Moyfes a Aaron: pren la vergue e firme en los rius e en los stanys e en los prats de Egipte. E Aaron feuho, e exirenne granotes tantes que cobrien tota la terra e entrauen ab les gents als lits e saltauen en les scudelles quant menjauen, en guisa que no podien dormir ne posar. E fo tota la gent de la terra axi apressada que no sabien ques faheffen, que com cuydauen dormir no podien. E quant Pharao viu aquella pressura sobre si e sobre sa terra envia per Moyfes e dixli: Moyfes, pregua lo teu Senyor quem leu aquestes granotes de dessus e lexare anar lo feu poble. Dix Moyfes: ¿quant vols tu que prech jo lo meu Senyor poderos sobre totes coses? Dix Pharao: dema. E dema, dix Moyfes, seran leuades totes les ranes sobre la terra e sen yran totes a les aygues. E los encantadors faheren aquells senyals semblants deuant Pharao. E lo cor de Pharao fo axi endurayt que no ferva ço que ha-

uia promes a Moyfes e no volch lexar anar lo poble de Israel.

DE LA .IIII.^a PLAGA QUI FO DE PAPPARRES.

NOSTRO fenyor Deu dix a Moyfes: lo cor de Pharao es endurayt, ve a ell e diguefli que lex anar lo meu poble. Sino trametre sobre ell e sobre sa terra tantes de papparres e tant males que los destroyran de mala guifa. E si not vol creure, fire Aaron de la vergue en la pols de la terra e feran fetes papparres sobre la terra de Egipte, axi en homens com en fembres e en besties. E Moyfes ana a Pharao e dixli: diu lo Senyor dels juheus que lexs anar lo feu poble; sino trametra sobre tu e sobre la tua terra moltes papparres. E Pharao no ho volch creure. E quant se partiren de Pharao leua Aaron la ma e feri ab la verga en terra e exiren de la pols tantes papparres que ompliren totes les gents de Pharao e tot lur bestiar. E los encantadors volgueren fer allo matex e no pogueren. E dixeren los encantadors a Pharao: aquest fet en la ma de Deu es. E lo cor de Pharao fo axi endurayt que no ho volch creure.

DE LA .IIII.^a PLAGUA QUI FO DE MOSQUES.

DIX nostre Senyor a Moyfes, ve a Pharao e dili: diute lo Senyor dels juheus que lexs anar lo feu poble, e sacrificarli ha al desert; e si no ho vol fer dirasli que jo li trametre mosques de tots linatges sobre ell e sobre sa terra ab forts agullons e destroyran les gents sues e sa terra, salvant la terra de Josue hon los fills de Israel son. E dili que aço mostrare jo ab grans senyals per donar a entendre que son poderos sobre totes coses. E Moyfes, hoyt lo manament de Deu, anaren ell e Aaron a Pharao e dixerenli ço que nostre senyor Deu los hauia manat. E Pharao no ho preuha res. Quant Moyfes se parti de Pharao leua les mans ves lo cel e comensaren de venir moltes mosques de diuerfes maneres. E son axi plena tota la terra de Egipte que no les podien sufferir. E lauors crida Pharao a Moyfes e Aaron e dixlos: venits e sacrificats al vostre Deu assi en esta terra. Dix Moyfes: nos pot assi fer deuant la futzetat e la incredulitat dels egipcians. Cor si per ventura nos voliem acusar deuant los egipcians aquelles coses que ells adoren, feriem apedregats; per que nos pot fer en aquesta manera. Mas irem

.iij. jornades en lo desert e aqui sacrificarem al nostre Deu. Axi empero que menarem nostres mullers e nostres companyes e nostros bestians e nostres armes; que axi ho hauem de manament de Deu. Puys dix Pharaó: preguats Deu quem leu aquesta pestilencia de mosques qui son sobre mi e sobre mon poble e lexarvoshe anar. Sobre aço se parti Moyse de Pharaó e leua les mans al cel e clama merce a Deu que leuas aquelles mófques. E mantinent sen anaren, que non apparech neguna sino axi com de abans. E quant Pharaó viu que les mosques sen foren anades, no volch lexar anar lo poble: tant era endurayt lo feu cor en mal.

DE LA .V.^a PLAGA QUE FO MORTEDAT SOBRE
LOS BESTIARS.

ENCARA dix nostre senyor Deu a Moyse: ve parlar ab Pharaó e digueli: diute lo Senyor dels juheus que leys anar lo feu poble a que li faça sacrifici al desert. E si no ho vol fer feras rebell contra ell. Com encara rete lo meu poble oltra ma voluntat. E dili que jo obrire ab ira la mia ma contra ell e contra los bestians de la sua terra e que enviare gran mortaldat sobre ells. E

aço fera fet dema. E mostrare en aço gran mareuella, que de les besties dels fills de Israel non morra neguna. E Moyfes dixho a Pharaó, e nou volch creure. E lendemà trames nostrosenyor Deu aquella mortaldat sobre los bestiars dels egipcians, e dels fills de Israel non mori negun. E aço volch febre Pharaó, e recomtarenli que axi era veritat. E encara lo cor de Pharaó era axi endureyt que per tot aço no volch lexar anar lo poble de Israel.

DE LA .VI.^a PLAGA QUI FO DE FLORONCOS.

DONCHS dix nostre senyor Deu a Moyfes e Aaron: pendrets cendre en les mans e escampatla deuant Pharaó contra lo cel. E ira aquella pols sobre la terra de Egipte e nexeran floroncos e bues e vexigues en les gents de Egipte e en les besties; de que fera la terra fortment destreta. E Moyfes e Aaron faherenho axi com los era manat. E nasqueren aquelles pestilencies en manera que enmalaltiren totes les besties. E los encantadors no podien estar deuant Moyfes per raho de les nexenses qui eren en ells. E anaren sen a Pharaó e dixerenli lo mal que sofferia lo seu poble. E ell nols volch oyr ne escoltar; cor lo seu cor era

endurayt, segons que dix nostre senyor Deu a Moyfes.

DE LA .VII.^a PLAGA QUI FO DE PEDRA.

Dix nostro Senyor a Moyfes: leuet mañi e esta deuant Pharao e dili: diute lo Senyor dels juheus, Deu de Israel, que leys anar lo seu poble sacrificar en lo desert. E si no ho fa ques obrira la mia ma contra ell e ferral de tempestat ab tot son poble. E que periran sobre la terra, per ço com encara rete lo meu poble e nol vol lexar anar; e trametrelí dema tanta de pera que anch non fo tanta a Egipte. E tu Moyfes di als fills de Israel que apleguen lur bestiar el recullen en poblat, que totes les coses viuens qui de fora cubert seran trobades auciura la pera. E alguns dels egipcians donaren fe a les paraules que oyren dir a Moyfes e reculliren lurs companyes e lurs besties e salvarenlo. E cells qui no hy donaren fe el lexaren fora cubert perderenlo. Cor nostre Senyor envia trons e lamps e tanta de pera e tan gran que nul temps no fo vista semblant. E los lamps e los trons foren tan cruels que Pharao e tots aquells de Egipte se cuydauen que fossen perduts. Quant Pharao viu aquella tan gran tempestat, trames

per Moyfes e dixli: be'm par que lo teu Deu es just e dreturer, e jo e mos vassalls som mals. Pregua lo teu Deu quens leu aquesta tempestat, e lexar vos n' he anar que ja no romandrets en ma terra. E dixli Moyfes: mantinent que jo sia exit de la ciutat e que leu les mans al cel, fera la tempestat leuada. E exi Moyfes de la ciutat e leua les mans al cel e feu fa oracio a nostrosenyor Deu, e cessa la tempestat. Aquella pera fon tant cruel que tota cosa que troba fora cubert aucis, e no lexa erba, vert ni arbres que nols trencas. E trenca los lins e los ordis qui eren ja grans; mas los forments ne les altres sements tardanes nos perderen. Puy Pharao viu que la tempestat de la pedra era passada e leuada de sobre ell e de sobre son poble, tant era lo feu cor endurayt que no volch lexar anar lo poble de Israel.

DE LA .VIII.^a PLAGA QUI FO DE LAGOSTES.

NOSTRO senyor Deu dix a Moyfes: ve e di a Pharao que lex anar lo meu poble sacrificar a mi en lo desert. Si no, que enviare en la sua terra lagostes qui rouran les erbes e los arbres qui storceren de la pedra. E Moyfes dixho a

Pharao, e sobre aço vench lo poble de Egipte e diguerenli: ¿entro quant hauem a fofferir aquesta pena? Per tal lexa anar aquesta gent sacrificar a lur Deu. E Pharao trames a Moyfes e dixli: anats tots los homens e sacrificats al vostre Deu en lo desert. Noy irem, dix Moyfes, sols; ans menarem nostres mullers e nostros fills e nostros bestians e nostres companyes e nostres armes, que no som certs quens manara offerir nostro Senyor en lo desert en sacrifici. Axi vos guiy Deu, dix Pharao, com jo vos hy lexare anar axi. E mana a Moyfes ques partis de deuant ell. Dix nostre senyor Deu a Moyfes: leua la ma vers lo cel tenent la vergua. E Moyfes feuho e nostre Senyor feu nexer un vent deues ponent, molt fort e molt esquiu, e vengueren ab lo vent tantes lagostes, que nul temps no foren tantes vistes en terra. E no lexaren en Egipte erba, vert ni scorxa en arbre, e los egipcians foren en Egipte fort destrets. Quant Pharao viu aço envia a Moyfes e Aaron e dixlos: contra vosaltres e contra lo vostre Deu he estat; mas perdonatsme ara aquest peccat e preguats lo vostre Deu que leu aquestes lagostes qui son sobre mi e sobre lo meu poble, e lexar vos he anar sacrificar. Dix Moyfes: si tu no'm vens a menys de aço que dius, axi com fayst les altres vegades, be preguaria Deu per tu e per lo teu poble; mas be que non faras res. E lauors dix Pharao e jura sobre sos deus que noy faliria ne li trencaria ne li vendria a menys de ço que

li prometria , ans lo lexaria encontinent anar. Dix Moyfes adonchs : jo preguare per tu lo meu Deu e poras conexer com es gran lo poder feu. E partis Moyfes de Pharao e feu fa oracio a nostro fenyor Deu ; e leuas altro vent de part de leuant qui leua totes les lagostes e gitales en la mar roja, que non romas neguna en Egipte. E si tot viu Pharao aquest miracle, tant era lo feu cor endurayt que no volch lexar anar lo poble de Israel.

DE LA .VIII.^a PLAGA QUE FOREN TENEBRES.

DIx nostro fenyor Deu a Moyfes: leua la tua ma contra lo cel. e feran tenebres sobre la terra de Egipte , tant escures que les gents iran plorant e no veuran res. E Moyfes leua la ma, axi com nostre fenyor Deu li hauia manat , e foren fetes tenebres sobre tota la terra de Egipte e foren fort speuentables e duraren .iiij. dies e .iiij. nits. E en aquells .iiij. dies no fo en Egipte nul hom qui pogues vefer la un laltre , e negun nos moch del loch hon estaua. E la hon los fills de Israel estauen no foren vistes tenebres, ans hy era bell e fere. Lauors feu venir Pharao Moyfes e Aaron e dixlos: anats e facrificats al vostre Deu e menats vostres mullers e vostros fills; mas lo bes-

tiar lexarets assi. Dix Moyfes a Pharao: offerta nos dona que pufquam offerir e facrificar a nostros fenyor Deu , e totes les cofes que hauem mester a facrificar. Que ben te dich, dix Moyfes, que tots los nostros folchs de bestiar menarem ab nos, que non romandra assi una unglas, com jo no se que deuem offerir dentro fiam la. Enduray nostros fenyor lo cor de Pharao e no los volch lexar anar. E dix Pharao a Moyfes: partixte de deuant mi e guardet que de aqui auant no vejes la mia faç; que si james me tornes deuant ferte he auciure. Respos Moyfes e dix: axi fera fet com tu dius, que de aqui auant null temps no vull veure la tua cara.

DE LA .X.^a PLAGA QUE MORIREN TOTS LOS PRIMERS FILLS.

ENCARA dix nostros fenyor Deu a Moyfes: roman una plaga per Pharao e per Egipte. E apres aquesta plaga lexar vos ha anar e exir de la terra. E digues als fills de Israel, que demanen los homens a sos amichs e les fembres a lurs vehines a prestar vexella de argent e vestedures. Que jo dare gracia al meu poble entre los egipcians quels ho prestaran volenters. Moyfes, qui

era hom honrat e apoderat en terra de Egipte, deuant los vassalls de Pharao e deuant lo poble, dix: aço nostro senyor Deu dix: a la mitja nit entrara en Egipte langel percuient e morran tots los primers fills de la terra dels egipcians, del primer fill de Pharao qui feu en la sua fella, fins al fill de la sua seruenta qui feu en la mola, e tots los primers fills de besties e de bestiars. E fera la veu e lo plor tant gran per tota la terra de Egipte, que no fo null temps tant gran en ninguna terra, ne fera en lo temps qui es esdeuenidor; perque la veu dels fills de Israel no es muda deuant lo Senyor, ne los clams del hom fins a aquells del can e de la bestia salvatge. Aço he dit per ço que sapiats per quants miracles departira nostro senyor Deu los fills de Israel dels egipcians.

DE ÇO QUE MOYSES DIX A PHARAO.

QUANT Pharao demana Moyfes e li dix ques partis deuant ell e que null temps, segons que hauets hoyt, no li fos deuant, ab tot aço dix Moyfes a Pharao: per tal que entenes lo poder de nostro senyor Deu, dichte que, com triara lo seu poble del teu, tots los teus vassalls vendran a mi.

e honrar m' han e diranme : ix de la terra tu e tot lo poble qui es a tu sotfmes. E apres de aço iremnofen. E lauors Moyfes partis deuant Pharao qui era molt irat. E Moyfes e Aaron faheren aquells fenyals, qui fon demostrats e scrits, deuant Pharao. E enduray nostre Senyor lo cor de Pharao e no lexa anar los fills de Israel.

COM NOSTRE SENYOR DIX A MOYSES ÇO QUE DEUIEN FER.

NOSTRO fenyor Deu dix a Moyfes : jo passare per la terra de Egipte aquella nit que jo ferre tots los primers engenrats, axi de homens com de fembres com de besties: fare conexer en tots los dies de Egipte que jo son Senyor: en les cafes en que vosaltres estarets haura fenyal de fanch. E quant jo passare firent per la terra de Egipte, veure la fanch e passare; que no sera sobre vosaltres neguna plagua. E haurets tots temps aquest dia en remembrança e colretflo dignament e fanta, a honor e reuerencia del Senyor en totes vofres generacions tostemps. Vij. dies menjarets pan elis, e lo primer dia no haura pan leuat en vofres cafes, e aquell qui menjera pan leuat fera exelada la sua anima del poble de Israel. E aço

farets del primer dia fins al .vij^e. Atreffi aquella festa honradora no farets en ella ninguna obra, fal aquelles quis pertanyen a menjar. E guardarets lo pa elis: aquell dia matex traure vostra ost de terra de Egipte. E guardats aquest dia tostemps en vostres generacions. Al primer mes lo .xiiiij^e. dia del mes al vespre menjarets lo pa elis entro al .xxj. dia de aquell mes al vespre. Aquests .vij. dies no fia trobada leuada en vostres cafes: menjarets pan elis. E aquell qui aquests .vij. dies menjera pan leuat perira la sua anima del nombre de Israel.

COM MOYSES APELLA TOTS LOS FILLS DE
ISRAEL.

APELLA Moyfes tots los vells dels fills de Israel e dixlos: anats e prenets cascun .j. anyell e degollatflo e banyatflo en la sua fanch, e prenets cascun una manada de ysop e banyatflo en la fanch e untatfne los limdars de les vostres portes e les taules e encloytivos tots en vostres cafes e no isque negun defora fins al endema. Cor passara lo Senyor firent los egipcians. E en la casa hon haura fanch, trespassarla ha e no lexara langel percucient ferir ni entrar en vostres

cafes. O Israel , dix Moyfes , guarda aquesta paraula per tostemps. Quant te metra Deus en la terra que dara a vosaltres , segons la promissio, guardarets aquests manaments. E quant vos demanaran vostres fills quina religio es aquesta, digats: lo passament de Deu. E dirlosets: quant passaua sobre les cafes dels fills de Israel en Egipte firent los egipcians e deffenent nostres cafes. Quant tot lo poble oy aço cogitarense entrar tots. E adoraren Deu. Puy anarense a lurs cafes e faheren segons que Deu hauia manat a Moyfes e Aaron.

COM NOSTRE SENYOR TRASCH LO SEU POBLE
DE EGIPTTE.

QUANT vench a la mitja nit nostre Senyor feri tots los fills primers en terra de Egipte. E comensa del primer fill de Pharao, qui sehia en la sua sella , fins al primer fill de la sua feruenta que era en la carçfer , e puy tots los primers fills de Egipte axi de homens com de besties. E lauors Pharao e totes ses gents de nits ploraren , e los crits e los plors eren tant gran que era gran mareuella, com no era neguna casa en Egipte en que no hagues mort. E crida Pha-

rao Moyfes e Aaron e dixlos : leuats e exits de
 ma terra vos e vofres mullers e vofros fills e
 vofros bestians, axi com ho demanats. Anatsvos-
 en e beneyts e sacrificats al vofro Deu. E dixe-
 ren los egipcians als fills de Israel : exits iuas de
 la terra de Egipte ans que muyram tots. E man-
 tinent en aquella hora exiren los fills de Israel de
 terra de Egipte e portarenfen farina que tenien
 passada que no los lech que los leuas, per ço com
 los egipcians los cuydauen que isquesfen iua-
 fosament de la terra de Egipte e nols confenti-
 ren ques leguiassen per res ; porque hagueren a
 pendre aquella farina comoltada e liguarenla en
 toualles e portarenlafen aytal. Ja hauien fet los
 fills de Israel axi com Deu hauia manat per
 Moyfes , que hauien menleuat dels egipcians ve-
 xella daur e dargent e vestedures e despularenlos
 axi. E Deu dona gracia a son poble contra los
 egipcians que los prestauen tot ço quels dema-
 nauen , e anarenfen axi los fills de Israel de Ra-
 masipot en tro a Soquot. E eren per nombre los
 homens darmes .dc. sens fembres e infans e dal-
 tra gent de aquella prouincia qui fo ab ells. E
 eren tants que hom nols poria dar nombre e sen
 menaren bestiar de totes natures sens nombre. E
 cogueren la pasta que portauen comoltada , en
 brafes, e menjaren de aquell pa en brafes.

QUANTS ANYS ESTIGUEREN LOS FILLS DE
ISRAEL EN EGIPTE.

LO temps que los fills de Israel estigueren en Egipte fo per tot .ccc. anys. E lo dia que foren complits los dits anys, aquell dia matex los trafch nostre senyor Deu de terra de Egipte. Aquesta nit del Senyor es molt digna de guardar com los trafch de la terra de Egipte. E deuenla fort guardar tots los fills de Israel e totes lurs generacions.

COM NOSTRE SENYOR DIX A MOYSES COM
DEUIEN MENJAR LANYELL.

DIx nostro senyor Deu a Moyfes: aquesta es la religio del trespassament. Negun hom qui fera estrany no menjera del anyel, ne negun oste ne negun logater non menjera: lo serv comprat, si fera circumcis, ne pora menjar. Lanyel menjarets dins casa e de les fues carns no traurets de-

fora ne li trencarets os: lanyel fera mascle e menjarets lo cap e los peus e les frexures e non roman-
dra res a lendema: e menjar lets de nits estant en
peus, e tenits bastons en les mans: tots los fills de
Israel faran aço. E si negun hom estrany vol ve-
nir a la vostra usansa sia primerament circumcis,
e si no ho es no manuch de anyel. E faheren los
fills de Israel axi com hauia manat nostre senyor
Deu a Moyfes. E en aquell dia trasch nostre Se-
nyor los fills de Israel de Egipte en les fues mans.

COM NOSTRO SENYOR DIX AL POBLE QUE SEN-
ANAS EN LO DESERT.

QUANT los fills de Israel foren solts per lo rey
Pharao, no volch nostre Senyor que anas-
sen per aquella carrera de Filisti qui era prop de
Smase, cor penediria Pharao e iria prop de ells
e tornarlos hya en Egipte. Ans los mana que
anassen per la carrera del desert qui es pres de
la mar roja. E los fills de Israel anaren armats
e axi exiren de Egipte.

COM MOYSES MANA QUE SEN PORTASSEN LOS
OSSOS DE JOSEPH.

COM los fills de Israel exiren de Egipte manals leuar Moyfes la caixa honeren los ossos de Joseph, per ço com Joseph ans que moris conjura los fills de Israel dient: Si nostro Senyor vos visitaua, quant exirets de terra de Egipte portatf-vofen los ossos meus e nols lexets en Egipte.

COM LOS FILLS DE ISRAEL PASSAREN A
ETAMT.

PARTIREN los fills de Israel de Soquot e anaren passar a Etamt al cap del herm. E nostro Senyor anaua deuant ells e mostrauels la carrera, de dia en semblança de nuu e de nits en semblança de foch. E axi los fo tota via guiador e consellador de carrera; que no falli al poble de dia la visio de la nuu e de nit la visio del foch.

COM PHARAO AB TOTA SA OST ANA CONTRA
LOS FILLS DE ISRAEL.

NOSTRO Senyor dix a Moyfes: digues als fills de Israel que vagen^s passar a terra de Fayrot, qui es un loch entre Magdelo e la mar enves Balfasu , e deuant la ost hach una font sobre la mar. E quant Pharao hoyra quels fills de Israel son aqui, pensars' ha que son represos e quels te malea del desert embarguats que no poden passar. Jo endureyre lo feu cor e ell ira apres vosaltres per tornarvos en Egipte. E jo fere glorificat en Pharao e en totes les pues gents. E sebran los egipcians que jo son Deu sobre totes coses. E anaren los fills de Israel per aquell loch on nostros Senyor mana a Moyfes. E dixeren a Pharao com los fills de Israel fugien: e fo mudat son cor de ell e de tots sos vassalls contra lo poble dels fills de Israel e penedirense com los hauen lexats anar, e dixeren: ¿ que es aço que volem fer? ¿ axi lexarem anar aquell poble e perdrem lo servici quens fehyen? E ajustarense tots aquells de la terra e Pharao mana exir tots los caps de les osts e tota la caualteria e tots los carres. E foren tots los carros de Egipte .dc. E nostros Senyor endurey lo cor de Pharao per raho dels egipcians contra los fills de

Israel. E los fills de Israel eren exits de Egipte ab guarda de la molt alta ma. E anaren los egipcians detras los fills de Israel. Com los fills de Israel viren que los egipcians los venien detras, hagueren molt gran pahor e cridaren a Deu e tornaren tots contra Moyfes e dixerenli: per ventura no hauia vasos en Egipte en quens soterrassen, e per ço nos has menats morir en aquest loch herm: ¿per que ho has fet ne per que nos gigeste de Egipte? Aço es la cosa de que nos temiem estant en Egipte quant te diguerem que partisses de nostron plet, con mes valguera los egipcians servir que morir en aquest herm. Dix Moyfes al poble: nous temats e estats en pau e veurets lo gran poder de nostre senyor Deu, e la gran mareuella que fara vuy de aquests egipcians. Ara los vets eus fan pahor, ades a pocha de ora non veurets negun. Que nostro Senyor se combatra per nosaltres ab ells, e vosaltres callats.

COM SE PARTI LA MAR ROJA E MORI DINS LO
REY PHARAO AB TOTA SA OST.

Dix nostro senyor Deu a Moyfes: ¿per que cries a mi? di als fills de Israel que pensen de anar, e leua tu la tua verga sobre la mar e passa-

ran los fills de Israel per mig la mar axi com per carrera secca. E jo endureire lo cor dels egipcians e entraran apres de vosaltres: e jo fere glorificat en Pharao e en totes ses osts, e sebran los egipcians que jo son poderos sobre totes coses. E quant jo fere glorificat per Pharao e per sos vassalls, aquell angel, qui sol anar deuant la ost dels fills de Israel en la nuu, ira en mig de aquella dels egipcians e cella dels fills de Israel. E fera la nuu tan clara a deuant que illuminara los fills de Israel, e detras fera ten scura ves los egipcians quels enpetxera, de guisa que en tota la nit no poran aconseguir als fills de Israel. E quant Moyfes hach entes lo manament de Deu leua la ma ab la verga ves la mar, e trames nostre Senyor un vent fort gran qui dura tota la nit: e fo partida layga de la mar, e entraren los fills de Israel per mig la mar en exut axi com per carrera secca: e estauels layga de totes parts com a mur. Quant Pharao ab tota sa gent fon aqui ajustat entra darrera los fills de Israel per aquella carrera, e quant vench al mati, ves l'alba, guarda nostre Senyor per figura de nuu e de foch sobre les osts dels egipcians e trestorna les rodes de les carretes en fons de mar. E dixeren los egipcians: fugiam dels fills de Israel: cor lo lur Deu se combat per ells contra nos. Dix nostre senyor Deu a Moyfes: leua la ma ab la verga contra la mar e tornaran les aygues contra los egipcians. E mantinent Moyfes leua la ma ab la verga contra la mar e

comensas la mar de cloyr e pres los egipcians qui anauen fugint, e cuydauen fugir per la on eren entrats e encontrarense ab les aygues, e enbolcals nostre Senyor en mig de les aygues: e tornaren les aygues en lur estament e cobriren Pharao ab totes ses osts, e moriren tots los egipcians que non romas un viu. E los fills de Israel anaren per la mar en axut, e estaualos la mar a destra e a finestra axi com a mur: e en aquell dia trasch nostre senyor Deu los fills de Israel de man dels egipcians ab la sua gran virtut. E veheren los fills de Israel com los egipcians rodauen per la mar morts sobre les ondes e per la riba de la mar. E lo poble de Israel teme molt nostre Senyor e lo fervidor feu Moyfes. E lauors cantaren los fills de Israel un cant qui comensa *Cantemus Domino*.

COM FEREN LO CANTICH DE *Cantemus
Domino*.

COM los fills de Israel exiren de la mar roja Na Maria germana de Aaron ab moltes altres dones, ab lurs tamborets e ab lurs esturments, comensaren a cantar e dixeren cantant e professant un cant qui comensa axi: Cantem a nostro

Senyor con gloriofament es glòrificat, quel cauall
el caualler ell ha gitat en la mar.

COM LOS FILLS DE ISRAEL ENTRAREN EN LO
DESERT DE SUR.

PARTIREN lauors Moyfes e Aaron e los fills de
Israel de la mar roja e entraren en lo desert
de Sur, e anaren .iij. dies per aquell herm que no
trobaren aygua. E vengueren en un loch qui ha
nom Marat e no pogueren beure de les aygues
de Marat, tant eren amargoses. E per ço aquell
loch hauia nom de aquell riu Marat, qui vol dir
amargos. E comenfarem los fills de Israel a mur-
murar contra Moyfes e dixerenli: Moyfes ¿que
beurem? E Moyfes feu sa oracio a nostre senyor
Deu, e mostrali nostre Senyor .i. arbre: e ell culli
del fruyt e mesne en les aygues, e foren de man-
tinent dolçes. Aquell arbre fon aquell, de on vos
parlam al comensament del libre, que trafch Ge-
nico de la boca de Adam e posalo en lo desert.
Apres aço posalo Moyfes en lo mont de Tabor, e
en aquell loch establi nostre senyor Deu los ma-
naments seus al poble de Israel. E aqui lo temp-
ta e li dix: Si oyras la veu del Senyor, Deu teu, e
faras ço que es dret deuant ell e oyras e obeyras

tots sos manaments, neguna de aquelles infirmitats que jo pose sobre Egipte no posare sobre tu: que sapies que jo son Senyor e sanador teu.

COM LOS FILLS DE ISRAEL VENGUEREN A
ELIM.

COM los fills de Israel partiren daqui, vingueren a Elim, on hauia .xij. fonts de aygua bona e .lxx. daltres; e posaren prop de aquelles aygues. Puys partirense de Elim e anarense al desert de Sim: e aço fo al .xiiij. dia del mes segon depuys que exiren de terra de Egipte. E començaren los fills de Israel a murmurar contra Moyfes e Aaron en aquell herm e digueren: Nos volguerem esser morts de bona mort per la amor de Deu, mentre erem en Egipte e estauem sobre les olles de nostres carns e menjauem pa fins que erem sadolls: e hafnos amenats assi en aquest herm per ço quens aucies de fam. E nostros Senyor oy lo lur murmurament e crida a Moyfes e dixli: Sapies que a vosaltres vendra pa del cel: e cullen aquest poble tant com ne haura mester a .i. dia: e vull los prouar si iran a la mia lig. E com vendra al .vij. dia cullenne dos tants, ço es, quen hagen a .ij. dies. E dixeren Moyfes e Aaron als fills de

Israel: al vespre febrets que nostro Senyor vendra al mati e veurets la sua gloria: e lo vostre murmurament es hoyt de Deu: ¿e qui som nos e perque murmurats contra nos? Dix lauors Moyfes: Aaron, ve e digues a tots los fills de Israel que fajuften deuant nostro senyor Deu; que hoyt ha lo lur murmurament. E Aaron feu ajustar tot lo poble e apparech la gloria de Deu en una nuu.

COM NOSTRO SENYOR DONA LA MANNA ALS
FILLS DE ISRAEL.

CRIDA nostro senyor Deu a Moyfes e dixli: digues als fills de Israel que jo he oyt lo lur murmurament: dema mati vos dare queus fadolllets de pa, e al vespre de carn, e febrets que jo son Deu vostre. E Moyfes dix al poble: aço vos dara nostro Senyor com ha oyt lo vostre murmurament que faes contra nos: no es contra nos, mas contra ell. Quant vench al mati leuase .i.^a neula e cobri la ost: e veheren tota la terra coberta engir de uns grans gelats semblants de uns qui cauen ab lo ros. Quant ho viren los fills de Israel no febien que era, e marauellauense quina cosa era. E dix Moyfes: aquest es lo pa que nostro Senyor vos dona quen menjets. E mana nostro Senyor

quen culla quefcun aytant com ne haura mester a .i. dia, per comte e per mesura, segons lo nombre de les persones qui estaran en cascun loch. E uns cullirenne mes, e a la per fi hagerenne per egual mesura; que non hach mes aquell quin hauia mes cullida que aquell quin hauia cullida menys. E dixlos Moyfes: negun non estox a lendema: e hachni alguns qui no ho volgueren creure e estojarenne, e faheren^r hi vermens e podri. E Moyfes fon irat contra ells. Quant vench laltre dia cullirenne cascuns tant com ne hauien mester a .i. dia. E quant lo sol se escalfaua deffeyes fo qui romania al camp, e per ço la cullien de mati. E ufarenne cascun dia axi daqui auant. Quant vench al .vij^e. dia cullirenne .ij. tans mes que no folien. E vengueren tots los princeps e tots los majorals a Moyfes, e diguerenli en quina guisa ne culliria lo poble. E respos Moyfes: aquesta es la paraula que dix nostro Senyor: lo repos del dissapte fera santificat dema al Senyor, nostro Deu. E esta nit obrarets totes les cofes que hauets a fer. E les cofes qui fan a coure, courets: e aço qui sobrera, estojarets ho al mati. E faheren segons lo manament de Moyfes, e no podri ne s' hi faheren vermens. E dixlos Moyfes: aço menjarets dema que fera dissapte e es de nostro Senyor, e per ço non trobarets al camp. E lendema exi lo poble cullir axi com folien e non trobaren gens. E dix nostro Senyor a Moyfes: ¿encara no volets guardar los meus manaments ne la mia lig?

Dixi vos que guardassets lo dissapte, e per ço vos done al .vj. dia los menjars dobles e que estigues cascun de vosaltres en son loch lo .vij. dia. D' aqui auant reposaren los fills de Israel en lo .vij. dia e guardarenlo. E meseren nom los fills de Israel a aquell menjar, *manna*, la qual era semblant de colada blanca e la sua sabor era axi com de mel. Dix Moyses: aquesta paraula mana nostro senyor Deu: que ompliats una mesura de aquesta vianda e que sia estojada e guardada per les generacions qui son a venir: que coneguen e vejen lo pa que jous done en lo desert quant vos hagui trets de terra de Egipte. E dix Moyses a Aaron: pren un anap e omplixlo de aquella manna e posalo en loch que sia ben guardat deuant lo Senyor en nostres generacions, axi com nostro Senyor ha manat. E Aaron feuho axi e posalo en lo tabernacle. E los fills de Israel foren governats de aquell menjar .xxxx. anys fins que vingueren en la terra hon hauen a estar, e menjaren tota veguada de aquell menjar fins que foren al termini de Canaan. Partirense los fills de Israel del desert de Sim per manament de Deu, e anarense a Raphidim en un loch hon no havia aygues que beguessen, e foren fellons contra Moyses e dixerenli: donens aygua que begam. Respos Moyses e dix: ¿per qual raho fots fellons contra mi? ¿per que temptats lo Senyor, Deu nostro? E lo poble planyes molt fortment de set per la gran fraytura que en aquell loch havia de aygua, e murmura-

ren tots contra Moyfes dient : ¿perquens traguist de Egipte? ¿auciure nos vols assi de fet nos e tots nostros infants? E Moyfes feu fa oracio a nostros senyor Deu , dient : Senyor , ojes la clamor de aquest poble e obri lo teu tresor en font de aygua viua e que lexen aquest murmurament. E apparech la gloria de nostros senyor Deu omnipotent. E dix nostros senyor Deu a Moyfes: prin la verga ab que ferist lo riu, e fets ajustar tu e Aaron lo poble e parla ab ells deuant la pera de Orep, e darvos he aygua. E quant haure treta aygua de la pera, beura tot lo poble e les besties, e jo fere deuant tu en la pera. E Moyfes e Aaron son frare faheren ajustar tot lo poble e dixerenlos: ojats rebels e menys crehents ¿nous porem nos traure aygua de aquesta pera? Leua Moyfes la verga e feri la pera. E exin aygua que begueren ells e lurs bestians longament. E dix nostros senyor Deu a Moyfes e Aaron: per ço com nom creguets que anomenassets e glorificassets lo meu nom deuant los fills de Israel, no metrets lo poble en la terra que jo los donare. E axí apella Moyfes aquell loch, *temptacio*, per raho de la fellonia dels fills de Israel qui temptaren nostros Senyor e dixeren: ¿si es Deus ab nos o no? E vench Amalech combatre contra los fills de Israel en Raphidim. E dix Moyfes a Jofue: tria homens dema e exiras combatre ab Amalech. E jo fere en cima del puig e tendre la verga de Deu en la ma mia. E feu Jofue axi com li dix Moyfes. E Moyfes e Aaron e

Hur pujaren sobre la ferra. E quant Moyfes leuaua les mans ab la verga vencien aquells de Israel. E quant Moyfes baxaua les mans vencia Amalech. Les mans de Moyfes eren pefans, e Aaron e Hur affigueren Moyfes sus alt en una pedra e sostenien les mans de cascun costat. E en esta guisa no 's enuja, e tench axi les mans leuades del mati fins al vespre que lo sol fo post. E vence Jofue e aucis Amalech e sos fills. Dix nostre senyor Deu a Moyfes: escriu aço al libre, e di en audiencia de Jofue que jo destroyre la remembransa de Amalech. Sus al siti hon estaua Moyfes edifica altar e apellalo, *alegament meu*; que la ma del Senyor nostre fera batalla contra Amalech de generacio en generacio.

COM LOS FILLS DE ISRAEL VENGUEREN AL
DESERT DE SINAY.

EN lo terç mes depuys quels fills de Israel exiren de Egipte, aquell dia vengueren al desert de Sinay e posaren aqui. E crida nostre senyor Deu de sus alt del mont a Moyfes. E puja la sus, e dixli nostre Senyor: diras aço a la casa de Jacob e als fills de Israel que jo dich: vos matexs vehes ço que jo fiu als egipcians e com vos traguí de

Egipte sobre ales de aguiles e vos fots pres de mi. Per ço, si oyrets la mia veu e guardarets los meus manaments, ferets poble meu de tot lo poble qui es en la terra e ferets en lo meu regne sacerdotament e fancta. Aquestes son les paraules que diras als fills de Israel. Vench Moyfes e feu ajustar tots los majors del poble e donals a entendre ço que Deu li hauia manat dir. E dix tot lo poble a una veu: totes aquelles coses que dix nostre Senyor ferem. Quant Moyfes torna ab la resposta a nostro senyor Deu, dixli nostre Senyor: ara veure jo tu, estant en la nuu, que lo poble me oyra parlar ab tu e quet creguen per tostemps. Puy dixli nostre Senyor: Ve al poble e beneyx-lo vuy e dema e lauen totes les lurs vestedures. E Moyfes dixlos: fiats tots apparellats al terç dia, com nostre Senyor deuellara deuant totes les gents sobre lo munt de Sinay; e asenyalara terminis al poble en torn del munt e dirlos ha: gardats que no pujets al munt ni toquets los seus termens, que tots aquells qui hy tocaran seran morts, o hom o bestiar o quolque cosa y tot. Deualla Moyfes al poble e fantificalos e manalos que leuassen lurs vestiments e que estiguessen apparellats al terç dia e que nos acostassen a lurs mullers. Quant vench al terç dia e lo jorn fon clar, oyren lo brogit dels trons e dels lamps, la resplendor e gran speffura de nuus qui cobrien tot lo mont e lo son de les cornetes molt squiu e fahyen gran brogit. E lo poble qui era en les osts

hach molt gran pahor. Quant Moyfes hoy lo brogit ana rebre nostro Senyor al peu del mont, e tot lo munt de Sinay fumaua perço com deuallaua nostro Senyor. E leuas del munt fum axi com si fos forn. E era tot lo mont pahoros. E lo son de les cornetes anaua tota ora crexent, poch a poch pujant. Parla Moyfes a nostro Senyor. E nostro Senyor resposli sobre lo munt de Sinay. E apella Moyfes en cima del munt, e quant fo sus dixli: ve, conjura lo poble e castiguels que no passen los terminis. E appereguy molta gent. E los preueres e lo poble quis acostaran al Senyor sien fantificats, que nols toch. Dix Moyfes a nostro Senyor: lo poble no pora muntar al munt de Sinay que tu has vedat, e manest a mi dient: posa terminis apres del munt e fantificalo. Dixli nostro Senyor: deualley, e puys puja tu e ton fratre Aaron; mas los preueres ni lo poble no passen los terminis nis acosten al Senyor, que per auentura nols aucia. Deualla Moyfes al poble e dixlos ço que nostre Senyor li hauia manat e dit.

DELS MANAMENTS DE LA LIG E COM LO
POBLE PECCA.

TOTES aquestes paraules dix nostro Senyor: Jo son Deu teu, Senyor, quit traguí de Egipte e de casa de servitut. Tu no hauras deus stranyes deuant mi. No faras a tu entretallament ne figura ni semblança de lo qui es al cel, ni de les cofes qui son en la terra, ni de aquelles qui son en les aygues ni dejus la terra. Neguna de aquelles cofes no adoraras: que jo son lo Senyor, Deu teu, Deu fort: sera irat e visitador e escrutador de la malvestat dels pares entro en los fills e entro a la .iiij^a. e a la .iiij^a. generacio qui contra mi se leuaran. E atresi son fahedor de misericordia en mil dobles en aquells qui mi amen e guarden los meus manaments. No prenes lo nom del teu Senyor en va; cor no haura merce lo Senyor a aquell qui lo feu nom pendra en va. Remembret quel dia del dissapte santifichs e quarts. En los .vj. dies obraras e faras tes fahenes. Lo .vij^e. dia es dissapte del teu Senyor: no fasses en ell ninguna obra: ne tu, ni ton fill ne ta filla, ni ton missatge, ne ton bestiar, ne hom estrany qui sia dins les tues portes. Que sapies que en .vj. dies feu lo teu

Senyor lo cel e la terra e la mar e totes les cofes qui hy son, e en lo .vij^e. dia posa. E per ço beney lo Senyor lo diffapte el fantifica. Honra ton pare e ta mare, per ço que fies longament heretat de la terra que nostre Senyor te donara. No auciuuras negun. No faras fornicacio. No faras ladronici. No diras contra ton proysme mal. No cobejeras res de ton proysme. No desijaras la muller de ton proysme ne la sua seruenta ne la sua casa ne res del feu. Amaras ton proysme axi com tu matex. E lo poble qui ausi les veus e los brogits dels trons e de les cornetes, e veheren en la terra claredat e lo munt qui fumaua, foren fortment espaordits e ab paor muntaren al munt e dixeren a Moyfes: parla tu a nos e oyrte hem, e no parle ab nos nostro Senyor, que per ventura morriem. Respos Moyfes e dix: no hajats pahor, que per vosaltres aprouar vench Deu, e per tal que la sua pahor fos en vosaltres e no peccariets. E estech lo poble al munt, e Moyfes acostase a la nuu on era nostre Senyor. E dix nostre senyor Deu a Moyfes: munta a mi al munt e darte he dues taules de pera e la lig, e los manaments que jo scriu, e aquells mostra als fills de Israël. Leuas Moyfes e lo feu seruidor Josue e muntaren al munt. E muntant Moyfes al munt de Deu, dix al poble: sperats vos aqui tro que tornem a vos altres, e aportar vos hem la lig queus ha promesa lo Senyor. E veus Aaron e Ur qui romanen ab vos altres, que si negunes cofes se ef-

deuenien entre vosaltres aconsellarvosfiets ab ells. Com Moyfes fo sus cobri una nuu tot lo munt, e habita la gracia de Deu sobre lo munt de Sinay. Cobril la nuu .vi. dies. E al .vij^e. dia, appella nostre senyor Deu Moyfes en mig de la claredat. E era la semblansa de la gloria de nostre senyor Deu axi com a foch cremant. E a vista dels fills de Israel entra Moyfes en mig de la nuu. E muntant al munt estech aqui .xl. dies e .xl. nits. E dona nostre Senyor a Moyfes dues taules de pera per testimoni scrites de la man de Deu. Viu lo poble que Moyfes leguiaue al munt de Sinay, ajustaren se tots e vingueren a Aaron e dixerenli: leuet e fens Deus quins guien, que no sebem aquell hom Moyfes quins trasch de Egipte que li ha esdeuengut. Dix Aaron: prenets les oreylleres dor de vostres mullers e de vostros infants, e aportats ho a mi, e ells faheren ho axi. Pres les Aaron e forma una obra de un fonador e feu de aquell or un vadell fus. E quant lo viren los fills de Israel, dixeren: O Israel, aquests son tos Deus quit tragueren de terra de Egipte. Quant Aaron viu aço edifica .i. altar deuant lo vadell e dix a gran veu: dema sera la santetat del Senyor. Leuaren se lendema mati e offeriren lurs offerenes al vadell e adorarenlo, e menjaren e begueren deuant. E puy leuarense e comenaren a cantar deuant lo vadell. Dix nostre senyor Deu a Moyfes: ve e aualla del munt, quel poble que traguist de terra de Egipte ha peccat. Toft

fon exits de la carrera que tu los mostrest, que
 fet han un vadell dor e dargent, e adorenlo e of-
 ferenli offerenes, e han dit: O Israel, aquests son
 los Deus quit tragueren de Egipte. E dix mes
 nostro Senyor a Moyfes : aquest poble es de dur
 fervici, lexi que en felonescha la mia ira con-
 tra ells, e destroyr los he e establire tu sobre grans
 gents. Lauors Moyfes feu sa oracio e dix a nostro
 senyor Deu: ¿per que crexera la tua ira sobre lo
 teu poble, lo qual traguist de terra de Egipte ab
 molt gran forsa e ab la tua man fort? E axi, Se-
 nyor, no volria que dixessen los egipcians que
 Deu los trafch de terra de Egipte per tal quels
 aucies en lo desert e quels destroys fora de la ter-
 ra. O Senyor , perdona la malicia del teu poble:
 membret, Senyor, dels teus servidors, Abraham,
 Isaach e Jacob , als quals jurest per tu matex
 dient: multiplicare la vostra sement axi com les
 steles del cel, e tota aquesta terra, de que jo par-
 le, dare e heretare per tots temps al teu linatge.
 Quant Moyfes ac feta sa oracio , fo plasent a
 nostro senyor Deu de no ferir lo seu poble axi
 com hauia dit , e ac ne merce. Lauors comensa
 Moyfes a deuellar del munt , e aporta en les
 mans dues taules de pedra scrites de cascuna
 part en testimoni, e fetes de la obra de Deu com
 la scriptura era entallada en elles. Detuellant del
 munt oy Josue lo brugit de les veus dels pobles e
 dix a Moyfes: brugit de batalla og en les osts.
 Dix Moyfes: no es veu de exir a batalla ne veu

de deteniment de fugir, ans es veu de cantar, que jols og be. Quant Moyfes se acofta a les ofts viu lo vadell e los coffos de aquells qui ballauen e cantauen deuant lo vadell, e ac ne gran ira, e caygueren li les taules que portaua al peu del munt e trencaren fe. E vench e pres lo vadell e cremal e picalo tant tro que fo polvora, e gitalo en laygua e donal a beure als fills de Israel. Puy dix a Aaron: ¿quet feu aquest poble, que jo aport gran pena sobre ell? Respos Aaron e dix: non sia fallo lo meu Senyor, que tu coneys be aquest poble com es mal e contrarios, e dixeren me: fe nos deus quins guien, que nos no sabem que es esdeuengut a Moyfes quins trasch de Egipte. E dixilos jo: aquells qui han or quel me aporten: e ells faheren ho, e jo gitel al foch e exin aquest vadell. Viu Moyfes lo poble qui era despullat, quel hauia despullat Aaron, e per raho del consentiment e del enfutzament e del desonrament paras en les ofts e dix cridant: tots aquells qui son del senyor Deu nostre, acostense a mi. E acostaren fe a ell tots los fills de Leui. E dix Moyfes: aço diu lo senyor Deu de Israel: vofaltres, barons, prenets los vostros coltells e anats per mig de la ost de la una porta fins a laltra, e aucia cascun son frare e son costi e son proysme: e faheren ho axi los fills de Leui e moriren aqui .xxiij. milia persones. Dixlos Moyfes: vofaltres confecras vuy les mans al vostre Senyor, perque sia a vofaltres dada benediccio. Lendema dix Moyfes

al poble: vofaltres fahes gran peccat e jo pujare a nostroy fenyoy Deu per veure si pore acabar en ninguna manera queus perdo. Tornafen Moyfes a nostroy fenyoy Deu e dixli: O Senyoy , aquest poble ha peccat greument en tu, prech te, Senyoy, quels perdons aquesta colpa, fino raume del libre en que me scriuists. Dixli nostroy fenyoy Deu: aquell qui peccara contra mi jol raure del libre meu. Mas tu ve e mena aquest poble a aquell loch que jot dixi, que langel meu te guiara. Empero al dia de la venjanfa visitare lo peccat lur. E feri nostroy fenyoy lo poble per lo peccat del vadell que faheren fer a Aaron.

COM NOSTROY SENYOR DIX A MOYSES QUE MENAS LO POBLE EN LA TERRA QUELS HAUIA PROMESA.

Dix nostroy fenyoy Deu a Moyfes: aualla de aquest loch tu e lo poble que amenist de Egipte e menal a la terra que jo jure a Abraham, Isaach e Jacob, que dixi que la daria a lur linatge. E jo enviare langel per guiador teu qui fara fugir denant tu los cananeus e los amorreus e los ataors e los phariseus e los gebuseus, e que intres en la terra menjant let e mel. Que jo no ire ab

tu, que aquest poble de dura servitut es e per ventura destruyr los hya en la carrera. Quant lo poble hoy aquesta paraula tan aspra plora, e negunos vesti segons costuma ses vestedures.

COM MOYSES CRIDA LO SEU POBLE DE LES
OSTS.

NOSTRO Senyor dix a Moyfes: los fills de Israel son poble de dura servitut, digues los que una vegada entrare en mig dells e destruyr los he. E despullels ara de tots los seus draps nobles, que sapie que fare jo a ells. E lexaren la uors los fills de Israel a ell tots los draps honrats a mont Orep. E Moyfes pres lo feu tabernacle e posalo luny de les osts, e appella lo nom de aquell tabernacle *amistat*. E quant exia Moyfes per anar al tabernacle, leuaues tota la gent, e estaua cascun a la porta de sa tenda e guardauen Moyfes fins que era entrat al feu tabernacle de la amistat fora de la ost. E deuellaua una nuu del cel, estaua en la porta del tabernacle e ells mateys estauen per les portes de les tendes e adorauen. E parlaua nostros senyor Deu ab Moyfes axi com parla hom ab son amich. Quant Moyfes tornaua a la ost, l'infant Josue, fill de Num, qui era servidor de Moyfes, guardaua tota via lo tabernacle que non exia.

COM NOSTRO SENYOR DIX A MOYSES QUE
TALLAS DUES TAULES.

MOYSES dix a nostrosenyor Deu: tu manes a mi que jo men aquest poble e nom dius qui enviaras ab mi. Sino que de tot en tot dixeren que diguist a mi que trobe gracia deuant tu, mostrem la tua faç, quet conegua e trop gracia deuant los teus ulls, e guarda lo teu poble daquesta gent. Per cert, dix nostrosenyor, la mia faç te guiara e donara resplendor. Dix Moyfes: nom guiara sino tu matex e iras ab nos per tal que fiam glorificats de tots pobles qui son sobre la terra. Non leus de aquest loguer en lo qual jo he aquest poble teu. ¿Podem saber que hauem trobada gracia deuant la tua faç? Dix nostrosenyor Deu a Moyfes: en aquesta paraula trobest gracia deuant mi e jo conech a tu matex per nombre. Puy Moyfes dix a nostrosenyor: mostrem la tua gracia o gloria. Dix nostrosenyor: jo let mostrare be e fere appellat nom de Senyor deuant e fere misericordios e piados a tu; mas no poras veure la mia faç, que la mia cara no la poden veure ulls carnals, ne poden durar si donchs no son purguats de peccats; mas veuras me les spatles. E

dixli: talla dues taules de pera segons les primeres e scriurehy ço qui era en les altres taules que legist, e fies apparellat al mati que puyts al munt de Sinay, e estaras ab mi sobre la altura de .i. munt, e no pug negun ab tu, ne sia vist negun en tot lo munt, ne lo bestiar no pastur de aquella part. Talla Moyfes dues taules axi com de abans e leuas de nit e puja al munt de Sinay, segons que li hauia manat nostro senyor Deu, e aporta les taules ab si e viu deuallar nostro senyor Deu en la nuu. E quant passa deuant Moyfes apella lo nom de nostro Senyor, dient: Senyor e senyorrejador de molta merce, e vertader e misericordios e piados e posseidor qui guardones la misericordia en .M. dobles, e tolls la malefa dels peccats e negu no pot estar deuant tu per si matex sens culpa. Atresi tens la maldat dels pares en los fills e en los nets, fins a la .iij^a. o a la .iiij^a. generacio. Adonchs se gita Moyfes en terra e adoralo e dix: Senyor, si jo trobe gracia deuant la tua faç, prech te que vages ab nos, quel poble es de dur seruidor, e tolras los mals dits e los peccats nostros e posseyras nos. Dix nostro senyor Deu: jo fare una couinença a vista de tots, fare senyals que null temps no foren sobre la terra per negunes gens, per ço que vegem aquells qui seran entorn aquest poble la speuentable obra. Veuran que jo fare seruar totes les coses que jo mane vuy a tu, e jo matex gitare deuant tu los amorreus e los phariseus e los suaueus e los gebuseus, e gardet que

null temps no ports amistat ab los estadants de
 aquella terra ; mas destruyras les lurs carns e
 trencaras les lurs ceylles: no vulles fer couinente-
 fes ab les gens de aquells regifmes, que per auen-
 tura com ells fossen enfutzats en adorar lurs deus,
 que no adorasses aquelles obres de mans e ap-
 pellariet algun per alguna raho e per aventura
 menjerias de les cofes sacrificades. No prenes
 dells lurs filles a mullers a tos fills, que quant elles
 fossen enfutzades dels honraments dels lurs deus
 farien enfutzar los teus fills e adorarien los lurs
 deus. No fasses a tos ops ydoles. La fantedat de
 les alifes garderas. Set dies menjeras lo pa alis axi
 com te mane al temps destiu quant fuist gitat de
 Egipte. Tots los primers fills qui nexeran axi
 domens com de besties offerras a mi. Toftemps,
 al menys una veguada lany, apparran tots los ba-
 rons deuant mi: quant jo haure gitades les gens
 demunt dites deuant tu e haure senyalats los teus
 terminis, negun not forfara de la tua terra. E ap-
 parras tu deuant mi .iiij. dies la setmana ab la
 tua offerena. Nom sacrificaras sobre leuat: la
 fanch de la mia offerena no romandra tro al dia:
 les primicies de tots los fruyts de la terra tua of-
 ferras en la casa del senyor teu e Deu teu: no co-
 gues lo cabrit en la let de la sua mare. Dix nos-
 tro senyor Deu a Moyfes: scriu aquestes parau-
 les. E estech aqui Moyfes ab nostro Senyor .xl.
 dies e .xl. nits que no menja pa ni bech aygua, e
 escriui aquells manaments en les taules e deualla

del munt. Quant Moyfes deualla del munt de Sinay trafch les taules del testament, e tenia dos corns al front per raho de la companya e de la paraula de nostrosenyor Deu e ell no fo pensaua. E com los fills de Israel ueheren Moyfes ab los corns, foren fort spauentats e nos gofaren acostar a ell fins que Moyfes los crida: e vengueren a ell e ell dix los ço que nostrosenyor Deu li hauia manat e dit.



DEL CANTICH QUE MOYSES SCRIUI.

SCRIUI Moyfes un cantich e ensenyalo als fills de Israel, e mana a Josue fill de Num, e dixli: aconfortet e esta ferm, que aço diu nostre senyor Deu: tu menaras los fills de Israel en la terra que jols he promesa, e jo sere ab tu. Despuys que Moyfes hach lestes totes les paraules de aquesta lig e ajustades totes en un libre, mana als euangelif-tes que traguessen la archa de la 'amistat de nostre senyor Deu; que sia aqui en testimoni contra lo nostro poble, que jo conech be la vostra durea; que jo viu estant entre vosaltres e castigant foit fos tota via contrariosos contra nostre senyor

Deu, e en los seus manaments encara mes o fere-
rets quant jo fere mort. Acofense a mi tots los
majors dels linatges e de tots los trips e los mes-
tres, e dire a tots aquestes paraules que les ojen e
cridare contra ells lo cel e la terra en testimoni;
que jo conech be que depuys la mia mort fa-
rets maldat e enclinarvosets e exirets de la carre-
ra que jous mane, e venir vos nan mals en lo
derrer temps com haurets fet mal deuant la faç de
Deu: que escarnirets a ell per les obres de les vos-
tres mans. Dix Moyfes les paraules de aquest
dictat a tot lo ajustament del poble de Israel.
Puys dix nostro senyor Deu a Moyfes: temps es
que de aqui auant tu fies ab tos parents. Ladonchs
mori Moyfes e romas Josue sobre lo poble.

COM TORNAM PARLAR DELS FILLS DE ISRAEL.

LAUORS quant los fills de Israel nasqueren dels
.xij. trips de Jacob e quant nasqueren en
servitut e com los desliura nostro senyor Deu, els
passa en fech per la mar roja, els governa .xl.
anys al desert donantlos a menjar manna. E
auant hoyrets com ab tot aço ells erraren contra
nostro Senyor. E axi tornarem a la generacio e
de aqui auant hoyrets en qual guisa peccaren los
fills de Israel qui crucificaren Jefucrist salvador
nostre.

DE LA GENERACIO DE JUDES FILL DE JACOB.

LO compte dels anys del mon segons ebraych que Deu forma lo cel e la terra en tro que mori Jofep foren .MMcccx. anys. Jacob hach fill Judes. Aquell fo major en la generacio per ço com dell vengueren los Reys. Judes hach dos fills de sa nora Tamar qui hagueren nom Phares e Zaram. Phares hach fill qui hach nom Efrom. Efrom hach fill Aram. Aram hach fill Aminadap. Aminadap fo cap dels fills de Israel com exiren de Egipte. E anant per lo desert hach fill Naafon. Naafon hach fill qui hach nom Salomon. Aquest Salomon hach la filla del rey Genico per muller e hach ne .i. fill qui hach nom Boom. Boom pres muller qui hach nom Ruta e hach ne dos fills: la .i. hach nom Obet e laltre Sint. Obet pres muller del trip de Juda e hach ne .i. fill qui hach nom Jesse. Aquest Jesse fon pare del rey Dauiu. E en aquell temps de Jesse demanaren los fills de Israel Rey axi com ara oyrets. Ja oys que puy la mort de Moyfes romas Jofue sobre lo poble de Israel el mena en terra de promissio. E depuys que Jofue fo mort romas tot lo poder del poble de Israel a Samuel propheta. E en aquell temps regna Saul qui fo primer Rey dels juheus axi com auant hoyrets.



COM LOS JUHEUS DEMANAREN REY.

DIu lo libre dels Reys que Samuel propheta hauia dos fills e hauia nom lo major Jofuel e laltre Abia. E feulos Samuel jutges sobre lo poble. E depuys que Samuel envelli no tingueren sos fills la sua via , e crexia en ells enveja e prenien loguer e preu dels judicis que fahyen. E leuase tot lo poble dels fills de Ifrael e anarenfen a Samuel e dixerenli : Samuel, tu es veyll e donest nos tos fills per jutges, e ells no tenen la tua via, ans prenen hauer per los judicis que donen ; per quet demanam Rey quins govern , com volem effer segons les altres gents de la terra. Quant Samuel hoy

aço fo molt despagat e dix a nostrosenyor Deu: Senyor, lo poble me diu que en totes guises volen Rey sobre ells quils regnas els manas. Dix nostrosenyor: nols membra com jols gite de fervitut de Egipte. Ve a ells e digueflos que no vullen Rey, e donels a entendre los drets dels Reys. Ana Samuel al poble e dixlos: Barons, no vullats Rey sobre vosaltres mateys, com metraus en gran subjugacio, e dirvos he los drets dels Reys qui senyorejeren sobre vosaltres; car ell pendra los vostros fills e posara los uns en caualleria de fa maynada, los altres fara porters seus e guiadors de les osts, los altres fara lauradors dels seus camps, los altres seguadors dels seus blats, los altres ferrers de les fues armes e de les fues vexelles. Atresi de vostres filles les unes honradores, les altres banyadores, les altres pasthadores, les altres cuyneres. E pendra les melluries dels vostros camps e de les vostres vinyes e dels vostros oliuars e dar los ha a fos vasalls e a fos servidors. E pendra delma de tots vostros fruyts e dar los ha a fos nodrits e a fa companya. E pendra los bons massips e los bons afens e los bons bous e posar los ha tots en les fues laurons: e deumar vos ha tots vostros folchs de bestiar, e ferets servidors seus e clamavofets en aquell temps de aquell vostrosenyor Rey que haurets volgut sobre vosaltres. E nostrosenyor Deu nous volra oyr per ço com demanas Rey quius senyorejas. Quant Samuel los hach dit aço, ells nou volgueren creu-

re, ans dixeren: de tot en tot Rey volem sobre nos e ferem axi com les altres gents. E jutjar nos ha e exira deuant nos en batalles e combatras per nos. Quant Samuel hach entesa la raho del poble dix ho a nostro senyor Deu. E dix nostro Senyor a Samuel: oges la veu del poble e tu estebliras Rey sobre ells. E torna Samuel als fills de Israel e dix: tornats vosen cascuns en vostres viles e en vostros lochs que nostro Senyor vos dara Rey.

DE LA PRIMERA UNCIO DE SAUL QUI FO
PRIMER REY DELS JUHEUS.

HAUIA un bon hom del trip de Benjamin, qui era fill de Ebiell e hauia nom Sis. Aquest hauia un fill qui hauia nom Saul. Aquest Saul era hom bo e fort e lest entre los altres fills de Israel, que noy hauia mellor hom e hauia bondat sobre tot lo poble. E esdeuench se un dia ques perderen fomes de la cabanya de Sis, pare de Saul. E dix Sis a Saul: fill, leuet mati e ab un infant ve cercar les fomes. Lauors ana cercar Saul les fomes e passa per terra de Satim e no les troba. E passa per terra de Benjamin e no les troba. Dix Saul al infant qui anaua ab ell:

tornem nosen, que no sia mon pare trist per nos, e per auentura lexaria les altres someres. Respos linfant a Saul: mas anem a aquesta ciutat hon ha un hom de Deu qui diu a aquells qui van a ell tot ço que han menys. E per ventura dar nos ha recapte de nostres someres. Dix Saul: ¿com irem nos a aquell bon hom, que no tenim res que li donem? Dix linfant: jo he .i. quirat de peffa dargent e darlo li hem. Donchs dix Saul: anem hi. E ans que fossen en la ciutat encontraren infants qui anauen a aygua e demanaren los: ¿es en la vila lo propheta? Digueren ells: oc, anats tost e trobarlets ans que puig al munt; que vuy deualla e beney lo menjar al poble axi com es acostumat. E entraren en la vila. E ells anant per la vila encontraren lo propheta qui pujaua en la altura. E ja lo dia abans hauia dit nostrosenyor Deu a Samuel: vet que dema una hora te enviare .i. hom de la terra de Benjamin e untar l' has en Rey sobre lo meu poble, e aquest salvara lo poble meu de les mans dels filisteus; que jo esguarde lo meu poble e hoy la lur clamor. E mantinent que Samuel viu Saul, guardal se. E dix a nostrosenyor: aquest es l' hom quem dixist que senyorejaria sobre lo teu poble. Acostas Saul a Samuel e dixli: mostrem la casa del propheta. Jo son, dix Samuel, ve deuant mi en la altura e menjaras ab mi vuy, e dema mati enviarte he e dirte he ço que vas cercant: e no fies trist per les someres que perde: ton pare, que tro-

bades ion. ¿E a ops de qui feran totes les noble-
 fes de Ifrael fino de tu e de la casa de ton pare?
 Dix Saul: ¿com pot aço effer, que jo fon fill del
 menor trip e lo meu parentesch es pus derrer en
 tots los fills de Benjamin? ¿per quina raho me
 dius tu aytal paraula? Rebe Samuel Saul e fon
 infant e feulos afeure en un banch en lo pus hon-
 rat loch. E hauiey tro a .xxx. bons homens co-
 uidans. Dix Samuel al coch: donem ço que jot
 mane ftojar quant erem la jus. Lauors se leua lo
 coch e aporta una spatla e donala a Samuel. E
 lauors Samuel posala deuant Saul e dixli: vet
 que romas del nostro menjar quant jo appelli lo
 poble, e pos lo deuant tu e menja, que a tu fo
 ftojat. Menja Saul aquell dia ab Samuel e aualla-
 ren de la altura. E mes Samuel en un loch triat
 Saul e parla aqui ab ell, e aquella nit dormi aqui.
 E lendema en lalba leuasse Samuel e appella Saul
 dient: levet e irasten. Leuas Saul e exi defora. E
 acompanyalo Samuel e dixli quant foren al cap
 de la vila: di al infant ques cuyt un poch, e tu ve
 suau per tal quet puscha mostrar la paraula de
 Deu. E quant l'infant se fo enentat, pres Samuel
 una ampola de oli e gitala sobre lo cap de Saul, e
 besalo e dixli: vet quet envia Deu que fies prin-
 cep sobre la sua heretat, e tu desliuraras lo seu
 poble de les mans de sos enemichs quilz fon en-
 torn. E per tal que cregues que Deu te envia
 princep, donet aquests senyals: que vuy partint
 de assi, a mig dia trobaras dos homens al termi-

ni de Benjamin prop lo sepulcre de Rachel e dir-
te han : trobades son les fomes que anaues cer-
cant, e ton pare era molt trist per vosaltres e de-
fampara les fomes e dix : ¿que fare del meu fill
Saul? E quant passaras daqui en auant e feras
pres del munt de Tabor encontraras .iij. homens:
la un portara .iij. cabrits e laltre .iij. fogaasses e
laltre una canade de vi , e pujaran ab tot aço a
nostro Senyor, e quant te saludaran donarte han
dos pans, e pendras los: e puys iras al munt de
nostro Senyor, aqui on ha posa de philisteus : e
puys feras exit de aquella vila encontraras gran
companyia de prophetes qui deuallaran del munt
prophetant, e deuant ells pfaltiris e simphonies e
molts altres sturments: e vendra lesperit de Deu
en tu e feras mudat en altra manera, que Deu es
ab tu, e per ço prophetaras totes coses e auallaras
ab mi a Goll, e jo atresi anar hy he per tal que
offires sacrificis qui sien plaents a nostro senyor
Deu: e sperar me has .vij. dies entro jo hy vage e
mostrar te he ço que has a fer. En apres sen par-
ti Saul e troba tots aquells senyals que Samuel li
hach dits. E quant fo al munt encontra los pro-
phetes qui venien prophetant: e vench la gracia
de Deu sobre ell e propheta en mig dells , e ells
marauellarense e dixeren : ¿que es aço de Saul,
fill de Sis , que prophetitze? E partis de ells e
muntasen al munt on era son pare. E quant son
pare lo viu dix a ell e al infant : ¿on hauets estat?
Respos Saul : anam cercar les fomes e per ço

com no les trobauem anam a Samuel. Dix Sis: digues me quet dix Samuel. Respos Saul: dixme que trobades eren. Açò dix Saul a son pare, mas no li dix ço que li hauia dit del regne. Despuys que Saul fon partit de Samuel feu ajustar Samuel lo poble de Ifrael en un loch qui ha nom Masofet e dixlos: barons, vosaltres demanats Rey e jo dixi vos que nol demanassets, cor ell vos metria en gran subjugacio, e mostreus los drets dels Reys e la seruitut que hauria en vosaltres e en vostros fills, e nom volgues creure. Ans dixes que de tot en tot voliets Rey sobre vosaltres per tal que fossets axi com les altres gents. E per ço ara vos aparellats e preguerem nostro senyor Deu e fassam forts sobre cascun trip, puys sobre cascun linatge, puys per cap de barons e nostro Senyor triara un Rey quius man. Quant Samuel açò hach dit faheren les forts sobre los trips e vench la fort sobre lo trip de Benjamin. En apres faheren forts sobrels linatges e vench sobrel linatge de Ebiel, pare de Sis. E puys faheren les forts per cap de barons e vench la fort sobre Saul que feria demanar. Amagas axi com si no ho fabes ne ho quefes rebre, e faherenlo cercar si quel trobaren, e amenaren lo e posaren lo en mig del poble, e fopus alt lauors que tots del muscle amunt. E dix lauors Samuel al poble: aquest es aquell que nostro Senyor ha elet, que entre tot lo poble negun no es semblant a ell. Quant Samuel hach dit açò dix lo poble a una veu: viuà lo rey Saul., viuà. E

lauors scriui Samuel la lig e los drets dels Reys e deuant lo poble els legi, e puys mes aquells scrits en lo tabernacle qui era en Silo. Apres aço feu tornar cascun en son loch e Saul anafen al feu alberch a Gaba. E hach ni alguns quil menyfpreharen e Saul feu semblant que nou oys ne ho conegues.

DE LA .IIII^a. UNCCIO DE SAUL E COM HY VENCH
NEAS REY DE AMON.

A PRES aço a cap de .i. mes vench Neas rey de Amon a talar e a fetjar la vila de Jabes. E aqueft rey Neas hauia en costuma que tots aquells que prenia en guerra, a tots trahya los ulls drets. E si puys fossen en batalles nos podien be ajudar, per tal com los ulls squerres se cobrien ab los scuts. E dix a aquells de Jabes que en aquefta manera faria treua e posaria sa amor ab ells, quels pogues traure los ulls drets a cascun. E lauors aquells de Jabes demanaren spay e treua .vij. dies e que enviarien per la terra dels fills de Israel. E si los venia ajuda qui los deffenes, ells deffensas, sino que exirien a ell, e atorgalos ho. E sobre aço enviaren a Saul a Guaba. E quant los missatges foren aqui e hagneren comtades lurs noues comensa tot lo poble a plorar e faheren

gran dol. E Saul venia de laurar fos camps e menaua fos bous deuant si, e dix als missatges que sen tornassen als homens de Jabes e que ell los acorreria al terç dia, e manals que alguns dells romanguessen aqui ab ell per tal que li mostrassen lo cami. E Saul fo ispirat de Deu e aucis los bous que menaua deuant si e feune pessès, e trames les per tots los termens de Israel. E mana a aquells qui les portauen que dixessen axi: tots aquells qui no exiran apres de Saul e de Samuel axi fera fet dels lurs bous. E los missatges anaren per cascun loch dient aquelles paraules e mostrant aquelles pessès de carn. E exiren tots de un cor e de una voluntat axi com si tots fossen .i. hom. E foren per tots .ccc. millia e parti los Saul en .iiij. parts. E exiren tots en una matinada de lurs alberchs e anaren ferir en la gent de Amon, e desbarataren los tots e faeren gran mortaldat. Quant la batalla fo finida apleguarense tots los jueus e dixeren: ¿qual es aquell qui dix no regne Saul sobre nosaltres? sia ades mort. Respos Saul: no fera vuy mort, que Deu ha vuy tramesa salut en Israel. E lauors dix Samuel: anem a Gaba e aqui renunciarem lo regne. E quant hy foren elegiren altra vegada Saul en rey e exi Samuel al poble dient a tots: veus lo Rey que Deu ha elet que negats, e axi matex negats nostrosenyor. E aquest senyal, dix Samuel, fera per aquesta raho a vosaltres: que vuy fera la tristicia de les meses, que jo preguare nostrosenyor que don

trons e lamps e pedra e pluja. Quant Samuel aço hac dit comensaren trons e lamps e molta pera qui era contra natura en aquella terra. E lo poble fo molt spauentat e dixeren a Samuel : pregua nostro Senyor per los teus seruidors que nos querim mal a nostros ops e a nostros peccats quant demanam Rey. Dix Samuel : vosaltres peccas e guardats vos que nous apartets de aqui auant ne isquats del manament de Deu, e viurets ; sino perirets vosaltres el nostro Rey. Nous poriem dir totes les coses qui esdeuengueren en lo temps de Saul e com fo bon Rey en lo comensament , mas puy feu coses desplasents a nostro Senyor. E hac a enviar nostro Senyor la sua ira sobre ell. E Samuel ploraua per lo feu trespasament. E nostro Senyor dixli : no plors per Saul que jo he desboft , mas prin una ampola de oli e ve a casa de Isahy e unta un de sos fills en Rey, e aquell sera obedient a mi e servara los meus manaments.

DE LA PRIMERA UNCCIO DE DAUID E QUANT
SAMUEL ANA A LA CASA DE ISAHY.

QUANT Samuel hac entesa la voluntat de Deu anafen a casa de Isahy e dixli que li mostres sos fills. E Isahy feu venir .vj. fills seus de-

uant si. E dix Samuel a Ifahy : no son assi tots los teus fills. No, dix Ifahy, que un poch ne ha ab les ouelles. Dix Samuel : fel me venir. E mantinent enviaren per ell : e aquell infant era Daud, qui era molt bell e molt alegre e de bona voluntat. Quant lo viu Samuel, dix : aquest es aquell que Deu ha elet. E pres lo per la ma e trias ab ell a una part e gitali aquella ampola de oli sobre lo cap, axi com nostro senyor Deu hauia manat. E partis de aqui Samuel.

COM DAUID AUCIS LO GIGANT.

D EPUYS a cap de temps ajustaren se los philisteus ab gran poder e vengueren contra Israel. E Saul ab sos fills de Israel exilos en contra. E affitiaren se en un loch qui ha nom Terebint. E foren en aquella ost ab Saul .iiij. germans de Daud. E hauia de la part dels philisteus un gigant qui hauia nom Goliath e era del linatge dels gigants. E hauia de alt .vj. colzes e un palm, e hauia forsa en les mans per .xl. homens, e portaua escut de ferre e lanfa qui era semblant a barra de taler : lo ferro de la lanfa pesaua .ccc. unces, e segons aço pesauen les altres armes. E cascuna vegada quels fills de Israel exien a tor-

neig ab los philisteus venia aquell al camp e encontinent se lexauen vençre los juheus e prenien molt gran dañ cascun dia. E venia Goliás cascun mati e staua deuant les osts de Israel e demanaua bataller. E deya als homens de Israel : ¿hi ha algun baro quis vulla combatre ab mi e sim pot vençre nos tots ferem sclaus de Israel, e si jo venç que ells tots sien sclaus nostros? E tenia los axi destrets que negun nos gofaua partir de les osts. E Dauid era romas en lalberch ab son pare, e un dia dix li son pare : fill meu, ve a la ost e veuras com estan tos freres, e portalos .x. formatges e alcunes altres coses per refrescament. E diras a tos freres quet donen les cartes del deliurament de lurs mullers. Aquestes cartes vos direm quines eren. En aquell temps era costuma que quant anauen en les osts lexauen aytals cartes a lurs mullers, que si per aventura ells eren presos o estauen en aquelles osts mes de .iiij. anys e .iiij. dies, que elles podien pendre altro marit fens mal estar. E axi pres Dauid aquelles coses que son pare li hauia dades e anafen a sos freres en les osts. E estant aqui Dauid viu lo gigant e demana quin hom era, e dixeren li e donaren li a entendre lo mal e la vergonya que per ell rebien cascun dia. E Dauid sobre aço hoy com Goliás anaua cridant per les osts e auilaua aquells de Israel. Axi matex hoy encara com anaua crida per la ost de Israel per manament del rey Saul, que qualche aucies aquell gigant que li daria sa filla per muller. Dix

Daud : ¿ e aquell descrehent no circumcis te axi destreta la nostra ost ? A bona fe que jom combatre ab ell el auciure e leuare aquesta defonor de Israel. E Eli lo frare major de Daud sebe ço que Daud hauia dit, e hach pahor que Daud nos perdes per ço com sabie que era fort abriuat : anafen ves ell e manassali fortment, dient : jo conech be la tua malefa e la tua peruersitat e se fort be que mon pare not mana affi venir, mas tu volent fer alguna malefa o algun abriuament hic es vengut. Apres aço fo retret tot a Saul com un infant hauia en la ost qui hauia dit que auciuria lo gigant. E Saul mana que fos cerquat e que li amenassen deuant. E menaren lo li deuant, e quant lo viu de ten poch temps, que no hauia sino .xviij. anys e era molt bell infant, dix que gran peccat seria fil lexaua auenturar ab aquell diable. E dixli Saul : fill, no hages cura de metre tu matex auentura ab aquella mala cosa, que tu est infant e no saps de batalla e no li hauries forsa, que ell es hom ufat de armes e ha mes forsa que altro hom. Senyor, dix Daud, nostro Senyor quim ha desliurat moltes veguades de la ma del leo e del ors, me desliurara vuy de la ma del menys crehent no circumcis. Dix Saul : ¿ com te deliura nostro Senyor de la ma del leo e del ors ? Respos Daud : jo, seruidor teu, guardaua ouelles de mon pare e venie lo leo e lo ors e prenien la ouella, e jo la lurs tolia e enfalonien se contra mi e jo auceyalos ; per que jo tinch aquell menys crehent

axi com .i. de aquells. E lauors Saul li dix : nostre senyor Deu de Israel sia ab tu. E manalo armar e guarnir de les seues armes matexes, e quant Dauíd se viu axi armat tench se per enpatxat e dix : leuats me tost ço quem hauets posat deffus, que nom sebria combatre ab aytals armes, que non son ufat. E defarmaren lo, e pres la taleca en que solia portar son pa quant anauà pres les ouelles, e mes hy .v. codols de riera e pres son basto e fa massège e posas la taleca al coll, e exi al camp. Quant lo gigant lo viu menys presalo fort e dixli : ¿son jo can que tu vingues a mi ab basto? Jur te per los deus meus que jot fare vuy car comprar aquest auilament que tu fas a mi. Dix Dauíd : tu vens a mi ab armes e jo vinch a tu ab lo nom del meu senyor Deu de Israel, e dare vuy les tues carns a menjar als aucells. E en aço se endressa lo gigant per venir deues ell. E Dauíd com lo viu venir pres una pedra e posala en la bassege, e trames la al gigant e donali tal colp en lo front que li trenca lelm, e ans que fos regonegut trames lin altra e donali en aquell matex loch, e trames lin altra e caygue mort en terra. E Dauíd ab lo coltell del gigant matex tolch li lo cap e portalo a Abner qui era guiador de la ost de Israel per lo rey Saul. E lauors foren los philisteus venfuts e desbaratats. Envia Saul per Abner e demanali de qui era fill aquell infant ni de qual linatge era, per raho com li hauia a donar sa filla per muller. E Abner dixli que

no ho fabia. E mana Saul que li amenassen deuant lo dit infant. E quant lo viu demanali de qui era fill, e ell dix que de Ifahy. Quant aço hach oyt Saul fo molt alegre com era de ten bon linatge. E Jonatas, fill de Saul, mes fort fa amor en Daud e donali fes vestedures, e encara per senyal de gran amor donali son braguer. E diu la istoria que foren aquell dia les armes de Daud e de Jonatas ajustades ab gran alegria pufque los philisteus foren venfuts. Aquells de Israel foren senyors e leuaren lo camp e puys tornarenfen ab molta gran alegria. E quant entrauen per les villes les dones e les donzelles los exien a carrera ab gran goyg cantant una canço qui deya axi: Saul n'ha morts .M. e Daud .x. millia e ocis lo philisteu qui era gigant, e leua la gran defonor e la gran vergonya de Israel. E quant Saul oy aqueft cant e aquefta cobla hach ne gran dolor en fon cor, e de aquell dia auant no guarda Saul agradablement Daud e vench li a menys de tot ço que li hauia promes e volch lo moltes vegades ociure, e a la per fi hach a fugir Daud deuant Saul.

COM LO REY SAUL FO DESBARATAT.

A PRES de aço a cap de temps fo Saul en una ost e fo venfut e desbaratat per los philisteus, e fugi Israel e romas Saul tot sol ab son scuder. E anant per lo munt de Gelboe dix Saul a son scuder : auciume ans que vinguen mos enemichs que pendrien me e farien me moltes hontes e defonors e a la per si auciurien me. Dix lo scuder que no ho faria per res. E Saul lo prega en totes guises que ho faes e ell no ho volch fer. E quant viu Saul quel escuder nol volia auciore gitas sobre lo seu coltell, e lescuder viu ço que son senyor hauia fet, e feu atretal e mori. E Saul no podia morir encara, mas sofferia pena de mort de la gran naffra que hauia : e passa per aquell loch .i. hom de Israel, e Saul appellalo e dixli: auciume que bem veus que jo a mort no puch storçer. E lo hom dix que no ho faria per res. Prechte, dix Saul, que si fasses que molt val mes que tu 'm ocies que si era defonrat per mos enemichs. E lauors lo hom ocis lo e pres la corona e los anells, e porta ho tot a Daudid qui era affats prop de aquell loch. E quant Daudid lo viu demanali don venia e lom dixli que de la ost. E dix Daudid:

¿quens comtaras de la ost? Dix lom : sapies que Israel es desbaratat e Saul es mort e tots sos fills. Dix Daud : ¿com ho saps tu? E ell mostrali la corona e los anells e dix li com lo hauia mort. E encontinent Daud mana ociure aquell hom e feu gran dol per Saul e per Jonatas, e malay los muns de Gelboe dient que ros ne pluja no hi caygues null temps. E lendema que la batalla fo finida los philisteus leuaren lo camp e preferen lo cap de Saul e de sos fills, e ab molt gran alegria envia- ren los per los temples de lurs ydoles. E penja- ren los coffos en los murs de la vila de Bersabe qui era en vista de Israel. E los homens de Jabes de aquella vila que oys demunt que Saul hauia restaurada sabents aço e de nits emblaren los coffos e soterraren los en la vila de Jabes. Lauors fon complida la terfa edat e hach en ella .xiiij. ge- neracions. Empero los juheus no ni comten sino .xiiij., cor comten Abraham en la segona. En aquell temps eren prophetes en Judea Samuel e Natan e Joade.



DE LA SEGONA UNCIO DE DAUID.

RUs Saul fo mort ana Dauid per manament de Deu en Ebron, e estech aqui ab dues mullers e ab .c. homens dels seus, e vengueren a ell los homens de Judea e untaren Dauid en rey sobre la trip de Judea. E lauors comensa la .iiii^a. edat. No empero segons que alguns dien que ans comensa en Saul per raho del regne que comensa en ell, mas per la promissio que nostro Senyor feu als sans pares del nouell regne cristia qui era figurat en Dauid. Com Dauid sabe quels homens de Jabes hauien foterrats los coffors de Saul e de sos fills, envialos moltes gracies, dient: amichs,

beneyts fiats vofaltres de Deu, com hauets feta misericordia e merce envers nostro Senyor, perque de aquesta cosa haurets bon merit e jous en retre bon gordo. E nous temats niu cuydets que fiats sens rey, que la casa de Juda m' ha untat en rey sobre si. Daqui auant fon Dauid rey e tots aquells de Israel tingueren se per benestruchs, com era rey que tota la gent lo amaua.

COM PECCA LO REY DAUID.

E SDEUENCH se una vegada que Dauid hauia tot son poder en ost e feu Joab cap de la ost. E faeren gran mal a aquells de Amon, e afetiaren un loch qui hauia nom Rabat, e Dauid romas en Jerufalem. E un dia en la festa leuas de dormir Dauid e anaua en una cambra e viu Bersabe muller de Uries quis banyaua e envejala. E mana que la li menassen. E quant Dauid envia per Bersabe sabe ho per veu de Deu un propheta qui hauia nom Natan, e veniefen a Dauid per dirli que no complis aquell peccat, e destorbalo .i. hom mort que troba en la carrera tot nuu e aturas aqui, e per aquesta raho no hi poch anar, e Natan fo de aço molt agreujat e plora. E quant Dauid jach ab Bersabe muller de Uries emprenyala

de un fill. Quant Daud sabe que Bersabe era prenys trames per Uries qui portaua les armes a Joab, e demanali noues de Joab e de la ost, e retentlo axi aquella nit que no poch anar a sa muller e hach a jaure en casa del Rey. E lendema couidalo lo Rey e afech lo prop dell a la sua taula e feu lo tant beure fins que casech enbriach. E axi per esta raho no entra a sa muller. E trames Daud letres a Joab, e trames li a dir que Uries hauia errat contra ell e quel posas en tal loch de combatre quel ocieffen sos enemichs. Tornafen Uries a Joab portant li letra de la sua mort, e Joab hac a complir lo manament del Rey e posa Uries en loch quel ocieren sos enemichs. Quant Bersabe entes que Uries era mort feu gran dol, e passat lo dol envia Daud per ella e presla per muller, e enfanta e hac un fill. E mantinent que hac infantat envia nostro Senyor Natan a Daud e donali un eximpli de un rich hom. E dixli: Rey, un hom era rich e hauia moltes ouelles, e apres de ell hauia un hom qui era pobre qui non hauia mas que una. E vengueren ostes al rich hom, e forçadament leua la ouella al pobre hom e donala a menjar a sos ostes. Quant Daud hoy aço fo molt irat contra lo rich hom. E dix: jo jur per Deu que aquell qui aço feu es digne de mort e deu smenar la ouella a doble. Dix Natan a Daud: tu est aquell rich hom qui prenguist la muller de Uries a tos ops e fayst ell ociure amagudament ab enguan; per que nostro Senyor diu aço:

ja mes no exira coltell de la tua casa propria. E jo leuare mal de la tua casa propria, viuent, sobre tu: e pus derrer feras que Salamo, e leuar f' ha contra tu qui fera primer en la tua discrecio del regne de Salamo. Dix Daudid a Natan: pecque contra Deu. E deualla Daudid de sa cadira, e afech se en terra axi com hom fervidor e honrador de Deu, e no hac vergonya de manifestar son peccat deuant tots ab gran deuocio. Dix Natan: Deu t' ha leuat aquest peccat, que no morras ni perdras ton regne; mas empero morra lo fill qui es nat de tu, per ço com defondrest lo nom de Deu, e los enemichs que poran dir e aquells qui adoren les ydoles, que nò es dreturer lo rey de Israel qui despossey Saul del regne e establi Daudid rey. E pecca Daudid pus greument que Saul. Feri lauors nostrosenyor linfant fins que fo desamparat de vida. E demana Daudid a nostrosenyor perdo dejunant e jahent en terra, e nos volia aconortar. Empero en lo .vij^e. dia linfant fo mort. E quant viu Daudid la companya anar triste e murmurant, entes quel infant era mort. E quant ho sabe de cert, vestis les pus nobles vestedures que hauia e molt alegrement ana preguar Deu omnipotent. E quant hac feta sa oracio, tornafen molt alegre e afech se a menjar: e sos vassals marauellarense e fo los semblant que fos contra natura. E dix los Daudid: quant linfant era viu, jo preguaua Deu que visques: e ara com es mort, ¿per que preguare per ell que nol poria tornar viu? mas jo iré a ell que ell no vindra a mi.

Aço e moltes altres coses dix Dauid per aconortar. Berfabe, la qual molt amaua. Apres algun temps hac de ella un fill qui hac nom Salamo, e donalo a nodrir a Natan: e Natan appellalo Candida qui vol aytant dir com amable al Senyor. Quant Dauid regnava volch fer lo temple de Deu en Iherusalem e feu ajustar fusta e pera: e los mestres anauen cercar e tallar fustes per los munts, e vengueren al munt de Tabor e veheren aquell fant arbre que demunt ohys en la segona e terfa edat, lo qual planta Genico en lo desert, e Moyfes al mont de Tabor. E quant los mestres veheren que hauia fulles de .iiij. maneres de arbres, foren'espeuentats e nol volguereren tocar e faheren ho a faber a Dauid. Com lo rey Dauid sabe aço ana al munt de Tabor, e quant viu aquell fant arbre dix prophetant: aquest arbre es de .iiij. natüres e significa lo pare e lo fill e lo fant sperit: e vull lo tallar e tenir a gran honor, que gran honor e gran salut ha esdeuenir per aquest arbre a tot lo mon. E leual de aquell loch e tench lo molt guardat a sa cambra mentra fon viu. Quant lo rey Dauid hac ajustada pera e fusta e totes coses necessaries a fer lo temple, dix li nostro Senyor: per ço com tu es hom qui has enfutrades les tues mans en sanch, no vull que tu fasses lo temple. Dix Dauid: ¿donchs quil fara, Senyor? Dix nostro Senyor: ton fill Salamo lo fara apres tu. E Dauid cessa ço que cuydaua fer e comensar. Dauid fo bon rey e propheta e feu molts psalms a laor de Deu. E mori lo rey Dauid e fon soterrat en Iherusalem.



COM REGNA SALAMO.

APRES Daudid regna son fill Salamo e pres la filla del rey Pharao de Egipte per muller, de la qual dien los jueus que hac un fill contra natura, axi que no hauia encara sino .xj. anys com lo engendra, e portala a la ciutat de Daudid per ço com encara no hauia feta casa a sos ops. Empero hauia proposat de fer .iiij. cases a Deu : ço es, lo temple, e casa a si matex, e que faria .iiij. murs en Iherusalem. E que en lo primer mur fos lo temple, e cases a aquells qui hauien a servir lo temple, e atresi la casa reyal e posades a sos officials e als priuats. E que al segon mur steguessen

los homens apoderats e los prophetes. E que al terç mur stigueffen los menestrals. Pusque Salamo hac amenada aqui sa muller, anassen en Ebron e offeri offerenes plasents a nostrosenyor Deu, segons que era acostumat que deuia fer Rey nouell. E 'apparech li nostrosenyor aquella nit matexa en sompni e dix li: demana quet vulles e hauras ho. Dix Salamo: Senyor, jo son infant e he poch enteniment, per quet prech quem dons seny que pusqua jutjar e gouernar lo teu poble e detriar entre mal e be. Aquella paraula plaech molt a nostrosenyor Deu e dixli: per ço com no demanest segons costuma de hom, hauras als teus dies riqueses e victoria sobre tos enemichs, e vet que t' he fet sobre la tua demanda que t' he donat seny e t' he fet saui. E encara he mes donat a tu aquestes coses que no demanest, si per ventura iras per les vies dels meus manaments. Despertas Salamo ple de fauiesa e tornasen en Iherusalem faent gracies a Deu e offerint ses offerenes simples.

DEL PRIMER JUY QUE DONA SALAMO.

DE mantinent que Salamo comensa a regnar vengueren dues fembres publiques deuant ell. E la una dix: Senyor, merce: jo e aquesta fembra estauem en una casa e dormiem en un lit, e jo hagui un fill e puys ella hach ne altre: e durment abdues ab nostros infants en un lit, mori lo feu infant, e ella senti que lo feu infant era mort: mentre jo dormia leuam lo meu infant de prop mi e posay lo feu qui era mort, e lo meu qui era viu posa prop si. E quant jom desperti trobem lo infant mort al costat e estigui ab gran dolor tro al mati que conegui que no era mon fill, e demaneli lo meu que viu en son poder, e nol me volch donar. Respos l'altra e dix: ments, que ans es mort lo teu fill, e aquest es meu qui es. Ans dius tu gran falsia, dix l'altra, que lo meu fill es viu e es aquex que tu tens, e lo teu mori. E stauen axi en gran contesa deuant Salamo. E Salamo volent partir la lur contesa feuse aportar una spasa e dix: aportats me lo infant viu e partir l'hem en dues parts e donar n'hem a cascuna sa part. E dix la mare del infant viu: O senyor, per amor de Deu no fia, que molt am mes que

ella lo hage que fil vehya ociure. Dix l'altra: nol hauras tu ni jo entegra, mas sia partit axi com diu lo senyor e hagen cascuna sa part. No, dix l'altra, que jo non vull gens, ans sia tot teu. Respos Salamo: dats lo infant viu a aquesta qui n' ha pietat, que aquesta es sa mare. E quant los jueus ohyren aquest judici temeren molt lo Rey e loaren Deu qui tanta fauiesfa li hauia donada.

DEL TEMPLE QUE FEU SALAMO E DELS MIRACLES QUE FEU LO SANT FUST DE LA VERA CREU.

PASSAT algun temps apres aço, vench l'angel a Salamo e dixli que comenfas lo temple que son pare volia fer. E Salamo comenfa lauors lo temple. E quant lo temple fo pres de acabat membras a Salamo de aquell fust que son pare ten honradament tenia en sa cambra. E dix: fare metre aquest fust en la obra del temple, que en milor loch nol poria metre. E feulo portar e liuralo als mestres, e los mestres volent lo metre en un loch hon era mester al temple mesurarenlo e trobaren lo molt lonch. E quant ne volien tolre mesurauenlo e trobauen lo breu, tant que nol pogueren ginyar quel posquessen metre en negun

loch de la obra del temple. Quant Salamo entes aço dix: per ventura aquest fust ha a servir a pus virtuosa cosa que aquella del temple, que affats ne mostra en ell Deu grans senyals. E jo aquests senyals lex los al meu Deu. Lauors lo mana envolcar en cendat, e feu lo posar a una part del temple a lats de la paret per reliquies axi com cosa sancta. E un dia sdeuench se que entra en lo temple una bona fembra qui hauia nom Maxilla, e acostas a aquella bigua sancta: e comensaren a cremar les pues vestedures axi com a estopa, e comensa a cridar prophetant a grans veus: lo meu senyor Ihesucrist valme. E quant los juheus oyren aquella paraula que ella apellaua Ihesucrist dixeren que era endemoniada. E gitaren la del temple e fora de la ciutat de Iherusalem per la porta de Segur e apedreguaren la. E aquella fo la primera persona qui pres martiri per Ihesucrist. E lo fust que solien amar defamaren lo: per aquesta raho daqui auant volgueren lo gitar del temple, mas Salamo axi com a hom qui hauia gran fauiefa nols ho consenti. Depuys a cap de temps vench la regina austral, qui es dita Nichola Sibilla, en Iherusalem per oyr la fauiefa de Salamo e offeri los .xxx. diners axi com demunt hauets oyt. E ella viu aquella sancta bigua, e dix prophetant de aquella: O rail de fust, beneyta sies tu com aquesta part de tu es romasa sobre terra per donar salut al mon, e grans marauelles demostres, ço es, que ha effer enuiat un

donzel qui naxera de verge e morra en tu per salvar los peccadors. E marauell me fort de tu, rey Salamo, qui es tant entes, per que tens axi aquest fust ten honrat, cor per aquest ha esdeuenir salut a altres gents e mort a aquestes. Quant los juheus oyren aquestes paraules cresch entre ells lo mal talent contra lo fust, e gitaren lo fora del temple e meseren lo en la piscina de Siloe en la ayga hon lauauen les carns dels sacrificis. E pensaren se que podriria e no podria esdeuenir ço que Sibilla ne aquella altra bona fembra hauia dit, e faheren lo metre al cap de la aygua sots una roca que nol veheffen. Alguns no entenents dixeren quel meseren per pont sobre una aygua. Ans no fo axi, que no poguera effer que Deu consentis que tan precios fust jagues en tan vil loch. Ans deuem creure que fon gitat, segons que dit hauem, en lo natatori de Siloe. E axi ho recomte sent Athanasi. E despuys que lo dit fust fo en aquell natatori, hach la piscina aquella virtut que diu lo euangelista: que guaria los malalts. Que langell deuallaua cascun dia una vegada e posaues sobre aquell fust engir, e lo fust manaua les aygues: e lo malalt qui primer hy entraua com les aygues eren mesclades, exien fa de qualque malaltia hagues: e axi hach tota hora aquella aygua aytal virtut mentre hy fo aquell fant fust, que guaria cascun jorn un malalt. E estech aqui lo fust fant tro al dia de la sancta passio de Ihesucrist que lo fust exi fora les aygues sens mans de

homens. E aquells qui altre sen pensen pensente folia. Salamo compli lo temple de Deu en .xv. anys, e regna .xl. anys e mori, e fo foterrat ab son pare Daud en Iherusalem: e lexa en lo temple .ccc. escuts dor los quals destruy Roboam fill feu.

COM REGNA ROBOAM.

QUANT Salamo fo mort, regna son fill Roboam e perde los .x. trips de Israel, e cobralos Jeroboam fill de Nebet, qui era son enemich, e aço fo per son peccat com adoraua ydoles: e regna solament en lo trip de Juda en Iherusalem .xvij. anys, e aço li lexa nostro Senyor per amor de Daud qui era son aui: e mori e fo foterat en Iherusalem ab sos parens.

COM REGNA ABIA.

PUS fo mort Roboam, regna son fill Abia en Juda .iij. anys fens pus, e mori. E regna son fill Aram en Iherusalem .xliij. anys e son molt

bon rey e dreturer, e destroy totes les ydoles de la terra, e feu moltes batalles e vençe lo rey de Israel, e mori de mal que hach als peus e fo fotterrat en Iherufalem: e apres ell regna son fill Josafat.

COM REGNA JOSAFAT.

JOSAFAT regna .xxv. anys en Juda ; e ocis tots sos germans e molts daltres prínceps de la terra, e feu moltes batalles e pres per muller la filla de Joab. E mori e foterraren lo ab sos pares en Iherufalem.



COM REGNA JEROBOAM.

E puy com fo mort Jofafat regna Jero-boam, e fo mal rey e mori, e la gent de la terra nol ploraren axi com hauien acostumat de plorar los altres reys: e apres de aquest regna son fill Ozias un any fens plus, e fa mare hach nom Ethalia e feu pendre tots aquells qui eren estats dels linatges dels reys e feu los tots auciure. Aquest rey hach un fill qui hach nom Joas, e nodrilo Joada secretament. E puy per consell fo morta aquella regina. Puy lo rey Joas feu ociure Joada e per consell de Joada feu ociure Zecharias, fill de Barachies, entre lo temple e laltar. Joas regna .xl.

anys en Iherufalem e mori. E soterraren lo en Iherufalem ab sos pares. Apres que Joas fo mort regna son fill Josias en Iherufalem .lij. anys, e feu libres entro al dia que mori. Apres Josias regna son fill Joatan .xxv. anys e mori, e soterraren lo en Iherufalem ab sos pares, e fo molt bon rey.

COM REGNA ACAM.

A PRES Joatan regna son fill Acam .xxv. anys: e en aquell temps eren prophetes en Judea e en Iherufalem, ço es, Isahyes e Ose e Amos. E en aquell temps vengueren tro a Simi, lo rey de Siria e lo fill de Romelia de Israel fins en Iherufalem per combatre e noy pogueren res fer. Cor nostro Senyor dix a Açam que no hagues pahor de aquells reys. E donali fenyal e dixli: Verge concebra e haura fill e fera appellat son nom, Emanuel. E mori Acam e soterraren lo en Iherufalem.

COM REGNA EZECHIES.

A PRES Acam regna son fill Ezechies en Judea e en Iherufalem. Lauors vench Salmanafar, rey de Siria, sobre Ofee, rey de Ifrael. E Ofee atorgas per son vassall, e en aquell temps vingue Senacherip, fill del rey de Siria, e pres Samaria e menafen tots los homens de la terra catus en Siria: e tot aço esdeuench als fills de Ifrael per lo peccat com adorauen les ydoles. Quant Ezechies compli .xiiij. anys que regnaua, vench Senacherip, rey de Siria, sobre la terra de Iherufalem e trames a dir al rey Ezechies que li donas la terra de Iherufalem. E Ezechies demana consell a Ifayes propheta, e faheren oracio a nostrosenyor Deu, e vengueren tant grans mortaldats que la nit aquella moriren en la ost de Siria be .clxxx. millia homens: e sobre aço tornafen Senacherip en Siria, a Niniue, la gran ciutat aqui honera lo temple de la sua ydola, e aqui lo ocieren los fills seus, Adramelech e Saratzar. E apres aço vench malaltia al rey Ezechies que vench al punt de la mort: e per prechs de Ifayes cresch li nostrosenyor la vida .xxviiij. anys, e fo bon rey e dreturer, e trenca totes les ydoles que ell troba, e def-

troy la serp del coure que feu Moyfes en lo desert; per ço com encara la tenien los fills de Israel a gran honor. Mori Ezechies e soterraren lo en Iherusalem.

COM REGNA MANASES.

A PRES la mort de Ezechies regna son fill Manases .xlv. anys. E si lo pare fo bon rey aquest fo lo contrari. Feu tostemps cofes desplaçents a nostro Senyor. E no hauia sino .xj. anys com comença a regnar. Aquest adoraua les ydoles e feu ociure moltes gents a tort. E tot ço qui era mal ni mal estant que son pare hauia fet desfer o destruir, tot ho refeu ell e ho torna. E si ninguna cosa de be hauia feta son pare aquest la destruy. Mori Manases e fo soterrat en una orta per los mals que hauia fets, que no li tanyia que fos soterrat ab los altres. Puys regna son fill Amon .xxij. anys, mas no regna en Iherusalem sino .xij. anys, e fo mal rey e adoraua les ydoles e feu ayants de mals com puch, com hauia les costumes de son pare Manases. E giraren se les gents de la terra contra ell e ocieren lo: e leuaren rey son fill Josies e regna .xxxj. any e fo bon rey en ves Deu, e feu gitar del temple töt ço que hy troba fute

ni mal estant. E en aquell temps vench Farao, rey de Egipte, contra lo rey de Siria al riu de Eufrates. E exi Josias contra e mori en lo temple de Magedon : e tragueren lon e portaren lo soterrar en Iherusalem. E regna son fill Joas .xx. anys, e fo mal rey contra nostro Senyor e perde lo regne per la sua auolefa. E vench de Egipte e leua rey un altro germa de Joas qui hauia nom Eliachim, e ell mes li nom Joachim e puy lo sen mena ctiu en Egipte. Quant aquest Joachim comensa a regnar hauia .xx. anys e regna .xl. anys en Iherusalem. E en aquell temps vench Nabugadonosor, rey de Babilonia, en Iherusalem. E feu se fer Joachim son vassall. En apres mori aquest rey Joachim e regna son fill qui hauia nom Joachim aximatex. E aquest Joachim no regna en Iherusalem sino .iij. mesos. E lauos son acabada la .iiij. edat e hach en ella .xxj. generacio.

COM VENCH NABUGADONOSOR EN IHERUSALEM
E LA DESTROY.

EN aquell temps vench Nabugadonosor, rey, en Iherusalem, e exi a ell Joachim e pres lo Nabugadonosor e destroy Iherusalem e tota la obra que feu fer Salamo. E lauos leua daqui los

.xxx. diners, dels quals deffus ohys parlar, que Nichola Sibilla offeri al temple. E menafen Joachim e fa mare e tota la fua gent catius en Babilonia. E encara fen mena catius los prophetes Jeremies, Ifayes, Daniel, Mifael, Ananies e Azaries. E posa nom a Daniel, Baltafar, e a Ananies, Sidrach, e a Mifael, Mifach, e a Azaries, Abdenago. E leua rey per fa voluntat Matanies, auonclo de Joachim, e mes li nom Sedetchies. E regna .xj. anys, e fo mal rey e fals e defleyal.



COM NABUGADONOSOR FEU UNA YDOLA DOR
QUI HAUIA NOM BEL.

NABUGADONOSOR feu una ymatge de or qui hauia d' alt .xl. colzes , e mes li nom Bel. E feu cridar per tota la terra, que totes les gents vinguessen adorar aquella ymatge com hoyssen les fues trompes e los feus sturments , e faheren ho axi tots aquells de la sua terra. E lauors eren aqui aquells .iiij. infants, ço es, Ananies , Azaries , Misael. E quant los altres anauen adorar aquella ydola, aquests .iiij. infants noy volien anar. E alguns dixeren ho a Nabugadonosor com aquells .iiij. infants no volien anar adorar aquella , e mana que li fossen amenats deuant. E com li fo-

ren deuant, dixlos: ¿per que vosaltres no adorats aquella ydola ni los meus deus? Dixeren ells: nos no adoram tos deus, per ço com son obres de mans; mas adoram e crehem aquell Deu qui feu e crea totes coses e les mante. Quant ho entes Nabugadonosor fo ple de mal talent, e dix: jo jur per los meus deus, que si vosaltres no anats adorar los meus deus quant ohyrets les mies trompes e los meus sturments, que jous fare morir a grans penes. Quant vench lendema, mana sonar les trompes e los sturments axi com hauia acostumat, e anaren totes les gents adorar la ymatge; mas los .iij. infants noy anaren. Lauors lo Rey mana scalfar un forn e manals metre dins pensantse que cremassen. E diu lo libre de Daniel, que deualla langel de nostro Senyor e entra ab ells al forn e gita les flames defora: e fo al mig del forn axi com a vent ab pluja. E escampa la flama del foch sobre lo forn .xlviiiij. colzes en alt, e crema los firvents qui atiauen lo foch: e als .iij. infants no feu negun mal, e anauen ab langel dins lo forn cantant e ballant e loant lo nom de Deu. E deyen axi: totes les coses que Deu crea e obra, beneytes son: beneyts e loats Deu e glorificats lo feu nom, cor ell es e fera beneyt sens fi.

COM NABUGADONOSOR ENTRA ALTRA VEGADA
EN IHERUSALEM.

ALTRA vegada vench Nabugadonosor en Iherusalem qui f' era alfat ab la terra de Sedetchies, e afetialo en Iherusalem: e fo la fam tan gran que fugi Sedetchies de nits, e aconseguilo Nabugadonosor al plan de Jherico, e pres lo e feu lo menar a Rablat en Antochia, e feu lo jutjar en cort. E feuli degollar deuant dos fills que hauia. E puy feuli trer los ulls e mana ab si catius en Babilonia Jeconies e lo fill de Josies e lurs germans e lurs parents : hon diu lo euangeli : in transmigratione Babilonis. En esta captiuitat foren los fills de Israel .lxx. anys entro quels spira nostro Senyor, e tot aço los esdeuench per lo peccat que demunt ohys. Lauors enviaren los reys de Persia que reffaessen lo temple de Iherusalem qui era destrouit.

COM TORNA A LA GENERACIO FINS A NOSTRA
DONA SANCTA MARIA.

DIU en lo libre dels Reys, que del dia que mori Salamo en tro quel temple fo destro-
uit hac .ccccxj. anys e .vj. mesos e .x. dies. E
del dia quels fills de Israel isqueren de la prime-
ra captiuitat entro a l'altra que feu Nabugadono-
for .Dccccxl. anys. Quant Jeconies exi de Babi-
lonia hac fill Salatiel, e Salatiel hac fill Zoro-
babel, e Zorobabel fo princep dels fills de Israel
depuys que exiren de Babilonia. E daqui auant
no hagneren los fills de Israel rey ni princep de
lur linatge tro al esdeueniment de Ihesucrist. E
Zorobabel hac fill Abiud. Abiud hac fill Eliat-
chim. En aquest temps vench Anthiocus sobre la
ciutat de Iherusalem e no la poch pendre. La-
uors era aqui Judes Machabeu e sos germans quis
combateren ab ells e desbarataren los e aucieren
ne molts. Eliatchim hac fill Aazor. Aazor hac
fill Sadoc. Sadoc hac fill Achim. En aquell
temps era la terra de Iherusalem en poder dels
romans. Achim hac fill Abiud. Abiud hac fill
Eleatzar. Eleatzar hac fill Matan. Matan hac
fill Jacob. Jacob hac fill Josef. Aquest Josef

vench dretament del linatge de nostra dona sancta Maria axi com era son cosigermana. Mas per ço com les generacions nos comtauen per les dones, per ço los euangelistes les tragueren de Jacob, pare de Josep qui fo spos de nostra dona sancta Maria, de la qual nasch Ihesucrist senyor nostro. E axi hauem la generacio dretament tro a nostra dona sancta Maria.

DE LES COSTUMES DELS REYS.

SABETS que costuma es estada tostemps dels reys e es encara, que dien los euangelistes que los reys scriuen lurs generacions. E quant Herodes regna en Iherusalem, per ço com era hom de vil loch e no hauia bona raho que lexas de si scriptura, feu fer cremar tots quants llibres troba qui parlassen de generacions de reys. E per ço hauerem los euangelistes molt gran afany del linatge de Josep e de nostra dona sancta Maria. Mas diu Johan de Masen, qui era grech, que parents de nostra dona sancta Maria estauen en Grecia e eren homens bons e sauis e nobles: e appel-lauen los en aquella terra on estauen, *disponti* en grech, qui vol aytant dir com destroyts, per ço com eren exits de lur terra per alguna discordia. E

estauen entre les estranyes gents: e aquells ab grans noblefes tenien libres qui parlauen de lurs generacions, dretament auallant de pare a fill. E daqui preferen los euangelistes la humana generacio de nostro senyor Deu Ihesucrist. E fent Matheu en lo seu euangeli anomena Josep fill de Jacob. E fant Luch lo appella fill de Eli, per que de aço es estada algunes vegades questio. E fo fet per esta raho: que en aquell temps era costuma dels juheus que si la un germa prenia muller e moria ans que hagues fills, que laltre germa deuia puys pendre aquella matexa muller per refucitar lo sement del primer frare. E lo primer fill que hauia era appellat, segons la lig, fill del primer frare, jatsia que segons natura fos fill del segon frare quil hauia engendrat. En axi se esdeuench de Josep. Cor Jacob e Eli foren freres. Eli qui era major pres muller e mori ans que hagues fills, per que Jacob hac la a pendre, qui era lo segon frare. E hac ne fill Josep que segons la lig era appellat fill de Eli qui era estat son auonclo, pero segons natura era fill de Jacob quil hauia engenrat; per que fent Matheu trasch la generacio de Daudid auall per Salamo tro a Jacob pare de Josep. E fent Luch trasch la atresi per Daudid auall, per natura del altro fill de Daudid, entro a Eli, germa de Jacob qui segons la lig era appellat pare de Josep. E axi cascuns dels euangelistes dixeren veritat.

COM LA TERRA DE IHERUSALEM E DE JUDEA
EREN SOTS CESAR, EMPERADOR DE ROMA.

EN aquell temps era la terra de Judea e de Iherusalem sots Cefar, emperador de Roma. Del dia que vench Nabugadonosor en Iherusalem e feu lo segon destruyment, daqui auant serviren als caldeus. Quant mori Nabugadonosor regna son fill Baltasar e feu coses desplasents a nostro senyor Deu: que bech en la vaxella qui era estada del temple de Iherusalem. E per aquest peccat lo ocieren homens de Persia qui eren dels seus estats. En aquell temps era Daniel propheta en Caldea e gita de preso Joachim, qui son rey de Judea que sen hauia menat Nabugadonosor, axi com demunt hauets hoyt, e hauia estat en preso .xvij. anys, e trames lo en Iherusalem.

COM DANIEL DESTROUI LA YDOLA QUE' FEU
NABUGADONOSOR.

MORI Baltasar e regna Estoriages. En aquest temps fo Daniel en poder dels leons axi com auant oyrets. Ja hoys com Nabugadonosor mana fer una ymatge dor que mana adorar al feu poble e que la appellaua Bel. Areus direm com la destroy Daniel. Daniel era en Babilonia axi com ja hauets hoyt. E lo rey menauel ab si e fasia li honor, e de aço eren fort despagats los caldeus e deyen: aquest rey nostro semblant fa que sia juheu, que mes ama Daniel que nos. Aquella ydola staua en un gran temple, e hauien per costuma que li donauen cascun dia a menjar .vij. vaques e .vij. cuyrs de vaques plens de forment e .vij. pans e molts menjars, e posauen ho deuant la ydola al vespre, e de nits menjauen ho los sacerdots qui seruien lo temple e lurs mullers e lurs companyes e les gents de la terra. E encara lo Rey se cuydaua que ho menjas la ydola que tenien per deu lur. E un dia dix lo Rey a Daniel que anas ab ell al temple e que adoras aquell seu deu qui era tant poderos. E dixli Daniel: aquex teu deu no ha poder de res a fer ni a deffer, per que

no adoraria fino aquell Deu qui feu tot lo mon e totes cofes qui hy fon ; mas aquex teu deu es obra de mans e no ha poder de res a fer ni a deffer. Dix lo Rey a Daniel : ¿e penfes te tu que sia altro deu ten poderos com aqueft Bel que tanta vianda menja cascun dia, e axi pot menjar e destroir tots aquells qui li fon defobedients? Senyor, dix Daniel, tu dius veritat, que axi be com ell menja axi be ha poder de fer mal e be. ¿Com, dix lo Rey, vols tu dir que no manuch? Dix Daniel : per cert, fenyor, que ell no menja ni beu. Dix lo Rey: jo to fare prouar. Dix Daniel: si ho fas jol adorare, ab una condicio, fenyor, si pots prouar que manuch. E si jot puch prouar manifestament que ell no menja, que tu nol adors pus ne hages ta fe en ell. Assats me plau, dix lo Rey. Quant vench aquella hora que portauen aquells menjars al temple anaren hy lo Rey e Daniel: e fabe Daniel per veu de Deu que aquells qui fervien lo temple menjauen aquelles viandes. E Daniel portafen cendra amagadament, e los caldeus posaren aquelles viandes sobre laltar qui era deuant la ydola. E dix lo Rey a Daniel: vet, tot aço menjera Bel, aqueft nostro deu: be pories tu entendre que poderos es com tanta vianda menja en una hora, que com nos vendrem al mati tot ho haura menjat e tu lo adoraras. Volenters, dix Daniel, ab condicio que si no menja que tu nol adors. Dix lo Rey : jur te que no. E començaren a exir del temple, e exi Daniel derrer es-

campant aquella cendra que portaua, per terra. E quant foren defora tancaren la porta del temple, e posay lo Rey son fegell e Daniel lo feu. E puy de nits vingueren los sacerdots e menjaren aquelles viandes axi com folien fer. E romangueren les petjades en aquella cendra que Daniel hy hauia escampada. Quant vench lo mati lo Rey trames per Daniel, e anaren al temple e quant foren dins dix lo Rey a Daniel : couente adorar lo nostro deu que menjat ha tot quant hy posam anit. E Daniel gorda la cendra que hauia escampada en terra e viu les petjades e dix al Rey: affi veg jo petjades de homens e de fembres e de infants qui son anats esta nit per affi. E lo Rey garda en terra e viu les petjades, e feu pendre tots aquells qui fervien lo temple, e manals turmentar fins que dixeren veritat axi com ells ho hauien menjat tota via, En aquesta manera fon destrouida la ydola que appellauen Bel, e foren ne fort despagats los caldeus.

COM DANIEL OCIS LO DRAGO E FO MES EN
PODER DEL LEO.

A PRES d' aço trobaren un gran drago espe-
uentable e adorauen lo dient tots que era
deu. E dix lo Rey a Daniel que adoras aquell
drago, fino quel menjaria tot viu. No fare, dix
Daniel, que be pots tu veure que axo es diable, e
fa mal quil adora axi com a Deu. Si nol adores,
dix lo Rey, menjar t' ha tot viu. Dix Daniel: nim
menjara nim pora noure nim gofara sol guar-
dar. Dix lo Rey: pus dius que not gofara guardar,
entra a ell, que a aquells quil adoren es bon e
simple e los altres se beu vius. E si not ociu, dix
lo Rey, james nol adorare. Dix Daniel: ans ociu-
re jo ell. Quant Daniel viu lo drago conjura lo
per lo Deu quil feu, e puy lo drago no li poch
fer mal. E acostas Daniel a ell, e pres p̄gunta e
rayna e estopa e fone ho tot enfemps e puy mes
hy foch. E gita ho tot enfemps axi a cremar en
la bocha del drago e ocis lo. E aço agreuja molt
los caldeus, e foren molt fallons contra Daniel e
manaffaren li e meseren lo entre los leons, axi com
ara oyrets. Diu lo libre de Daniel que se ajusta-
ren aquells de Babilonia e anaren sen al Rey

dient li: donens Daniel qui destrouí Bel e ocis lo drago. E si no ho fas sapias que nos ociurem tu e ta casa. Quant lo Rey viu venir les gents axi cruelment, fo en treball e hac los a donar Daniel: e ells meseren lo en un carcer hon hauia .vij. leons, als quals deuien donar .iiij. coffors de homens e dues oueylles cascun dia. E quant hy meseren Daniel tolgueren los la reccio per tal que mills menjassen Daniel. E estigueren los leons .vj. dies que no menjaren nis acostaren a Daniel. En aquella saho era Abacuc propheta en Iherusalem e en Judea, e tenia sa vianda aparellada que deuia portar al camp a fos segadors. E langel de Deu vench a ell e dixli: Abacuc, porta aquexa vianda que has aparellada, en Babilonia a Daniel qui jau en la preso dels leons. Dix Abacuc: Senyor, e jo no viu anch Babilonia ne la preso no se. E langel preso per un cabell, e portal en Babilonia a Daniel, e posalo sobre la preso dels leons. E crida Abacuc, dient: Daniel, seruidor de Deu, leua e menja de la vianda que nostre senyor Deu te envia. Dix Daniel: ara conech quel meu Senyor se remembra de mi, e menja. E langel torna Abacuc en sa terra. Al .vij. dia que Daniel fo mes entre los leons, ana lo Rey a la preso per plorar Daniel, e viu lo estar sa e viu lo entre los leons, e dix cridant a grans veus: molt es gran e poderos lo Deu de Daniel. E feu lo trer en continent de la preso, e manay metre aquells qui foren conselladors que ocieffen Daniel. E

menjaren los leons de continent, veent del Rey, e hagueren los deuorats affats en pochá de hora. E dix lo Rey : hagen pahor e temen los homens de la terra lo Deu de Israel, qui axi ha desliurat Daniel de la preso dels leons e ajuda a aquells qui en ell han speransa.

COM REGNA TITUS.

A PRES de Estoriages regna Titus, rey de Persia, e aquells fills de Israel qui eren en captiuitat en Babilonia enualos en Iherusalem. En aquell temps regna Alexandri en Grecia e vençe Dari e li tolch la terra: e aço fo a .ccclxxiij. anys de la incarnacio de Ihesucrist, salvador nostre.

COMPTE DE ANYS.

S EGONS ques troba en les istoryes del comensament del mon fins que regna Titus, rey de Persia, hach .iiij. millia dccclxxv. anys. E hach de Titus fins que regna Cesar August en Roma

.cccxxxj. any, e apres que aqueſt regna a .xlij. anys naſch noſtro ſenyor Deu en Betleem, e hac de la natiuitat fins a la paſſio .xxxij. anys.

COM LO REY ANTHIOCUS ASETJA LA CIUTAT
DE IHERUSALEM.

A PRES vench lo rey Antiochus e aſetja la ciutat de Iheruſalem e hach moltes batalles ab Judes Machabeu e ab ſos germans: e pres Iheruſalem e entra al temple ab gran ſuperbia, e pres tots los juheus que troba en la terra e menals ſen catius en Egipte: e combates ab Ptolomeu, rey de Perſia, e vençelo e tornafen Anthiocus en ſa terra. Deſpuys tots los Reys qui foren en Egipte hagueren nom Ptolomeus.

DELS REYS QUI REGNAREN EN EGIPTRE QUI
HAGREN NOM PTOLOMEUS.

AQUEST Ptolomeu primer hach .lxxij. homens
fauis e torna lo ebraich en grech. Laltro rey
Ptolomeu segon regna son regne .xxvij. anys: e
en aquell temps fo Marcell consol de Roma e go-
nya Cifilia.

LO TERÇ REY DELS PTOLOMEUS.

LO terç rey de Egipte dels Ptolomeus solve
tots los juheus qui eren catius en Egipte e
trames los en Iherufalem. Atresi hy envia tota la
vaxella qui era estada del temple de Deu.

LO QUART REY DELS PTOLOMEUS.

LO quart rey dels Ptolomeus regna .xx. anys e guanya la ciutat de Africa, e ab consell e ab ajuda dels romans guanya Spanya.

LO QUINT REY DELS PTOLOMEUS.

LO quint rey dels Ptolomeus regna .x. anys e fo emperador de Siria per los romans. E mantinent apres de aço Pompeus, consol de Roma, ana en Iherusalem e menafen tots los juheus en Roma. E en aquell temps fo Julius Cesar emperador de Roma e senyor per si matex, que de abans consols senyorejauen. Aquest Julius Cesar feu ociure Pompeus qui nol volia rebre en Roma, segons que ara oyrets.

COM NASCH JULIUS CESAR QUI FO LO PRIMER
EMPERADOR DE ROMA.

ABANS que Julius Cesar nasques hac un dia en la ciutat de Roma gran brega entre ells, quey mori gran gent. E quant fo passada la bregua, anant un caualler per la ciutat entre los morts, viu jaure una dona morta qui era prenys, e viu que li ballugaua la criatura dins lo ventre. E deualla del cauall e obri la dona e trafch li la criatura del ventre: e aço fo al temps de juliol. E per ço per lo nom del mes meseren en aquella criatura, qui era mascle, nom Julius. E per tal com lo dia abans que ell nasques eren estats peçejats son pare e sa mare, meseren li nom Cesar. E quant saberen que era estat de bon linatge nodriren lo be. E per temps a auant hac una filla e meseren li nom Juliana. E donaren la per muller a Pompeus qui era un dels majors senadors de Roma. En aquell temps era acostumat en Roma que com alguna terra nols volia obeyr, enviauen hy ofts. E donauen cert temps a aquell qui anaua per cap de la ofst, dins lo qual temps degues hauer conquesta aquella terra hon lo enviauen. E si dins aquell temps la hauia con-

questa e tornaua, rebien lo los romans ab gran alegria. E trenquauen .xv. brasses del mur de Roma, e trahyen li una carreta dor e aseyenlo en aquella, e metien lo axi en Roma. En aquell temps de Julius Cesar se esdeuench que los romans hagueren a trametre en una terra qui los era defobedient. E feu tant Pompeus, que Julius Cesar qui era son sogre hi hac anar, cor era bon caualler e era pobre. E fo cap de la ost, e donaren li cert temps segons la costuma de Roma que hagues conquesta aquella terra. E fo sa ventura que passa lo temps que li hauien dat e no hac res fet, e la gent volch sen tornar dient que lur temps hauien fervit. Amichs, dix ell, vagen sen tots aquells qui sen vullen anar, en bona ventura, e si ni ha alguns qui per lur cortesia vullen romanir ab mi, faran ensenyament, e jo partire ab ells tot ço que hage; que jo en Roma null temps no tornare fins que hage acabat ço per que son trames. Sobre aço sen torna partida de la gent, e partida ne romas ab ell. E puys fo sa ventura que ab aquells acaba tot ço per que era trames, e guanya tres tants de terra que aquella per que era trames. E estant ell axi mori la filla sua qui era muller de Pompeus. Quant Pompeus sabe que Julius Cesar venia e ell hauia perduda sa muller, qui era estada filla de Julius Cesar, comensa de tractar contra ell dient que no era digna raho que hom li fahes aquella honor qui era acostumada de fer als altres cauallers, pus dins lo terme no

era vengut. E quant Julius Cefar fo en Roma dixeren li que fen entras simplement axi com un altro caualler, que no li farien altra honor, pus no era vengut al temps que li hauien dat. Quant Julius Cefar entes aço, appella aquells qui ab ell eren e dixlos: amichs, fitot nos fiam leguiats, gonyada hauem honor de Roma mes que no gonyaren nul temps neguns dels altres qui sien estats tramesos en tres viatges: fitot fon ells apoderats, no fon ells de millor sanch que nos. Ben sabets que venim de terres que totes eren de nostros enemichs, e mal lur grat han hagut a fer nostro manament: fassam de aquefts allo matex e no entrem en la ciutat, mas afetgem nos assi defora, e tots quants de ells pugam pendre, los uns turmentarem e los altres auciuem. E tots consentiren li ho e faheren ho axi, e fayen gran dampnatge a la ciutat: e hauien dins en Roma a qui playa assats, e quant viren los romans que ten gran dan prenien e rebien, trameseren los a dir que ells farien aquella honor qui era acostumada de fer. E dix Julius Cefar que no ho volia, que millor hom era ell que aquells a qui hauien feta aquella honor, mas que la li doblassen, sino que james no hi entraria. E despagats quen foren hagueren ho a fer, e axi com folien rompre .xv. brasses del mur de Roma romperen ne .xxx., e axi doblaren li totes les honors altres. E apres poch de temps que fo en Roma, fo senyor de Roma per si matex e feu auciore Pompeus qui hauia confellat que no li

faheffen aquella honor. Aquest Julius Cefar fo lo primer emperador de Roma, e aquest conques la major partida del mon. E per la bonefa que ell hac, tots los altres emperadors qui foren en Roma gentils apres de aquest preferen lo sobrenom de aquest. E aquest feu poblar tres ciutats en Spanya, ço es, Toledo e Segobia e Saragossa, en axi que trames dos cauallers e manals que poblaffen una gran ciutat en lo millor loch que trobassen en Spanya e que la entitolassen de lurs noms: e la un caualler hauia nom Tol e laltre Ledo, e ajustaren los noms e faheren ne un nom, ço es, Toledo, e appellaren axi aquella ciutat. E trames altres dos cauallers en aquella matexa manera, que poblaffen altra bona ciutat e que la entitolassen atresi de lurs noms: e hauia nom la un caualler Segobin e laltro Atobia, e trobaren un loch qui los fo semblant que poria hauer bona ciutat, mas que hauria laygua luny: e enviaren ho a dir al emperador Julius Cefar, e ell trames los a dir els mana que preseffen lo trahut que Spanya fahya a Roma e que faheffen venir aygua en aquella ciutat e que la poblaffen : e faheren ho axi. E faheren un pont molt alt per lo qual faheren venir molta aygua que dura fins a la fi del mon. E costa de amenar aquella aygua lo trahut de .xv. anys que Spanya fahya a Roma. E entitolaren la ciutat de lurs noms en axi que preferen les primeres .iiij. letres de Segobin e les derrereres .iiij. de Atobia e faheren ne un nom: ço es, Segobia. Puys feu poblar Saragossa e entitolat de son nom.

COM REGNA CESAR AUGUST.

MORI Julius Cefar e regna Octouia qui fo appellat Cefar August e regna .L. anys. F. lauors fo acabada la quinta edat, e segons que es dit hac en ella .xxj^a. generacio; mas nos acorda ab lo ebraych, e lauors foren complides les .lxxij. fetmanes que propheta Daniel, e defalli lo sacerdot dels juheus de Iherusalem. E a cap de .xlij. anys que regna Octouia August fo lany de la incarnacio de Ihesucrist. E quant ell nafch se comensa la .vj. edat. Aquestes .vj. edats se comenaren en aquells lochs que hauets oyt, per raho de moltes asenyalades cofes que se esdeuengueren en aquell temps. Axi com en lo comenfament de la primera edat forma nostro senyor Deu Adam lo primer hom, en lo comenfament de la segona edat refeu nostro senyor Deu lo humanal linatge, encara de les besties e dels aucells, qui era perit per lo diluvi. En lo comenfament de la .iiij^a. edat se comensa la circumcisio de Abraham, en lo comenfament de la quinta edat los fills de Israel e los prophetes foren menats catius en Babilonia, en lo comenfament de la .vj^a. edat nafch nostro senyor Deu Ihesucrist.



COM NOSTRE SENYOR IHESUCRIST PER SA HUMILITAT VOLCH DEUALLAR EN LO MON.

JA hauets oyt demunt, en lo comensament del libre, com Adam feu un peccat major que tot lo mon e feu perdre a si e a tot son linatge la gloria que nostre senyor Deu li hauia apparellada. E per ço com lo peccat fo major que tot lo mon, hauies a rehembre per cosa qui fos major que tot lo mon e que venfes lo diable, axi com lo diable hauia venfut lo hom per cobrar son linatge e la gloria que per peccat hauia perduda. E neguna de aquestes coses no poch fer Adam e per ço casech en la preso de infern. E nostro senyor Deu, qui hauia ordonat que del linatge de Adam se compliria lo nombre

dels seus elets, hac pietat de la obra que hauia feta de ses mans. E volch deuallar en lo mon per ella traure del poder del diable, e rebe forma humana ajustada en una natura de .ij^{es}. natures: e fo feta en una persona Deu e hom. E obri los cels per esser eguals los elets ab los angels. E aço poch fer Deu e no altre, e en aquella natura que fo hom apaga lo peccat de Adam e feulo apagar major que tot lo mon.

{ . . . }

COM NOSTRE SENYOR FO DENUNCIAT.

SENT Luch diu que per nostro senyor Deu fo trames langel sent Gabriel en una ciutat de Galilea, qui ha nom Natzaret, a una verge qui era esposada a .j. bon hom qui era de la casa de Daud, qui hauia nom Josef: e la verge hauia nom Maria. E entra langel a ella e dixli: Deus te fal plena de gracia, Deu es ab tu, beneyta es tu sobre totes fembres. Quant la verge oy langel fo spaordida de la sua paraula, e estaua pensant quina salutacio era aquella. E dix langel: no hages pahor, Maria, que trobada has gracia deuant Deu: vet que concebras en ton ventre e infantaras fill e apellaras son nom Ihesus. Aquest fera gran, e fill del Altissime fera apellat. E dar li ha lo

senyor Deu la cadira de Daud son pare. E regnara en la casa de Jacob tostemps, e lo seu regne no haura fin. E dix nostra dona sancta Maria al angel: ¿ com fera fet aço, que jo no conech paria dom? Dix l'angel: lo Sperit fant sobre vendra en tu e la virtut del Altissime te ombrara. E per ço aquell qui de tu nexera fera apellat Sant, fill de Deu. E vet Elisabet ta cosina qui ha concebut un fill en sa velleja ja ha .vj. mesos. Cor no es a Deu neguna cosa impossible. E dix nostra dona sancta Maria al angel: vet assi la seruenta del Senyor, sia fet en mi segons la tua paraula.

COM JOSEP VOLCH DESAMPARAR LA VERGE
MARIA.

DIu sent Matheu que estant sancta Maria esposada ab Josef, e no hauent entre ells carnal ajustament, fo sancta Maria prenys del fant Sperit. E Josef son espos, axi com era hom just e no la volia enganar ne hauia en ella neguna enveja carnal, volch fugir e que la desamparas. E ell pensant en aço aparech li l'angel e dix li: Josef, fill de Daud, no hages pahor, reeb Maria ta esposa, que ço que en ella es, Sperit fant es: e haura fill e apellaras son nom Ihesus, e aquell fara salv lo seu poble de lurs peccats.

COM LANGEL DENUNCIA ALS APOSTOLS QUE
IHESUCRIST ERA NAT.

RECOMPTA fent Luch que en lo temps que Ihesucrist nasch en Betleem anauen pres de aquen pastors qui gardauen ouelles. E apparech los langel e dix los: jo denunci y a vofaltres gran goyg: e ells foren espahordits de la claredat del angel. E ell dix los: no hajats pahor, que ço que demostra a vofaltres gran alegria fera a tot lo poble; cor lo Salvador es vuy nat en la ciutat de Daid. E don vos aqueft fenyal: que trobarets linfant envolcat en draps posat en lo presepi. Quant langel aço hac dit, apparegueren grans companyes de angels qui cantauen e loauen lo nom de nostre fenyor Deu, dient: gloria e honor fia a nostre fenyor Deu en los altismes, e fia pau en terra als homens de bona voluntat.

COM LOS APOSTOLS ANAREN VEURE IHE-
SUCRIST.

L Os pastors dixeren entre si : anem a Betleem
e vejam aquesta paraula quins es estada dita
de part de nostrosenyor Deu. E anaren yuaslofa-
ment e trobaren Josep e nostra dona sancta Ma-
ria e linfant Ihesucrist posat en lo presepi. E tor-
naren sen los pastors loant e glorificant lo nom de
nostrosenyor Deu, com haviensistes aquelles co-
ses que langel los haviadites. Ja hauets oyda la
anunciacio, areus direm de la natiuitat.

DELS MIRACLES QUI FOREN EN LA NATIUITAT
DE Ihesucrist.

A QUELLA hora matexa que Ihesucrist nasch,
apparech la estela a orient axi com moltes
de vegades hauets hoyt. E veheren los tres reys
dorient un cercle daurat, de color de porpra dau-
rada, qui apparech prop lo sol e una font de oli

que exia de la terra. E fo gran pau sobre les gents e tot lo mon fo sots mes a un senyor, e sots una porta molts qui Deu rebujauen foren en un dia morts. E la bestia muda qui parla. Dir vos hem per qual significansa foren aquests senyals. Les esteles signifiquen los sants. E apparech aquella estela per Ihesucrist qui es cap dels sants. E lo cercle daurat de color de porpra qui apparech prop del sol, apparech per Ihesucrist qui es sol de justicia qui vench aconortar la esgleya dor, ço es, de la sua diuinitat e de la porpra de la sua passio. E loli significa la medicina, e per ço nasch la font del oli per donar a entendre que Ihesucrist era nat qui era viua font de misericordia. Gran pau fo entre totes les gents cor Ihesucrist, qui era vera pau, era nat en lo mon: e lo mon fo senyalat a un senyor sots una porpra per l'humanal linatge qui es senyalat per lo baptisme al sobiran regne. E cells qui menysprehauen Deu foren morts, e foren aquells qui dixeren: no volem que aquest regne sobre nos. La bestia muda qui parla foren les gents dels pobles quis convertiren a loar lo nom de nostro senyor Deu, com de abans hauien los coratges encegats e muts. Aquests miracles foren en lo dia del seu fant naximent. Apres la sua santa natiuitat feu venir a ell los .iiij. Reys per dar a entendre que volia portar a si per se e per obra les .iiij. parts del mon, ço es, Assia, Africa e Europa. Depuys ana en Egipte, qui era lo poble fort squiu, a demostrar la sua humilitat, que

axi com Moyfes gita lo poble de Egipte de poder de Pharao el mena en terra de promissio, quē axi desliuras ell lo poble dels fahels del poder del diable e de infern els menas al regne celestial. E apres los .vij. anys tornafen en terra de Israel per tal que apres los .vij. dons del fant Sperit nos apell al regne celestial. Ara hoyrets com vengueren a ell los .iiij. Reys.

COM LA ESTELA DE IHESUCRIST APPARECH ALS
.III. REYS DE ORIENT.

QUANT los .iiij. Reys veheren la estela foren molt marauellats de ella, que no estaua ab les altres en lo firmament, ans estaua pus baxa en laer. E guardaren mantinent lurs libres per veure si porien trobar per qual significansa se demostraua axi aquella estela. E trobaren en la prophecia de Balam qui deya que nexeria un gran Rey dal linatge de Juda. Quant aço hagueren entes volguerren ho saber per lurs ydoles que en aquell temps tenien en aquella terra que adorauen axi com a Deu. E tenienles en aquell temps en .iiij. maneres: tenien les unes que adorauen tot lo poble. E tenien les altres qui sanauen alguns malalts, ço es, aquells qui ells fahyen

enmalaltir: que venia lo diable de la ydola al hom e dauali algunes dolors, e quant se comanaua a la ydola aquella malaltia fanaua que no li donaua aquelles dolors. E cuydauenfe les folles gents que la ydola hagues poder quels fanas de totes malalties. E encara en tenien los Reys e los altres homens en lurs cambres, ab ques confellauen com volien anar contra lurs enemichs e com volien fer algunes grans fahenes: e lo diable deya los algunes de vegades moltes cofes passades per proua. Quant los Reys hagueren hoyda la prophesia de Balam demanaren a lurs ydoles de aquella estela que significaua. E lo maligne spirit dintre la ydola respos e dix que un gran Rey era nat sobre terra. Quant aço hagueren oyt los Reys digueren que no podia esser que gran Rey no fos aquell qui tan gran senyal mostraua en fa natiuitat. E tengueren per be quel anassen cercar. E pensaren se quins presents li portarien, cor ells eren grans mestres en la art magica, ço es, art de les esteles, e sabien tant que per ço los appellauen magi. E per ço com les esteles signifiquen los fants, digueren ells que Rey fant deuia esser aquell. E en significansa de Rey celestial portaren li enfens. E en significansa de Rey terrenal portaren li aur. E per ço com era mortal e mort hauia a rebre portaren li mirra. E per ço com la prophesia de Balam deya que del linatge de Juda deuia nexer aquell Rey, vengueren ells en Iherusalem qui era cap del regne de

Juda. E quant se meseren al cami comença la estela a anar deuant ells guiant los per la via.

COM LOS TRES REYS D' ORIENT VENGUEREN
ADORAR IHESUCRIST.

RECOMPTA fent Matheu que quant Ihesucrist fo nat en Betleem, vengueren los .iiij. Reys d'orient en Iherusalem e entraren veure Herodes, qui era Rey de Iherusalem, e dixeren li: ¿hon es aquest Rey dels juheus qui es nat, que nos veem la sua estela en Orient e venim lo adorar ab nostros presents? Com Herodes oy aço fo molt espeuentat ell e tots los homens de la terra ab ell. E feu ajustar tots los fauis qui eren en Iherusalem per saber hon deuia nexer aquest Rey Ihesucrist: e ells diguerenli que en Betleem, que axi ho dix lo propheta: O tu Betleem, terra de Juda, no seras tu poch entre les ciutats de Juda, que de tu exira duch qui regira lo meu poble de Israel. E lauors demana Herodes als Reys quant de temps hauia que hauien vista la estela, e digueren li ho, e envials en Betleem e dix los: anats e demanats fermament del infant, e com lo haurets trobat passats aqui e farets m' ho a saber, e jo irel adorar. E aço deya ell ab voluntat

quel pogues ociure. Quant los Reys oyren aço comensaren de anar, e quant foren fora de Iherusalem apparech los la estela e ana denant ells fins en Betleem, e estech sobre la casa hon era Ihesucrist. Quant ells veheren la estela estar, foren molt alegres. E entraren en aquella casa e trobaren nostra dona sancta Maria, e Josep, e Ihesucrist qui jaya en lo presepi: e adorarenlo e offeriren li les offerenes les quals demunt oys. E complis ço que propheta Daud quant dix: e viura e ferali donat del aur de Arabia, e adorar l' han e obeyr l' han cascun dia el beneyran tots los Reys de Israe'l e de la terra, e servir l' han totes les gents. Puys que los Reys foren entrats adorar Ihesucrist desapparech la estela que puys no fo vista: e aço fo al .xiiij^e. dia depuys que nostro Senyor fo nat. E dixeren alguns que aquella estela se acosta a les altres. Mas sent Fulgenci diu que aquella fo missatgera estela de Ihesucrist, e fo nouellament creada en aquella matexa hora que nostro senyor Ihesucrist nasch per guiar los .iiij. Reys. E depuys com hac complit son ofici, torna en aço que era de abans, que puys no fo vista. Atresi digueren alguns que los .iiij. Reys no adoraren Ihesucrist al .xiiij^e. dia que fo nat, mas a cap de .j. any e .xiiij. dies: que digueren que al .xiiij^e. dia no podia esser quels .iiij. Reys poguessen esser venguts del cap del mon fins en Betleem. E los eretges atresi contrasten en aço. Mas sent Atanasi diu que al .xiiij^e. dia vengueren dia per dia,

cor fon obra de nostros fenyor Deu, axi com fo obra de Deu la creacio de la nouella estela; per que null hom no hy deu dúptar. E vengueren, segons que diu Yfahyes, en camells correns qui fon apellats dromedariis, e fon menors que los altres camells e van mes e han pus forts peus. E si a cap de un any e .xiiij. dies fossen venguts, no hagueren trobat Ihesucrist en lo presepi ne en Betleem; que anas ab madona sancta Maria e ab Josep en Egipte, axi com auant oyrets. Apres que los .iiij. Reis hagueren adorat Ihesucrist romaferen aquella nit en aquell loch. E quant se gitaren a dormir preguaren Deu quels guias en son servey. E vench langel a ells de nit e dixlos que no tornassen per Herodes, e anaren sen per altra carrera en lurs regions.

COM HERODES FEU OCIURE LOS INFANTS.

HERODES esperaua los .iiij. Reis que tornassen per ell, e quant sabe que sen eren tornats tench se per escarnit. E trameslos molts cauallers de tras quels li tornassen per saber aquell Rey qui era nat hon era. E trobaren per cert que sen eren anats e que s'eren recullits en naus en lo port de Tarsia. E los cauallers tornaren sen a He-

rodes e dixeren li ho. E lauors Herodes feu ajuf-
tar tots los infants qui eren en Betleem e en tota
la terra en torn per auciurelos, com bes cuydaua
que si tots los auceya quey morria Ihesucrist,
Rey dels juheus.

COM HERODES FEU ENCAL SAR LOS .III. REYS.

AQUEST Herodes era pagua e era vassall del
emperador Cefar e hauia dues mullers. La
major hauia nom Mariana e l'altra hauia nom
Scis. E hac de Mariana dos fills, ço es, Alexan-
dri e Aristotil, e de la altra hac un fill qui hauia
nom Antipater. E Herodes amaua mes Scis que
Mariana, e entenia a heretar lo fill de Scis e a
deseretar aquells de Mariana. E Alexandri qui
era lo major era hom simple. E Aristotil, qui
era menor e era hom malicios e gran clergua,
anafen en Roma a Cefar Octouia August. E cla-
mas de son pare per lo mal que faya a sa mare e
a son germa Alexandri e a ell matex e a la gent
de la terra. E aço fon .j. poch de temps ans que
Ihesucrist nasques. Quant lemprador hac entes
aço, trames cartes a Herodes que mantinent vista
la letra vengues en Roma per respondre a la
questio que son fill li faya. E en aquella saho

que Herodes tenia ajustats e presos los infants per auçiore los, la carta del Emperador li vench, e nols gofa auçiore per paor que no li nogues deuant lo Emperador: e anafen en Roma e acaba tot son fet ab lo Emperador axi com se volch e tornafen a Iherusalem per mar. E mana als mariners quel girassen al port de Tarsia. E quant fo aqui feu trencar totes quantes naus hauia en lo port, per tal com s' hi eren recullits aquells .iij. Reys. Lauors se compli ço que hauia prophetat Dauíd qui dix : ab aytals dolors com fembra infanta, ab grans crits squebrantara les naus de Tarsia. Herodes fon en Iherusalem e no li oblida ço que hauia comensat de ociure los infants. E feu los ajustar tots quants ne hauia en aquella terra qui eren de aquells dies que ell hauia entes dels Reys, e feulos tots auçiore: e foren per compte .cxliiij. millia. E aço fo .ij. anys e .iij. dies apres la natiuitat de nostre senyor Ihesucrist. Alguns se cuyden que al quart dia que nostre Senyor fo nat morissen los infants innocens; más sabem que manifesta cosa es que Herodes no sabe la natiuitat de Ihesucrist fins que los .iij. Reys vingueren en Iherusalem, e axi ho diu lo euangeli. Donchs ¿ com se poguera fer que los .iij. Reys fossen tantost venguts? Encara alguns se cuyden que los .iij. Reys no poguessen effer venguts fins a un any passat. La veritat es axi com demunt hauets oyt, e aytambe dels infants qui foren martris a cap de dos anys e .iij. dies. E a cap de

.xl. dies que nostre Senyor fo nat fo preientat al temple. E era en aquell temps Symeon al temple, qui era hom fant e just. E feuli nostre senyor Deu tanta de gracia, que ausi una veu que li dix que nos morria tro hagues vist Ihesucrist. E quant Josef e nostra dona sancta Maria offeriren al temple, pres lo Symeon en les sues mans e dix: Senyor, ara lexas lo teu fervidor en pau, segons la tua paraula, com veeren los meus ulls la tua salut.

COM LANGEL DIX A JOSEP QUE MENAS NOSTRA DONA SANCTA MARIA E LINFANT EN EGIPTTE.

LO euangelista sent Matheu recompta que langel vench a Josef de nits e dixli: mena lo infant e sa mare en Egipte, e estaras la fins que jo to digua; que vendra temps que Herodes cercara l'infant per ociurel. E lauors Josef exi de nits, e comensaren de anar en Egipte, e menaren sen un hom e una macipa quils servissen, e un bou e un ase en que portauen lur roba. E alberguaren lo vespre en una coua hon hauia molts dragons, e nostra dona sancta Maria fo molt speuentada de la vista dels dragons. E Ihesucrist entes que ella hauia paor, e guarda deues

los dragons. E encontinent ficaren tots los caps en terra e humiliarense. Lendema partiren de aqui e dix Josep a nostra dona sancta Maria : si ho tenits per bo, anem riba mar que es carrera plana e poblada, quel cami es molt. Cant aço hac dit trobaren se al peu de la muntanya d' Arpipoles, dintre en Egipte, e hagueren anat ço en que cuydauen trigar .xxx. dies o pus: e quant foren en la vila fo vespre e anaren posar en un temple hon hauia .ccclxv. ydoles que adorauen los egipcians. E quant madona sancta Maria entra per la porta del temple ab Ihesucrist, caygueren soppotament totes les ydoles en terra deuant ells e romperen se totes : e fo de aquesta cosa un gran brogit en la vila. E sabe aço Adroys, lo princep qui aqui era, e feu ajustar tota la gent de la vila e dix los: amichs, nos no deuem res fer contra nostros deus e nos no fem res a honor de aquells, per que tost poriem caure en ira lur. E esdeuendriens axi com al rey Pharao qui no volch creure los grans fenyals que Deu li trames per Moyfes, e peri en la mar ell e tota sa gent. E en continent ana Adroys ab tota aquella gent al temple e adoraren nostro fenyor Deu. E puy dix langel a Josep que entras mes per Egipte ab Ihesucrist, e anaren sen en una altra vila e posaren en casa de una dona vidua. E esdeuench se un dia que anaua linfant Ihesucrist jugant ab daltros fadrins o infants, e caygue un dels infants de una paret e mori: e los altres infants fugiren tots, salvant Ihe-

fucrist qui romas ab lo infant mort. E quant les gents vingueren no trobaren ab lo infant mort fino Ihesucrist, e digueren: aquest infant l' ha mort. Dix Ihesucrist: no l' he mort jo. Digueren les gents: sens dupte que no lo aucis fino tu, e preferen lo. E quant ell viu que axil reptauen, gitas sobre lo infant mort que hauia nom Sinoch, e dixli: Sinoch, leuet e digues fit aucisi jo. E en continent se leua linfant viu e fa, e dix: Senyor, nom aucies vos, ans me hauets fanat e guarit. E aquells qui aqui estauen mereuellaren se molt dient: ¿de qui est? e ell no dix res. Dix una fembra: fill es de aquella bona dona. E nostra dona sancta Maria estaua aqui, que la hauia appellada aquella bona fembra ab qui posaua. E dix una altra bona fembra a nostra dona sancta Maria: ¿es vostro fill aquest infant? Dix nostra dona sancta Maria: jol infante, mas negun no conech son pare fino tant solament Deu. Dix la bona fembra: per Deu, madona, bona fos anch nada, que honrada ferets sobre totes les altres fembres, que beneyt fruyt exi del vostro ventre. E a poch de dies anaren en una altra vila, hon hauia un mestre e dix a Josep: pusque has ten entes fill, mitlo a legir, e Josep feu ho. E lo mestre scriuili a. b. c. E Ihesucrist comensalo a guardar, e ell estaua axi espaordit e comensali a mostrar de mal talent: e guardalo linfant Ihesus e dixli: tu no es ensenyat e vols ensenyar als altres. E dixli: digues me que significa .a. e jo dir t' he que significa .b. E lo

mestre fo de mantinent irat e donali una collada: e Ihesucrist malehylo e lo mestre caech de continent mort. E vengueren a Josep de mantinent sós vehins e diguerenli : Josep, castigua ton fill que molts abriuaments fa. E dix Josep a Ihesucrist: fill, ¿per que not castigues, que ja veus que totes les gents de la terra nos porten enveja per tu e volen nos mal? Respos Ihesucrist dient: aquexes paraules son mills mies que tues , maş pus ho vols callare ara. Quant vench a poch de temps, tots quants contraris eren a Ihesucrist en aquella terra, tots moriren. E partiren se de aquella terra e anaren sen en altra vila, hon hauia un mestre qui hauia nom Gatateo e dix a Josep : molt has entes fill , mitlo a legir. Dix Josep : no es null hom qui li pogues mostrar, sino solament Deu. E apellalo Gatateo, jo li mostrare be e dim ¿que vols que li enseny primerament? Dix Josep, mostrali la letra dels gentils. E Gatateo mostrali .a. .b. .c. agradablement faent li ples. Dix l'infant Ihesus: digues me , mestre, ¿sabries me tu dir quina forsa ha la .a., e jo dir t' he quina forsa ha la .b.? Dix lo mestre que no li sabria respondre. E Gatateo estaua guardant l'infant marauellant se molt. E dix Gatateo : aquest infant se pot fer senyor del foch e dels vents e pot refrenar la mar per sa paraula. E axi fon convertit Gatateo, e en aquella hora foren sanats e convertits tots quants malalts hauia en aquella terra. Esdeuench se un dia que Josep hauia a fer un lit a ops de un hon-

rat hom. E com guarda la fusta, que cuydaua tenir bona a ops de aquella obra, e troba molt pus breu la una de la altra, comensa de effer trist. E linfant Ihesucrist vench de jugar de defora e entra per la casa e viu estar Josep trist, per ço com no hauia trobada la fusta be bastant a la obra que volia fer. E dixli linfant Ihesus a Josep: no fies trist: de aquexa fusta prin la un cap tu e jo l'altra. E cascun tench a la un cap o a cada cap, e Ihesus dix a Josep que tiras: e fo voluntat de Deu que lo fust se alongua aytant com Josep hauia mester. E dix linfant Ihesus a Josep: prin ton fust e fe ta obra. E Josep loa e beney lo nom de nostrosenyor Deu. Apres aço compli linfant Ihesus .vij. anys.

COM LANGEL DIX A JOSEP QUE TORNASSEN EN
JUDEA.

DIU sent Matheu que depuys com Herodes fo mort vench langel a Josep e dixli: torna linfant Ihesus e sa mare en Judea, que morts son aquells quil volien ociure. E lauors sen torna Josep ab nostra dona sancta Maria e ab linfant Ihesucrist en terra de Judea. E aqui se compli la prophesia de Daud qui dix: de Egipte appella-

ran lo meu fill. Jofep hoy dir que Archilaus regnaua en Judea en loch de Herodes, e no volch anar en Iherufalem e anafen estar a Natzaret, per tal ques complis ço que hauia dit e prophetizat de nostro fenyor Ihesucrist. E estant Ihesucrist a Natzaret, se esdeuench que l'infant un dia se ana deportar ab daltros infants en una plassa dins la vila. E hauiey un estany plen de aygua, per ço com hauia plogut: e estant Ihesus a la riba de la aygua, pres del brach quiy era en torn e feune .xij. figures de ocells e dix los: man vos que viscats e que volets. E los aucells quant oyren lo manament de Ihesucrist foren vius e volaren e anaren sen. E dix a la aygua: man te que fies clara, e mantinent fo clara axi com si fos de font viua. Quant l'infant Ihesucrist feu aço era dissapte, e los altres infants qui ab ell eren dixeren ho a lurs pares. E los juheus digueren ho a Jofep dient li: Jofep, castigua ton fill que no fassa ay-tals coses, que be saps que no es bo obrar a dissapte. E ell dix los que, fino Deu, negun nol ne poria castiguar.

COM JOSEP E NOSTRA DONA PERDEREN LINFANT IYESUS EN IHERUSALEM.

SENT Luch diu que quant Ihesucrist compli .xij. anys anaren Josep e nostra dona sancta Maria ab Ihesucrist en Iherusalem a la festa, axi com era acostumat. E quant los dies de la solemnitat de la festa foren complits tornaren sen a Natzaret, e romas linfant Ihesucrist en Iherusalem, que nol regonegueren, pensant se nostra dona sancta Maria que fos ab Josep, e pensant se Josep que fos ab nostra dona sancta Maria. E quant hagueren anat tot un dia demanaren se la un al altre del infant Ihesucrist. E quant lo hagueren request conegueren que era romas e tornaren lo cerquar en Iherusalem. E al terç dia trobaren lo en lo temple, que sehya al mig dels mestres disputant ab ells. E tots aquells quil ausien se marauellauen de la sua contesa e de les sues questions e de les responcions que fahya. E quant Josep e nostra dona sancta Maria lo veheren foren ne fort marauellats, e dix nostra dona sancta Maria: fill, ¿ per que has fet aço? yet que jo e Josep te cercauem, e erem trits com not trobauem. E dix linfant Ihesus: ¿ que es aço que vofaltres me

volets ? ¿ no fabets que en les coses de mon Pare me coue effer ? E neguns no enteneren aquella paraula. E Ihesucrist anafen ab ells a Natzaret. E nostra dona sancta Maria propofaua en fon cor les paraules que Ihesucrist defya. Ja oys que Ihesucrist nafch en lo temps que Cefar August era emperador de Roma. E mori Cefar August e regna Tiberius Cefar en Roma.

COM REGNA TIBERIUS CESAR.

A cap de .xxv. anys que regna Tiberius Cefar pres Ihesucrist passio. E era Herodes rey de Iherusalem, e era pagua e era vassall del emperador Tiberius Cefar. E lauors era Pilat procurador per los romans en terra de Judea. Aquest Herodes fo aquell qui escapfa sent Johan bapbista e escapfa sent Jachme germa de sent Johan euangelista. E quant Ihesucrist compli .xxx. anys fo batejat, per tal que beneys a nos les aygues del bapbisme.

COM IHESUCRIST FO BATEJAT EN FLOM JORDA.

DIU sent Matheu que vench nostro senyor Ihesucrist de Galilea a flom Jorda, a sent Johan bapista que fos batejat de ell. E dix sent Johan : Senyor, jo dech esser batejat de tu, e tu vens a mi que jo quet batex. Respos Ihesucrist e dix: lexa estar, que axis coue de fer e de complir tota justicia. E sent Johan bateja lo. E mantinent que fo batejat e exis de la aygua, viu sent Johan los cels oberts e viu lesperit de Deu qui deualla en semblansa de coloma sobre nostro senyor Ihesucrist. E ausi una veu del cel qui dix: aquest es lo meu fill amable e molt plaent a mi, del qual jo he gran goyg e gran pler.

COM SENT JOHAN TESTIMONIEGE DE IHESU-
CRIST.

S ENT Johan euangelista diu, que veent venir
sent Johan babtista Ihesucrist a ell, dix: veus
lanyell de Deu qui tol los peccats del mon: aquest
es aquell de que jo dixi que ans de mi era fet,
mas apres de mi vendria, e jo nol conexia; mas
per tal que fos manifestat en Israel volch esser
batejat en aygua. E testimonieja sent Johan e dix:
jo viu lesperit Sant deuallar en semblansa de co-
loma e posas sobre ell, e jo nol conexia; mas
aquell quim envia a batejar en aygua, dix a mi:
aquell sobre lo qual tu veuras devallar lesperit
Sant e posar sobre ell, aquell es cell qui bateja en
esperit: e jo viu e don testimoni que aquell es
lo fill de Deu.

COM IHESUCRIST FEU TORNAR DE LA AYGUA
VI.

RECOMPTA sent Johan euangelista que foren fetes noces en Galilea, e era nostra Dona aqui, e convidaren hy Ihesucrist e fos dexebles. E ells menjant falli los vi. E dix nostra dona sancta Maria a Ihesucrist: fill, no han vi. Respos Ihesucrist: fembra, ¿ que fa a tu ni a mi si no han vi? Encara no es venguda la mia ora. E nostra Dona, confiant se de Ihesucrist, dix als servidors: tot ço que ell vos manara fets. E hauia aqui .vi. gerres de terra que cabia en algunes de elles una masure e en altres .ij^{es}. e en altres .iij. E dix Ihesucrist als servidors: complits aquelles gerres daygua. E quant les hagneren complides, dixlos Ihesucrist: aren prenets e aportats lo a Architich. E quant Architich n' hac tastat de aquell vi qui era estat aygua, empero ell no ho sabia mas sabien ho los servidors, marauellas fort de aquell vi. E crida lo nuvi e dixli: cosa es acostumada que totom dona primer lo bon vin, e puys, com los homens son fedolls, dona hom cell qui menys val. E tu estogets lo bon vin entro ara. Mas lo nuvi atresi no sabia res de aço, e los servidors

dixeren com era estat. Aquest fo lo primer miracle que nostro Senyor feu deuant sos dexebles, e de aqui auant cregueren en ell pus fermament.

COM IHESUCRIST RESUSCITA LA FILLA DE UN PRINCEP.

LOs euangelistes sent Matheu e sent March recompten que Ihesucrist predicaua algunes companyes. E acostas a ell un princep, qui hauia nom Pahirus, e adoralo dient: Senyor, la mia filla es ara morta, ve e posa la tua ma sobre ella, e viura. Leuas Ihesucrist e ana a ella, e sos dexebles ab ell. E en la carrera vench una fembra, qui hauia haguda corrensa de fanch .xij. anys, e acostas a Ihesucrist entre la gent e toca les faldes de les fues vestedures. E albiras entre si matexa que si podia tocar les faldes de les fues vestedures de Ihesucrist, que seria guarida: e hauia despess quax tot quant hauia en metges e negun millorament no prenia, ans pijoraua. E mantinent que hac tocada la falda de Ihesucrist fon guarida. E Ihesucrist entes que virtut hauia exida de ell, giras deues la gent e dix: ¿quim toca? E dixeren los dexebles: Senyor, ja veus que tanta gent te esta engir, qui tots te estrenyen et toquen. E Ihesucrist

guarda per veure aquella fembra , e ella estech tota tremolant e espaordida sabent ço que li era esdeuengut, e gitas als peus de Ihesucrist e dixli veritat com ella lo hauia tocat e per qual raho e com era guarida. E Ihesucrist dixli : filla, la tua fe t' ha sanada, veten en pau e sies sanada de la tua malaltia. E quant Ihesucrist fon a la casa del princep e viu les gents qui hy eren moltes, dixlos: exits defora, que no es morta la infanta, que ans dorm. E rehyen sen molts de aquells qui hy eren, per aquestes paraules que deya Ihesucrist. Quant tota la gent fon defora, entray Ihesucrist e pres la infanta per la ma, e leuas viua e sana. E escampas la fama e anomenada d' aquest miracle per tota la terra.

COM IHESUCRIST ILLUMINA UN HOM QUI ERAT NAT CECH.

DIU sent Luch que pres Ihesucrist .xij. de sos dexebles e dixlos: veus que pujarem en Iherusalem, e acabar s' han totes les coses qui son scrites per los prophetes del fill de la Verge: com sera trayt e escarnit e escopit , puys lo auciuaran, e al terç dia resuscitara. E negun dells no entes ninguna de aquestes coses Apres aço se acosta Ihe-

Iucrist a Jericho : e estaua aqui un hom orb pres del cami de Natzaret manigant e demanant almoynes, e quant senti lo brogit de la gent qui passaua demana qui era. E digueren li que Ihesus de Natzaret. E ell comensa a cridar e dix: Ihesucrist, fill de Deu, merce hages de mi. E Ihesucrist aturas e dix quel li amenassen deuant. E quant li fo deuant, demanali: ¿ que vols quet fassa? Dix l' orb: Senyor, quem vege. E Ihesucrist dixli: vet, que la tua fe t' ha fet fal. E mantinent fo fanat es vehe, e segui Ihesucrist cridant e loant lo feu fant nom. E tots aquells qui aço veheren, loaren e beneyren lo nom de nostro Senyor.

COM IHESUCRIST SADOLLA .V. MILLIA HOMENS.

SENT Johan diu que fo Ihesucrist en la ribera de la mar a qui deyen Tiberia. E foren aqui ab ell moltes gents, cor vehyen les grans marauelles que fahya en los malalts a guarir. E puja Ihesucrist ab sos dexebles en un munt e predicaua aqui. E era prop lo dia de la festa dels juheus. E leua Ihesucrist los seus ulls e viu la gent qui hy era molt gran. E dix a sent Phelip: ¿ hon comprareu pa que mengen aquestes gents? E aço deya ell per afejar, com be sabia ell que hauia a

fer. E dix fent Phelip: .cc. diners de pa no abaf-
 tarien que folament ne preses cascun un poch.
 Dix la un dels dexebles, lo qual fon fent Andreu
 frare de fent Pere: assi ha un infant qui te .v.
 pans de ordi e .ij. pexs, ¿mas aço que seria enfre
 tants? E lauors dix Ihesucrist: fets aseure tots los
 homens. E hauia en aquell loch molt fe, e ase-
 gueren se tots en aquell fe. E foren per compte
 .v. millia homens, menys de fembres e de in-
 fans. E pres Ihesucrist los .v. pans, e beneylos e
 donals als dexebles quels partiffen per les com-
 panyes, e los peys atresi. E menjaren e fadolla-
 ren se tots, e quant hagueren menjat dix Ihesu-
 crist als dexebles: cullits ço es romas, que nos
 perda. E faheren ho e ompliren ne .xij. couens,
 e quant la gent hac vist aquest miracle, dixeren:
 aquest es lo propheta de veritat qui es vengut en
 lo mon.

COM IHESUCRIST GUARI UN HOM MALALT.

RECOMPTA fent Johan que Ihesucrist passaua
 per la piscina que demunt aufis, en la qual
 se guarien los malalts. E viu jaure pres de la
 piscina un malalt e dixli: ¿vols esser san? Se-
 nyor, dix ell, tant gran temps ha que fon assi, e

no trop negun hom quim ajud a intrar en la piscina com laygua se mou, e anans que jo hy pufcha esser ni ha tota via alguns abans que jo. E Ihesucrist pres lo per la ma e dixli: leuet. E leuas fan e guarit, e ell volia pendre son lit e quel fen portas. Dixerenli los altres qui aqui jahyen: guardet que dissapte es vuy, e not coue léuar lo teu lit. E ell dix: Cert, aquell Senyor qui m' ha fanat me dix quel leuas, e leuar l' he. E demanarenli qui era aquell quil haüia fanat. E ell dix que nol cónexia. Depuys lo troba Ihesucrist a la porta del temple e dixli: vet que es fa, ara guardet de aqui auant que no vulles peccar: e aquell conech lo e de aqui auant manifesta Ihesucrist.

COM IHESUCRIST ILLUMINA UN HOM QUI ERA
NAT CECH.

DIu sent Matheu que Ihesucrist passaua per un loch e viu .j. hom qui era nat cech. E demanarenli los dexebles: mestre, ¿pecca aquest o peccaren sos parents, per que ell nasch cech? Respos Ihesucrist e dix: no nasch cech per peccats seus ni per peccats de sos parents, mas per tal que les obres de Deu sien manifestades en ell. E a mi coue obrar de les obres de aquell qui

m' ha trames, mentre que es dia; com vindra la nit en que no pora negun obrar. E jo, mentre son al mon, lum son del mon. E escopi en terra, e feu brach de la saliuva e unta los ulls del cech, e dix-li: ve, lauet en la piscina de Siloe. E lauas hy e viu fe. E sos vehins e aquells quil conexien dixeren entre ells: ¿no es aquest aquell cech qui anaua mendicant e acaptant? Alguns deyen, aquell es: los altres deyen, no es aquell, mas semblant es de aquell. E quant ell ho ausia dehya: jo son aquell. E demanarenli com hauia cobrats los ulls, e ell deyalos: aquell hom qui es appellat Ihesus, feu brach de la sua saliuva en terra, e untamen los ulls e dix me que men lauas en la piscina de Siloe: e fiu ho e fuy garit e cobre la vista. Digueren tots: ¿hon es aquell hom? Deya ell: nom fe. Lauors lo menaren als phariseus e demanarenli com era estat allo que ell se vehya. E ell dix los tot lo fet com li era esdeuengut. E era dissapte aquell dia que Ihesucrist lo sana. E hac ni alguns qui dixeren: aquell hom no es de Deu, quel dissapte no guarda. Dixeren los altres: si de Deu no fos, e fos peccador, no fahere aytals mereuelles com fa. E fo entre ells gran contesa, e no volgueren creure que aquell fos aquell qui era orb, fins que enviaren per son pare e per sa mare e demanaren los: ¿es aquest lo vostro fill qui nasch orb? ¿com es aço que ares veu? Dixeren ells: nos be deym que es nostros fill e atorgam que es nat cech, mas en quina

manera ares veu nos nou sabem : ell es deuant vosaltres e ha edat de parlar, demanats liu e dirvos ho ha. Aço dixerèn ells per pahor dels juheus, cor sabien que era donada sentencia aytal: que si negun manifestas lo nom de Ihesucrist er parlant, que fos gitat de la Synagoga per malvat. E dixeren los phariseus a aquell qui era estat cech : tu dona gloria a Deu, que nos sabem que aquell hom es peccador. Dix lo cech : si peccador es, jo nom se, mas se be una cosa, que jo era cech e ara 'm veg. Dixeren ells : ¿que t' ha fet que aret veus? Dix ell : jaus ho he ben dit tot, e encara volets oyr ço que hauets oyt : ¿volets effer per aventura fos dexebles? Lauors tots lo maleyren dient: tu, si, es son dexeble, que nos dexebles som de Moyfes, e nos no sabem aquex qui f' es. Dix lo cech : marauellofa cosa es que vosaltres no sapiats ell qui es, e ell m' ha retuda la vista; pero be sabem que Deu no es en los peccadors, mas en aquells qui fan les sues obres e seguexen ses voluntats: e null temps non fo altro trobat qui obris los ulls a hom qui fos nat cech fino aquest. E si ell fos peccador, e de Deu no fos, no poguera fer aytals senyals. Lauors foren fort fallons los juheus contra ell, e dixerenli : tu qui fuisst concebut en peccat e es nat e nodrit en peccat cuydes nos castigar e amostrear. E gitarenlo de la Sinagoga. E Ihesucrist sabe aço, e trobalo a la porta del temple e dixli : ¿tu creus en Ihesucrist, fill de Deu? E dix lo cech : ¿qui es aquell que jol de-

gua creure? Dix Ihesucrist: ja l' has vist, cor aquest es qui parla ab tu. E encontinent se gita als seus peus e adoralo. Sius deyem los miracles que feu Ihesucrist deuant sos dexebles seria la materia gran, mas comtar vos hem de la sua sancta passio.

COM LOS JUHEUS TINGUEREN CONSELL CONTRA IHESUCRIST COM LO POGUESSEN LIURAR A MORT.

SENT Johan diu que fajuftaren los bisbes dels juheus, e los sacerdots e los phariseus, a consell contra Ihesucrist e dixeren: ¿que farem, que aquest hom fa molts miracles e molts senyals, e sil lexam axi anar tots creuran en ell, e per auentura vendran los romans e tolran nos nostrom loch e nostra gent? E leuas un qui hauia nom Cayphas, qui era bisbe aquell any, e propheta dient: coue que un hom muyra per lo poble e que tota la gent no peresqua. E no ho dix Cayphas per si matex; mas com era bisbe propheta de Ihesucrist que hauia a rebre mort per lo poble, per tal que no peris tota la gent. E de aquell dia auant se pensaren los juheus com poguessen pendre Ihesucrist. E ja no anaua Ihesucrist entre

ells manifestament , mas anafen en una vila qui es apellada Efrem , e aqui estech ab los dexebles tots ensem.

DEL DIJOURS DE LA CENA.

RECOMPTA fent Matheu que dix Ihesucrist a fos dexebles : sapiats quel fill de la Verge fera trait e mort e crucificat. Depuys a dos dies fera pascha, e diu fent Matheu que sajustaren los princeps dels sacerdots e els majorals dels juheus en lo corral de Cayphas qui era princep dels sacerdots, e de aqui auant diu fent March e fent Luch que hagueren los princeps del sacerdots consell com prenguessen Ihesucrist el ociefsen. E diu fent Matheu e fent March que dixeren : no en la festa que per auentura nos leuas ramor del poble. E diu fent Luch ques recelauen de la gent , per que manifestament nol gosauen pendre. Dien fent Matheu e fent March que Ihesucrist era en Bathania en casa de Symon lebros, e vench a ell una fembra qui aporta unguent molt precios, appellat nardus, e acostas a ell e unta lo cap a Ihesucrist ab aquell unguent. E murmuraren los dexebles e dixeren : ¿per ques fa aquesta perdicio de aquest unguent que .ccc.

diners poguera effer venut , e que foffen donats a pobres ? E entes los Ihesucrist e dixlos : ¿ per que fots fellons contra aqueſta fembra , cor bona obra ha feta e obrada ves mi ? E dixlos : pobres haurets toſtemps entre voſaltres : mi no haurets tota via. E dix : aço es en remembrança de mi , lextats la que quart aço al dia de la mia ſepultura. Sapiats que ſi tots los euangeliftes no dien lo nom de aqueſta fembra , empèro ella era ſancta Maria Magdalena. Dien ſent Matheu e ſent March e ſent Luch que dels .xij. dexebles de Ihesucrist ni hauia un qui hauia nom Judes Scariot, e ana parlar ab los majorals del poble, e diu ſent Matheu quels dix : ¿ quem donarets e jo liurar lous he ? E diu ſent March e ſent Luch que quant ho oyren los juheus foren molt alegres e promeſeren li diners. Diu ſent Matheu que promeſeren li .xxx. diners aſenyaladament, e ator-gals quel lurs liuraria. E dien aqueſts .iij. euangeliftes, que de aqui auant ſe prenia guarda Judes com hagues auinentefa de metrel en lur poder. E com los juheus menjauen lo pa elis, lendema a veſpre deuien ſacrificar lo anyell e menjarlo de nits ab lo pa elis. Aquell anyell que axi oceyen al veſpre ſignifica Ihesucrist. E manauels la lur lig , ſegons que diu lo libre de Exodi , que deuia effer cuyt aquell anyell en aſt , tot entegra , e deuienlo menjar de nits eſtant de peus e calſats, e non deuia res romanir a lendema, e deuia effer maſcle e net ſens taca. Aytal fo noſtre Senyor.

qui fo per nos posat en creu, e volch morir en torn del vespre: e per ço com los juheus menjauen lanyell ab pa elis, per ço la esgleya catholica sacrifica lo cors de Ihesucrist ab pan sens leuat. Empero los grechs usen de confecrar lo cors de Ihesucrist ab pan leuat. E dien aquests euangelistes que dixeren los dexeables a Ihesucrist: ¿hon vols que apparellem de menjar aquesta pascha? E diu sent Johan, e acorden si los altres euangelistes, que dix nostre Senyor a dos dexeables: anats en la ciutat e trobarets un hom qui porta una citra plena de aygua, seguits lo e diguats al fenyor de la casa hon entrara: diu lo mestre Ihesucrist: lo meu temps es prop, ab tu fare pascha e menjare ab los meus dexeables. E ell mostrar vos ha loch, e aqui apparellats de menjar. E los dexeables anaren e trobaren ho axi com lo Senyor los hauia dit. Diu sent Luch que aquells dos dexeables foren sent Pere e sent Jachme, e apparellaren de menjar. E quant fo hora vench Ihesucrist e asech se a menjar ab los seus dexeables e menja ab ells: E puys dix los: la un de vosaltres me trayra, e comensaren de effertrists. E cascun pensaua de defencolpar si matex. E quant tots se foren dix Judes: ¿Senyor, donchs son jo? Dix Ihesucrist: tu ho has dit, quax que digues, tu dius veritat. Quant hagueren menjat, se leua Ihesucrist e posa ses vestedures e cinys un lansol, e mes aygua en un bassi e comensa de lauar los peus a sos dexeables, e axu-

galos ab lo lanfol qui tenia cint. E quant fo a fent Pere, dixli fent Pere: no vull, Senyor, que tu laus a mi los peus per null temps. Dix Ihesucrist: si nols te lau, ja no hauras part ab mi. E dix fent Pere: Senyor, no tan solament los peus, mas les mans e el cap. Dix Ihesucrist: Qui es net, no fretura de lauar sino los peus, e vofaltres nets fots, mas no tots. Aço deya per Judes, com sabia quel deuia trayr. E dixlos: ço que jo fas a vofaltres ara no ho sabets mas sabrets ho puys. Vofaltres me appellats Senyor e mestre, e deyts veritat cor son ho. Donch si jo, qui son senyor, lau a vofaltres los peus, vofaltres los vos deuets lauar la un a laltre: e es eximpli queus do que axi com jo ho fas vofaltres ho fassats. Puys pres ses vestedures e torna feure. E pres del pa e beneylo e donals a menjar dient: aquest es lo meu cors qui per vofaltres es liurat a mort. E dixlos: aço farets en remembrança de mi. E dixlos: jo no menjare mes fins que lo règne de Deu sia complit. E pres lo anap ab vi, e beneylo e donal los dient: partits lo entre vofaltres: aquest es lo calzer de la mia fanch del nouell testament, la qual per vofaltres fera escampada en remissio de peccats: aço farets en la mia remembrança. E dixlos: veritat vos dich, que no beure mes vi de aquest linatge fins al dia quel beure ab vofaltres enfemps en lo regne del meu Pare. Aquell dia fo atrobat lo mister de la sancta missa, cor de abans no era. E per ço com Judes vene Ihesucrist ab fenyal

de beſar, per ço no pren hom pau aquell dia en la ſgleya de Deu. Ara oyrets lo manament que Deu los dona del nouell teſtament, lo qual ſcriui ſent Johan e no negun altro euangelista, cor ell ſol ſcriui lo fermo que Iheſucrist dix apres la cena.

DEL TESTAMENT DE IHEſUCRIST.

RECOMPTA ſent Johan euangelista que dix Iheſucrist a ſos dexeables apres la cena: en veritat vos dich que no es lo dexeable ſobre lo meſtre, ne la poſtol major que cell quil tramet: ſi aqueſtes cofes ſabets, beneuuyrats ſi les fets. Per queus dich jo a tots que jo ſe que voſaltres ferets eſcandalitzats en mi, per tal que la ſcriptura ſia complida, que diu: aquell qui menja lo meu pa leuara contra mi ſon talo: e dich vos ho anans que ſia, per ço que ho cregats com fet ſera que jaus ho hauia dit. E quant hac dit, fo molt irat e jura dient: en veritat vos dich que un de voſaltres me trayra. E guardaren ſe tots los dexeables los uns los altres penſant caſcun de qual ho deya: e la un dels dexeables, lo qual Iheſucrist molt amaua, jahya recoldat ſobre la falda de Iheſucrist: lo qual era ſent Johan euangelista. E

demanali fent Pere : ¿ qui es aquell de qui ho diu ? E fent Johan demanaho a Ihesucrist. E Ihesucrist respos li : aquell es a qui donare lo pa mullat. E mulla una bocada de pan, e donala a Judes fill de Symon Escarioth. E quant hac menjat, mantinent entra lo diable en ell, e ja de abans hy era entrat. E dixli Ihesucrist : ço que has a fer, fe ho tost. E negun dels dexeables no entenenren ço per que li ho deya , mas ques pensauen que Judes tingues alguns diners, e que li manas Ihesucrist comprar ço que hauia ops al dia de la festa o que donas alguna cosa a pobres. Quant Judes hac menjada la bocada e Ihesucrist li hac dit aço, exifen mantinent defora : e era vespre e anafen als juheus e rebe los .xxx. diners en preu dels quals vene Ihesucrist , e de aqui auant guarda temps e auinentefa com lo pogues liurar als juheus. Quant Judes sen fon exit dix Ihesucrist: ara es glorificat lo fill de la Verge, e Deus es glorificat en ell, e si Deu es glorificat en ell, Deu glorifica en ell si matex e mantinent glorifica ell. O fills meus , poch de temps estare ab vofaltres, e cercarmets axi com dixi als jueus , e la hon jo vaig no porets vofaltres anar ara, mas irets hy puy. E don vos nouell manament, queus amets los uns los altres axi com jo vos ame. E axi conexeran tots que fots mos dexeables, si amor ha uets uns a altres. Dix fent Pere : ¿ Senyor , hon vas ? Dix Ihesucrist: la hon jo vaig no m' hi pots tu seguir ara, mas seguiras me puy. Dix fent Pe-

re: ¿Senyor, hon vas que jo not pusch seguir ara, que la mia anima metre per tu? Respos Ihesucrist: lexa, ¿la tua anima metras per la mia? mas veritat te dich : no cantara lo gall .iij. vegades, me negaras. E dix als dexebles: no sia conturbat lo vostre cor: si creets en Deu, en mi creets: en la casa del meu Pare moltes posades hy ha, e si noy eren, nous ho diria. E jo vaig apparellar loch a vosaltres, e si hy vaig apparellar vos hy he bon loch e vendre a rebre mi matex, per tal que la hon jo son fiats vosaltres. E no sabets la hon jo vaig, mas la carrera sabets. Senyor, dix sent Thomas, nos no sabem hon vas, ¿com sabem la carrera? Dix Ihesucrist: jo son carrera de veritat e de vida, e negun no pot anar al meu Pare sino per mi. E si conexets mi, lo meu Pare conexets vosaltres matexs: ara lo veets el conexets. Dix sent Phelip: Senyor, mostrens lo Pare que assats nos bastara. Dix Ihesucrist: tant de temps ha que son en vosaltres e nom hauets conegut. O Phelip, aquell qui veu mi, veu lo meu Pare: ¿com dius tu quet mostre lo meu Pare? ¿No creus tu que lo meu Pare es en mi? Les paraules que jous dich no les vos dich de mi matex. Mas lo meu Pare estant en mi, ell matex fa les obres que veets: ¿no creets que jo son en lo meu Pare e lo meu Pare es en mi? En veritat vos dich que aquell qui en mi creu, les obres que jo fas fara, e majors que aquelles ne fara; cor jo vaig al meu Pare e totes aquelles coses que demanarets al meu nom lo

meu Pare les vos dara, per que ell sia glorificat en lo fill: e queſque demanets al meu Pare en lo meu nom dar vos ho ha: tot ho fare jo. E ſi mi amats e los meus manaments guardats, jo pregare lo meu Pare queus do altro miſſatge qui eſtigua ab voſaltres toſtemps. Aquell fera leſperit de veritat, lo qual no pot null hom rebre qui nol vege nel conegua; mas voſaltres lo conexerets que ab tots fera. E jo nous lexare orphens: ans de gran temps vendre a voſaltres. Lo mon ja nom conex, mas voſaltres me vets em conexets, e car jo viu voſaltres viurets. En aquell dia conèxerets que jo ſon en lo meu Pare e voſaltres en mi e jo en voſaltres. Qui fa los meus manaments els guarda, aquell es qui ama mi. E aquell qui ama mi fera amat del meu Pare, e jo amar l' he e manifeſtare mi matex a ell. Dixli Judes, no pas leſquerioth: Senyor ¿quina coſa es aquexa que tu manifeſtas a nos e no al mon? Dixli Iheſucrist: aquell qui ama mi e lo meu Pare e guarda la mia paraula, amar l' ha lo meu Pare e jo veurelo e fare caſa en ell: e qui no ama a mi ni guarda la mia paraula no fare caſa en ell. E la paraula que voſaltres hoys no es mia, que del meu Pare quin trames es. Aqueſtes coſes vos dich eſtant preſent ab voſaltres, mas lo miſſatge del Sperit fant, lo qual lo meu Pare enviara en lo meu nom, aquell vos enſenyara totes coſes que jous haure dites. La mia pau vos do, la mia pau vos lex. E no axi com lo mon dona, don jo a voſaltres. No ſia

torbat lo vostre cor nes planya: ja ohys queus he dit: vaig men al meu Pare e vench a vofaltres: si mi amats alegrar vofets. Jo vaig al meu Pare que lo Pare es major de mi. E jous dich aquestes coses, per tal que com sien fetes que ho cregats. Ja nous parlare de vuy mes molt, cor ve lo temps, el princep de aquest mon en contra mi no ha neguna cosa, mas per tal quel mon conegua que jo am lo Pare e que segons lo manament quel meu Pare m' ha fet axi fas jo, leuats e partifcham de aci. E dix: jo son ferment vera e lo meu Pare laurador, e tota ferment qui en mi no fassa fruyt gitarla ha. E aquella qui fara fruyt en mi beneyr la ha per tal que fassa mes fruyt. E vofaltres sots ja bells per raho de les mies paraules: com axi com la ferment no pot madurar lo fruyt per si mateixa sino estant en lo cep, axi vofaltres no farets fruyt sino estant en mi, cor jo son lo cep e vofaltres les ferments. E aquell qui fera en mi jo fere en ell, e aquell fara molt fruyt. E sens mi no porets res fer. E aquell qui en mi no estara fera gitat defora, axi com la ferment se fecara, e cullir la han e metran la al foch e cremara. E si estats en mi e les mies paraules estaran ab vofaltres, les coses que demanarets vos seran atorgades. En aço es glorificat lo meu Pare: que fassats molt fruyt, e que siats dexebles perfets. Axi com lo meu Pare ama mi, jo am vofaltres. Estats en la mia amor, axi com jo quart los manaments del meu Pare e estich en la sua amor. E si vofal-

tres los meus manaments guardats, estarets en la mia amor. Açó us dich per tal que estiguats al meu manament e al meu alegre, e el meu goyg fia complit. Aquest es lo meu manament: queus amets los uns los altres axi com jous am. Major amor no pot algun hauer mes que don la sua anima per sos amichs, e vofaltres mos amichs fots si fets ço que jous man. Ja vuy mes nous dire vassalls, cor lo vassall no sap ço quel Senyor fa; mas appellar vos he amichs, cor totes coses que jo aui del meu Pare fiu faber a vofaltres. E no elegis vofaltres mi, mas jo elegi vofaltres e tramet vos que aportets molt fruyt, e lo vostre fruyt dur tot temps. Les coses que demanarets al meu Pare, ell les vos dara; per queus man queus amets los uns los altres. E si lo mon se leua contra vofaltres, be que sabets que primerament se leua contra mi. E si vofaltres erets del mon, lo mon vos amaria; cor lo mon ama ço quis feu. Mas per veritat vofaltres no fots del mon, cor jous he elets del mon: per ço lo mon vos auorrex. Membreus la mia paraula que jous dixi: que no es lo servidor major que son senyor, e si mi enfeguexen, vofaltres enfeguiran, e si la mia paraula guarden, la vostra guardaran. Mas totes aquestes coses faran a vofaltres en lo meu nom, cor no conegueren aquell qui m' ha trames. E si jo vingues e nols hagues parlat, no hagueren peccat; mas ara no han escufa de lurs peccats. Qui mi auorrex, lo meu Pare auorrex. E si no

fahes jo en ells obres , les quals no feu anc altre, no hagueren peccat; mas ara veeren mi e auorriren mi e lo meu Pare: mas aço es que la mia paraula sia complida, que en la ley de ells es scrit, ço es : auorriren me de grat. Mas quant vindra lo missatge , lo qual jous enviare del meu Pare, ço es , lo Sperit de veritat, lo qual exira del meu Pare , aquell dara testimoni de mi. E vofaltres darets testimoni , cor del comensament ença fots ab mi. Aquestes cofes vos dich per tal que no fiats escandelitzats: que gitar vos han de les sinagogues, que vindra temps que tots aquells quius ociuran pensaran fer gran servici a Deu. Aquestes cofes vos faran , cor no conexeran lo Pare ni mi. E dich vos aço per tal, que com vindra la hora lur, queus membra que jaus ho hauia dit. Aquestes cofes nous dixi jo al comensament, cor era ab vofaltres. Ara vaig men a aquell qui m'ha trames , e negun de vofaltres nom demana hon vaig. E per aço que jous dich es vos tron cor ple de trifficia ; mas jo veritat vos dich : mester es a vofaltres que jo vage , que si jo no hy anaua lo Paraclit del sant Sperit no vindria a vofaltres; mas si jo vaig enviar l' he a vofaltres, e quant vendra aquell rependra lo mon de peccat e de justicia e de juhy. De peccat Deu los rependra, cor no cregueren en mi. De justicia, cor vaig al meu Pare, e de aqui auant nom veurets. De juhy, cor lo princep de aquest mon fera gitat. Moltes cofes vos he encara a dir, mas no les poriets ara retenir.

Mas quant vindra lo Sperit de veritat, aquell vos enfenyara tota veritat. E no parlara de si matex; mas totes aquelles cofes que oyra parlara, e anunciara a vofaltres totes les cofes qui fon a venir. Aquell me clarificara, cor de mi ho rehebra e ho anunciara a vofaltres; que totes cofes que ha lo meu Pare fon mies. E per ço vos dixi que ho rebria de mi e anunciaria ho a vofaltres. Un poch fera que nom veurets, e apres me veurets, com vaig al meu Pare. Dixeren los dexebles entre ells matexs los uns als altres: ¿ que vol dir aço quens diu: un poch nom veurets, e apres un poch veurets me, cor vaig al Pare? ¿ que es aço quens diu? poch ho entenem. Conech Ihesucrist que ells lo volien enterrogar, e dix: aço demanats entre vofaltres, cor vos dixi: un poch fera que nom veurets, e apres un poch fera veurets me, cor vaig al meu Pare: veritat vos dich, que gemeguerets e plorarets, e lo mon se alegrara: e vofaltres ferets trifts, mas la vostra trifticia tornara en goyg. La fembra com infanta, trifticia ha, cor ve lo feu temps de la dolor. E puys com ha infantat, no li membra la dolor: tanta ha de alegria, com es nat lo hom en lo mon. E vofaltres atresi haurets dolor, mas jous vindre alegrar, e alegrar f' ha lo vostro cor, e lo vostro goyg negun nol vos pora tolre. Aquell dia nom preguerets nim demanarets neguna cosa. En veritat vos dich, que si neguna cosa al meu Pare demanats en lo meu nom, darvos ho ha: fins

ara no demanas res en lo meu nom , demanats e rebrets , per tal que lo vostre goyg sia complit. Aquestes coses vos he dites per prouerbi, axi com hauets auſit ; mas ve lo temps , per que jo nous parlare cobertament , mas manifestament vos ho dire. E nous dich jo que preguare lo Pare; que ell matex vos ama, per ço cor vosaltres amats mi. Ja oys exi del Pare e vengui al mon. Ara lex lo mon e vaig al Pare. Dixeren los dexebles : vet, Senyor , que ara parles manifestament e no dius prouerbi negun. Ara sabem que saps totes les coses e no has mester que demans neguna , e crehem que isquists de Deu. Dix Ihesucrist : ¿ ara crehets ? Veus la hora es ja venguda que serets scampats cada un per si e lexar mets sol ; mas no sol, que lo Pare es ab mi. Aço dich perque hajats pau en mi , que gran tribulacio haurets en lo mon. Quant Ihesucrist hac aço dit, leua los ulls al cel e dix : Pare, ja ve la hora , clarifica lo teu Fill, per tal quel teu Fill pusque tu clarificar. Axi com li doneſt poder sobre tota criatura, que dons vida perdurable a cells que li doneſt. Aquesta es la perdurable vida : que coneguen tu sol vertader Deu effer , e lo teu fill Ihesucrist , lo qual tu envieſt. Jo tu clarifich sobre la terra e acabe la obra que dixist que fahes. E ara , Pare, clarifiquem tu matex de la claredat que jo haguí en tu, anans que al mon fos jo. Pare , mostre lo teu nom als homens: e aquells que tu diguist a mi del mon , teus eren , e tu doneſt los a mi, e

ells guardaren la mia paraula e regonegueren que totes les cofes que tu donest a mi tues fon; perque les paraules que tu a mi donest, digui a ells, e ells reberen les e conegueren verdadera-ment que jo de tu exi e cregueren que tu men-viest. E jo per ells prech e no per lo mon; mas aquells que donets a mi que sien teus: e totes les cofes mies fon tues e les tues fon mies e jo fon clarificat en elles. Ja jo no fon al mon, que a tu, Pare, men vaig: guardalos al meu nom que non peresque negun, e que sien ensemps axi com nos som; que quant jo era ab ells jols defenia en lo teu nom. E guardelos, que non peresque negun fino solament lo fill de perdicio, perque sia complida la scriptura. E ara vaig men a tu: e dichlos aço en lo mon, per ço que hagen lo meu goyg acabat en ells matexs. E jo done a ells la tua paraula, e lo mon auorri los, com no fon del mon axi com jo non fon: e no prech jo quels leus del mon, mas quels quarts de mal. Pare fant, sanctifiquelos en veritat, la tua paraula veritat es: axi com tu menviest en lo mon, axi enviy jo ells en lo mon. E jo per ells sanctifich mi matex, per tal que ells sien fantificats en veritat: e jo no prech per ells tan solament, mas encara per aquells qui creuran en les paraules lurs. Que tots sien uns, axi com tu Pare en mi e jo en tu, que axi sien ells en nos, per tal que cregua lo mon que tu me enviest. E jo done a ells la claredat que tu donest a mi; per tal que sien una cosa, axi com

jo, Pare, fon en tu e tu es en mi, e que conegua lo mon que tu m' has trames e que amest ells axi com tu amest mi. Pare, aquells que doneft a mi deman que la hon jo fon que sien ells ab mi, e que vegen la mia heretat que a mi doneft ans de la constitucio del mon. Pare dreturer, lo mon not conech, e jo conegui te e fiu los conexer lo teu nom e encara lo lurs fare conexer, per tal que la amor que haguist a mi sia en ells, e ells sien en mi e jo en ells. Fins aci diu sent Johan, e de aqui auant dien sent Matheu e sent March que cantaren un ymne. Aquell ymne no sap negun qual fo: de aqui auant se acorda ab ells sent Luch e dien tots .iiij. euangelistes que foren a mont Oliuet.

COM LOS JUHEUS CRUCIFICAREN IHESUCRIST.

BEN fabets que diu sent Johan euangelista en lo seu euangeli, que molts miracles feu Ihesucrist deuant sos dexebles que no son escrits en los libres dels euangelistes, e atresi esdeuengueren algunes coses en lo dia de la passio quels euangelistes no scriuiren. Diu Nichodemus en son scrit que quant los juheus menaren Ihesus pres a Pilat, Pilat exi a ells al corral e dixlos si

volien res , e ells dixerenli : Senyor , nos tenim un hom pres , qui es gran mal faytor e no guarda lo dissapte e trenca nostra lig : e diu que les nostres carreres son males e les fues son bones , e engana la gent ab la sua paraula , e acusa nos de peccat , e defen que no donem trahut a Cefar , e appelles Rey e fill de Deu : e nos conexem son pare qui es fuster e ha nom Josép , e es fill duna fembra pobre a qui dien Maria , e es encantador , e molts daltros mals que fa : velte aqui defora hon esta , manel venir a tu , fit plau , e oges nos ab ell. E Pilat mana a un porter quel amenas , e lo porter exi defora e ana a Ihesucrist qui estaua en la carrera , e gitas als seus peus e adoralo , e defabriguas dun drap que abriguaua e estes lo en terra deuant Ihesucrist e dixli : Senyor , lo procurador te mana appellar , ve a ell , fit plau. Quant los juheus veheren aço , foren molt irats contra lo porter , tant que paria quel deguessen tot menjar ab les dents , e dixeren a Pilat : Senyor , vos manas a aquell porter vostre que amenas aquell hom deuant , e ell , axi com lo deguera fer venir per forsa , hal honrat axi com a Senyor , e no ho feu be. E lauors dix Pilat al porter : digues tu ¿ per que fayts aquella honor a Ihesucrist ? E dix lo porter : laltre dia , Senyor , com vos me trametes a Alexandri en Iherusalem , viu aquest hom qui anaua caualcant en una sòmera. E per la carrera hon passaua estenienli roba e enjoncauenla de rams , e tots los infants dels

juheus anauen pres de ell cridant e cantant, e demanuenli merce. E los juheus quant oyren aço donaren grans crits contra lo porter, dient: los infants nostros parlen ebraych, e tu qui est grech ¿ com los entenguist? Dix lo porter: ells deyen ofanna, e jo demane a un juheu que volia dir ofanna, e dix me que volia dir: Senyor, salvem: e jo, Senyor, per ço li fiu aquella honor. Quant Pilat entes aço, dix als juheus: vofaltres entenets ço que diu la vostra gent, ¿ per que encolpats lo porter? Atresi diu Nichodemus que hauien per costuma que cascuna vegada que caualcaua lo procurador dels romans per terra de Judea, que portauen deuant ell .xij. fenyeres de diuerfes colors, per significansa que los .xij. trips de Israe'l deuien esser sots mesos Aaron: e per lo brogit que aquella nit faeren los juheus, menant Ihesucrist pres, ajustarense los vassalls de Pilat pensant se que lur senyor volgues caualcar, e anaren a casa de Pilat e leuaren aquells .xij. fenyeres. E estaua ab los juheus dins lo corral de Pilat, e quant entra Ihesucrist per la porta humiliaren se les .xij. fenyeres a ell e baxaren se fins en terra. Quant aço viren los juheus hagueren ne molt gran despler e dixeren a Pilat: Senyor, aço no es bo que baxen les fenyeres aquells vostros homens ab humilitat ves un hom. E lauors dix Pilat a aquells qui tenien les fenyeres: vofaltres ¿ per que baxas les fenyeres quant intra Ihesucrist e les li humilias? Nos, dixeren ells, no les li

humiliam ni les baxam a ell, que no som juheus, ans som gentils; mas fapiats, Senyor, que mantinent que ell vench e entra per la porta, les fenyeres se baxaren ves ell el adoraren, que no les poguem tenir. E los juheus dixeren que no podia esser, mas que ells les hauien baxades. La uors dix Pilat al fenyor de la sinagogua: triats entre vofaltres .xij. homens los pus valents e los pus forts que trobets, e prenguen les fenyeres: e si nos baxen altra vegada com Ihesucrist entrara, axi vege jo be de mon fenyor Tiberius Cefar, que jo manare escapsar aquells qui tenien les fenyeres e les baxauen. E los juheus triaren .xij. homens qui preferen les fenyeres. E dix Pilat al porter: trau Ihesucrist defora e puys tornel dintra en qual guifet vulles, quax qui dices, feli honor quinet vulles. E lo porter trafch lo defora, e quant intra Ihesucrist baxaren se les fenyeres aximatex com de abans. E Pilat fo molt speuentat e appella .xij. bons homens dels juheus, entre los quals era Nichodemus, e trias ab ells a una part e demanals si era veritat ço que deyen los juheus que Ihesucrist fos nat en fornicacio, e ells dixeren que no, que sa mare fo sposa ab Josef. Donchs dix Pilat: ¿que es aço per quel volen auciure? Dix Nichodemus; Senyor, per enveja, cor sana los contrets e los cechs e los endemoniats e los mesells. Vench un hom e dix: jo era cech e illumina me. Dix un altro: jo era contret e sana me. Vench una fembra, qui hauia nom

Veronicha, e dix: jo haguí .xiiiij. anys corrensa de fanch, e acostem a ell entre les gents e toque les falces de les fues vestedures, e mantinent fuy fanada. Dix Nichodemus: Senyor, jo los dixi moltes vegades ques partissen del plet de aquest hom e que no li faheffen mal, cor les mereuelles que ell fahya eren molt grans, e nul temps no les feu hom, e dixilos que si los fenyals que ell faya eren de Deu que durarien e fino que ferien destroyts, e ell ab ells: que axi esdeuench a Pharao, rey de Egipte, que hac encantadors .ij., qui hauien nom la un Amnos e laltre Ambros, e feyen aytals fenyals deuant Pharao com faya Moyfes: e per ço com no éren de Deu periren los fenyals e ells ab ells, e per ço los dixi jo que lexassen aquest hom, que si los fenyals que ell faya no eren de Deu que no durarien guayra les fues mereuelles. ¿ Com, dix Pilat, e per lo be que fa lo volen auciore? Dix Nichodemus: Senyor, och. Dix Pilat: no es bo. E los juheus de la hon estauen comensaren a cridar: si tu nol ocies no es amich de Cesar. Dix Pilat: o traydors, que tostemps fos traydors a aquell qui estech ab vosaltres, e per ço com jo dich que no trop raho [ves aquest hom que degua morir, deys que son contrari a nostre senyor. ¿ E qual fo aquell, dixeren ells, qui estech ab nosaltres e li fom traydors? Dix Pilat: lo vostre Deu qui us trafch de Egipte e de poder de Pharao, e passaus per la mar roge axi com per carrera fecha, e fadollaus de

manna en lo desert e hauieus fets senyors del mon: e a la fi dices que no voliets que fos vostre Deu. E fahes un vadell dor e adoras lo com a Deu. Senyor, dixeren ells, no dixerem nos aço per encercar mal a vos, mas volem en totes guises que muyra aquest hom. Aquestes coses tro affi diu Nichodemus. E de aqui auant dien tots los .iiij. euangelistes: que era costuma dels juheus, que solien un dels presoners que tenien presos, per honor de lur pascha acaptar. E diu sent March que vingueren los juheus a Pilat e quel preguaren quels absolgues un presoner, axi com era costuma per honor de la pascha qui deuia esser lendema. E diu sent Matheu que dix Pilat: ¿qual volets queus absolva, Baraban o Ihesus qui es dit Crist? E dien sent Matheu e sent Johan que dix Pilat: ¿volets queus absolva lo Rey? pus sabia que per enveja lo huien a ell liurat. E dien que consellaren los princeps dels sacerdots e los majorals al poble que demanassen Baraban e que faheffen ociure Ihesucrist. E acordes ab ells sent March. De aqui auant dien tots .iiij. euangelistes que estaua sent Pere en lo corral ab los fervidors del bisbe, e vench a ell una macipa del bisbe e dixli: e tu ab Ihesucrist eres. E ell nega deuant tots dient: no se quet dius. E diu sent Johan que demana Annas bisbe a Ihesucrist dels seus dexebles e de la sua doctrina e de la sua abstinencia. Dix Ihesucrist: tostemps parle manifestament en lo temple ensenyant e en la fina-

gogua : e en amagat no he res dit , mas la hon
tots los juheus se ajustauen. ¿ Per 'que ho dema-
nes a mi ? demanaho a aquells quim oyren qui-
nes paraules los dixi. Quant aço hac dit, vench
un dels dexebles del bisbe e donali una collada,
dient : ¿ axi respons al bisbe ? Dix Ihesucrist : si
he dit mal , se testimoni de mal , e si he dit be
¿ per quem fers ? Adonchs envia Annas Ihesucrist
ligat a Cayfas bisbe. E estaua aqui sent Pere cal-
fant se al foch : aço diu sent Johan. E de aqui
auant acorden se ab ell sent March e sent Luch,
e dien tots .iij. que estaua sent Pere calfant se ab
los seruidors , cor fahya fret. E vench una altra
macipa e dix a aquells qui estauen prop sent Pe-
re : aquest ab Ihesucrist era. Dien alguns que les
negacions de sent Pere foren en casa de Cayfas.
Mas assi mostra plenament sent Johan que la pri-
mera fo en casa de Annas, e sabem que la terça
fo en casa de Cayfas. La segona no sabem hon
son certament, sis fo en casa de Annas o de Cay-
fas. Diu sent Johan que dixeren a sent Pere cells
qui aqui estauen : e tu dels dexebles de aquell es.
E ell jurant nega que no conexia aquell hom. E
dien sent Matheu e sent March que dixeren cells
qui eren aqui : verament tu de aquells es , que
la tua lengua ho manifesta , cor tu de Galilea
es. E diu sent Luch que vench un hom e dix:
per veritat tu de aquells es. E diu sent Johan
que aquell era parent de aquell a qui sent Pere
tolch la orella , e dix li : jot viu ab ell en lort. E

fent Pere jura altra vegada que no conexia aquell hom. E en aço lo gall canta. E diu fent Luch que Ihesucrist guarda fent Pere, e dien ab ell enfemps fent Matheu e fent March, ques remembra fent Pere de la paraula que li dix Ihesucrist: ans que lo gall cant me neguaras .iiij. vegades. E exi defora fent Pere e plora amargofament. E dien aquefts .iiij. euangelistes que quant lo dia apparech menaren Ihesucrist ligat a Pilat qui era procurador del emperador Tiberius Cesar en terra de Judea. E diu fent Matheu que viu Judes que Ihesucrist ociurien, e penedis de aço que hauia fet, cor lo hauia venut. E ana als princeps dels sacerdots e retels los .xxx. diners, e dix los: pecque contra la fanch del hom just. E dixeren los juheus: ¿e quen som nos si tu has errat? tu t' ho veges. E gita los diners al temple, e puy anas penjar ell matex. E diu fent Jeronim que pus greu fo a Ihesucrist com se penja Judes que com lo vene. Cor penfas Judes quel feu peccat fos major que la merce de Deu, per que ara e tostemps haura pena. E los princeps dels sacerdots preferen los diners e dixeren: nons coue quels metam en lo propri del temple, cor preu es de fanch. E haut lur consell donaren los en un camp de .j. oller quen compraren, axi com hauets ausit en lo comensament del libre, per tal que fos sepultura de pelegrins. E es appellat al dia de vuy en grech: atholdemac, qui vol dir, camp de fanch, e complis ço que hauia prophe-

tat Jheremies quant dix en persona de Deu : lo preu per lo qual jo son apreciat per los fills de Israel, han donat en un camp de un oller. E diu sent Johan que no entraren ells a casa de Pilat, cor pensarense que romprien lur festa si entrauen en casa de gentils. E exi Pilat defora a ells e dix los : ¿ de que acufats aquest hom ? Dixeren ells : si no fos mal faytor ja nol te amenariem nos assi. E diu sent Luch que dixeren : enganador es e diu que no donem trahut a Cefar e appelles Ihesucrist Rey. E de aqui auant diu sent Matheu que dix Pilat a Ihesucrist : tu es Rey dels juheus. Respos Ihesucrist : tu ho dius. E demanali Pilat altra vegada moltes coses e dixli : ¿ no respos ninguna cosa ? ¿ no ous de quantes coses te acusen ? E Ihesucrist no li dix res. E mereuellasen molt Pilat. Aço diu sent Matheu e sent March e sent Luch. Puy diu sent Luch solament que dix Pilat : jo no trop raho contra aquest hom que degua morir. Dixeren ells : somou lo poble per tota Judea predicant, comensant de Galilea fins assi. Quant Pilat ausi dir que de Galilea era, trames lo a Herodes qui era senyor de Galilea e rey de Iherusalem aquella saho. Quant Herodes viu Ihesucrist hac gran pler de ell, com gran temps hauia quel cobejava de veser ; cor moltes coses hauia ausides dir de ell e esperaua qui li vehes fer algun miracle : e demanalo de moltes coses o rahons, e Ihesucrist no li volch parlar ni dir res. E estauen aqui los princeps dels sacerdots e els scriuans

e acusauen lo , e diu quel menyspreha Herodes, e la sua gent escarnienlo. E trames lo a Pilat ab una vestedura blanca que li feu vestir. E de aquell dia auant foren amichs Pilat e Herodes, que de abans enemichs eren es volien gran mal. E aqui se compli la prophesia de Daud com dix: e acordaren se los princeps contra lo Senyor. E lauors Pilat feu appellar los princeps dels sacerdots e los mestres e tota la gent e dixlos: vofaltres amenats a mi aquest hom axi com a engador del poble , e jo, demanant lo deuant vofaltres no trop res en ell de aço que vofaltres lo accusats , ni Herodes atresi , e veus quel ha trames assi a mi e negun forfet de mort a ell no es trobat : corregir l' he e lexar l' he anar. Aço diu sent Luch e de aqui auant diu sent Johan que dix Pilat : prenets lo vofaltres e jutjats lo segons vostra lig. Dixeren los juheus : a nos no es leguda cosa ociure negun, per ques compli la paraula que dix Ihesucrist significant com ell hauia a rebre mort. ¿ Com, dix Pilat, a vofaltres mana vostra lig que no ociats , e mana a mi la mia que ocia? E encara entra Pilat al pretori e dix a Ihesucrist: Tu es Rey dels juheus. Respos Ihesucrist: tu ho dius. Dix Pilat : ¿son jo juheu? La tua gent e els teus bisbes te liuraren a mi, ¿que has fet? Dix Ihesucrist : lo meu regne no es de aquest mon, que si lo meu regne fos de aquest mon los meus vassalls se combatirien per mi e defensarien me que jo no fos liurat als juheus: mas ara lo meu

regne no es de aquest mon. Donchs dix Pilat: ¿Rey es tu? Dix Ihesucrist: tu ho dius que Rey son jo. E per ço son jo vengut en lo mon, que fassa testimoni de veritat a tots aquells qui son de veritat e ohen la mia paraula e la mia veu. Dix Pilat: ¿quina cosa es veritat? E aço dient exi altra vegada defora als juheus e dixlos: Barrons, jo no trop neguna cosa contra aquest hom.

COM LOS JUHEUS PRENGUEREN IHESUCRIST.

QUANT foren a mont Oliuet dix Ihesucrist a sos dexebles: tots ferets escarnits e escandelitzats esta nit en mi, que axi es scrit: ferre lo pastor e seran scampades les ouelles del folch, e apres que fere refuscitat fere ab vosaltres en Galilea. Dix sent Pere: Senyor, si tots te desemparen jo null temps te desemparare: Dix Ihesucrist: veritat te dich, Pere, que esta nit ans quel gall cant me negaras .iij. vegades. Dix sent Pere: si mi convenia effer mort ab tu jo not negare, e tots los altres digueren atretal. E lauors vench Ihesucrist ab sos dexebles a una vila qui ha nom Getzamani e dixlos: sehets aqui tro que jo vingua de orar. E pres sent Pere e sent Johan e sent Jachme, e ana ab ells tant com poch effer un tret de ba-

lesta , segons que diu sent Luch , e comensa de
 esser trist e spaordi se dient : triste es la mia ani-
 ma fins a la mort. E trias dells a una part e fer-
 ma los genolls en terra e dix : Pare , si esser pot,
 trespassa aquest calzer de mi , quax que dixes : si
 esser pot, no soffira mort , empero no segons la
 mia voluntat mas segons la tua. E torna als dex-
 ebles e trobals durment e dix a sent Pere : ¿ no
 podets una hora vetlar ab mi? vetlats e orat que
 no entrets en temptacio. Lo meu sperit es appa-
 rellat de soffrir mort , mas la carn es malalta
 per pahor de la mort. E ana a orar altra vegada
 e dix : Pare meu , si pot aquest calzer romanir,
 que nol begua , mas sia feta la tua voluntat. E
 diu sent Luch que li apparech langel del cel e
 confortalo , e caygueren dell gotes de fuor com a
 fanch , e torna als dexebles e trobals durment,
 cor eren lurs ulls agreujats de son, e dixlos : dor-
 mits. E ana a orar la terça vegada en aquella ma-
 texa manera e torna als dexebles, e diu sent Luch
 quels dix : Quant vos envie sens sach e sens ta-
 leca e descalfos sius fretura neguna cosa. Dixeren
 ells : no. E puys dix Ihesucrist : aquell qui ha
 sach aportlo , e encara taleca e coltell , e qui
 non ha , vena la gonella e compre coltell , car
 dich vos que ço qui es scrit de mi se coue com-
 plir axi com ho escriui lo propheta en la lig , ço
 es , que ab los malvats fera aefmat , e les cofes
 qui de mi son scrites feran. Dixeren los dexebles :
 assi ha dos coltells. Dix Ihesucrist : assats ni ha.

Aço diu sent Luch. E de aqui auant diu sent Johan que era exit Ihesucrist de tras un riu qui ha nom Cedron, hon hauia una orta en la que estaua Ihesucrist ab sos dexeables: e diu que Judes, aquell quil trahy, sabia aquell loch, car fouen venia aqui Ihesucrist ab sos dexeables. Aço diu sent Johan. E de aqui auant acorden se ab ell los altres euangelistes, e dien tots .iiij. que quant Judes hac presos los .xxx. diners dels bibles e dels fariseus, dixerenli que gran companya de sirvents anassen ab ell e que prenguessen Ihesucrist, e dien que vengueren ab faves e ab lanternes e armats. E diu sent Johan tant solament, que quant foren apres de Ihesucrist, que los dix: ¿que demanats? E ells dixeren: Ihesus de Natzaret. Dix Ihesucrist: jo son, e Judes estaua aqui ab ells. E quant dix Ihesucrist, jo son, tots tornaren atras espaordits e caygueren en terra tots. E dixlos altra vegada Ihesucrist: ¿que demanats? E ells dixeren: Ihesus de Natzaret. Dix Ihesucrist: jaus ho he dit que jo son, e si mi demanats lexats aquests altres anar. Aço dix per los dexeables, per tal ques complis la paraula que ell hauia dita quant dix al Pare: de aquells quem donest no perde negun. Aço diu sent Johan. E de aqui auant dien sent Matheu e sent March que Judes hauia dat senyal a aquells qui ab ell venien, de Ihesucrist, e dixlos: Aquell que jo befare, aquell es, prenets lo e menats lo sauiaement. Diu sent Matheu que Judes se acoستا a Ihesucrist

e dixli : Deus te fal, mestre. E dixli Ihesucrist : amich, ¿ a que es vengut ? E diu sent March que Judes se acofta a ell per befar. E dien sent Matheu e sent March quel befa. E diu sent Luch que dix Ihesucrist : Judes, ab befar has trahyt lo Fill de la Verge ? Encara diu que veheren los dexebles quel volien pendre, e dixeren : Senyor, ¿ ferrem de coltell ? Aço diu sent Luch. E de aqui auant se acorden ab ell sent Matheu e sent March, e dien tots tres que un dels dexebles de Ihesucrist trafch lo coltell e feri un fervidor dels princeps e tolch li la orella dreta. E diu sent Luch que li torna Ihesucrist la orella e la li sana. E diu sent Johan que aquell dexeble qui tolch la orella al fervidor fo sent Pere, e que lo fervidor hauia nom Malchus. E dix Ihesucrist a sent Pere : torna lo coltell en la bahyna : ¿ lo calzer que lo meu Pare dona a mi, no vols quel begua ? E dix Ihesucrist : tots aquells qui ab coltell ferran ab coltell periran. E dix mes Ihesucrist : ¿ penfes te tu, Pere, que jo no pogues preguar lo meu Pare, e enviarmia en ajuda mes de .xij. millia legions de angels ? Mas no serien complides les scriptures, que axis coue que sia fet. Aço diu sent Matheu. E de aqui auant dien sent Luch e sent March, e acorden se tots tres, que dix Ihesucrist a aquells quil volien pendre : axi com si isquesets a pendre ladres, isques ab coltells e ab fusts a pendre mi qui tots dies era ab vofaltres ensenyant en lo temple, e no posas ma contra mi quem

retenguessets; mas tot es fet per tal ques compleixquen les scripatures dels prophetes. Diu sent Luch quels dix : aquesta es la vostra hora e vostra potestat de tenebres. Dien sent Matheu e sent March que fugiren tots los dexebles e desempararenlo. E dien tots .iiij. euangelistes quels sirvents dels juheus preferen lauors Ihesucrist. E dien sent Matheu e sent March e sent Luch quel menaren a casa de Cayphas qui era princep dels sacerdots. E diu sent Johan quel menaren primerament a casa de Annas, sogre de Cayphas: e era bisbe aquell any Cayphas e fo aquell qui dona lo consell als juheus, que un hom convenia esser mort per lo poble. E diu sent March que un dexeble de Ihesucrist anaua ab ells e no vestia sino un lanfol ques adossaua: e preferen lo, e ell desempara lo lanfol e fugi tot nuu. E dien tots .iiij. euangelistes que sent Pere anaua apres Ihesucrist aluny per veure que farien de ell, e ana tro al consell dels bisbes e dels sacerdots. E diu sent Johan que anaua ab sent Pere un altro dexeble, qui era conegut o conexent del bisbe, e prega la macipa qui era portera que leixas entrar sent Pere qui era defora. De aqui auant dien sent Matheu e sent March quels princeps del sacerdots e el consell dels juheus demanaren falsos testimonis que poguessen liurar Ihesucrist a. mort, e no trobaren testimonis couinents. E quants molts falsos testimonis foren venguts, leuaren se dos e dixeren: Aquest dix que destrouiria lo temple de Deu e en

tres dies edificarlia. E diu sent March quels dos testimonis falsos no eren conveniables. Dien sent Matheu e sent March quel princep dels sacerdots se leua e dix : Ihesucrist ¿no respos a aquestes cofes qui son contra tu? E Ihesucrist no li respos, e lo princep li dix : conjur te per Deu viu, quem digues tu si est Crist Fill de Deu. Dix Ihesucrist : Jo son, e dich vos que encara veurets lo Fill de la Verge venir en les nuus del cel, e seura a la dreta part de la virtut de Deu. E la uors lo princep dels sacerdots esquinfa ses vestitures, dient : ¿per que desijam encara testimonis? ¿no hauets aufida la blaffemia de Deu? ¿queus en par a vofaltres? Dixeren tots : digne es de mort. E escopienli en la cara e donauenli collades e deyenli : Crist, deuina qui t' ha ferit. Aço diu sent Matheu e sent March e sent Luch. E dien tots .iiij. que dix lo poble a Pilat que los solves Baraban e que ocies Ihesucrist. Aquell Baraban era ladre e era dit homeyer, que hauia mort un hom a traycio. Aço dien tots .iiij. euangelistes. E diu sent Matheu que estant Pilat la on solien dar los juys, que li envia a dir sa muller que no fahes neguna cosa a aquell hom just, lo qual era Ihesucrist; que molt hauia soffert la nit en visio per raho de ell. Aquella visio que la muller de Pilat vehe de Ihesucrist dien que ho fayen los diables, e per ço nou escriuien los euangelistes. Mas be se atroba en altres scriptures, que los diables volien fer si poguessen que

Ihesucrist no preses passio, per tal que no perdes-
sen lo poder que hauien sobre les animes, e per
ço treballauen si poguessen contrestar que no mor-
ris; que be entenien ells que si ell moria que fe-
rien vençuts axi com se foren. E diu sent Ma-
theu que dix encara Pilat: ¿qual volets de aquests
dos que sia absolt? E ells dixeren: Baraban. Dix
Pilat: ¿donchs que farem de Ihesucrist? E diu
sent March que dix: ¿que volets que fassa del
Rey dels juheus? Dixeren los juheus: sia cruci-
ficat. E dien sent Matheu e sent March e sent
Luch que dix Pilat: jo no trop neguna raho de
mort en ell: castiguar l' he e lexar l' he anar. E
dien tots .iiij. euangelistes que los juheus crida-
uen fortment: sia crucificat. E dien mes auant
que Pilat viu que lo poble se leuaria contra ell, e
lexa anar Baraban e donals Ihesucrist quel cru-
cificassen. E diu sent Matheu que viu Pilat que
no li podia ajudar e que seria fet gran brugit en-
tre lo poble, pres de la aygua e lauas les mans
deuant lo poble dient: sens colpa jo son de la
fanch de aquest hom just, vofaltres vejats que fa-
rets. Dix tot lo poble: la sua fanch sia sobre nos
e sobre los fills nostros. E diu sent Johan que Pi-
lat affota Ihesucrist, e en aço se acorda ab ell sent
Matheu. E dien sent Matheu e sent March e sent
Johan que preferen los cauallers Ihesucrist. E
ajustas tota la companya e coronarenlo de spines
e vestirenlo de porpra. E diu sent Luch que li me-
seren una canyamusa en la ma dreita. E dien ab

ell fent Johan e fent March ques aginollauen deuant ell e deyen per escarn : Deus te sal, Rey dels juheus : e ferien lo ab canyes en lo cap. E dien fent Matheu e fent March que li escopien en la cara. E com lo hagueren escarnit despullaren li la porpra e vestiren li les fues vestedures e menaren lo crucificar. E prophetauen deuant ell per escarn, jat se sia que ells ho fayen fer als gentils. Empero tota la raho era dels juheus, e ells ho fayen fer. E per ço quant hom pregua en la esgleya per los juheus, no si fica hom los genolls en terra. E diu fent Johan que Pilat trafch Ihesucrist defora als juheus coronat de spines, e donal lurs dient : veus quel amen affi defora, per tal que conegats que no trop en ell neguna raho de mort. E dix los : velvos affi. Quant los bisbes e los fervents lo veheren, dixeren a grans crits : sia crucificat. Dix Pilat : prenets lo vofaltres e crucificats lo, que jo no trop en ell neguna raho que deja morir. Dixeren los juheus : nos ley hauem, e segons la ley trobam que deu esser mort, com ell se fa Fill de Deu. Quant Pilat ausi aço hac gran pahor e torna a Ihesucrist e dixli : Dim don es tu. E Ihesucrist no li respos. E dix Pilat : ¿ no parles ab mi ? ¿ no saps tu que poder he de crucificarte e de lexarte ? Tu, dix Ihesucrist, no hagues poder defobre mi si not fos donat de la sus, e per ço aquells quim liuraren a tu n' han major peccat. E lauors Pilat volch lo lexar. E los juheus digueren a grans crits : si aquest hom

lexes, no es amich de Cefar. E quant Pilat auí dir aço hac major pahor e affech fe en lo loch dels juys qui es dit *licoftratos* e en ebraych *golgota*, e gita Ihesucrist defora: e era mig dia. E fent Johan appella aquell diuendres *parasceuen*, qui vol dir aytant com apparellament, que deuien apparellar ço que hauien mester a la pascha. Dix Pilat: veus aqui lo voftro Rey. Dixeren los juheus: prenguemlo e crucifiquemlo. Dix Pilat: ¿lo voftro Rey crucificarets? Dixeren los juheus: nos no hauem Rey fino Cefar. E lauors lo lurs dona^r quel crucificassen, e preferenlo. E com lo menauen crucificar passaren lo per aquell loch hon jaya la sancta bigua que demunt vos dixem e fens mans de homens axi fora la piscina. E veheren que era aytal com la hauien mester. E preferen la e posaren la en lo coll de Ihesucrist e faheren la portar a ell matex. Aço diu fent Johan. E diu fent Matheu e fent March e fent Luch que trobaren en la carrera un hom qui venia de una vila qui hauia nom Cireneu, e ell hauia nom Simon, e per força faheren li portar la creu de Ihesucrist fins a mont Calvari qui es appellat aquell loch entre los juheus Golgota. E en aço fe acorda fent Johan ab ells, dient fen Matheu e fent March que li donaren a beure vin mesclat ab fel, e non volch. E diu fent Luch que anauen derrera ell gran gent del poble e fembres qui plorauen per ell. E Ihesucrist gira la cara ves elles e dixlos: Filie Iherusalem, no plorèts per

mi, mas per vosaltres matexes. E per ço vostros fills plorats, cor vendra temps que diran : benevuyrats los ventres qui no engendraren e les mames qui no alletaren , e lauors diran : munts, caets sobré nos e muntanyes cobrits nos, que pus aço fan en lo vert fust ¿ que fera fet en les coses seguens ? quax que digues : com en mi, qui son Deu , fan aço , en vostros fills , qui son homens, ¿ que fera fet ? E menaren ab ell .ij. mals homens per ociurels ab ell. Aço diu fent Luch. E dien tots .iiij. euangelistes que crucificaren ab ell dos ladres, la un a la part dreta e laltre a la part finestra , e Ihesucrist al mig : e leuaren li alt les mans e clauaren les li. E complis aqui ço que hauia dit Daudid : lo leuament de les mies mans fera sacrifici vespral. Atresi ço que en altro loch dix : foradaren les mies mans e los meus peus e nombraren tots los meus ossos. E diu fent Luch que dix Ihesucrist : Pare , perdonalos que no fan ben ques fan. E diu fent Johan , e acordes ab ell fent Matheu, que scriui Pilat .j. titol de la raho de Ihesucrist e posalo sobre la creu de Ihesucrist. E diu fent Johan que aquell era scrit en grech e en ebraych e en lati , e deya : Ihesus Natzareus Rex Iudeorum. E en ebraych Ely, qui vol dir Rey dels juheus. E dixeren los juheus a Pilat : no scrigues Rey dels juheus , mas que ell dix : Rey son dels juheus. Dix Pilat : ço que scriui scrit sia. Aço diu fent Johan. E de aqui auant acorden se ab ell los altres euangelistes, e dien tots .iiij. que

depuys que Ihesucrist fo crucificat que partiren
 los cauallers quil crucificaren les fues vestedures
 gitant forts. E diu sent Johan quen faheren .iiij.
 parts, ço es, de les .iiij.; cor les vestedures de
 Ihesucrist eren .v., e romas ne una a partir en
 que no hauia costura, axi com ja oys demunt. E
 sobre aquella gitaren forts, cor dixeren entre si:
 no la trenquem, mas gitem hy forts de qui fera.
 E diu sent Johan e sent March que aqui se com-
 pli ço que hauia prophetat Dauid, quant dix en
 persona de Ihesucrist: partiren entre si les mies
 vestedures e sobre la mia vestadura gitaren forts:
 aço faheren los cauallers. E diu sent Matheu e
 sent March que aquells qui aquen passauen pro-
 phetauen de ell e deshonrauen lo e menauen lurs
 caps dient: aquell es cell qui destroyra lo temple
 de Deu e depuys edificar l' ha en .iiij. dies. E
 deyenli: fe salve tu matex, si Fill es de Deu au-
 alla de la creu. Tot aço fayen fer los diables, per
 tal que no perdessen lo poder que hauien sobre
 les animes; car cuydauen se que com lo escar-
 nien que mostras son poder e que deuallaria de
 la creu e que no morria. E Ihesucrist si no moris
 ne no preses passio, romafera lo diable sobre les
 animes axi com s' era en aquell matex poder.
 Aqui se acorda ab ells sent Luch, e dien tots .iiij.
 que dixeren los princeps dels sacerdots e los ma-
 jorals del poble: los altres fahya fals e no pot
 salvar si matex. E dien sent Matheu e sent March
 que dixeren: si tu es Crist, Fill de Deu, aualla de

la creu, e queu vejam e creurem en tu. E diu sent Luch que dixeren : confiy se en Deu e deslliurar l' ha ara sis vol, cor ell dix : Fill son de Deu. E diu sent Luch que facostaren a ell los cauallers e donaren li vinagre a beure e deyen li : si tu est Rey dels juheus , fe sal tu matex. E la un de aquells ladres qui ab ell eren crucificats deshonraua lo dient : si tu es Fill de Deu, fe sal tu matex e nos. E laltro ladre qui estaua a la part dreta malay son companyo dient : tu atresi no tems Deu, e en aquella matexa dampnacio est ; car nos dignament reebem aquesta mort per nostres males obres, mas aquell no ha res fet de mal. E dix a Ihesucrist : Senyor, membret de mi com feras en lo teu regne. E dixli Ihesucrist : veritat te dich que vuy feras ab mi en paradís. Aço diu sent Luch. E diu sent Johan que estaua pres de la creu de Ihesucrist sa mare nostra dona sancta Maria, e estauey Maria Cleophe, sor de nostra dona sancta Maria, e estauey Maria Magdalena, e atresi hi estaua lo dexeble que molt amaua Ihesucrist, e aquell era sent Johan matex. E quant Ihesucrist viu sa mare e lo dexeble que molt amaua, dix a sa mare : fembra, vet ton fill. E puy dix al dexeble : vet ta mare. E de aqui auant la rebe lo dexeble per mare en comanda e en guarda. E en aquesta guisa comena Ihesucrist sa mare a sent Johan, estant en la creu. E dien sent Matheu e sent March e sent Luch que foren fetes tenebres per tota la terra, de mig dia fins a

ora nona. E dixeren alguns que no foren fetes tenebres per tot lo mon sino sobre la terra de Judea, axí com per terra de Egipte e no en altra terra ninguna, per ço com no volien lexar anar los fills de Israel. Mas deuem creure ço que dien los euangelistes, que sobre tota la terra del mon foren tenebres. E diu fent Luch que escuray lo sol. E diu fent Matheu e fent March que quant fon prop de ora nona crida Ihesucrist a gran veu, dient: Ely, ely, lamatzabatani, qui vol dir: Deu meu, Deu meu, ¿per que m' has defamparat? E dixeren alguns: Elyes apella aquest. E ana un corrent e banya una sponja de vinagre e posala al cap de una canya, e donauenli a beure. E dixeren los altres: lexa venir si vendra Elyes quil deslliure. E diu fent Luch e fent March que crida altra veguada Ihesucrist una gran veu, e dix: Pare, en les tues mans coman lo meu sperit. E sabent Ihesucrist que totes les coses eren acabades, e per tal ques complis la scriptura dix: fet he. E diu que estaua aqui un anap ple de vinagre, e abeuraren hy una sponja e posarenlali en la bocha. E quant si acosta lo vinagre dix Ihesucrist: acabat es. E enclina lo cap. E diu fent Johan, e acorden si tots los altres euangelistes, que trames lesperit de si. E dien fent Matheu e fent March e fent Luch quel limdar del temple se parti mig per mig d' un cap en altre, e era limdar molt fort. E diu fent Matheu que tremola la terra e ques romperen pedres e obriren se vasos e

refuscitaren molts coffos fants qui dormien e exiren tots de lurs moniments. E apres la resurreccio vengueren tots en Iherufalem e aparegueren a molts. Diu fent Johan que vengueren los juheus a Pilat e preguaren lo que manas trencar los brassos als crucificats e quels fahes deuallar de la creu, per tal que no hy romanguessen lo dissapte; cor aquell dissapte era molt gran festa. E Pilat trames hy, e trencaren les comes e los brassos als ladres, e com foren a Ihesucrist trobaren que era passat, e no li trencaren les comes per complir la scriptura qui diu: no li trencarets os; mas un dels cauallers li dona una lançada per lo costat, e exin fanch e aygua. E lo caualler fahent la nafra feu aquest testimoni de veritat, e ell sap que veritat diu. E per tal que vofaltres ho cregats foren fetes aquestes coses, e per complir la scriptura qui diu: e veuran en aquell qui crucificaren. Aço diu fent Johan, e de aqui auant dien fent Matheu e fent March e fent Luch que quant Centurio e aquells qui eren ab ell veheren aquelles coses qui eren esdeuengudes, dixeren: veraderament era Fill de Deu aquest. Pilat dix als juheus: Traydors, hauets vistes les mareuelles qui son esdeuengudes per la traycio que vofaltres fahes. Dixeren ells: ¿e quines marauelles son estades? Si escurahy lo sol, era son temps que deuia escurayr. Si tremola la terra, deuia tremolar. E diu fent Luch que hauia en aquell loch gran gent, e quant veheren ço que era fet ne estat tor-

naren fen tots firent lurs pits, e estauen tots cells quil conexien aluny. E diu sent Matheu e sent March e sent Luch que hauia fembres quil guardauen de luny, entre les quals era Maria Magdalena e Maria mare de sent Jachme menor e la mare de Josef e Salome, qui venien de Galilea el fervien, e moltes daltres qui vengueren ab ell. E dien tots los .iiij. euangelistes que vench Josef ab Arimathia qui era hom bo e just. E dien sent Matheu e sent March e sent Johan que dexeble era de Ihesucrist. E dien sent Matheu e sent Johan que era amagat per pahor dels juheus. E diu sent Luch que ell no hauia consentit ab los altres juheus a la mort de Ihesucrist. E diu sent Matheu e sent Luch que aquell hauia speransa del regne de Deu. E tots .iiij. euangelistes dien que ana a Pilat e demanali lo cors de Ihesucrist. E diu sent March que Pilat hy envia lo Centurio per saber si era mort Ihesucrist, e quant sabe que mort era mereuellas com tantost era mort. E dien tots .iiij. euangelistes que mana donar lo cors a Josef. E diu sent Johan que vench Nichodemus e aporta mirra e aloe fins a .c. liures. E preferen lo cors de Ihesucrist ell e Josef e enbalsamarenlo e enbolcarenlo en drap de li, axi com era costuma dels juheus a foterrar. E diu que la hon foterraren Ihesucrist era prop de la hon fo crucificat, e haviey un ort e en aquell ort hauia un monument. E diu sent Matheu que aquella pedra hauia tallada Josef a sos ops. E dien tots

.iiij. euangelistes que aquell sepulcre era nou, que null temps no hy era estat posat negun. E diu fent Johan que per la festa qui era lendema lo posaren alli prop. E dien tots .iiij. euangelistes quel posaren al moniment e que posaren una gran pedra a la porta del moniment. E diu fent Matheu que vingueren los princeps dels sacerdots e los phariseus a Pilat e dixerenli : Senyor, membrens que aquell enganador dix mentra que encara viuia , que apres .iiij. dies refuscitaria : donchs mana guardar lo moniment fins al terç dia, que per ventura no vinguessen fos dexebles e quel emblassen , e puys que dixessen al poble que refuscitat es de mort, e feria la derrera error pijor que la primera. Dix Pilat: hauets guardes, anats e guardats lo vofaltres axi com fabets. L'uors anaren ells al sepulcre e posaren hy lurs senyals segells , e fenyalaren e segellaren la pedra de la porta del moniment, e faheren hy guaytes guardar.

COM LO SOL SE ESCURAY.

LA hora que Ihesucrist crucificaren se escuray lo sol e foren fetes tenebres per tot lo mon. E en aquell temps hauia en Atenes molts

grans escolans e mestres fundats en la art de astrologia, e hauiey un mestre major que tots los altres e en aquell conexien tuyt melloria: e hauia nom Dionis e estaua en un carrer qui hauia nom Ariopagi qui vol dir via de veritat. E per la gran sauiesa que hauien aquells mestres atresi appella- uen lo Conga qui vol dir via de veritat. E per la gran sauiesa qui en los mestres de Atenes era, quant viren lo sol escurayr guardaren lurs libres que hauien de les arts en continent, e no pogue- ren en neguna manera trobar via per lo cos de la luna ne de les esteles ne de les altres planetes que lo sol degues escurayr en aquella saho, e ten- gueren aço en gran mereuella. E ajustaren se totse anaren sen a Dionis qui era lo major mes- tre en aquelles arts. E ell per si ho hauia ja guardat e nou trobaua. E demanarenli que po- dia effer que lo sol fos escurayt en aquella saho, e ell dix que aço no era estat fet per cos de natu- ra, ans cregats per cert quel Deu de natura soffer mort o qualque greuge, e tota la machina del mon, ço es, tota la composicio del mon es disso- luta, ço es, destrouida. E per consell de aquest Dionis faheren mantinent un altar a honor de Deu no conegut en un temple en que tenien .xij. idoles en altars axi com a Deus. E puys per temps com sent Pau anaua predicant per Atenes disputas ab Dionis, e per raho de aquell altar que hauien fet a honor del Deu no conegut lo converti; cor menalo Dionis al temple e mostrali

los altars: e adoraua Dionis cascun dels altars. E demanali fent Pau lo nom de cascun altar e Dionis li ho deya. E quant foren al .xiiij. altar que hauien fet quant lo sol escuray, dix Dionis a fent Pau: aqueſt altar faem a honor del Deu no conegut. Dix lauors fent Pau: aqueſt altar es del Deu que jo predich e aqueſt adorare jo. E gitas deuant laltar e feu ſa oracio. E quant ſe leua comenſa a predicar a Dionis, e fo voluntat de Deu quel converti a la fe catholica. E aquell fon fent Dionis e aquell ſe combate per la fe ſobre lo Rodano, e moriren hy .vj. millia e .dc. e .vj. cauallers qui es nombre de una legion: e fo la mortaldat ten gran que crefch lo Rodano per la ſanch, e exi a mar.

DE LA FORMA DE LA VERA CREU.

LA creu en que fo crucificat Ihesucrist fo de aquell fust que demunt vos dixem, e era feta en aquesta manera :



E la taula en que feu scriure Pilat lo titol qui deya : *Ihesus de Natzaret Rey dels Juheus* , era en aytal forma :



E feula clavar dalt al cap de Ihesucrist. E per ço gita Ihesucrist lo cap sobre lo musclo dret, cor no hauia en ques soferis. E de aço hauia ja dit Ihesucrist , segons que recomta lo euangeli : les volps han caus e los aucells del cel nius , mas lo Fill de la Verge no ha en que púsqua soferir son cap. E com la taula hy fo clauada fo la creu aytal. E los falsos juheus amagaren la creu de

Ihesucrist dejus terra, e depuys per temps la troba la regina Elena, qui fo mare del emperador Constanti, e portala en Roma: e ara es partida per tot lo mon en reliquies. Totes aquestes coses se esdeuengueren en la passio de Ihesucrist. E en infern se esdeuengueren altres marauelles molt grans, les quals comtaren Alexandri e Ruypho, fills de Symon, axi com auant oyrets quant vos direm de la ascencio; cor ells eren en infern e refuscitaren ab Ihesucrist, e vengueren a la ciutat de Iherusalem e dixeren ço que hauien vist en infern quant Ihesucrist refuscita. Del comensament del mon fins a la passio de Ihesucrist hac .v. millia .cc. anys. Pus vos dixem la anunciacio e la natiuitat e la passio de Ihesucrist, affats coue queus digam la resurreccio sua e la ascencio. Ja hauets oyt com Josef e Nichodemus posaren lo cors de Ihesucrist en lo moniment lo diuendres a vespre, com era cosa acostumada e es encara entre los juheus de no fer res en dissapte. E per aquesta raho no anaren les dones visitar lo sepulcre de Ihesucrist fins al dissapte passat, ço es, en la nit del dicmenge.

COM LES MARIES ANAREN AL SEPULCRE.

DIu sent March que aquell dicmenge gran mati vench Maria Magdalena e l'altra Maria visitar lo sepulcre de Ihesucrist. E de uella langel de Deu del cel ab gran claredat: e era la sua cara aytal com lo sol, e les fues vestedures aytals com neu, e en la sua venguda tremola la terra fortment. E espaordides caygueren en terra com a mortes. E acostas langel al moniment e leua la pedra de la porta del moniment e asechse sobre ella. E dix a les fembres: no hajats pahor vofaltres, que jo se que demanats Ihesus qui fo crucificat. No es assi, que resuscitat es, axi com ell ho dix: venits e vejats lo loch hon fo posat lo Senyor. E anats e diguatş als seus dexebles e a sent Pere, que resuscitat es e fera ab ells e ab vofaltres en Galilea, e aqui lo veurets segons que ell dix a vofaltres.

COM LES MARIES ANAREN AL SEPULCRE DE
IHESUCRIST, SEGONS SENT MARCH.

SENT March recomta que sancta Maria Magdelena e sancta Maria, mare de sent Jachme menor, e Salome compraren enguents ab que untassen lo cors de Ihesucrist. E diu que anaren gran mati al moniment e dixeren entre si: ¿quins leuera la pedra de la porta del moniment? E guardaren e virenla leuada, e era molt gran. E acostaren se al moniment e guardaren e viren un angel feure a la part dreta, e foren speuentades. E dixlos l'angel: nous temats, que Ihesus de Natza-ret, qui fo crucificat, demanats: no es assi, que refuscitat es: veus lo loch hon lo posaren. Anats a fos dexebles e a sent Pere, e diguats los que fera ab ells en Galilea. Aquesta apellacio de sent Pere fo per ço que nos defesperas com hauia negat Ihesucrist.

COM SENT PERE E SENT JOHAN ANAREN AL
SANT SEPULCRE DE IHESUCRIST.

RECOMTA fent Johan que ana sancta Maria Magdalena ans que fos jorn al monument e viu lo obert, e ana corrent a sent Pere e a sent Johan, e dix : leuat han lo Senyor del monument, e no se hon l' han posat. E anaren en continent sent Pere e sent Johan corrent al monument. E fo hy anans sent Johan, e enclinas en lo monument e guarda : e viu los draps en que hauia estat envolcat lo cors de Ihesucrist, e viu lo sudari qui li era estat posat sobre lo cap qui estaua triat a una part dels altres vestiments. E en aço ates sent Pere e viuho aximatex. E adonchs cregueren ells. E no entenien les scriptures, que axi convenia que Ihesucrist refuscitas de mort.

COM IHESÚCRIST APARECH .XII. VEGADES
APRES LA RESURRECCIO.

AREUS direm com aparech .xij. veguades Ihesucrist depuys que resuscita fins que sen munta en los cels. Lo dia que resuscita aparech .vij. vegades. La primera a Josep ab Arimatia en la preso, axi com vos direm auant en lescrit de Nichodemus. La segona a sa mare nostra dona sancta Maria, segons que ho manifesta la cedula. La terça a sancta Maria Magdalena plorant al sepulcre hon fo posat Ihesucrist, e baxasi e viu hy dos angels, la un al cap e laltre als peus. E dixeren li : fembra ¿per que ploras? E dix ella : cor leuaren lo meu Senyor de assi e no se hon l' han posat. Quant aço hac dit gira lo cap atras e viu Ihesucrist en lort e nol conech. E dixli Ihesucrist : ¿per que ploras, fembra, e qui demanas? E ella, cuydant se que fos ortola, dixli : lo meu Senyor que leuaren de assi, e si tu, senyer, lon leuest, digues me hon l' has posat, e jo portar lo men he. Dixli lauors Ihesucrist : ¿nom conexs, Maria? E ella lo conech e ana ves ell e dixli : Mestre. Dixli Ihesucrist : nom vulles tocar, que no son pujat encara al meu Pare ; mas

ve a mos frares e digues los que jo munt al Pare meu e Pare vostre, Deu meu e Deu vostre. Ana sancta Maria Magdalena als dexebles e dix: jo viu lo Senyor meu Ihesucrist qui es resuscitat, e açom dix. La quarta vegada aparech a les dues fembres qui venien del moniment ab pahor e ab gran goyg^e anauen corrent als dexebles, e encontraren se ab Ihesucrist, e dix los, Deu vos sal: e acostaren se a ell e adoraren lo e besaren li los peus. E dix los Ihesucrist: no hajats pahor, mas anats e digats a mos frares que vagen en Galilea, e aqui me veuran: e anaren hy. E quant foren la enteseren quels cauallers de les guardes eren venguts en la ciutat e comptaren als princeps del sacerdots totes les coses qui eren esdeuengudes, e com tremola la terra en la venguda del angel, e dixeren los que per cert era Ihesucrist resuscitat. E los princeps e los majorals dels juheus hagueren consell entre si, e donaren gran hauer als cauallers qui eren estats guardes e dixeren los: digats queus adormis e que vengueren los seus dexebles e quel emblaren. E si lo procurador oyra aço, nos hy anirem a ell e refermar ho hem en guifa que fiats creguts. E ells preferen lo hauer e faeren segons quels era manat e dixeren ho axi. E foren exalçades aquestes paraules fins al dia de vuy entre los juheus. La quinta vegada aparech a sent Jachme qui hauia jurat com crucificaren Ihesucrist que no menjaria ni beuria fins que hagues vist Ihesucrist. E viu lo, segons que recomta

fent Pau. La .vj^a. veguada apparech, ço diu fent Luch, a fent Pere per raho com lo nega e estaua triat dels altres en oracio. La .vij^a. veguada apparech als dos dexebles en la carrera del castell qui ha nom Emaus, axi com ara oyrets. Diu fent Luch que aquell dia matex anauen dos dexebles de Ihesucrist al dit castell, qui era a .xv. estades de Iherusalem, e anauen parlant entre si de aço qui era estat fet de Ihesucrist. E anant parlant, ells se guardauen, e anaua Ihesucrist ab ells, mas ells nol conexien. E dixlos : ¿quines paraules son aquexes que anats dient? Respos la un qui hauia nom Cleofas : tu fols esser pelegri en Iherusalem, e no saps ço qui es estat aquests dies de Ihesucrist de Natzaret, qui fo hom propheta e poderos en obra e en paraula deuant Deu e deuant tot lo poble. E com lo trahyren los nostros princeps e los nostros majorals e en dampnacio de mort crucificaren lo. E noç sperauem lo que fos redemptor de Israel, e vuy ha .iiij. dies que aço fo. E algunes fembres de nostra companya nos han espeuentades, qui anaren gran mati al moniment ans del dia e no trobaren lo seu cors; mas empero veheren visions de angels quils dixeren que resuscitat era, e axi nos ho han dit les fembres. E anaren hy de nostra companya, e trobaren ho axi com nos ho hauien dit les fembres. Dix Ihesucrist : ¡o folls e durs de cor a creure ço que los prophetes dixeren ! ¿e no sabets que axis couenia a fer que moris Ihesucrist, e en esta guisa en-

trar en la sua gloria? E lauors los comensa a esplanar les scriptures qui de si eren fetes de Moyse e de tots los prophetes. E acostauenfe al castell hon anauen, e ell deya que hauia a anar pus luny. E ells preguaren lo e dixeren li: albergua, senyer, ab nos, que vespre es e declinat es ja lo dia. E entra ab ells e afechse ab ells a sopar, e pres lo pa e beneylo e partil los. E lauors foren lurs ulls uberts, e conegueren lo, e ell desaparech deuant ells que nol veheren. E dix la un al altre: per ço era axi ardent lo nostre cor en nos, cor ell era en nos ens parlaua en la via ens manifestaua les scriptures. E leuaren se mantinent en aquella matexa ora e tornaren sen en Iherusalem, e trobaren los apostols justats e los altres dexebles qui eren ab ells e deyen: verament resuscitat es lo Senyor e aparech a sent Pere. E dixeren ells: veritat es, e nos lo hauem vist en lo cami, e entra ab nos en lo castell de Emaus, e coneguem lo en lo pa a trencar. La .viija. veguada apparech a tots los dexebles de nits quant estauen ab les portes tancades, axi com ara vos direm. Diu sent Johan que una nit eren tots los dexebles de Ihesucrist en una casa justats e tenien les portes tancades per pahor del juheus. E aparech Ihesucrist en mig de ells, e dix los: pau sia ab vofaltres. E com aço los hac dit, mostrals les mans e lo costat. E diu sent Luch que foren spaordits e cuydaren se que fos algun sperit. E dix los Ihesucrist: ¿per que sots torbats ne per

que estats en aquex pensament? Vejats les mies mans e los meus peus, que jo matex son: palpats e vejats, car sperit no ha ossos ne carn com vets que ha en mi, e dix los: ¿hauets alguna cosa que menjem? E aportaren li un tros de pex rostít en pa de mill. E quant hac menjat deuant ells, ell pres ço qui era romas e donals ho e dix los: aquestes son les paraules que jous digui com jo encara era ab vofaltres, com vos dixi: couen se a complir totes les coses qui de mi son scrites en la lig. E obri los lo seny, e enteseren totes les scriptures. E dix los: axi convenia a Ihesucrist rebre mort e refuscitar al terç dia, e esser predícat lo seu nom en penitencia a totes gents en remissio de peccats. E diu sent Johan que foren los dexebles molt alegres de la vista del Senyor. E dix los altra veguada: pau sia ab vofaltres, axi com lo meu Pare envia mi, axi enviay jo vofaltres. E lauors espira en ells, e dix los: prenets lesperit fant, e aquells als quals vofaltres relexerets los peccats seran los relexats. E aquells dels quals los retendrets seran los retenguts. Quant Ihesucrist aparech aquesta vegada, no hy era sent Thomas. E quant vench sent Thomas dixerenli los dexebles: nos hauem vist lo Senyor. Dix sent Thomas: si jo no vehya les pues mans e los forats dels claus, e que meta los meus dits en les pues nafres e meta la mia ma en lo costat seu, no ho creure. La .viii^a. vegada atresi aparech a tots los dexebles, e erey sent Thomas. Dien tots los

euangelistes que apres .vij. dies eren los dexeables en aquell loch matex ab les portes tancades, e erey fent Thomas ab ells. E aparech Ihesucrist en mig de ells e dix los : pau sia ab vofaltres. E puys dix a fent Thomas : dassa lo teu dit, e veges les mies nafres , dassa la tua ma e mitla en lo meu costat, e guarda les mies mans e los meus peus, e de vuy mes no vulles effer menys crehent, mas bo e fael. E fent Thomas palpa totes les fues nafres e dix : tu est lo meu Deu e lo meu Senyor. E dix Ihesucrist : Thomas, benevuyrat feras tu qui m' has vist eu creguist, mas pus benevuyrats feran cells qui nom veuran em creuran. Molts daltres miracles feu Ihesucrist deuant sos dexeables, qui no son scrits en los euangelistes. Aquestes coses son scrites per tal que cregats que Ihesucrist es ver Fill de Deu, e los crehents hagen vida en lo seu nom. La .x^a. vegada aparech prop de la mar de Tiberia. Diu fent Johan que eren enfemps fent Pere e fent Thomas e Nathaniel e los dos fills de Zebedeu. Aquests eren fent Johan e fent Jachme e altres dos dexeables de Ihesucrist. E dix fent Pere : jo vull anar pescar. E dixeren los altres : e nos irem ab tu e pujarem en la tua barcha. E pescaren tota la nit aquella e no preferen res. E quant vench lo mati aparech Ihesucrist a la riba de la mar, mas ells nol conegueren. E dixlos : infants ¿hauets alguna cosa que menjem? E ells dixeren que no. Dixlos Ihesucrist : gitats los filats de la part dreta de la bar-

cha e haurets molt pex. E faeren ho axi, e caygue tant de pex en los filats que nol podien tirar. E dix lauors sent Johan a sent Pere: lo Senyor es. Quant sent Pere ho hac aufit, gitas de la barcha en la mar e anafen a Ihesucrist, com eren prop de terra fins a .cc. colzes: los altres dexebles anaren a terra ab la barcha remant. E quant foren en terra veheren brafes de foch e un pex sobre elles e pa. E dixlos Ihesucrist: aportats de aquex pex que ara preses. E puja sent Pere en la barcha e trafch lo filat en terra, e hauiey .clij. pexs molt grans. E dixlos Ihesucrist: venits e dinats vos: e negun no li gofaua demanar qui era sabent certament que Ihesucrist era. E pres lo pa e lo pex e donal los. Aquesta fon la terça veguada que Ihesucrist aparech als dexebles estant tots ensemps apres que resuscita. La .xj^a. vegada que Ihesucrist aparech als .xj. apostols fo en Galilea. Diu sent Matheu que foren .xj. apostols en Galilea segons que hauia establhit. E aparech los Ihesucrist aqui, e adoraren lo e alguns de ells duptaren hy. E Ihesucrist acostas a ells e dixlos: donat es a mi tot poder en lo cel e en la terra. E vosaltres irets ensenyant a totes gents e batejar lesets en nom del Pare e del Fill e del Sant Spirit. E mostrats los a guardar totes aquelles coses que jo a vosaltres mane, en axi que jo sere ab vosaltres per tostemps fins al acabament del mon. La .xij^a. vegada aparech Ihesucrist a tots los .xj. apostols e als dexebles lo dia que sen munta en

los cels. E diu fent March que estant los .xj. apostols en un loch, aparech los Ihesucrist e esprova la lur encredulitat e la durea de lur cor; que ells quil havién vist refuscitar de mort no ho crehyen. E dixlos : anats per tot lo mon e predicats lo euangeli a tota criatura. E aquell qui creura en mi e fera batejat, salvé fera. E aquell qui nom creura ni fera batejat, dempnat fera. Aquests fenyals en seguiran tots aquells qui creuran en lo meu nom : gitaran los demonis e parlaran ab lengues noues e pendran serpens que nols nouran, e si neguna cosa enverinada ne mortal beuran nols noura. Posaran les mans sobre los malalts e cobrarán fanitat. E quant Ihesucrist los hac dit aço, pujasen als cels, e esta en la cella de la sua magestat, e feu a la dreta part de la virtut de Deu. E ells anaren predicant per cascun loch, lo Senyor obrant, e la paraula confirmant, e seguint los fenyals.

COM IHESUCRIST SEN PUJA EN LOS CELS.

RECOMTES en lo libre del fet dels apostols que quant Ihesucrist sen munta en los cels, que mana als dexebles que nos partissen de Iherusalem fins que reebessen lesperit Sant quels hauia

promes del Pare. E dixlos : Johan bapbista batejaua en aygua, mas vosaltres ferets batejats en Sant Sperit apres pochs dies. E ells demanarenli: Senyor, si en aquest temps restituyras lo regne de Israel? E ell dixlos : no es vostro saber lo temps ni los moments, los quals lo Pare ha posats en sa potestat; mas reebrets la virtut del Sant Sperit qui sobre vendra en vosaltres, e ferets a mi testimoni en Iherusalem e en tota Judea e en Samaria e entro a les estremes parts del mon. E quant Ihesucrist aço hac dit, a vista de ells se fo leuat e rehebelo una nuu deuant lurs ulls. E mentre que ells guardauen en lo cel quant sen muntava, dos angels estigueren ab ell ab vestedures blanques e dixeren los : Barons de Galilea ¿queus maraueyllats e estats guardant en los cels? Aquest Ihesucrist qui es muntat deuant vosaltres al cel, axi vendra com vosaltres lo veets ara muntar al cel.

DEL SCRIT DE NICHODEMUS HON SE RECOM-
TEN MOLTES COSES, SEGONS VEURETS.

JA ausis com demunt vos dixem que Ihesucrist, apres que fo resuscitat, aparech primerament a Josep ab Arimatia, e ara dirvosem en qual manera. Diu Nichodemus en son scrit que quant

los juheus faberen que Josef ab Arimatia hauia demanat a Pilat lo cors de Ihesucrist e quel hauia posat al sepulcre, foren molt fellons contra ell e contra los altres bons homens qui testimonien jauen deuant Pilat que Ihesucrist no era nat en fornicacio, e juraren que tots los farien morir a mala mort. E sobre aço trameseren a Josef, e vench ell e Nichodemus; mas los altres .xj. bons homens no gosaren aparer ni venir deuant lo poble dels juheus. Dixlos Nichodemus: Barons, ¿com fos vosaltres ten abriuats que entrats en la sinagoga per fer oracio, e tots sots descombreguats per ço com hauets aquest propheta Ihesucrist crucificat? E dixeren ells: ¿mas tu com es gosat entrar assi, cor cosa prouada es que tu est son dexeble, e be axi seras son companyo enguany quet farem morir a aytal mort com ell mori? E dix Nichodemus: amen, amen, axi plagues a ell qui es tot poderos sobre tota criatura. E adonchs leuase Josef e parla molt ergullosament contra lo poble, dient: Barons, ojatfme: vosaltres sots fallons contra mi, per tal com mesi Ihesucrist al meu moniment. E si jol mis en lo meu sepulcre nel enbolque en lo meu drap, a vosaltres no costa res del vostre. E quant ell hac dit aço, ells foren tan fallons contra ell que paria quel volguesen pendre ab les dents. E haguerenlo ja mort aquella faho fino que comensaua ja la nit del dissapte. Mas empero preferenlo e faerenlo tancar en una casa que era feta com a preso e era

cayrada, mas no hauia fino una porta fort fotal: e aquella tancaren ab bones tencadures de ferre, e puys portaren fen les claus e donarenles a Cayphas, bisbe dels juheus, e posaren en la porta lurs segells, ço es, dels bisbes, e sobre tot aço posaren guardes a la porta. E estech aqui Josep tota la nit e lo dissapte tot lo dia. E al vespre en la mige nit com Ihesucrist resuscita traguel de aqui axi com auant oyrets. Quant vench lo dicmenge ans de matines, ab la mala voluntat quels juheus hauien contra Josep jurarense e albirarense com lo ociefen, ell e Nichodemus e los .xj. bons homens que demunt ausis, e enviaren per Josep e manaren que fos amenat molt deshonradament, e tantost anaren a la casa hon hauien mes Josep. E trobaren la porta tancada e segellada axi com la hauien lexada. E obrirenla e entraren dins e no hy trobaren Josep: e tengueren se per morts e foren molt desconfolats, e de aqui auant no gosaren pendre negun dels altres que cuydauen auciuire ab Josep e ab Nichodemus, e foren trists e dixeren: ¿com pot esser estat? ¿hon es exit aquest hom, cor per la porta no es exit? E ells estant en aço vengueren les guardes que hauien posades al monument per guardar lo sepulcre de Ihesucrist, e vengueren tots los cauallers fort espaordits e desconortats e dixeren: Senyors, ojats ço queus direm: sapiats per cert que quant vench en la mija nit aualla un angel a vista de nos sobre lo sepulcre, e tremola fort la terra, axi que per poch no

morim de pahor per la gran claredat que de ell exia. E auſim que dix a fembres qui eſtauen aqui: nous temats voſaltres, cor jo ſe que demanats Iheſucrist qui fo crucificat: no es aſſi, cor reſuſcitāt es: veus aſſi lo loch hon fo poſat, mas anats als dexebles ſeus e a ſent Pere e digats los que reſuſcitāt es e que ſera ab ells en Galilea, e atreſi Joſep quels juheus hauien tancat en la preſo no loy trobaren. E quant los juheus auſiren aço tenguereſe per morts e manaffaren malament a les guardes e dixeren: ¿quines fembres eren aquelles? Reſpoſeren les guardes e dixeren que nou ſabien. Donchs dixeren los juheus: ¿per que no les amenas ab voſaltres enſemps? Nos, dixeren les guardes, no les poguerem amenar; que de nos matexs erem affanats, cor erem mig morts. E dixeren los juheus: nos no crehem que ço que voſaltres deits ſia veritat. Dixeren les guardes: nos vos juram per noſtra ſe que Iheſucrist es reſuſcitāt. Empero nos farem una coſa: queus retrem aquell Iheſus quens comanas a guardar ſins moſtrats Joſep que voſaltres tancas en la preſo, cor nol hauets ni lo podets hauer. Cor beus deym en veritat que Joſep es en Arimatia e Iheſus en Galilea; cor nos auſim que axi ho dix langel a les fembres, e de aço ſom nos testimoniſ. La donchs foren los juheus eſpaordits e donaren molt gran hauer a les guardes, per ço que no fos ſabuſda la veritat, e caſtigaren los que de aqui auant que dixeffen quels ſeus dexebles matexs de Ihe-

fucrist lo hauien emblat. E ladonchs dixeren ho
 les guardes en axi. E axi ho^ddiu fent Matheu, que
 los juheus se son affermats en aço entro al dia de
 vuy. Diu Nichodemus que apres de pochhs dies
 vengueren .iij. homens de Galilea en Iherusalem
 a adorar en lo temple de Deu: e hauia nom la un
 Odas, e laltre Gias, e laltre Afinis, e eren ho-
 mens bons e justs e dixeren als juheus: nos ha-
 uem vist Ihesucrist vertaderament sots un alberch
 ab sos dexeables, e castigauelos e los deya: anats
 per tot lo mon predicant lo meu nom, e betejets
 les gents e mostrats los la fe que vofaltres tenits,
 e dehits los que aquell qui en mi creura e rcebra
 lo babtisma fera fau e los altres feran condemp-
 nats. E los juheus conjuraren los si li hauien vist
 ells lur cors. Dixeren ells: a bona fe que nos
 parlam ab ell, e ell nos tench nostres mans e lo
 veem muntar ves lo cel. E axi lexats nos estar
 que altre hauem afer, cor ten solament venguem
 per adorar al temple, e vofaltres tenits nos a no-
 ues. Donchs dixeren los juheus: ¿per que fets
 aytal errada que comtats aytals noues a les
 gents? Dixeren ells: si nos hauem dites ni fetes
 algunes cofes quius tornen a greuge, veus nos
 assi en vostre poder per fer tot ço que manets.
 Ladonchs los juheus manaren fer venir lo libre
 de la lig, e faheren los jurar tots .iij. que de aqui
 auant no parlassen de aquella raho deuant lo po-
 ble. E gitaren los fora de la ciutat de Iherusa-
 lem, e ells tingueren lur via. E romangueren

los juheus molt desconortats que volgueren effe-
 morts e dehyen : mesquins ; que farem , que per
 tostemps fera retret a nos e als nostros per tot lo
 mon ço que nos hauem fet? Lo cel es alt , e la
 nos no podem muntar , cor paradís hauem per-
 dut ; ne en la terra no podem estar , per ço cor
 auciem a tort aquell qui era Fill de Deu. La-
 donchs se leuaren los bisbes e parlaren ab gran
 falsia per conortar lo poble e per desmentir la
 veritat e dixeren : barons , aconortatívos e nous
 temats , que no es veritat ço de que vosaltres ha-
 uets pahor : nos no deuem creure los cauallers
 qui eren guardes de aço que han dit , cor ells
 han rehebut gran hauer dels dexebles de Ihesu-
 crist. De aquests altres .iiij. homens, qui dixeren
 que vist lo hauen viu, no hy ha raho per quels
 dejats creure ; cor homens son estranys e no son
 nostros vehyns. E encara que nos no sabem si
 son bons homens o mals. Adonchs Nichodemus
 se leua e dix : los de mes de aquells qui assi son
 saben que aquells .iiij. homens que vosaltres
 deyts , que son homens bons e justs e anch no
 foren de mala fama. E encara que tot ço que di-
 xeren han dit ab sagrament. Mas jous dire que
 porets fer : enviats en Galilea si per aventura hy
 trobarien quey fos aparegut negun sperit; cor la
 scriptura nos diu que Elies hy fera vist, e aquell
 cridaua: Elies, Pare meu , nom vulles desempa-
 rar : e sabem que gita lo seu pali a Eliseu quant
 li demanaua que romangues en la sua gracia. E

dixli Elies : si tu pots veure que jo men vaja ferat atorgat ço que demanes. E quant la nuu rebe Elies viulo Elifeu e lauors crida : Pare meu, Pare meu. E ladonchs li gita lo pali Elies e hac Elifeu aytal gracia com hac Elies. E sabem que vingueren los fills dels prophetes qui eren en aquella terra a Elifeu , e demanaren lo de per Elies e cercaren lo, tro que seberen que per cert quel hauia rebut la nuu el posa en paradís terrenal. Sobre aquel consell quels dona Nichodemus hagueren lur acort e enviaren en Galilea e cercaren tot lo mon e no trobaren Ihesucrist ; mas trobaren Josef e nol gosaren tocar ne res dir, e tornaren sen en Iherusalem e dixeren que huien trobat Josef. Com los juheus auisaren que huien trobat Josef foren molt alegres e enviaren per ell pregant lo molt affectuosament que vingues a ells, e enviaren li a dir en lurs cartes tals paraules : Pare Josef , be saps tu que som peccadors de tu per tal com te prenguem sens colpa; per quet pregam quet placia que vulles venir a nos , e daras conort a la nostra gent cor tots estam spaordits. E quant Josef hac vista la carta fo molt alegre e reebe ab honor los misfatges e vench sen ab ells en Iherusalem. E quant saberen en Iherusalem que Josef venia , exiren lo rebre ab gran honor e ab gran alegria. E mes lo Nichodemus en son alberch , e entraren hy tots los homens honrats per honor de ell , e posas tot aquell dia. E quant vench lendema mati ajustaren se tots los majo-

rals del temple e tota l'altra gent e afigueren Jo-
 sep entre Annas e Cayphas bisbes. E negu no li
 gosaua demanar res. E quant Josep los viu axi
 estar dixlos : barons , que es la raho per que vo-
 faltres envias per mi ? volets me res dir ? E la-
 uors appellaren ells Nichodemus, per tal com fa-
 bien que era son priuat, e dixerenli que parla's ab
 ell. E dix Nichodemus : amich Josep , aquestes
 gents volrien auir de tu algunes coses de que es-
 tan fort en dupte. Respos Josep e dix : jols dire
 volunter ço que sapia. Preferen lauors Annas e
 Cayphas lo libre de la lig e posaren lo deuant Jo-
 sep, e ell adoral deuotament axi com fer solia , e
 ells faheren li jurar quels dixes veritat, e ell jura
 queu faria. Ladonchs leuas Annas e dix : Pare
 Josep , nos fom molt fallons contra tu , per tal
 com demanest a Pilat lo cors de Ihesucrist e lo
 foterrest. E per aquesta raho te presem et tan-
 quam en aquella casa hon no hauia porta ni fo-
 rat sino aquella portela hon nos ti metem. E
 aquella guardam nos fort be que no isquist
 aquen. E axi pregam te quens digues ara com ne
 exist. Ladonchs comensa Josep a parlar e dix:
 jous dire la veritat , e marauellar vos nets assats.
 Vosaltres me tancas en aquella casa lo diuendres
 a vespre, axi com vosaltres vos sabets, sens colpa,
 e estigui aqui aquella nit e lo dissapte tot dia. E
 quant vench a la mige nit jo estaua mort de fam e
 fort ujat, empero fahent oracio : e vench soptosa-
 ment una gran claredat , e leuaren se soptosa-

ment tots los .iiij. cantons de la casa axi com qui leuaua lo cap de una tenda. E jo fuy ten espaordit que caygui en terra : e viu entrar Ihesucrist , e pres me per la ma e leuam e aconortam molt dolzament, e banyam la cara ab aygua tal que no ha cosa en aquest mon que ten be pogues olre, e besam en la bocha e dix me : obri los ulls teus, Josep amich , e vejes qui son jo qui parle ab tu. E jo tantost guarde e viu Ihesucrist, e cuydem que fos fantasma , e hagui gran pahor e dixi oracions. E puy ell me dix : Josep , guarda e veges que jo son Ihesucrist , aquell que tu enbolqueft en lo teu drap e mesfit en lo teu sepulcre: e aço fayft per tal com me amaues. E jo dixili lauors : mostrem aquell loch on jot pose. E lauors ell me pres per la ma e menam al sepulcre, e mostram los vestiments en que jot hauia enbolcat e lo sudari que li pose al cap, qui estaua triat dels altres vestiments. E quant jo viu vertaderament Ihesucrist era, ferme los ginols en terra e adorelo axi com a Deu del cel e de la terra , aquell que vosaltres abeuras ab fel e ab vinagre. E pres me per la ma e menam a la mia casa e besam en senyal de pau. E puy dix me : Josep amich , jot man que estigues .xl. dies que no isques de la tua casa, que jo ire en Galilea e aconortare los meus frares qui estan trists per la mia passio. Quant los mesquins de juheus hagueren aço ausit foren tant desconortats e tant espaordits que volgueren esser morts, e per tot aquell dia no menjaren res per raho d

la tristor que hauen, e aquell dia era diuendres. E quant vench al vespre Josep viu que estauen axi desconortats e dix a Nichodemus quels aconortas. E anaren sen a lurs alberchs per raho com lendema era dissapte. E lauors sen anaren molt trists dient entre ells: mesquins, e que fera de nos? Passa axi aquella nit e encara lendema. E puys laltre dia qui vench per lo mati ajustaren se tots axi com feren desconortats dient: mesquins, fort som malvats e malanats, que tots los peccats de nostros antecessors son ara ajustats sobre nos catius, com som axi torbats per aquell qui vertaderament es de nostra lig e fo nat de nostra gent. E lauors leuas un jueu qui era vell qui era mestre de la lig e dix: amichs, be es veritat que aquest fo nat de nostra gent e fo a vista de mi presentat en lo temple a Symeon. E quant lo viu Symeon dix prophetant: Senyor, ara lexes lo teu fervidor en pau, cor han vist los meus ulls la tua salut per la qual tuyt hauem a esser salvats. Puys dix a sa mare: dona, tot lo mon te deuria obeyr cor tu obeyst lo Fill de Deu de magestat. E veus, aquest teu fill posat fera en signe el qual fera contradit de aqui auant, que per ell hauem a esser tuyt deslliurats de les penes infernals; mas per ço sofferra grans penes, cor ell morra per nos, e tu hauras ne gran dolor de aço, que cuydaras ne morir de tristicia tro sapies la sua resurreccio. E ladonchs resposeren los bisbes e los majors e dixerenli: de hon saps tu aço que has

dit? Dix lo bon hom faui de la lig : lo propheta Symeon era lauors mestre e jo era son dexeble e viu aço. Ladonchs demanaren los juheus al pare del faui si hauia ell vist aço. E ell respos los que hoc , e dix encara que Symeon li hauia mostrada la lig. Ladonchs los falsos juheus prengueren altro confell e enviaren en Galilea per fer venir aquells .iij. bons homens quil hauien vist pujar al cel , e quant foren venguts triaren la un del altre. E primerament demanaren Odas , e dixerenli : amich , dins veritat si veyst tu que Ihesucrist fen pujas al cel. Senyors , dix Odas , jous jur en veritat que jol viu muntar al cel e lo oy parlar ab sos dexebles seus en la cima del munt, e aquells castigaua els mostraua les scriptures. E quant hac una peffa parlat ab ells baxase una gran nuu e cobrils tots , e jo viulo pujar al cel. E axi es veritat sim sal Deus, e per la mia lig que en aço que jous dich no ha falsa neguna. E en apres demanaren Afinis , e dix allo matex que Odas hauia dit, fens mes e fens menys. Puy demanaren Gias , e dix aximatex com los altres dos hauien dit , axi com si cascun ho tingues scrit deuant. Dixeren lauors los falsos juheus : diu la lig de Moyfes que ço que testimoniejen .iij. es cosa prouada e es veritat. E axi affats pot esser veritat que ¿sia pujat al cel , cor som certs que nul hom no sap on fo soterrat Moyfes, e trobam en scrit que Elies fo reebut en la nuu à vista de molts e anafen dretament contra lo

cel. E per aquesta raho pot esser veritat de aquest Ihesucrist que sia pujat al cel. E crehem be ço que dix Leui que ell viu Symeon. E atresi crehem ço que diu la lig que Deu scriui ab son dit. E sabem be que dix la boca de Deu que ell enviaria un angel feu mereuellos en terra: E axi pot esser que aquell angel sia aquest Ihesucrist e que sen sia pujat al cel e que sen tornas de la on vench. Ladonchs dix Cayphas: barons, veritat es que la scriptura diu, del cel vendra un angel meu en lo mon cominalment Deu e hom; mas jo no entesi que aquest hage aquella figura, cor tots nos veem morir aquest Ihesucrist en la creu. E si Deu fos, no morire. Empero ans dix Josef que resuscitaria verament. E aquells .iiij. homens quins dixeren quel viren muntar al cel si donchs no mentien. E si axi es, be es de Deu vertaderament e de bona voluntat lo creuria jo. Dix ladonchs Leui, aquell vell que dessus vos nomenam: Senyors, ben creguats que ço que jous dixi es veritat. Auant leuarense aquells .iiij. bons homens quil viren pujar al cel e dixeren: amichs, contarvosem gran mereuella que vehem en la ribera de flom Jorda; que trobam en un camp una gran companya de gent que podien esser tro a .m. e .d. cents, entre los quals coneguem Alexandri e Rufo, fills de Symon Cireneu qui era estat vehy nostre, e nos fom espaordits fortment com los vehem. E ells vingueren ves nos e dixeren nos: nous temats, que nos tinguem les mans

de Ihesucrist e les besam estant ell viu apres la sua passio. E nos demanam los com se poguera fer. Axi : dixeren ells , cor sapiats que refuscitat es de mort a vida , e nos tots refuscitam ab ell , e ha espoliat infern e ha pujats Adam e tots sos amichs a paradís : e nos som refuscitats en aquella mateixa carn en que nasquem e visquem en aquest mon , e hauem estat en paradís terrenal tro en aquest dia en cors e en anima , e som ven-guts en aquesta manera en aquesta terra per fer aquell testimoni. Empero no podem parlar ab tota gent de aquesta raho sino solament ab aquells ab qui Deu ho vol consentir. E quant los juheus aço hoyren foren molt despaguats e espaordits püs que de abans o mes , e tingueren aço en gran marauella. E dix Cayphas : amichs , jous mostra-re a saber la veritat de aquesta cosa affats iuas. Hajats alguns de aquells homens qui foren al soterrar de Alexandri e de Rufo e anem als vasos on foren soterrats. E si hy trobam los ossos po-dem conexer que es falsia , e si per aventura no hy trobam los ossos podem conexer que es veri-tat , e que aquests sien creguts. E tantost faheren ho axi e trobaren se .xv. homens de aquells qui foren al soterrar de Alexandri e de Rufo , e ana-ren als vasos e trobaren los uberts aquells e molts de altres e no trobaren aqui ossos ni carn. E tor-naren al poble e dixeren los ho. E quant ho oy-ren foren molt trifts e ab gran trencament de cor dixeren : mesquins , ¿ que fera de nos ? E dixeren

Annas e Cayphas : enviem a pregar Alexandri e Rufo que vinguen a nos , e si ho fan demanar los hem si dixeren ells ço que aquests .iij. bons homens dien. E preguaren adonchs Josef e Nichodemus e aquells .iij. bons homens qui vingueren de Galilea quey anassen ab daltres bons homens del poble fils porien trobar. E cercaren tota la ribera de flom Jorda e nols trobaren. E quant sen tornaren trobaren una gran companya de gent qui anauen per la muntanya cantant e dient: refuscitat es Ihesucrist, e nos l' hauem vist que sen puja vertaderament al cel e muntasen fos amichs ab si. E conegueren molts de aquells qui eren estats lurs parents e lurs amichs e lurs vehins. E quant los vceren caygueren per pahor en terra. E vench a ells un angel e leuals de terra e dixlos : anats a casa de Alexandri e de Rufo e trobarlosets aqui. E anaren hy e trobaren los hy axi com langel los ho hauia dit. E demanaren los com era aço que ells eren refuscitats. E ells dixeren los ho tot e comtaren los a dir moltes cofes de Ihesucrist. E ladonchs dixeren Josef e los altres qui hy eren tot ço per que ells eren aqui venguts de part del poble per preguarlos que anassen a ells. E ells ab ells enfemps anaren hy. E quant foren a la sinagoga on era tot lo poble ajustat , prengueren Annas e Cayphas lo libre en que era scrita la lig de Deu e los seus manaments, e posarenlo deuant ells e quels faheffen jurar que dixessen veritat. E ells , ço es , Rufo e Alexandri, no hauien mana-

ment de Deu que parlaffen ab aytal gent , mas faherenlos fenyals quels donassen tinta e pergamí , e faheren ho , e ells scriuiren ço que los demanaren : e triaren la un del altre per faber si se acordarien les rahons de amdos. E quant foren triats cascun comensaren de scriure lurs rahons e cascun scriui aytal raho la un com laltre , axi com ells ho hauien vist. E meseren en la fi dels scrits cascun en una hora : Beneyt sia lo nom de Deu , amen. E puys dona cascun son scrit , e Annas e Cayphas tornaren sen a lurs alberchs. E quant ells sen foren anats los bisbes comensaren a legir los scrits , e tot lo poble comensa a cridar a grans veus : legits en guisa que tuyt ho ojam e sapiam la veritat e que no puscam de aqui auant cobrir ço que vosaltres hauets mal obrat. E quant los bisbes e los majorals oyren aço hagueren gran reguart del poble e donaren los scrits a aquells bons homens qui vingueren de Galilea. E comensaren tantost a legir la un de aquells scrits que hauia fet Alexandri e deya en axi.

DEL SCRIT QUE FEU ALEXANDRI.

EN nom de Deu , lo qual los juheus crucificaren , jo Alexandri comens ma raho en la qual no haura falsia neguna ne falla. E oyrets aytals cofes noues que anc mes no foren oydes. Quant nos anauem als lims de infern en grans penes e tenebres e en gran pudor, oym una gran veu de Ihesucrist qui crida en la creu quant dix: acabat es. E de mantinent vench una gran claredat ab gran resplendor , de la qual claredat los diables foren molt espeuentats e fugiren tots a la un cap de infern. E dix una veu dinfern a sos fervents: venits assi , mos fervents , e tancats be les portes , que no entre assi lo Senyor de aquella veu. E ells lauors pensaren de ben tancar les portes estant ab molt gran pahor. E Sathanas dix a infern : man te que sies apparellat de reebre sens tota pietat aquell qui ara vindra assi que jo tenviare. Respos infern : ja axo jo fare si aquell es qui crida aquella veu que jo oy , de la qual jo son malament spaordit; cor ell es Fill de Deu tot poderos , e nol aports assi. Cor verament aquell vos deu tots destrouir. Empero be ho deuriets entendre , cor sol per la sua veu que hoym som tots

cuydats morir de pahor , e mantinent que ell vingue ferets tots destroyts de tot en tot. E si pot effer , nol amenets , que sol la sua veu nos ha tots trencats , e aytantost com ell vingua serem tots presos e perduts. E per la sua virtut fera perdut tot lo nostre poder e perit. Respos Sathanas: companyo , no hages pahor , cor be sabem que hom es carnal , cor jo li oy dir ans que fos pres que estaua trist per pahor de la mort ; per quet dich que no hages pahor de ell , que quant vindra nons fara negun mal. Respos infern dient : jot dich veritat que aquell es cell quim leua Latzer que jo hauia tengut .iiij. jorns en ma preso, e leual pus leugerament quels .iiij. vents principals no leuarien una leugera ploma. E dich te que aquell es Deu e hom , e tu seras enganat e confus per ell. Cor ell es fenyor de la terra e de la mar e no saps tu que aquell es cell que speren tots los fants pares. E de aqui auant jo e tu hauem perdut tot nostre poder e nostra forsa. E tu cuydest lo hauer destroyt quant lo haguist a mort amenat. E vertaderament ell podia ben morir segons natura humana axi com altre hom ; mas tu , mesqui no sadoll , no coneguist la sua diuinitat , cor Fill de Deu es vertaderament. E no saps tu que es aquell que Adam speraua, que ell muyrent deu destroyr la mort e tolrans tot nostre poder. Cor ell pot morir segons hom, e segons Deu resuscitara verament; cor axi es prophetat. Dixli Sathanas: aparellet e no hages pahor

de reebre ell, que prop de affi es e no pot tornar
 atras que a peu es ja , e ja es mort en la creu.
 Donchs dix infern : jo e tu som confusos e hauem
 perduda tota nostra forsa e tot nostre poder. E
 quant Adam oy la contesa que lo diable hauia
 ab infern, dix al diable a grans veus molt effor-
 fadament: e tu, enemich, princep de mort , quim
 enguanest en paradís terrenal e puys metits me en
 ta preso per tal com jo menysprese lo manament
 de nostre Senyor passantlo , e enguanest me, mas
 enguanat feras ; e confunits me , mas confus fe-
 ras per tostemps. Cor vet aquell quim forma qui
 es per mi mort en la creu , e axi convenia effer
 fet , e trauram desta preso e menar m' ha en la
 gloria sua. E tu, enemich maleyt , vuy perts tot
 ton poder ; que la mort es morta e la vida es
 viua , e per la mort es vida resuscitada e la mort
 per la vida es ofegada. E quant los altres sants
 veeren aço e ausiren que Adam parlaua tant
 abriudadament contra lo diable foren molt alegres
 e ajustaren se tots en torn de Adam contra lo dia-
 ble. Quant nostre pare Adam viu la gent en torn
 de si, pres se a plorar molt agrament e crida son
 fill Seth e dixli : fill , quant en lo mon te hauia
 et tenia a paradís terrenal ¿quet dix l'angel che-
 rubim qui guarda la intrada de paradís e l'arbre
 de vida? Respos Seth a grans veus e dix quel au-
 siren tots: quant jo fuy a la porta de paradís ter-
 renal vench a mi l'angel cherubim e dix: Seth,
 tu demanas oli de misericordia per untar ton pa-

re Adam , mas no es encara temps de hauerlo. Empero vindra temps quel haura. E aço fera com Deus enviara lo feu fant Fill en aquest mon per reembre tots los feus. E aquell vos salvara. Ladonchs haura ton pare ço que demana. E quant los fants aufiren aço, e ja queu hauien oyt dir de abans , feu se auant un e dix : dementre que jo era viu en lo mon jo prophete per veu del Sperit Sant que en infern seria vista gran claredat e gran resplendor a aquells qui ferien en tristicia e haurien molt gran alegria. E nos demanamli qui era ell e respos que era misatge e que ell hauria mostrat lo Senyor al mon. E ladonchs vench un hermita qui paria hom e de bona vida e abans que parlas demanarenli qui era ne que fabia. E ell dix : jo son Johan qui mostre ab lo meu dit lo Fill de Deu , dient : aquest es lanyel de Deu qui ve si matex sacrificar per salvar nos. E jo bateje ell e daltres gents moltes en son nom. E quant jol batejava en flom Jorda viu una coloma auallar del cel , quis posa sobre ell : aquell era lo Sant Sperit, e vench una veu del cel e dix : aquest es lo meu Fill amat e molt plaent a mi. E ladonchs parla lo rey Dauid e dix : com jo era en lo mon ausi que dixeren los prophetes que Deus enviaria lo feu Fill en lo mon e nexeria de Verge , ver Deu e ver hom. E affats ni ha de vofaltres que vis e oys mon scrit que jo per veu de Deu dixi que aquell trencaria les portes de infern e les fortes tencadures de ferre e quens tor-

naria en paradís don nos hauria gitats lo diable ab engan per enveja. Apres aço auíim una altra gran veu dient : obrits les portes de infern e entrara lo Rey de gloria. E respos lo diable molt espaordidament e dix : ¿qui es aquest Rey de gloria? Respos la veu : Senyor de la terra e de la mar e Rey de tot lo mon. Passat aço crida un ladre a la porta, e obrirenli, e aporta a lesquena una gran creu de la qual exia molt gran claredat, e dixerenli : assats sembla en tu que has semblança de ladre. ¿Quina creu es aquexa de que son tots los diables axi espaordits? E respos ell molt bellament dient : be es veritat que jo fuy ladre e crucificaren me los juheus ab Ihesucrist, Fill de Deu, e demaneli merce e perdonam mos peccats e promes me la gloria de paradís, e velvos affi que ve, que ades hic fera. E quant nos auíim aquella raho del ladre confortam nos encara mes. E quant lo Rey glorios nos volch fer gracia de sa misericordia, vench nos deslliurar de aquelles penes. E quant fo a les portes de infern dix aquestes paraules : O mort, jo fere mort tua, jo fere mortador teu, o infern. E obriren se les portes per si matexes e entra lo Rey de gloria, lo qual vosaltres abeuras de fel e de vinagre. E dix a Sathanas : tu es aquell qui enganest aquell que jo forme e gitel de paradís com passa lo meu manament per lo teu amonestament. E tu has tengut pres ell e tot son linatge fins aquest dia. Gran mal fayst e gran mal pendras, que per tostemps

romandras en preso. E lauors Ihesucrist lo mes en lo fons dinfern e dix a infern : mante que aquest no isque nul temps de ton poder. E quant nostro Senyor hach ligat lo diable giras a Adam dient : Adam , pau fia ab tu e ab tots aquells quit son entorn. E mantinent Adam ab gran alegria caygue als peus de Ihesucrist e besals li, e quant se fo leuat besali les mans guardant enves ell e dient : aquestes son les mans qui formaren mi del lim de la terra. E aquest es aquell qui feu lo cel e la terra e la luna e les esteles. Aquest es aquell qui per mesura feu los elements, axi com amostren les scriptures. E dix a Ihesucrist : o Rey glorios, plen de misericordia, qui per mi volguist pendre aytal pena e volguist mi guardar ab tos ulls misericordiosos em volguist salvar de perdurable pena a onta del diable ; mas vos , Senyor, fots dreturer e axi deuia esser fet. E axi com jo fiu traspassament contra lo teu manament per enveja e per mala cobesa de vanitat , axis couenia que tu venceffes lo diable , e que fos mort e vençut : e tu , Senyor , morint oceyst la mort e lo diable qui ab falsia nos hauia enganats. Apres vench Eua e besa los peus a Ihesucrist, e puys li besa les mans e dix : aquestes son aquelles mans quim formaren en paradís de un sotil os axi leuagement com si fos gran : e hac molt gran alegria com ten gran peccat que ella hauia fet era delit, per lo qual hauia estat longament en grans penes. E apres se acofta sent Johan a Ihesucrist e

ab ell tots los altres fants , e comenaren tots a una veu a cantar: gloria e exalçament sia a Ihesucrist , lo qual hauem vuy vist en infern , lo qual vench en lo mon per nos a gitar de preso. E l adonchs comença Ihesucrist a exir de infern ab tots aquells que ell volch salvar. E dixeren li los fants pares: Senyor, fit plau, lexa senyal de creu en infern per tenir tostemps los diables espaordits que no puschuen fer tort ni sobres a aquells que tu volras salvar. E nostro senyor Ihesucrist a prechs dels fants feu ho. E Ihesucrist exi de infern ab tots aquells que a ell plague salvar, e los altres romangueren aqui. E menasen los seus en gloria que hauen perduda , e manà a nos que romanguessem en aquest mon e en aquesta carn per fer aquest testimoni de aço que veem. E fables que nosaltres som morts, e ploras nos e fos trists com morim, e ara vets nos vius e fants; per quens deuets creure de tot aço queus deym, que tot es veritat, que falsia nous poriem dir com fer ho volguessem ni voler nou poriem dir. Diu Nichodemus que en aquesta manera faeren adonchs los scrits. E quant lo scrit que Alexandri hauia fet fo legit, fo axi asmayada tota la gent que no hy hac negun que pogues parlar; que cascun cuydaua morir e era mantinent mort. E Pilat éstaua aqui ab ells. E los bisbes e los majorals torcien-se les mans per paor de mort, que per tres dies no menjaren. E a cap de .iiij. dies los juheus traydors se ajustaren e faheren legir laltre scrit que

hauia fet Rufo: e deya tot en axi com aquell que hauia fet Alexandri, sens mes e sens menys, per ques tingueren axi com per morts. E cuydauen los catius que Ihesucrist volgues pendre venjanfa carnal de ells e que los ocies prestament de mort corporal. Mas Ihesucrist speraua de ells major venjanfa e atresi espay de penitencia a aquells quis volrien convertir a ell. Empero donals tanta de iniquitat que axi com eren de abans sobre totes les gents son ara sots mesos a totes gents, e en tots lochs los appellen cans. Tot en axi com nos ho hauem comtat ho mostra Nichodemus en son scrit. E axi fo sabuda la veritat entre los juheus de la resurreccio de Ihesucrist e de la ascensio: que entre nos hauem altres testimonis dels euangelistes que ells nou han.

DE JUDES ESCARIOTH, DE HON FO NI COM
FO NODRIT.

JUDES, aquell qui vene Ihesucrist, vos direm de hon fo ne com fo nodrit. Apres de Iherusalem hauia un castell que hauia nom Escarioth. E estaua aqui un rich hom molt honrat e hauia una macipa qui hauia nom Simborea e un macip qui hauia nom Ruben, e estant en son al-

berch muller als emdos. E a cap de un temps partirense del caualler e anaren estar en Iherusalem. E estant aqui emprenyas na Simborea. E somia una nit Ruben que sa muller hauria un fill qui destruyria tota la lig dels juheus: e lo mati comta ho a sa muller ço que hauia somiat, e dixli ella: O home, no hages pensament, quels sompnis son vanitats tots e no altra cosa neguna, e ell dixli: mante que en continent que hages infantat sia que sia, fill o filla, quel ocies. E ella atorgalio que ho faria. Empero ans que infantas se pensa com lo poria estorfer a mort e mana fer una caxeta pocha be encuyrada. E com hac infantat hac fill e meslo en la dita caxeta e mana a una macipa quel gitas en la mar. E manali quel gitas pres de Escarioth, albirant se que per auentura escaparia e ho poria dir a alguns de sos parents qui estauen en Escariot: e la macipa feuho axi. E lo caualler qui hauia nodrit Ruben e Simborea hauia una orta riba de la mar e anaues deportant per la orta, e viu rodar la caxeta sobre la mar e manala pendre, e trobaren hy linfant. E o caualler ni la dona no huien infants e dixerren: pus nostra ventura que nostro Senyor nons dona fills ens ha trames aquest infant nodriscamlo en loch de fill. E faeren ho axi. E quant vench a cap de un any la muller del caualler fon prenys e hac un fill. E dix lo caualler a la muller: per lo be e per la merce que hauem feta en nodrir aquest infant, per ço nos ha Deu donat fill, e

pus per ell nos nes be vengut nons lexem del be que hauem acostumat , ans lo nodriscam el tingam per fill axi com ho haviem proposat de fer. E axi ho faeren. E quant vench a cap de .xj. anys, quifque fos dona a entendre al fill del caualler que Judes no era son germa. E esdeuench se un dia ques enfalloni lo fill del caualler ab Judes e cridali, alleuadis fill de peccat: e dix tot fallonament tota la veritat e en qual manera no era fill de son fenyor son pare e com era estat trobat. E Judes mes mans per .j. ganiuet que tenia e donalin per lo ventre e ocis lo. E depuys que Judes hac mort lo fill del caualler qui hauia nodrit son pare e fa mare els hauia mullerats, fugi Judes e anafen en Iherusalem. E hauia poch de temps quey era vengut Pilat per procurador de Roma. E Judes nos volch acompanyar ab los juheus e anafen a casa de Pilat. E dixeren a Pilat com hauia aqui .j. infant juheu qui nos volia acostar als juheus. E Pilat manal acostar a fi, e com lo viu altas molt dell com era de alta forma e tant abriuat e de mal talent. E les cafes de Ruben , pare de Judes , eren al peu del mur del palau de Pilat , e hauia en lort de Ruben .j. pomer carregat de pomes: e un dia estaua Pilat al mur de son palau e viu les pomes qui eren molt belles en aquell pomer de Ruben , pare de Judes, e envejales molt e dix: vaje algun a aquell pomer e aport me de les pomes. E mantinent Judes deuallay per lo mur auall e culli de les pomes molt

cruelment trencant les branques del pomer. E exi fa mare na Simborea, vench e dixli: ja cullits de les pomes, ¿per que trencats les branques del pomer? E ell hauien ja la falda plena e giras a fa mare e donali de la palma en la cara, en axi que la bocha lin vench en fanch. E en aço entra Ruben, son pare de Judes, e dixli: amich, pus les pomes cullits, ¿per que trencats les branques del pomer, ni per que ferits la fembra? E lauors Judes trafch lo coltell e donan tal colp a son pare que ocis lo. E Pilat vey a tot aço e reysen, com vey a Pilat que Judes qui era juheu manaua axi fos pars juheus. E hauien pagament com lo vey a de ten mal talent e ten abriuats, e hauia pagament de aquells qui eren de fes pars costumes. E puys per temps a auant, per ço com era en conexensa de Pilat, donarenli na Simborea, mare sua, per muller, per que ella ho fo molt forçada, e hac ne un fill. E auant na Simborea li demana don era. E ell dixli la veritat segons que ell ho hauia apres del fill del caualler son senyor, que hauia mort. E regonech lo Simborea e dixli que per cert ell era son fill, e comtali com son pare lo hauia manat gitar en mar. E com Judes auí aço tench se per peccador, e la muller, la qual era fa mare, dixli que no hagues desconort; mas que sen anas e que cercas lo gran propheta Ihesucrist, qui ladonchs era en aquella terra, e ques acostas a la sua magestat e que aquell li diria que fahes per que hagues salvacio. E lauors

Judes ana cercar Ihesucrist. E com lach trobat, en nom de penitencia acostas a la companya de Ihesucrist. E a la per fi acaba axi sa penitencia, com demunt hauets oyt, que vene Ihesucrist e penja si matex. E lauores se compli ço que de ell hauia dit Dauíd propheta: Seran los fills orphans e la mara vidua, e la mare defrebra ells.

COM TITUS E VESPESIA PRENGUEREN LA CIUTAT DE IHERUSALEM E MATAREN TOTS LOS JUHEUS.

PUs vos dixem la resurreccio e la ascensio de Ihesucrist dirvosem en qual guisa se comensa lo bapisme en Italia e en Espanya apres la passio de Ihesucrist. Un Rey hac en Italia qui hac nom Titus e era vessall del emperador Tiberius Cesar. E hauia la una galta negra e menjada de canser. Atresi Tiberius Cesar era mesell e hauia .viiiij. naturas de mesellia, per que exi un hom de terra de Judea qui era trames per misatger al Emperador en Roma. E anant per la mar hagueren fortuna e arribaren al port de Labia, e aqui era Titus. E com aquells de la terra seberen que aquella nau era de la terra de Judea, maraue llaren sen molt, com nul temps no hy hauien

vista nau de aquella terra. E com ho sabe Titus mana auallar aquell misfatger de la nau e demanali don era ni per que anaua. E lo bon hom respos: jo son Natan, fill de Num, del linatge de Israel, e son de Judea, fots mes a Pilat e vaig per misfatgeria al Emperador de Roma, en axi que temps contrarios ens ha menats assi en aquest loch. Dix Titus: amich, si saps alguna metgia quim pogues guarir de aquest mal de la nafra que he en la cara, jot donaria tot ço que volguesses. Respos Natan: Senyor, jo no se de metgies, mas pens me una cosa, que si tu fosses estat en Judea hy hagueres trobat un gran propheta qui hauia nom Ihesucrist, e aquell fens tot dupte hageret guarit, e fahya sal lo poble de lurs peccats. E aquell sanaua de aytals malalties com aquexes e de majors sol ab la paraula sua. E si tu podies hauer algunes coses de les fues o de aquelles que ell hagues tengudes ab la sua ma, series guarit. E dir te he quines marauelles faya. Ell feu en Galilea tornar de aygua vi sol ab la sua paraula. E illumina un hom qui era nat cech. Los lebrofos sanaua. Los morts resuscitaua. E sanaua los endemoniats e los contrets ab la sua paraula. Sana una fembra qui hauia haguts .xij. anys decorriment de fanch: solament com se poch acostar a ell que toca les fues vestedures fo garrida e munda. Un dia sesdeuench que fo en una gran muntanya e seguienlo grans gents e no hauen fino solament .v. pans e dos peys: e pres los

ab les fues mans e partilos per les taules, e fadollaren fen .v. millia homens, menys de fembres e de infants, e fobraren ne .xij. couens de relleu. Aytals fenyals e molts daltres feya al poble. E los juheus crucificaren lo e refuscita al terç dia e veheren lo en aquella matexa carn que de abans era. Titus dix : ¿aço que dius es veritat? Dix Natan: veritat es, e cosa manifesta es que fo mort en la creu, e refuscita al terç dia e deualla en infern e trasch ne los fants e los prophetes e desfluira lo humanal linatge, e puy apparech als dexebles e menja ab ells, e puy veheren lo muntar al cel : axi es veritat e cosa certa com te he dit. Com Titus hach aço entes ell ho crech e puy dix ab gran dolor: Guay de tu, mesqui de emperador Cesar , ple de bubes e de mesellia, e aytal mal tan gran es esdeuengut en la tua terra e en lo teu imperi. Que los juheus plens de enveja faeren tan gran mal contra lo rey nostrosenyor Ihesucrist en la terra on ell fo nat. E prengueren aquell que ells deuien tenir per guiador e per governador e ocieren lo e nol lexaren passar en aquesta terra per guarir tu de la mesellia e mi de la nafra. Mas si jo hy fos com ho faeren en la sua ajuda los aucierem ab la mia espasa. Cor ells penjaren e ocieren lo meu senyor Ihesucrist per ço com no foren dignes los meus ulls de veure la sua faç. De mantinent que Titus hac dit aço leuas lo canfer de la cara, que no ni romas negun fenyal, e totes quantes malalties hauia en aquella

terra foren guarides en aquella hora. E Titus e cells qui ab ell eren cridaren lo nom de Deu. E Titus dix : O fenyor Ihesucrist , manam anar ab naus que pufca sobre layga anar en la terra hon tu nafquist e que fassa venjança dels teus enemichs e venjar la tua mort. O Senyor , ajudem que jo puxa pecejar los teus enemichs e venjar la tua mort; e tu, Senyor, aportels en les mies mans per la tua gran virtut. Com aço hac dit manas batejar e deya : jo creu fermament en tu , Ihesucrist , Senyor de tot lo mon , e he tot lo meu cor en tu ab ta voluntat: ben fe que no es altro Deu fino tu quim formest e m' has fanat de la mia nafra. Apres que aço hac dit envia misatge molt cuytosament a Vespesia que vingues a ell ab tot son poder. Com Vespesia ausi lo feu manament pres .v. millia de sos vafalls e dix a Titus: Senyor ¿ per quem manest venir assi? Dixli Titus: sapies per veritat quel Salvador vench en lo mon e nafch en Judea, e crucificaren lo los juheus, e refuscita al terç dia e apparech puys als dexebles en aquella matexa carn en que fo nat e munta manifestament deuant ells en los cels , per quens coue anar destroyr los seus enemichs de la sua terra. E demantinent se aparellaren e reculiren se ab tot lur poder e vengueren en Iherusalem e destrouiren tota la terra e hy ocieren moltes gents. E adonchs Archilaus qui era Rey e major dels Reys crida son fill , e dixli : fill , nos presem Ihesucrist e lo ociem , e per aquesta raho los nos-

tros enemichs nos queren ociure e destrouir tot lo nostre regne, per quet man que rebes lo regne e gournalo ab consell dels altres Reys en manera queus defenats de vostros enemichs. E quant Archilaus hac aço dit trafch son coltell e ocis se ell matex. Apres aço se ajusta son fill ab los altres Reys e hagueren lur consell e entraren ab tots lurs poders en Iherusalem. E com foren .vij. anys complits fo tanta de fam en Iherusalem que menjauen los fems e la terra per pa, com la gent fera aqui ajustada molta, ço es, de .vij. regions; per que hagueren acort entre ells e dixeren: nos hauem a morir, que no es nulla cosa viua per que nos puxam estorcer que los romans nons tolguen la terra: donchs millor es quens ociam nos matexs que si veniem en lurs mans ne que dixessen que ells nos vençeren. E lauors mataren se entre ells ben .xij. millia homens dels pus honrats quey erèn. E dels altres qui romangueren ne moriren molts de fam, tants que cells qui romangueren vius no podien soferir la pudor dels morts. E los Reys molt spaordits dixeren plorant que farien. E hagueren lur acort de baxar lurs caps e de humiliarse als romans e de donarlos la ciutat. E de mantinent muntaren en lo mur de la ciutat e cridaren a grans veus dient: o vofaltres, Titus e Vespesia, consols e procuradors dels romans, prenets les claus de la mesquina de ciutat de Iherusalem quius es donada per lo sobira, que nos be conexem que aquest regne no fera de

vuy mes nostro; mas ell es dat a vofaltres per Messies qui es dit Crist, lo qual vofaltres creets per salvador. E mantinent auallaren e donaren les claus a Titus e a Vespesia de la ciutat de Iherusalem. E dixeren los juheus: veus quens haueus presos, jutjats nos. E los romans penjaren ne partida, e partida ne apedreguaren, e partida ne peçejaren: los altres venien per sclaus e donauen ne .xxx. per un diner, axi com ells hauien venut Ihesucrist per .xxx. diners. Axi quen faheren .iiij. parts, axi com ells de les vestedures de Ihesucrist. E quant hagueren fet enviaren per tota la terra inquisicio per cercar la faç de Ihesucrist, a la qual diu hom Veronica, e trobaren la a casa de una fembra qui hauia nom axi matex Veronica. E lauores meteren lo malvat Pilat en una gabia de ferre e enviarenlo a la preso de Domas e posaren li guardes a la porta del carcer. E despuys enviaren misatge al Emperador quels trameses qui sabes jutjar ço que aquella gent malvada hauia fet contra Ihesucrist.

COM LEMPERADOR DE ROMA TRAMES VELOCIA
EN TERRA DE JUDEA.

QUANT lempereador sabe aço fo ple de la gracia de nostros senyors Ihesucrist e envia Velocia en terra de Judea. E de mantinent que Velocia fo en terra de Judea en Iherusalem, feu venir deuant si tots aquells qui sebesen res de la passio de Ihesucrist. E entre los altres quiy vingueren hy vench Josef ab Nichodemus, e dixli Josef: jo se e veig que demanes. Aquell que demanes es per cert salvador de tot lo mon, e jol viu vertaderament e se que ell es Fill de Deu. E jol deualle de la creu el mis en un moniment que jo hauia fet de una gran pedra, e apres .iij. dies refuscita en aquella matexa carn que de abans era e puy se mostra a fos dexebles e munta a vista dells en los cels. E dix Veronica, bona fembra que demunt oys: jo hagui .xij. anys decorriment de fanch, e encontinent que hagui tocades les falades de les fues vestedures fuy fanada; per que jo creu que aquell es lo Deu dels vius e dels morts. Com Velocia ausi aquestes coses e los testimonis, dix a Pilat: Traydor, ¿per que oceyst aquell qui vertaderament es cregut esser Fill de Deu? Ref-

pos Pilat : be se jo axo , empero les gents dels juheus lo liuraren a mi quel ocies , e ells reebren la sua fanch sobre si e sobre sos fills. Lauors Velocia manal tornar en la guabia del ferre e feuse venir la bona fembra deuant si e demanali que li donas la ymage de Ihesucrist. E ella nega que no la tenia. E Velocia mana la turmentar fins que la li hach donada.

COM VELOCIA SEN PORTA LA YMAGE DE IHE-
SUCRIST EN ROMA.

QUANT Velocia viu la ymage de Ihesucrist, gitas tot estes en terra e adoralala ab molt gran devocio. Puxes leuas ab molt gran pahor e pres la ymage, e enbolcada en un drap bell mes la en una caxa que tenca be e puy's fegellala ab son fegell. E jura per la vida de son senyor e per sa anima que no la veuria negun aquella ymage fins que fos a son senyor. E aquell sagrament matex feu fer a tots aquells qui ab ell eren. Adonchs mana metre Pilat axi com estaua ab la gabia del ferro en la nau. E lauores pres la santa ymage de Ihesucrist a qui dien Veronica e recullis en la nau. E la bona fembra Veronica desfempara totes les coses que hauia en lo mon per

lo nom de Ihesucrist e mes se en la nau. Quant Velocia la viu dixli: fembra, ¿per quet mets en aquest afany de anar ab nos e desempares tots tos bens de ta terra? E dix Veronica: jo deman lo meu Senyor e la ymage quem atorgua per la sua gran merce e no per mos merits, la qual tu has tolta a mi contra ley. E si no lem tornes ben sapies que nom partire de tu fins que veja hon la posaras e que la ador. Adonchs Velocia mana donar vela en lo nom de Ihesucrist. E Titus e Vespesia romangueren en Judea ab lurs gents. Com Velocia fon en Roma e lo Emperador ho sabe fo molt alegre e manalo fer venir deuant si e dixli: digues me tot ço que has vist ne sabut de Ihesucrist en Judea. E si tu per ventura trobest negun dels dexeables seus, fels me venir e veure; per tal que jo ador lo meu senyor Ihesucrist. E per ventura posara la ma sua sobre mi e guarram de la mia mesellia. E dix Velocia: totes les coses, senyor, que jo aport fon en la tua ma; mas jo atrobe en Judea Titus e Vespesia faels al teu imperi. E sapies que penjaren Cayphas e apedregaren lo e ocieren tots los reys, e prengueren Pilat e meterenlo en una gabia de ferre e meterenlo en la preso de Domas. E trobaren de Ihesucrist quels falsos juheus anaren ab armes contra ell e prengueren lo e penjarenlo en la creu e donarenli de una lança per lo costat. E per ço ells aquell qui era illuminador e salvador de totes coses ocieren, e foli tolta licencia de no venir deça e que noyc

obras de ses virtuts. E trobaren entre los fels de Deu Josep ab Arimatia e Nichodemus quey eren, e prengueren lo cors de Ihesucrist e enbolcaren lo axi com es costuma en bell drap e puys posaren lo en lo moniment, e apres resuscita al terç dia. E apres mostras als dexebles en aquella matexa carn que de abans era, e veeren lo muntar al cel. E nostro senyor Ihesucrist qui es vertader de totes coses e castigador de tots mals, envia lo seu angel qui spira Titus e Vespesia que anassen venjar la sua mort, menys del teu manament, e ells anaren la e donaren a quefcuns aquella mort que apanyada hauien. Dix Titus: ells penjaren lo meu Deu e ficaren claus en ell, e per ço prengam los e liguem los e donem los amargoses morts segons lurs obres. E faheren ho axi. E puys dix Vespesia: ¿quens coue mes a fer? Dix Titus: ells faheren .iiij. parts de les vestedures de Ihesucrist, e nos fassam .iiij. parts de ells, e jo pendre la una e tu l'altra, e los meus vassalls l'altra e los teus l'altra: e faheren ho axi. Dix Vespesia: ¿que farem mes? Respos Titus: ells veneren lo meu Senyor per .xxx. diners, donem nos de ells .xxx. per .j. diner: e faheren ho axi. E puys cercaren la ymage de Ihesucrist e trobaren la a la casa de una bona fembra a la qual dien Veronica. E donaren me pres Pilat en una gabia de ferro. E jo tinç atresi en mon poder la ymage de Ihesucrist e la bona dona. Quant lemprador Tiberius Cesar ausi dir de la ymage de Ihesucrist, dix ab molt

gran alegria: mostralem e que la ador. E lauores se leua Velocia e estes aquell pali hon era enbolcada la ymage de Ihesucrist. E quant lempereador la viu gitas en terra e adoralas ab net cor e pur. E mantinent que hac adorat nostros senyors Ihesucrist e la sua ymage, fo per la gracia de Ihesucrist fa e alegre de la sua mesellia, axi que la sua carn fo aytal com si fos dun infant pur e net. E atresi foren tots quants malalts hauia en aquella terra sanats en aquella hora de qualque malaltia haguessen. E hauiani molts qui per aquell enteniment si eren ajustats, ço es, per veure aquella santa ymage ab se de cobrar, per gracia de Deu e per virtut de aquella, fanitat. Quant lempereador viu aquell ten gran miracle e virtut, ferma los jonolls en terra e adora nostros senyors Ihesucrist. E dix ell e tots los altres qui presents eren a una veu: Senyor, Rey del cel e de la terra, nons leys perir, mas confirmans en la tua santa fe. E dix Tiberius Cesar: Glorios Rey dels Reys, tu confirma la mia pensa e la veu del meu sperit en lo teu fant regne, axi com desliurest Daniel del poder dels leons salvatges, e Jonas propheta del ventre de la balena, e los .iiij. infants del foch ardent, ço es, Sydrach, Misach e Abdenago. E quant lempereador hac aço dit, dix a Velocia: digues me, Velocia, ¿veyst tu aquells qui eren ab Ihesucrist com se lauaren en layga del baptesma? Dix Velocia: un dexeble de Ihesucrist qui es appellat Silvestre e esta en aytal munt:

envie per ell e mostrar t'ha lo misteri del bap-
 tisma. De mantinent lempador envia per ell.
 E quant sent Silvestre fo deuant ell dixli : O Sil-
 vestre , betejem axi com faps que fa affer en lo
 nom de Ihesucrist , com jo son aparellat de rebre
 lo nom de Ihesucrist. E lauores sent Silvestre be-
 tejalo, e fo lo bap tisma en tota Italia e en Spanya.
 E fo sent Silvestre Papa de Roma. E dix Tiberius
 Cesar : en les tues mans , Senyor, coman la mia
 anima e lo meu sperit e lo meu cors e totes les
 mies obres e cofes. O Senyor , endreça los meus
 peus a la carrera dels teus manaments de pau. O
 celestial Pare , piados e poderos , reconciliem e
 confirmem en la fe de la santa Trinitat. E afech
 se puys en la cadira e beney lo nom de Deu,
 dient: Beneyt es tu , senyor Deu , Pare e Fill e
 Sant Sperit , e glorios es tu , Senyor , quim ator-
 gueft lo teu regne e desliureft lo meu cors e la
 mia anima de les plagues , que jo son peccador
 que no fuy digne de veure la tua faç ; mas tu,
 Senyor, me visiteft, no per mos merits , mas per
 la tua gran pietat. E los malvats juheus te cru-
 cificaren en la creu per que no vinguesses deça
 obrar ço que obrest en la terra de la tua natiui-
 tat , e per ço vench la tua ira sobre ells , e per-
 deren se en aquest mon e en laltre. Adonchs, Se-
 nyor, hages merce de mi e desliurem de aquest
 regne e donem loguer couinent que pusque fer-
 vir e beneyr la tua Trinitat ; cor tu es ver Deu e
 viu qui regnaras per tostemps. Quant aço hac

dit mana Velocia que vingues deuant ell. E com li fo deuant dixli : pren lo maldit Pilat e tancalo en la preso , e estigue aqui ab grans penes , que null temps nol vege hom. E aço fo per raho com nol podia ociure , com lo traydor vestia una gonella qui era estada de nostro senyor Ihesucrist, qui era sens cultura. E lauores lempedor ab Velocia mes se en la mar e anafen en Septimaneia per un riu qui ha nom Vira , e aqui mes se en una coua. E estech aqui ab dejunis e ab oracions fervint Deu. E ans que un any se complis envia nostro Senyor per ell e mori. E anafen la sua anima en gloria. Beneyt sia lo nom de Deu: Amen.

DELS EMPERADORS DE ROMA, E COM CONSTANTI SE CONVERTI A LA FE DE IHESUCRIST.

JA hauets ausit que esdeuench en lo temps de Tiberius Cesar qui era emperador de Roma e com en aquell temps pres Ihesucrist passio. Atresi comensa lo babtisma en lo temps que ell regnaua ; mas despuys hi hac daltros emperadors mals qui turmentaren tots quants ne podien hauer ne trobar que tinguessen la fe de Ihesucrist. Apres de Tiberius Cesar regna Cesa Gauiscola. En

aquell temps scriui fent Matheu lo feu euangeli primer en Judea. Mori Cesa Gauiscola e regna Caldi. E aquest regna .iiij. anys en Roma , e fent March scriui lo feu euangeli en Italia. Apres Caldi regna Alexandri emperador. Aquest ocis fa mare e la feu obrir. En aquell temps era Symon magus lo encantador en Roma. Apres Alexandri regna Nero e fo cruel emperador. Aquest crucifica fent Pere e escapfa fent Paul e feu cremar lo cors de fent Johan babtista, e no poch cremar aquell dit ab que ell mostra Ihesucrist com dix: ecce agnus Dei , qui vol dir veus lanyel de Deu. E aquest feu ociure Senecha , aquell mestre ten saui , axi com ara oyrets. Aquest Nero hauia .iiij. cauallers , fos vassalls, en los quals hauia posat tot son fet. E dixlos: vosaltres manats tota la terra apres de mi. Senyor, dixeren ells , pus vostra merce es, farem ho. E dixlos ell: jo vull prouar e saber vos tron seny e en quins .iiij. homens he posats mos affers; per que vull quem solvats .iiij. questions , ço es , que vull quem digats que fa Deus al cel. E quantes jornades va lo sol en un dia. La .iiij^a. vull quem diguats la mia persona quant val. Com ells enteseren aço foren fort speuentats e demanaren spay de .xxx. dies, e lempador atorguals que en aquell terme solvessen les questions e si no que ell los faria scapsar. E enfre tant feulos tancar en un palau. Senecha era en Spanya e guarda e viu en les esteles, e conech per la gran sciencia qui en ell era que lempador

volia ociure .iij. homens a tort bons; per que munta en una nau e anafen en Roma, e vestis aqui com arlot e vench fen alla on aquells .iij. bons homens eren presos, e dix al porter: per Deu te prech, amich, quem leys entrar a aquells bons homens que lemprador vol ociure, e fer m' han alguna almoyna per amor de Deu per tal com son hom pobre. E lo porter leyal entrar. E com fo entrat demanals lemprador per quels volia ociure. E ells menysprearen lo com lo veeren tan mal vestit. E ell los dix: nom tingats per vil, que sim deyts vofros affers, ab Deu jo vos hi dare confell e recapte que lemprador nous ociura per aquesta raho. E ells com lo veeren ten be enraonat dixeren li les questions quel Emperador los faya. Vofaltres, dix ell, sabets hy dar recapte ni confell? E ells dixeren que no. E ell dixlos: forts es voftra ventura; mas pus tant he fet per vofaltres, aconsellar vos he com respondrets. E demanals quant hauia de terme sobre les questions, e ells dixeren no sino .iij. dies. Ab aytant se parti de ells e anafen ab los altres arlots per les tauerne. E lendema a vespre torna a ells, e plach los molt com lo viren. E dixlos: com vos demanara lemprador que fa Deus al cel, digats que fa e deffa, axi com en los homens que fa nexer e morir e les altres animalies, e la luna que fa crexer e mimvar e les erbes e los arbres e els fruyts verdejar e secar. E quant ells oyren aço tengueren se per fornits. E Senecha tornafen per les tauer-

nes per tal que no fos conegut. E los cauallers romangueren en lo palau molt alegres. E lendemà lemprador envia per ells e dixlos que li sollessen la primera demanda o questio. E ells resposeren axi com Senecha los hauia dit e confel·lat. E lemprador tench fen per paguat e mereuellas molt e dixlos que lendemà que li venguessen folre la segona questio. E los cauallers tornaren fen a lur palau. E lo vespre Senecha fo ab ells e demanals com los hauia anat deuant lemprador. Amich, dixerren ells, be a la merce de Deu e de tu; mas mester es quens acorregues a demà. E Senecha los dix: com lemprador vos dira quantes jornades va lo fol en un dia, digatli vosaltres que no fino una; que lo fol ix al mati en Orient e al vespre ponse en Occident. E que totes les coses qui al mati comensen de anar e van entro al vespre, van una jornada, jat sia que unes coses vagen mes que altres e hagen mes poder de anar: axi com vets que un cervo va mes que un esturs, e mes un calapet que una formiga, e axi de les coses semblants. E per ço lo fol ha major poder que nulla altra criatura jufana qui sia de Orient fins en Occident: e es solament una jornada com en un dia hy va tan solament. E quant vos partirets del Emperador, demanats li per merce queus allarch la terça questio fins al terç dia; per tal que entena que no ho hajats daltre fino de vosaltres matexs. E puy Senecha anassen axi com se solia per les tauernes, e al terç

dia envia lempedor per ells e dixlos que li folgueffen la fegona demanda. E ells resposeren axi com los ho hauia mostrat Senecha. E lempedor mereuellas fort e pensas que ells no ho hauen dells matexs. E demanaren li terme de la .iij^a. questio fins al terç dia, e ell atorgals ho. E com vench lo vespre que lendema deuien respondre, Senecha vench al palau e dixlos: com lempedor vos dira que prehats la sua persona, demanats li per merce queus digua veritat, e com leus haura promesa de dir, pregats lo queus diga qual persona prea mes ell enfre la sua o aquella del gran propheta que crucificaren los juheus, e ell dira aquella del gran propheta; que noy gosara alra dir. E lauores digats li que aquella del gran propheta fo venuda per .xxx. diners, e axi prehats la sua persona .xxix. diners. Com vench lendema ells vingueren deuant lempedor e posaren lurs rahons axi com ho hauen hagut de consell de Senecha. E com los hach fet promesa de dir veritat de ço que ells li demanaren, dixerenli: senyor, ¿qual persona prehats mes vos, la vostra o de aquell gran propheta que crucificaren los juheus? E ell estech un poch pensant e dixlos: be es veritat que la persona de aquell gran propheta fanaua los malalts e refuscitaua los morts e illuminaua los cechs, e per ço preu jo mes la sua persona que la mia. Adonchs dixeren ells: senyor, la persona del gran propheta fo venuda per .xxx. diners e per ço nos preham, senyor, la vof-

tra persona .xxix. diners. E dix lempedor : les questions hauets foltes , mas nous auiare fins quem diguats quius ho ha mostrat , cor jo se be que nou hauets hagut de vosaltres matexs. E ab gran ira comensa a guardar de totes parts. E Senecha era aqui. E lempedor viu lo e conech lo, e nol hauia vist null temps, sino quen hauia tan folament ohit parlar ; mas per la gran fauiesa e sciencia que ell hauia de les arts conech lo. E dixli: tu es Senecha. E ell respos: senyor, hoc. Tu mostrist aço a aquets cauallers. Senyor, hoc, per ço com vey a que vos los voliets ociure sens colpa. E lempedor pregual que romangues aqui ab ell, que ell li faria gran honor. Empero auialo en ira com sebia mes que ell , e la per fi ocis lo a traycio. Regna Nero .xiiiij. anys e mori. Apres de Nero regna Vespesia , e lo segon any que ell regna Titus son fill pres la ciutat de Iherusalem e la destroui e ocis tots los juheus , los quals entenien que hagueffen mes de .xj. anys. E aquells qui no hauien .x. anys menals sen catius en Roma per mostrar la sua forsa. E foren per comte .dcccc. millia , e aço fo al .xlij. anys apres la passio de Ihesucrist axi com hauia prophetat Eli-seu propheta. Mori Vespesia e regna son fill Titus. Mori Titus e regna son fill Domicia qui fo la segona perfecucio dels cristians apres de Nero. Aquest Domicia encalfa tots los juheus els gita de tota la sua terra sens garniment negun, e pres aquells qui eren del linatge del rey Daud e ma-

nals tots ociure. Aquest feu ociure molts cristians qui son martirs. E feu metre sent Johan euangelista en un cup de oli bullent e no li poch fer mal, e puys gital de la sua terra. E sent Johan anafen a la ylla de Pethmos. Aquest Domicia hach sobre nom Elius Adria. Aquest destroui la ciutat de Iherusalem e la enderroca tota, e pobla Monti Calvari qui no era poblat e entitulat de son nom. Empero com ell hauia nom Elius Adria posali nom Eliu, que de abans era poblat Iherusalem entorn de mont de Syon. Mori Domicia e regna Traya emperador, lo qual hach molt gran voluntat de encalfar aquells qui tenien la fe de Ihesucrist e de aquells a marturiar. Mori Traya e fo emperador Adria, qui la un fo mal e l'altra pijor, com aquests turmentauen tots quants cristians podien hauer ni trobar qui creguessen en la fe de Ihesucrist: e regna .xij. anys. Apres Adria regna Anthoni qui regna .xxij. anys. E en aquell temps fo lo bon metge a qui deyen Galienus. E mori Anthoni e regna Comoda .ij. anys. Apres Comoda regna Falip. Apres Falip regna Constanti fill de Constanti e de la bona regina Elena. Aquest Constanti faya turmentar tots los cristians qui creyen en la fe de Ihesucrist els turmentaua en diuerses maneres. E per la gran crueltat sua e per los grans mals que faye contra la fe de Ihesucrist ferilo nostro senyor Deu de mesellia; per que feu ajustar tots los sauis de la terra metges, e no trobaren medicina en ques

pogues confirmar de guarir salvant de aytant que li digueren que fes matar infants poch's , e que fossen tants que de lur fanch compliffen una pica : e que ell ques banyas en aquella fanch e que axi poria guarir de aquelles naffres de la mesellia. E lempador envia per tota la terra e mana aportar .iiij. millia infants, per tal que de la lur fanch compliffen la pica , e liuraren los als metges. E com yench lo dia que deuien morir los infants, exi Constanti de son palau per anar a aquell loch on deuien morir los infants e encontra una gran multitud de fembres ab lurs cabells folts e tirats e ab lurs pits descuberts e arrapats , e ferienfe lurs cares e aqui fayen grans plors e grans crits. E com viren lur senyor gitarenfe als seus peus. E com Constanti les vehe demana quines fembres eren aquelles qui fayen ten gran dol. E dixerenli que eren les mares de aquells infants que ell volia fer ociure. Quant lempador hac aço ausit hac ne pietat e dolor e pensas que faria gran dolor e gran peccat de ociure tants infants sens colpa. E mana aturar la carreta en que anaua, e leuas e mana ajustar tota la gent deuant si e dix: Ojats me , cauallers e tot lo poble : acostumada cosa es tostemps entre nos que com anam contra nostros enemichs que aquell qui ociu infant deu fofferir sentencia de mort, e es costuma que aquell qui no es de edat que puscha portar armes que no deu pendre mort. Donchs pus aço guardam als fills de nostros enemichs, e donchs que deuem

fer als fills de nostres ciutats que no siam malvats ni contrariosos a nostres costumes ne als nostros ufatges? Que nos combatem per nos solament e per ço merexem esser vencedors de totes gents: ¿adonchs que valria a nos vencer los nostros enemichs si nos erem venfuts de crueltat? Axi com es gran honor vencer les batalles de les estranyes gents, axi es gran lahor e gran virtut vencer los peccats e les crueltats e los vicis. E nos en les batalles som vencedors si ara vencem nos matexs que si lunyam de nos la voluntat del mal. E aquella cosa que sens acort desijam fer couens donques que profitablement e ab acort la acabem e aço fem com la voluntat dels nostros Deus en seguim e a les nostres propies voluntats contrestam e combatem contra nostron desig e alegream nos de esser venfuts. Com totes aquestes coses hac dites deuant los cauallers, mana tornar los infants a lurs mares e donals molt hauer del feu e moltes carretes en que sen tornassen cascuns a lurs lochs propis don eren venguts ab lurs mares ploroses en terra estranya. E com vench lo vespre que lemprador dormia en son lit appareguerenli sent Pere e sent Pau dient: per ço com esquiuest lescampament de la fanch som nos tramesos de nostro senyor Ihesucrist a tu dar consell que recobres fanitat. Adonchs oges nostros amonestaments e fe ço que nos te direm et mostrarem. Sent Silvestre, bisbe de Roma, fugi al munt de Seraptin per les tues persecucions e aqui ha estat

amagat en una coua. Envia per ell, e aquell mostrar t' ha la font de pietat , en la qual font com ell ti haura batejat .iij. vegades tota la forsa de la mesellia te fera leuada. E de aqui auant que cregues en lo teu senyor Ihesucrist, que per lo teu manament feran en tota la terra de Roma les sgleyes restaurades, e neteja tu matex axi que en totes parts sia oblidat lo honrament de les ydoles, e que adors de aqui auant lo teu Deu viu Ihesucrist que Deu es vertaderament, e que ajusts la tua voluntat ab ell. E Constanti se desperta e comta aquella visio a aquells quil guardauen. E segons lo sompni envia al munt de Seraptin on estaua sent Silvestre ab los clergues qui ab ell eren. E quant sent Sivestre viu venir los misfatges dix als seus clergues : amichs , veus lo temps acceptable e lo dia de salut qui es vengut. Veus lo temps quens mostra la ligenda, ço es, la scriptura qui asigna acabament de nostres obres. Cor veus nostro Senyor qui encara va entre les gents e diu que quer venir a mi e cascun nedex si matex e segueuquem. E com aço hac dit feu sa oracio e acaba son mister comenant sa anima a Deu e dona pau a tots e apres anafen ab los misfatges. E anaren ab ell tots sos clergues qui eren .xxx. preueres missa cantant e .v. diaques qui desijauen tots pendre passio ensemps ab ell, entenenet quels seria millor rebre martiri ab ell que fens ell hauer altres vicis ; que ell era bon hom e simple e amoros, e ells eren axi plens de bons nodri-

ments que la amor de pendre ab ell passio sobraua la pahor de pendre martiri. Quant lempador sabe que sent Silvestre venia mana que li entras denant , e entraren ab ell .iij. clergues e .ij. diaques. Com lempador viu sent Silvestre dix-li: tu sies ben vengut que jom son molt alegrat de la tua venguda. Respos sent Silvestre: pau del cel sia ab tu. E lempador rebel molt agradablement e comtali la visio e puy li demana qui eren aquells deus Pere e Paul quil hauien visitat. E sent Silvestre resposli dient: aqueys no son dits deus meus, mas missatges e fervidors de Deu e apostols de Ihesucrist qui hic son tramesos a tu a convidar les gents per tal que los crehents hagen salut. Quant sent Silvestre hac dit aço Constanti li demana si hauia algunes ymages figurades de aquells dos apostols que les li mostras. Adonchs sent Silvestre envia un diacha que aportas les ymages de sent Pere e de sent Paul. E com lempador les viu dix a grans veus: aquets son aquells quim apparegueren. E dix que no hauien ades dit ja lo manament que aquells li hauien promes. E sent Silvestre li dix: oges, Emperador, la major font que tu has mester de la tua salut es aquest orde que jot dire. Que cregues que Ihesucrist es ver Fill de Deu. E per ço vench del cel e vench entrels homens que aquesta font mostras e manifestas als creents. En apres la font es aquesta: tota aygua axi de manar com de rius e de fonts; que ten gran es la virtut de nostros fe-

nyor Deu que per lo anomenament del fant nom feu la aygua laua tots los peccats de tots los homens els dona salut, e aço deu hom requerir ab fe. Adonchs per tal que a tu sia manifest axit co- uendra a confessar de les errors passades que fayst: no entenes per aquella persecucio que fayst als cristians, e confessa no tan solament parlant ab la tua lengua, mas creent, pronunciant ab lo cor que aquell es lo salvador de les coses e de les animes: e com aço hauras conformat entraras tu en laygua e jo estare defora faent lo misteri de Ihe- fucrist cridant lo seu nom sobre la font, e tu creent com exiras defora de la aygua santificada seras sau: e remembret del Pare e del Fill e del Sant Sperit. Adonchs dix l'emperador: falsequen e vinguen a menys les errors de les ydoles qui son obres de mans, que ara aferm jo que son falses e vanitats, que aytals deus dich que son falses e vanitats e no sien esser visibles; que per anomenar lurs noms no es acorreguda ni atorgada a les aygues gracia, ni les animes no son desliurades de peccats ne poden aportar misericordia de salut als coffors. Aquest coue esser dit Deu viu los apostols del qual me visitaren em mostraren que era Deu viu e salvador meu. Adonchs sent Silvestre mana dejunar al Emperador lo diuendres e lo dissapte, e mana a tots los clergues que aquells dos dies despenguessen en mostrar la fe al Emperador. Com vench lo dissapte a vespre mana sent Silvestre entrar l'emperador en lo palau, e

entrant beney la font fent Silvestre, e com fo beneyta entray lempador e posali fent Silvestre la crisma dient li si creya Deu de bon cor, ço es, lo Pare e lo Fill e lo Sant Sperit, un Deu en trinitat de persones. E lempador confessa que hoc menyfpreant de bon cor tots los ergulls e los engans del diable. E beneylo fent Silvestre e gitali la aygua deffus ab la ma dient : O senyor Ihesucrist, tu nedegeft la mesellia de Neaman en flom Jorda de Siria e obrist los ulls del hom qui era nat cech e fayft sanar sen Pau ab lo babtisma e cobrar la vista que hauia perduda, que axi com era perseguidor faist lo doctor. Tu, Senyor meu, per ta 'gran pietat nedeja aqueft teu servidor Constanti: en axi, Senyor, com has nedejada la sua anima de peccat e de tota sutzetat, axi deus nedejar lo seu cors de tota tacha de mesellia per aqueft fant babtisma; per tal que la tua sancta sgleya sia fantificada e alegrada de hauer aqueft defenedor. Quant fent Silvestre hac acabada aquesta raho tots resposeren : amen. E de mantinent apparech una gran resplendor duna claredat molt gran qui les gents estant presents aqui la vista los enfalaga. E fon fet en laygua de les fonts un gran brogit aytal com de bullidura e que fa la payela estant al foch ab oli bullent, e veeren tots cells qui aqui estauen en torn costa la pica de les fonts com lempador exi pur e net de les fonts de totes ses malalties. E dix e afirma que per cert hauia vist Ihesucrist en les fonts vestit de vestedures blanques.

DELS BENS E DE LES FRANQUESES QUE L'EMPERADOR CONSTANTI ESTABLI A LA SGLEYA PER AMOR DE DEU.

AQUESTES fon les franqueses e los bens que l'emperador Constanti establi a la sgleya per amor de Ihesucrist. Primerament del fant baptisma feu e establi aquesta ley. Dix que aquest era Ihesucrist vertader quil hauia desliurat del perill de la mesellia. E aquell deu effer adorat en tota la terra de Roma. Lo segon dia establi que totom qui blastomas Ihesucrist que fos condempnat a mort. Lo terç dia ordona que totom qui enganas son par cristia que perdes la meytat de tot quant hauria. En lo quart dia stabli e dona aquest priuilegi al pastor de la sgleya de Roma: que hagues a veer e jutjar sobre los clergues, axi com los altres qui son lechs se pertanyen al Emperador. En lo quint dia establi que totom qui fos aconseguit en la esgleya sagrada que fos estort. En lo .vi^e. dia stabli que negun no pogues fer esgleya dins lo mur de alguna ciutat o loch sens licencia de son bisbe. En lo .vij^e. dia establi que tots los delmes de les reyls possessions fossen donats en edificaments de les esgleyes axi com eren donats als

emperadors. En lo .viije. dia lexa les vestedures nobles e Llanques que vestia: e vench sen pur e net a la sgleya, leuada la corona de son cap, e gistas en terra sobre sa faç e plora; axi que totes les vestedures que tenia de porpra foren banyades per les lagremes, penedint se de la persecucio que haüia feta als cristians: e crida amargosament ab grans lagremes dient que no era digne de acostarse a les portes de la esgleya. E tot lo poble qui engir ell era ploraua amargosament. E hauia en les gents aytal plor e aytal goyg ab aquells plors e ab aquelles lagremes, com solen hauer los parents e los amichs qui vegen resuscitar sos fills de mort a vida, o axi com aquell qui escapa entre les dents del leo e sen veu estort. E passat lo .viije. dia lexa son mantell e pres una axada, e ell en sa propria persona comensa a obrir los fonaments de la esgleya de Roma. E puys en remembransa dels .xij. apostols aporta en la propria esquena .xij. fanayades de terra dels fonaments. E apres muntasen en la carreta e anasen a son palau molt alegrament e joyosa. E en altre dia comensa en aquella matexa manca altra esgleya en son palau. E dona aquesta ley dient aquestes paraules: Sia salut a nos tots en tal guisa esser fets honradors a Ihesucrist, que dins nostron palau esteblesquam esgleya del seu nom, en la qual lo poble cristia ensemps ab nos retá gracies a la sua deytat: e aço fet establi que tota persona pobre qui preses babbisma que li fos donat del tresor

del Emperador .xx. fous e vestedures blanques; empero que hagues e portas albara del papa, per tal que descreeent negun nos pogues de aquesta gracia ajudar. E cresch tant lo nombre de aquells qui preferen babtisma e reeberen, que foren .v. millia homens menys de fembres e de infants.

Deo gratias.

FON ACABAT LO PRESENT LIBRE

APPELLAT

GENESI, DE SCRIPTURA,

a .xxiiij. del mes de Octobra en lany .Mcccc.lj.

per mans de mi **GUILLEM SERRA**, rector

de sent Julia de Monfeny, diocesis

Barchinone.



EN NOM DE DEU E DE LA VERGE MARIA

COMENSA LA TAULA DEL PRESENT LLIBRE.

	<u>PÁG.</u>
Prolech:	v
Principi del libre qui tracta com fon fet lo mon. .	3
Del primer peccat que Adan feu.	9
Com Caym aucis fon frare Abel.	11
De la generacio de Seth.	15
De la archa de Noe.	16
Aci comensa la fegona edat. De la generacio que exi de Noe.	18
De la moneda que feu Tare per la qual fo venut Jo- sep.	20
Com Abraham trenca les ydoles.	22
Com Abraham engendra un fill de na Agar. . . .	24
Aci comensa la terça edat.	25
Com Jacob leua la benediccio a fon frare.	27
Com Iangel luyta ab Jacob.	31
Dels sompnis de Josef e com fos frares lo veneren als egipcians.	33
Com Josef hach en fon poder la terra de Egipte, ço es, lo rey Pharao.	35
Com Moyfes nafch e com se nodri e com multipli- caren los fills de Israel.	43
Com nostre Senyor parla ab Moyfes.	45

Comenfament de les plagues de Egipte.	47
De la .ij ^a . plagua qui fo de granotes.. . . .	49
De la .iiij ^a . plagua qui fo de paparres.	50
De la .iiiij ^a . plagua qui fo de mosques.	51
De la .v ^a . plaga que fo mortedat sobre los bestians.	52
De la .vj ^a . plaga qui fo de floroncos.	53
De la .vij ^a . plaga qui fo de pedra.	54
De la .viiij ^a . plaga qui fo de lagostes.	55
De la .viiiij ^a . plaga que foren tenebres.	57
De la .x ^a . plaga que moriren tots los primers fills.	58
De ço que Moyfes dix a Pharao.	59
Com nostre Senyor dix a Moyfes ço que deuien fer.	60
Com Moyfes apella tots los fills de Israel.	61
Com nostre Senyor trafch lo feu poble de Egipte.	62
Quants anys estigueren los fills de Israel en Egipte.. . . .	64
Com nostre Senyor dix a Moyfes com deuien men- jar lanyell.	64
Com nostro Senyor dix al poble qué fen anas en lo desert.	65
Com Moyfes mana que fen portassen los ossos de Jo- sep.	66
Com los fills de Israel passaren a Etamt.	66
Com Pharao ab tota fa ost ana contra los fills de Is- rael.	67
Com se parti la mar roja e mori dins lo rey Pharao ab tota fa ost.	68
Com feren lo cantich de <i>Cantemus Domino</i>	70
Com los fills de Israel entraren en lo desert de Sur.	71
Com los fills de Israel vengueren a Elim.	72
Com nostro Senyor dona la manna als fills de Israel.	73
Com los fills de Israel vengueren al desert de Sinay.	77
Dels manaments de la lig e com lo poble pecca.	80
Com nostro Senyor dix a Moyfes que menas lo po- ble en la terra quels hauia promesa.	85
Com Moyfes crida lo feu poble de les osts.	86
Com nostro Senyor dix a Mcyfes que tallas dues taules.	87

Del cantich que Moyfes scriuí..	91
Com tornam parlar dels fills de Israel.	92
De la generacio de Judes fill de Jacob.	93
Com los juheus demanaren Rey..	94
De la primera unció de Saul qui fo primer Rey dels juheus.	96
De la .ij ^a . unció de Saul e com hy vench Neas rey de Amon..	101
De la primera unció de Daud e quant Samuel ana a la casa de Ifahy.	103
Com Daud aucis lo gigant..	104
Com lo rey Saul fo desbaratat.	109
De la segona unció de Daud.	111
Com pecca lo rey Daud.	112
Com regna Salamo..	116
Del primer juy que dona Salamo..	118
Del temple que feu Salamo e dels miracles que feu lo fant fust de la vera Creu.	119
Com regna Roboam.	122
Com regna Abia.	122
Com regna Jofafat.	123
Com regna Jeroboam.	124
Com regna Acam.	125
Com regna Ezechies.	126
Com regna Manafes..	127
Com vench Nabugadonofor en Iherusalem e la def- troy.	128
Com Nabugadonofor feu una ydola dor qui havia nom Bel.	130
Com Nabugadonofor entra altra vegada en Iherusa- lem.	132
Com torna a la generacio fins a nostra dona sancta Maria.	133
De les costumes dels reys.	134
Com la terra de Iherusalem e de Judea eren fots Ce- sar, emperador de Roma.	136
Com Daniel destrouí la ydola que feu Nabugadonofor.	137

Com Daniel ocis lo drago e fo mes en poder del leo.	140
Com regna Titus.	142
Compte de anys.. . . .	142
Com lo rey Anthiocus asetja la ciutat de Iherusalem.	143
Dels Reys qui regnaren en Egipte qui hagueren nom Ptolomeus.	144
Lo terç Rey dels Ptolomeus.	144
Lo quart Rey dels Ptolomeus.	145
Lo quint Rey dels Ptolomeus.	145
Com nafch Julius Cefar qui fo lo primer empera- dor de Roma.	146
Com regna Cefar August.	150
Com nostre senyor Ihesucrist per sa humilitat volch deuallar en lo mon.	151
Com nostre Senyor fo denunciat.	152
Com Josef volch desfamparar la verge Maria.	153
Com langel denuncia als apostols que Ihesucrist era nat.	154
Com los apostols anaren veure Ihesucrist.	155
Dels miracles qui foren en la natiuitat de Ihesucrist.	155
Com la estela de Ihesucrist apparech als .iiij. Reys de Orient.	157
Com los tres Reys d' Orient vengueren adorar Ihe- sucrist.	159
Com Herodes feu ociure los infants.. . . .	161
Com Herodes feu encalfar los .iiij. Reys.	162
Com langel dix a Josef que menas nostra dona sancta Maria e linfant en Egipte.. . . .	164
Com langel dix a Josef que tornassen en Judea.	168
Com Josef e nostra Dona perderen linfant Ihesus en Iherusalem.	170
Com regna Tiberius Cefar.	171
Com Ihesucrist fo batejat en flom Jorda.	172
Com sent Johan testimoniège de Ihesucrist.	173
Com Ihesucrist feu tornar de la aygua vi.	174
Com Ihesucrist refuscita la filla de un princep.	175
Com Ihesucrist illumina un hom qui era nat cech.	176

Com Ihesucrist fadolla .v. millia homens.	177
Com Ihesucrist guari un hom malalt.	178
Com Ihesucrist illumina un hom qui era nat cech. . .	179
Com los juheus tingueren consell contra Ihesucrist com lo poguessen liarar a mort.	182
Del dijous de la cena.	183
Del testament de Ihesucrist.	187
Com los juheus crucificaren Ihesucrist.	197
Com los juheus prengueren Ihesucrist.	207
Com lo sol se escuray	222
De la forma de la Vera Creu.	225
Com les Maries anaren al sepulcre.	227
Com les Maries anaren al sepulcre de Ihesucrist, fe- gons sent March.	228
Com sent Pere e sent Johan anaren al fant sepulcre de Ihesucrist.	229
Com Ihesucrist aparech .xij. vegades apres la refur- reccio.	230
Com Ihesucrist sen puja en los cels.	237
Del scrit de Nichodemus hon se recomten moltes cofes, segons veurets.	238
Del scrit que feu Alexandri.	253
De Judes Escarioth, de hon fo ni com fo nodrit. . .	260
Com Titus e Vespesia prengueren la ciutat de Iheru- salem e mataren tots los juheus.	264
Com lemprador de Roma trames Velocia en terra de Judea.	270
Com Velocia sen porta la ymatge de Ihesucrist en Roma.	271
Dels emperadors de Roma, e com Contanfti se con- verti a la fe de Ihesucrist.	276
Dels bens e de les franqueses que lemprador Conf- tanti establi a la sgleya per amor de Deu.	289



GLOSARI.

A.

- Abriuadament.. *Arrebatadamente.*
Abriuament. *Arrebato—desman--violencia.*
Abriuat. *Arrebatado—inconsiderado—
arrojado — violento — teme-
rario.*
Acostes. *Acuestas.*
Adanentat. *Adelantado—aventajado--pri-
vilegiado. .*
Ades. *Luego—al instante.*
Adonchs , donchs. *Entónces.*
Aesmat. *Considerado—juçgado.*
Albirarse. *Presumir—sospechar—juçgar
—creer.*
Alis ó elís. *Açimo— Pa alis — Pan sin le-
vadura.*
Alleuadis. *Supuesto.*
Als. *Otra cosa.*
Altarse. *Agradarse de...—Complacer-
se en...*
Amblar ó emblar. *Quitar—sustraer — hurtar —
robar.*
Anap. *Vaso—vasija.*
Apoderat. *Poderoso—potentado.*
Arlot. *Mendigo haraposo—truhan.*

Auinentesa.	<i>Ocasion.</i>
Auolesa.	<i>Maldad.</i>

B.

Bardissa.	<i>Zarza—zarzal.</i>
Basseja.	<i>Honda.</i>
Bataller.	<i>Batallador.</i>
Benestruch.	<i>Feliz—dichoso.</i>
Beneuyrat.	<i>Bienaventurado.</i>
Brach.	<i>Barro.</i>
Braguer.	<i>Cinto—cinturon.</i>

C.

Calciguar.	<i>Hollar—pisar—pisotear.</i>
Calzer.	<i>Cáliz.</i>
Canada.	<i>Medida.</i>
Carçer.	<i>Cárcel—prision.</i>
Carrera.	<i>Camino.</i>
Castigar.	<i>Advertir—corregir—castigar.</i>
Cendat.	<i>Tela fina, preciosa.</i>
Cloyr.	<i>Cerrar—unir.</i>
Cobejar.	<i>Desear—codiciar.</i>
Cobesa.	<i>Codicia.</i>
Codol.	<i>Piedra.</i>
Colobra.	<i>Culebra.</i>
Colre.	<i>Venerar—honrar.</i>
Coltell.	<i>Cuchillo.</i>
Collada.	<i>Pescozon.</i>
Cominalment.	<i>Juntamente—á la vez.</i>
Comoltar.	<i>Amasar.</i>
Confoniment.	<i>Confusion.</i>
Contesa.	<i>Disputa—pendencia.</i>
Contret.	<i>Contrahecho,</i>
Cor.	<i>Porque.</i>
Couenir.	<i>Ajustar—pactar—contratar— obligarse.</i>

Crebar.	<i>Quebrantar—reventar—estallar.</i>
Crebament.	<i>Quebrantamiento.</i>
Cuydarse.	<i>Creer—opinar—pensar.</i>

D.

Defallir.	<i>Faltar—morir.</i>
Dejus.	<i>Debajo.</i>
Delit.	<i>Borrado.</i>
Demantinent.	<i>En seguida—al momento.</i>
Dentro.	<i>Cuando.</i>
Deportarse.	<i>Solazarse.</i>
Desbost.	<i>Depuesto.</i>
Desencolpar.	<i>Disculpar.</i>
Despagat.	<i>Descontento.</i>
Desteniment.	<i>Confusion—desorden.</i>
Destret.	<i>Acosado—angustiado—espantado.</i>
Detriar.	<i>Separar—dividir.</i>
Dreturer.	<i>Justiciero.</i>

E.

Elís.	<i>V. Alis.</i>
Embastar.	<i>Enalbardar—ensillar.</i>
Emblar ó amblar.	<i>Quitar—sustraer—hurtar—robar.</i>
Encalsar.	<i>Perseguir—correr al alcance de alguno.</i>
Enfalonirse.	<i>Irritarse—enfurecerse—airarse.</i>
Enfantar.	<i>Parir.</i>
Enfre.	<i>Entre.</i>
En gir.	<i>Al rededor—en torno.</i>
Empatxar.	<i>Impedir—oponerse—poner obstáculos.</i>

Entegre.	<i>Entero.</i>
Entretallament.	<i>Entretalladura—escultura.</i>
Entro.	<i>Hasta.</i>
Escapsar.	<i>Decapitar.</i>
Escometre.	<i>Desafiar—incitar á...</i>
Esmenar ó smenar.	<i>Enmendar— corregir — reparar.</i>
Espoliar.	<i>Despojar.</i>
Esquiú.	<i>Aspero—rudo.</i>
Estojar.	<i>Guardar—reservar.</i>
Estorser—storçer—storçre	<i>Librarse — salvarse — quedar ileso.</i>

F.

Fallo ó fello.	<i>Airado.</i>
Faya.	<i>Hacho.</i>
Fe.	<i>Heno.</i>
Folch.	<i>Hato—rebaño.</i>
Foragitar	<i>Echar fuera.</i>
Forfet.	<i>Delito—crimen.</i>
Forment.	<i>Trigo.</i>
Fortment	<i>Fuertemente-en gran manera.</i>
Forts.	<i>Acaso.</i>
Fretura.	<i>Carestia—privacion—falta.</i>
Freturar.	<i>Carecer — estar falto—necesitar.</i>
Fust.	<i>Palo—madero.</i>

G.

Gitar.	<i>Echar—arrojar.</i>
Gonella.	<i>Túnica.</i>
Gosar.	<i>Osar.</i>
Gosarse.	<i>Atreverse á...</i>
Graponar.	<i>Arrastrarse.</i>
Greu.	<i>Grave-desagradable-enojoso.</i>

Greuge..	<i>Agravio—perjuicio—daño.</i>
Guardar..	<i>Mirar—observar—venerar.</i>
Guardonar..	<i>Galar donar—premiar.</i>
Guayta..	<i>Centinela.</i>
Guisa.	<i>Manera—modo.</i>

H.

Hic..	<i>Aquí.</i>
Hoc ú oc.	<i>Si.</i>
Homeyer.	<i>Homicida.</i>
Honta.	<i>Afrenta—infamia—deshonra.</i>

I.

Iuas—Iuassosament	<i>Pronto—luego—sin demora— apresuradamente.</i>
---------------------------	--

J.

Jatse sia.	<i>Ya sea—aunque.</i>
Jussana.	<i>Lindante—contigua.</i>

L.

La.	<i>Allí.</i>
Lante.	<i>Lámpara.</i>
Laurons.	<i>Labrantíos.</i>
Leguiar—leguiarse.	<i>Detener—detenerse.</i>
Leni.	<i>Lámpíño.</i>
Lest.	<i>Leido—instruido.</i>
Leuada..	<i>Levadura.</i>
Leuar.	<i>Quitar—levantar.</i>
Lexar.	<i>Dejar.</i>
Lig..	<i>Ley—mandamiento.</i>
Loguer..	<i>Dádiva—lugar.</i>
Luu.	<i>Luz.</i>

M.

Macip ó massip.	<i>Esclavo.</i>
Manigar.	<i>Mendigar.</i>
Marrit.	<i>Triste—afligido.</i>
Matzem.	<i>Almacen.</i>
Maynada.. . . .	<i>Mesnada—tropa.</i>
Menleuar.	<i>Tomar prestado.</i>
Mesell.	<i>Leproso.</i>
Meses.	<i>Mieses.</i>
Metgía.	<i>Medicina.</i>
Moniment.	<i>Sepultura—sepulcro.</i>
Mortador.	<i>Matador.</i>
Mullerar.	<i>Casarse.</i>

N.

Ne.	<i>Y.</i>
Neula.	<i>Niebla.</i>
Noure.	<i>Dañar.</i>

O.

Ociure.	<i>Matar.</i>
Olre.	<i>Oler.</i>
Onta.	<i>V. Honta.</i>
Ops.	<i>Utilidad—provecho — necesi- dad.</i>
Orb.	<i>Ciego.</i>
Oradura.	<i>Locura.</i>
Oreylleres.	<i>Pendientes—arracadas.</i>

P.

Pecejar.. . . .	<i>Destrozar—hacer triças.</i>
Pegunta.	<i>Peç—resina.</i>
Pexer.. . . .	<i>Apacentar.</i>

Poivora.	<i>Polvo.</i>
Presepi..	<i>Pesebre.</i>

Q.

Quax..	<i>Cuasi—como.</i>
----------------	--------------------

R.

Rancalós..	<i>Contrahecho.</i>
Rayna.	<i>Resina.</i>
Rebell.	<i>Rebelde.</i>
Recapte.	<i>Noticia.</i>
Reguart.	<i>Miedo—temor.</i>
Rehembre..	<i>Redimir.</i>
Retre	<i>Devolver.</i>

S.

Sadollar.	<i>Saciar—hartar.</i>
Sagrament..	<i>Juramento.</i>
Salvant..	<i>Escepto.</i>
Scorcolar..	<i>Registrar.</i>
Sella.	<i>Silla—trono.</i>
Sengles.	<i>Sendos, as.</i>
Senyorejar..	<i>Dominar—reinar.</i>
Sesta..	<i>Siesta.</i>
Sin..	<i>Seno.</i>
Sitot.	<i>Aunque.</i>
Sobres	<i>Violencias.</i>
Soferirse..	<i>Apoyarse—sostenerse—reclinar-se.</i>
Solre.	<i>Soltar—librar—esplicar—entregar.</i>
Somada.	<i>Carga.</i>
Soptosament.	<i>De pronto—de repente.</i>
Spirar.	<i>Respirar.</i>
Squebrantar..	<i>Quebrantar.</i>

T.

Talent.	<i>Deseo—inclinacion.</i>
Tirar..	<i>Arrastrar.</i>
Tolre..	<i>Quitar.</i>
Totavía.	<i>Siempre.</i>
Trespassament.	<i>Infraccion—muerte.</i>
Tret.	<i>Tiro.</i>
Triarse..	<i>Apartar.</i>
Tuyt.	<i>Todos.</i>

U.

Ujarse.	<i>Cansarse—hartarse.</i>
Untar.	<i>Ungir.</i>

V.

Vexella..	<i>Vajilla.</i>
Volunter—volenters.	<i>Con buen deseo, buena voluntad.</i>



ERRADES.

Plana 6, ralla 18, diu sobirana — ha de dir — substancia			
» 140 » 17 » pregunta	»	»	pregunta
» 231 » 7 » anauen	»	»	e anauen

1.





UNIVERSITY OF N.C. AT CHAPEL HILL



00006954021